

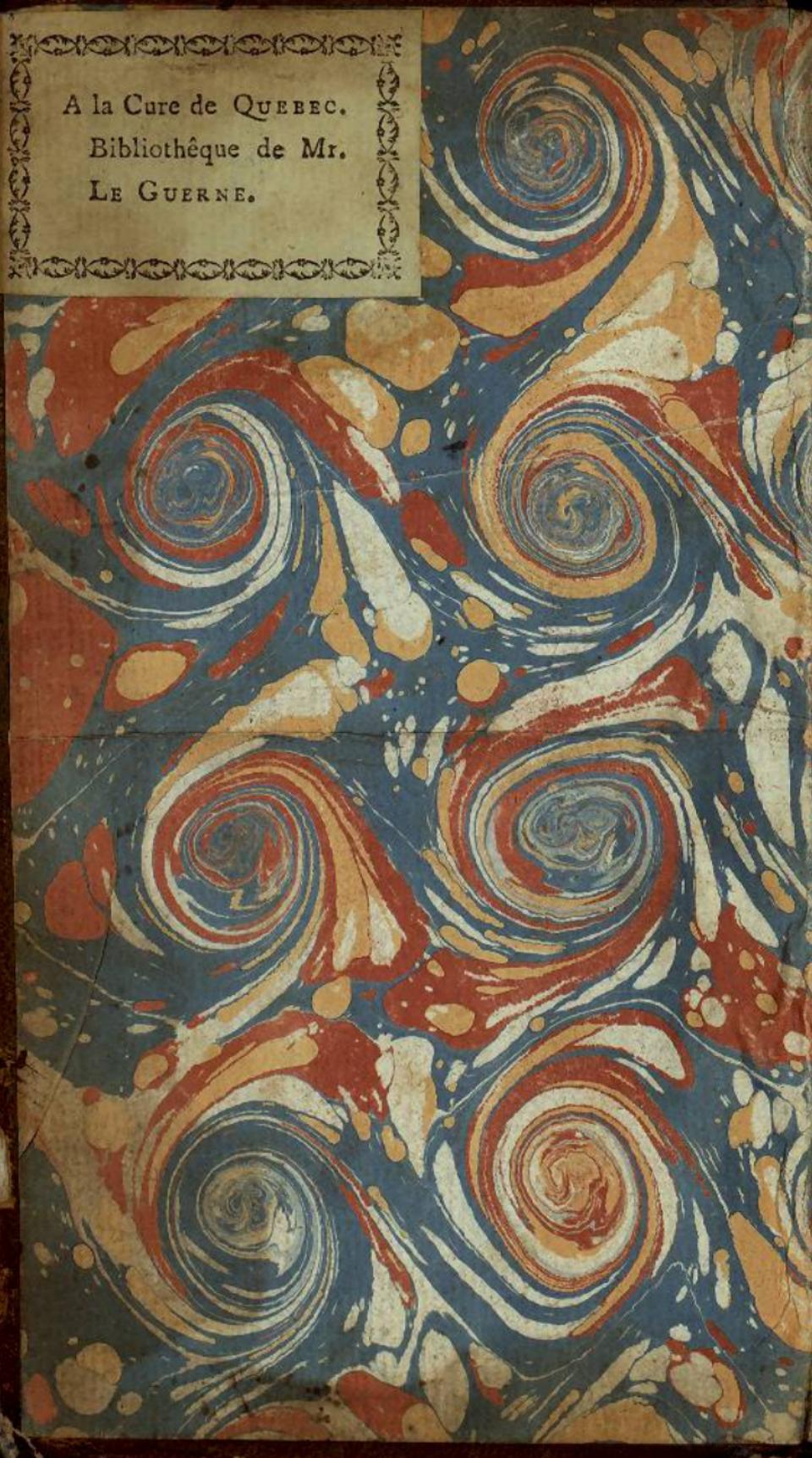
APHORISMI
DE
COGNOSCEN

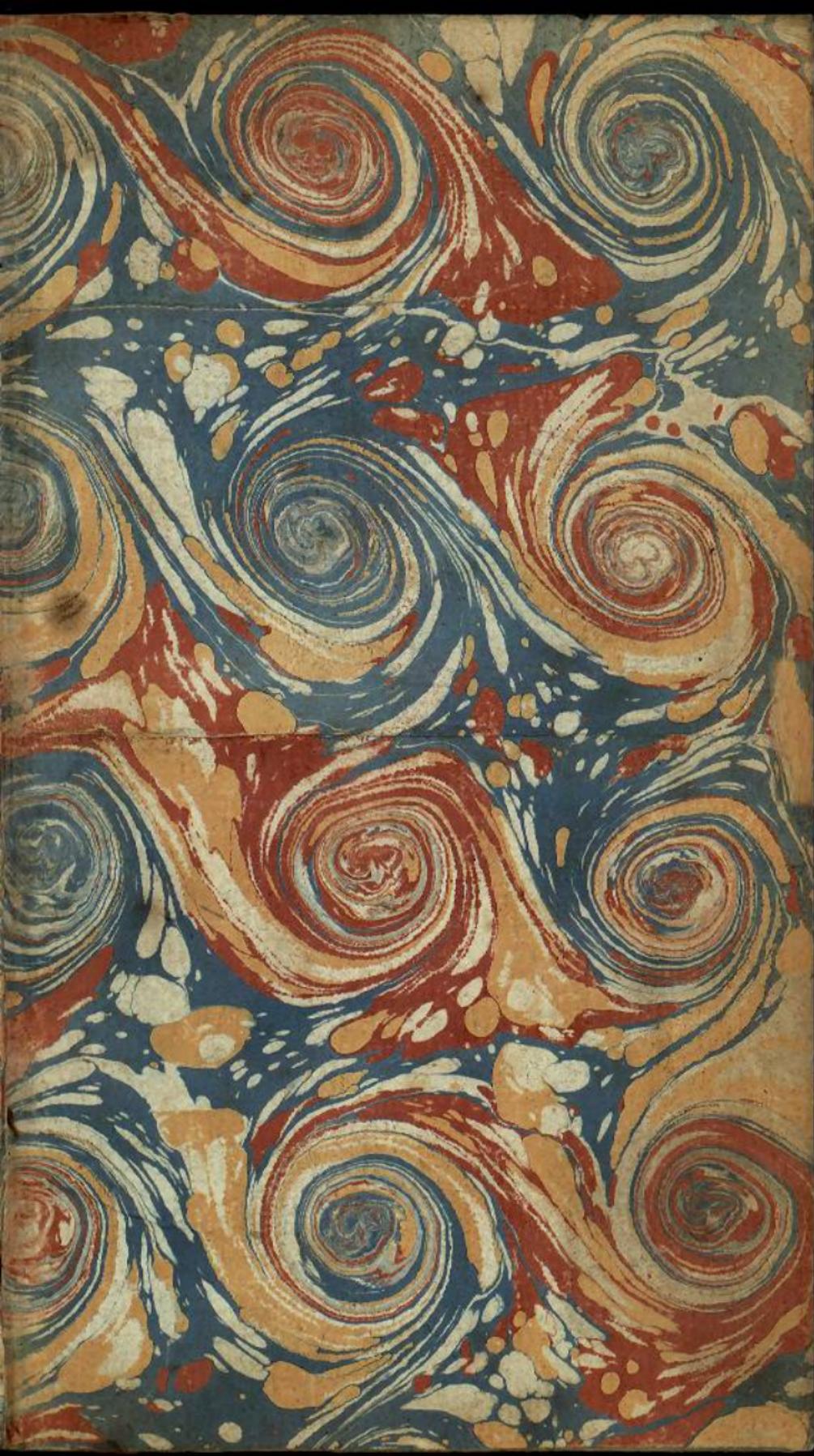
124119

A la Cure de QUEBEC.
Bibliothéque de Mr.
LE GUERNE.

Letto
de

Res. Med. XVII A

124.119 H

APHORISMI
DE
COGNOSCENDIS
ET
CURANDIS
MORBIS
IN USUM DOCTRINÆ DOMESTICÆ
DIGESTI
A B DE L'UNIVERSITÉ
HERMANNO BOERHAAVE.

Editio Novissima cæteris auctior
& correctior.

2

Guernsey Oct 1788.

PARISIIS,
Apud G. CAVELIER, Patrem, viâ Jacobea,
sub Signo Lilii Aurei.

M. DCC XLV.

Cum Approbatione & Privilegio Regis,

1. M. C. D. 1. 1. 1.

2. M. C. D. 1. 1. 1.

3. M. C. D. 1. 1. 1.

4. M. C. D. 1. 1. 1.

5. M. C. D. 1. 1. 1.

6. M. C. D. 1. 1. 1.

7. M. C. D. 1. 1. 1.

8. M. C. D. 1. 1. 1.

9. M. C. D. 1. 1. 1.

10. M. C. D. 1. 1. 1.

LECTORI AUCTOR.

EN libellum , mole parvum , gravem materie , nec sine labore natum. Auctior ille Novissime prodit , & locis quibusdam paulo explicatior. Regulas vero promittit , quæ caufas morborum expedire , atque eventus secundare , possint. Experimenta huic quidem necessaria operæ , Græcorum industria , diligentia Arabum , & Pauorum inter Recentes accuratio , suppeditavit. Anatome vero , & Mechanice , Nostris cultior , ratiocinio filum & fundamenta dedit. Utraque fida ! quidquid ignari clament , aut invidiosi obstrepant. Oderunt quippe & calumniantur isti , quæ nec attingere valent : non ergo , nisi sibimet , vocali ignorantia nocent. Ubi autem , dum affectibus indulgent , inania Paradoxorum & damnosæ novitatis crimina obtentui sumunt , risum mehercle rerum gnaris excitant ! Qui antiqua scrutati , nova non ignorant , videbunt quid præstitum sit. Et

LECTORI AUCTOR.

hos ego solos idoneos operis judices agnoscō. Sciant autem Hi , quos equidem veneror , in privatos hæc exarata usus ; allequentur ita & ordinis simul , & brevitatis , causas. Auctores non citavi , quum nimii , vel nulli , nominandi essent. Nec speciosos Medicamentorum titulos morbis addidi. Cur ? nihil Arti exitiale magis novi ; neque vero ipse ullum cognosco , quin solo tempestivo usu tale fiat ; hunc vero ubique indicare annis sum non perfunctorie. Postremo omnia hæc stylo scripta in Arte recepto magis , quam ad puritatem Angustæi seculi expolito ; facilius enim ille capitur , huic forte Interprete foret opus ; saltem plus exegisset , quam quo fruor , otii. Vale !

I N-

INDEX CAPITUM.

PROLEGOMENA. Pag. 1.

M ORBI Fibræ solidæ simplicis.	Pag. 4
— debilis & laxæ.	5
— rigida, & Elastica.	7
— Vasorum minimorum, & majorum.	8
— Viscerum debilium & laxorum.	9
— fortium & rigidorum.	11
<i>De simplicissimis Humorum vitiis & spontaneis.</i>	13
<i>Morbi spontanei ex acido Humore.</i>	14
<i>Morbi a glutinoso spontaneo.</i>	16
— ex Alcalino spontaneo.	18
<i>De Morbis oriundis ab excessu motus circulatorii solo.</i>	22
<i>De Morbis, ex defectu circulationis, & Plethora.</i>	25
<i>Morbi compositi simplicissimi Obstructio & Vulnus. Obstructio.</i>	26
<i>De Vulnere in genere.</i>	32
<i>Hemorrhagia.</i>	46
<i>Dolor.</i>	ibid.
<i>Convulsio, &c.</i>	47
<i>Vulnera Capitis.</i>	49
— Thoracis.	57
— Abdominis.	59

I N D E X

	PAG.
<i>Contusa.</i>	61
<i>Ossa fracta.</i>	64
<i>Luxata.</i>	67
<i>Inflammatio.</i>	68
<i>Abscessus.</i>	74
<i>Fistula.</i>	77
<i>Gangrana.</i>	78
<i>Sphacelus.</i>	84
<i>De Combustione.</i>	87
<i>Scirrus.</i>	88
<i>Cancer.</i>	90
<i>De Morbis ossium.</i>	93
<i>De Morbis Internis, & de Febribus ingenere.</i>	100
<i>Frigus febrile.</i>	112
<i>Tremor febrilis.</i>	113
<i>Anxietas febrilis.</i>	114
<i>Situs febrilis.</i>	116
<i>Nausea febrilis.</i>	117
<i>Ructus & Flatus.</i>	118
<i>Vomitus febrilis.</i>	120
<i>Debilitas febrilis.</i>	121
<i>Calor febrilis.</i>	123
<i>Delirium febrile.</i>	126
<i>Coma febrile.</i>	127
<i>Pervigilium febrile.</i>	128
<i>Convulsio febrilis.</i>	129
<i>Sudor febrilis.</i>	130
<i>Diarrhoea febrilis.</i>	131
<i>Exanthemata febrilia.</i>	132

C A P I T U M.

<i>Febris Continua.</i>	133
<i>Febris continua putrida.</i>	ibid.
<i>Febris ardens.</i>	135
<i>Febris Intermittens.</i>	137
<i>Morbi acuti febriles.</i>	142
<i>Phrenitis.</i>	143
<i>Angina.</i>	146
<i>— aquosa.</i>	148
<i>— scirrhosa.</i>	149
<i>— Inflammatoria.</i>	150
<i>— Suppuratoria.</i>	154
<i>— Gangrenosa.</i>	155
<i>— Convulsiva.</i>	156
<i>Peripneumonia Vera.</i>	157
<i>— — — Notha.</i>	168
<i>Pleuritis.</i>	170
<i>Paraphrenitis.</i>	179
<i>Hepatitis , & Icterus multiplex.</i>	180
<i>Ventriculi Inflammatio.</i>	188
<i>Intestinorum Inflammatio.</i>	19æ
<i>Aphtha.</i>	195
<i>Nephritis.</i>	200
<i>Apoplexia.</i>	203
<i>Catalepsis.</i>	211
<i>Carus.</i>	212
<i>De Morbis Chronicis.</i>	213
<i>Paralysis.</i>	215
<i>Epilepsia.</i>	219
<i>Melancholia.</i>	224
<i>Mania.</i>	233

INDEX CAPITUM.

<i>Rabies Canina.</i>	<i>Pag.</i> 234
<i>Scorbutus.</i>	241
<i>Cachexia.</i>	247
<i>Empyema.</i>	350
<i>Phthisis Pulmonalis.</i>	253
<i>Phthises aliae.</i>	258
<i>Hydrops.</i>	259
<i>Podagra.</i>	267
<i>Morbi Virginum.</i>	273
— Gravidarum.	275
<i>Partus Difficilis.</i>	277
<i>Morbi Puerperii.</i>	278
— Infantum.	280
<i>Variola.</i>	284
<i>Morbi Epidemici.</i>	291
<i>Calculus.</i>	293
<i>Lues Venerea.</i>	296
<i>Rachitis.</i>	300
<i>Rheumatismus.</i>	303

HER. BOERHAAVE APH.

HERMANNI BOERHAAVE
APHORISMI
DE
COGNOSCENDIS ET CURANDIS MORBIS.

PROLEGOMENA.

I. M N I S humani corporis conditio , quæ actiones vitales , naturales , vel & animales , lædit , Morbus vocatur.

2. Quæ vero disciplinæ Medicæ pars docet Morbum in ipso ægroto præsentem detegere , & curare , Praxis appellatur Medica. Sanitatem ægris Medicina promittit. Cels. i.

3. Qui ergo actionum vitalium , naturallium , atque animalium exercendarum requisita ignorat , adeoque Vitæ causas nescit , & sanitatis , ille defectum illarum , id est morbos , cognoscere non poterit.

A

2 PROLEGOMENA.

4. Sanatio porro est morbi (1) in sanitatem (2) mutatio : ponit ergo & hæc eadem cognita (3) : quare cognitio & curatio morborum Scientiam Dogmatum , quæ explicant quæ Vita , Sanitasque sit hominis , id est Instituta Physiologica Medica , requirunt.

5. Illa mutatio (4) motum excitat , sopusit , vel dirigit , per applicationem instrumentorum , quæ Artifex nosse debet , & regere : hinc ponitur perspecta victus , medicamentorum , & Chirurgiæ , materia , præparatio , usus.

6. Dirigitur illa applicatio (5) à mente præscia futuri effectus : quo exigitur Scientia generalis legum , juxta quas actiones illæ exercentur ; unde itaque doctrina Signorum , & Methodi Medendi , necessaria est. Adeoque tradituro Praxin (2) omnes partes Institutionum Medicarum scitu necessariæ prius sunt : Eas ideo ponemus notas , & demonstratas alibi.

7. Morbus (1) , quum corpori inhæreat , erit effectus corporeus singularis determinatae causæ.

8. Cujus accurata ablatio sanat.

9. Aufertur correcto malo singulari , vel per remedium in illud solummodo agens ; vel auxilio in omnia simul æqua vi agente. Hanc universalem , illam propriam , Medicam vocabimus.

10. Utraque (9) reperitur observatione , similitudine , vel ratiocinio ex hisce binis.

11. Observatio habetur : 1. ex accurata historia morbi , enarrante causas , naturam , effectusque mali. 2. ex enumeratione exquisita eorum , quæ prosunt vel nocent , dum

P R O L E G O M E N A . 3

casu , vel arte , morbo subministrata sunt. 3.
ex introspectis cadaveribus incisis eorum ,
quorum morbi observati fuerant prius.

12. Ex similitudine concludit , qui observatis jam (11) , adeoque cognitis , casum præsentem , hactenus ignotum , comparans de indole & curatione mali incogniti argumentatur , à præteritis ad futura arguens.

13. Qui denique omnia , quæ ægro accidunt , observando cognita (11) , adamassim ponderat seorsum singula , comparat deinde inter se universa , confert iis , quæ in sanitate contingunt , hincque tandem severitate ratiocinii subiecti assurgit in intellectum causæ proximæ , & auxiliorum ei tollendæ aptorum , verum Medici nomen meretur.

14. Ordo itaque optimus describendæ historiæ & curationi morborum erit , qui 1. Uniuersusque mali phænomena individua , propria , communia , considerate cognita , justo ordine , vera fide , proponit.

2. Cuncta , quæ acciderunt ægro ab iis , quæ gessit , ingessit , retinuit , excrevit , vel sibi applicuit , dum morbus adfuit , enarrat.

3. Auxilia victus , manus , medicamentorum , una cum vera methodo applicandi , prout casus , vel ars , obtulit , exponit.

4. Ea , quæ ex hisce tribus , ut ex datis , juxta (13) dictam legem effectu rationis verissime deduci queunt ita , ut pro regulis Praxeos accipi tuto possint , concludendo elicit.

15. Multitudo quidem morborum his ordinandis officit.

16. Sed ordinem dictat : 1. clarior morbi notitia. 2. simplicior ejus natura. 3. facillima

4 MORBI FIB. SOL. SIMPL.

fanatio. 4. ejus requisita ad alium intelligendum cognitio.

17. Ex quo fundamento (16) omnes sequenti serie tractabimus.

18. Morborum itaque simplicissimorum species, & curatio praemittenda reliquis.

19. Solidarum ergo partium morbi explicandi & sanandi primum locum postulant.

20. Fibrae simplicissimae solidae morbi explicati, sanari, inter hos (19) denique primi sunt,

MORBI FIBRAE SOLIDÆ SIMPLICIS.

21. Illæ partes, quæ ex fluido vasis conten-
to secretæ, sibi mutuo vi vitæ, &
ope glutinis tenuissimi, aquosi, pinguisve,
applicatæ, Fibram minimam faciunt, sunt
minimæ, simplicissimæ, terrestres, vixque
mutabiles per eas causas, quæ in nobis viven-
tibus deprehenduntur.

22. Quare in his (21), separatim specta-
tis, nullus occurrit motbus, qui Medicis ob-
servatus, sanatusque describitur.

23. Sed in fibra minima, ex adunatis his
(21) concreta, morbi simplicissimi sequen-
tes, (24. ad 38.) considerari merentur: sunt
enim frequentes, & fundamenta jaciunt in-
tellectui aliorum, licet prætervisi, vel non
bene cogniti.

M O R B I F I B R Æ D E B I L I S
E T L A X Æ.

24. *Fibræ* (23) debilitas vocatur adunatio partium minimarum (21) cum nisu incohæsionem tam parvo, ut vel illo levi motu solvi queat, qui Sanitatis effectu fit, vel non multum majori.

25. Hanc (24) antecedunt: 1. impedita ingestorum assimilatio in naturam liquidi vitalis sani; quæ debetur jacturæ nimiaæ humoris boni, & inertiae virium solidorum in liquida; vel alimentis magis tenacibus sua indole, quam virium permutantium in corpore virtus est. 2. debilis nimium applicatio partis unius (21) ad aliam, quæ oritur à nimis debili motu aliquotum, isque ut plurimum a defectu motus muscularum. 3. nimia distractio fibræ rupturæ proxima.

26. Producit autem facilem vasculorum ex his (24) conflatorm extensionem, rupturam, in sua liquida contenta inertiam; unde Tumores ab distendentibus, Putrefactiones ab stagnantibus vel extravasatis liquidis, tum ea, quæ ex binis hisce sequuntur, infinita.

27. Ex hisce (24. 25. 26.) præsens, futura, præteritave noscitur: effectus prævidetur; & Curationis requisita perspiciuntur.

28. Hæc enim obtinebitur: 1. nutrimento, in quo materies (21) abundet, quodque

6 MORBI FIBRÆ DEBILIS ET LAXÆ.

jam fere ita præparatum fit , ac in corpore sano & forti fit. Lac , Ova , Jura carnium , decocta panis bene fermentati , vina austera , primaria sunt. Quæ parva copia sœpe repetita sumenda. 2. aucto motu solidi & fluidi per frictiones ; vectiones in equo , rheda , navi ; ambulationes , cursus , exercitia corporis. 3. leni compressione vasorum liquidorumque repulsi. 4. medicamentis acido austerioris , aut & spirituosis fermentatis , prudenter , leniterque usurpati. 5. omni modo , quo nimia distractio tollitur.

29. *Laxitas Fibrae* vocatur ea cohæsio partium (21) inter se , quæ parva vi potest mutari ita , ut fiat seipsa longior ; unde patet , hanc esse debilitatis (24) speciem , & flexibilitatem inde pendere ; adeoque hæc omnia clare ex dictis (21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28.) intelligi , ut & *imminutam Elasticitatem*. Namque vitrum corpus fragilissimum , arte ductum in filamenta subtiliora araneæ filo , cohæret , estque flexible quaquam minima vi in omnes spiras , absque ruptura. Crescit pro subtilitate flexilitas. Ac. reg. sc. 1713. hist. 11.

30. Quin ex iisdem etiam respondetur ad hæc quæsita : Cur aquosa , & pinguia alimenta dant fibras debiles ? Cur frigidis , junioribus , quiescentibus , crescentibusque debiles ? Cur terrestria , austeraque dant fibras fortes ? Cur calidis , exercitatisque fortes ? Cur elasticitas robur concomitatur ?

MORBI FIBRÆ RIGIDÆ, ET
ELASTICÆ.

31. **R**igiditas fibræ nimia est illa adunatio partium minimarum (21), quæ tam valide faciat eas cohærere, ut non cedant illi actioni fluidorum, quæ superare debet hanc resistentiam, ut maneat Sanitas.

32. Hæc (31) sequitur eas causas, quas requirit sanatio fibræ debilis (28), si diu, & nimis perseverant.

33. Nata (31) vero facit vasa, quæ ex his fiunt, minus flexibilia, angustiora, breviora, liquidorum motui nimis resistentia, & quæ hinc sequuntur; vid. (50. 51. 52. 53.)

34. Ex quibus (31. 32. 33.) ipsis inter noscitur id malum (31), simulque prævidentur inde secuturi effectus (33), neque latet Curatio.

35. Hæc enim efficitur 1. cibo & potu aquosis, lenibusque, sero lactis imprimis, oleribus mollissimis, farinosis dilutis, nec fermentatis. 2. quiete in aere humido frigidiusculo, cum somno pleniore. 3. remediis aquosis externis, internisque, tepide applicatis vel assumptis, insulsis, levissimis & blandissimis oleosis, similiter adhibitis.

36. Hinc elasticitas nimia intelligitur, cū raturque, quippe rigiditatis (31) ut plurimum comes, & effectus.

37. Cur pueris, fœminis, otiosis laxitas?

A iiiij

8 . MORBI VAS. MINIM. ET MAJOR.
contra vero adultis , viris , exercitatis , fibra-
rum , adeoque omnium solidarum partium ri-
giditas ? & solutarum valida contractio ?

MORBI VASORUM MINIMO- RUM , ET MAJORUM.

38. **V**asorum minimorum , ex fibris sim-
plicibus (21. 23.) , applicatu , in-
tertextu , vel intortu , adunatis , factorum
morbi ex iisdem causis eandem indolem , ef-
fectum , & curationem habent ; ergo ex
dictis (ab 21. ad 38.) intelliguntur.

39. Vasa majora , ex minimis (38) , appli-
catu , intertextu , vel intortu , unitis , con-
flata habent duo diversa morborum genera.
Horum prius pendet ex morbis minimi ca-
nalis (38) , majorem hunc componentis ,
adeoque origo , natura , efficacia , curatio
ejus inde (38) peti debet. Posterius vero
pendet 1. à vi , qua fluidum , per majorem
hunc canalem fluens , ejus latera extendendo
premit : quæ latera , ex aliis minoribus ca-
nibus constantia , hac pressione orbantur
suo liquido , uniuntur quoad latera , con-
crescent in fibrae (21. 23.) solidæ , sed cra-
fioris , speciem : potestque idem & vicinis
communicari vasculis. 2. à liquido cum vas-
culo proprio concrescente.

40. Inde vasorum debilitas , laxitas , ro-
bur : rigiditas , elasticitas , de quibus multa
imperitis memorantur , clare intelligi possunt.
Et meretur dignitas horum pertractionem..

MORBI VISCERUM DEBILITUM
ET LAXORUM.

41. **V**asorum, & viscerum debilitas vocatur illa partium (23. 38. 39.), haec constituentium, cohæsio, quæ tam leyi motu tolli potest, ut imparia sint iis officiundis, quæ Sanitatis & Vitæ ratio ab his postulat.

42. Quæ alia ætate, atque sexu, alia sunt.

43. Haec debilitas oritur: 1. ab debilitate fibræ (24), ejusque causis. (25.) 2. à debilitate canalium minimorum (28), atque causis hujus (38.) 3. ab inertia liquidi per vasa majora (39) fluentis, quæ pendet à minuta copia, fluiditate aquosa aucta, motu musculari torpescente. 4. A numero magno canalium minimorum, pro ratione ætatis, nimis diu remanentium.

44. Ab hac debilitate (41), per suas causas (43) producta, oriuntur multi morbi, qui falso Temperie, vel Congeniti, habentur; primarii sunt: facilis vasorum dilatatio; tumor; facilis horum compressio; inanitas; liquidi stagnatio; Cordi aucta resistentia; liquidorum cruditas; spontanea corruptio; ad actiones vitales, animales, naturales exercendas ineptitudo; & illa omnia, quæ ex his sequi solent, quæ ut infinita numero, ita difficillima curatu,

10 MÓRBI VISC. DEB. ET LAXORUM.

& fœcundissima novis morbis producendis sunt ; maxime *καχεζία*, & *κανοχυμία*. 2. Facilis vasorum dissolutio ab internis , exter- nisve causis , acribus vel motis ; effusio , stagnatio , corruptio , evacuatio liquidi ad vitam sanitatemque necessarii ; interceptio motus fluidi per vasa rupta ; corruptio eorum , quæ hoc motu vigebant ; qui rursum varii sunt , maxime *φθίσις* , *έμπύημα* , *άδεωψ* , *άτροφία*.

45. Quæ (41. 42. 43. 44.) si quis accurate observat , ille , non hujus modo (41), sed infinitorum & obscurissimorum morborum originem , præsentiam , eventum internoseet , & solus auxilia impetrandæ sanationi valida & tuta inveniet.

46. In applicatione vero horum , præsens debilitas tarditatem jubet ; nec enim alibi perniciösior mutatio subita.

47. Ergo remedia (28) lente , caute , à primo in ultimum gradum , adhibenda sunt. Quorum usi roboratis vasis , motus validus muscularum adhibeatur , donec omni effectu constet , satis compacta , solidata , & callofa evasisse Vasa & Viscera.

48. Hinc patet , omnia , quæ de facultate nutrimentorum traduntur , alias vera , alias falsa esse : Exercitia muscularum roborare fibras : Exercitia ventionis resolvere coacta , roborare laxa , nec dispergere vires ; ipsum sanguinem & cruentem in robustissimi- mis esse maxime densum , lentum , blan- dum ; in tenerim dissolutum , levem , acrem ; infinitos morbos , facie diversissi- mos , una sæpe radice hærcere posse , eaque succisa tolli .

MORBI VISCR. FORT. ET RIGID. 11
49. Ex iisdem cognitio & curatio laxitatis
Vasorum & Viscerum habetur.

MORBI VISCRUM FORTIUM
ET RIGIDORUM.

50. **R**igiditas nimia Vasorum & Viscerum nominatur illa partium (23. 38. 39.) hæc componentium cohæsio , quæ non cedat illi motui , qui illa mutare & movere debebat , ut fierent ea , quæ Sanitatis & Vitæ tempore ab hac mutabilitate fluebant.

51. Oritur . 1. ab omni causa fibræ nimis rigidæ (32.) 2. maxime à fibris , valida vi propulsi liquidi vitalis admodum compactis ad se mutuo . 3. ab adunatione canalium minorum orbatorum suo liquido per violentam pressiohem , qua vitale liquidum arteriosum canalium majorum latéra premit , cuius maxima effectrix causa est valde exercitatus muscularis motus . 4. ab concreto vase in unum solidum cum proprio liquido stagnante , exsiccato , coagulato .

52. Ubi obtinet in vasis , producit effectus : 1. similes , vel eosdem iis , qui à fibra nimis rigida (33.) 2. facit in vasis validum nixum , quo fibræ conantur se applicare ad axin sui canalis ; arctare cava sua ; premere , comprimere , repellere , expellere sua liquida ; hinc eorum motui à corde , adeoque & cordi resistere ;

12. MORBI VISCR. FORT. ET RIGID.
vix dilatari , hinc interrumpere æquabilem sanguinis motum , adeoque omnia secretionum ; minuere copiam sanguinis alter uno iectu ex corde expellendi ; impedire cordis evacuationem perfectam ; polypos sanguinis producere ; fluidum comprimendo , & à fluidissimis spoliando , id condensare , suffocationes , mortem creare. 3. vulneratis vasis magnos hiatus creat per vim magnam , qua trahuntur in sua sustentacula partes vasorum ; discisis integre cavitates minuit extrebas , vel claudit.

53. Ex his (31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 50. 51. 52.) accurate perspectis clara habetur doctrina , qua noscitur præterita , præsens , futura , agens , & actura vasorum rigiditas , elasticitas , vis , curatio.

54. Eam enim efficiunt. 1. remedia curandæ rigiditati fibræ propria (35.) 2. illa maxime , quæ liquidi vitalis copiam , densitatem , pressionem minuunt. 3. quæ motum muscularem suspendunt. 4. ea , quæ humectant , leniunt , emolliunt , diluunt , resolvunt , abstergunt.

55. Ex hisce omnibus (ab 21. ad 55.) morbi Partium Solidarum proprii intelliguntur , curantur ; & ex iisdem clarescit , quid respondendum his quæstionibus : Quæ diversitas structuræ partium solidarum in ætate diversa ? Cur homo crescit ; perstat ; decrevit ? Cur in utero materno omnium oxyssime angeatur ? Cur laxus , fortis , rigidus fit ? Cur humidus , plenus , siccus ? Cur morte naturali , vel fato senili , moritur ? & quo tum morbo ? Quinam morbi plerumque singulæ ætati proprii ? Quis vi-

DE SIMPL. HUM. VITIIS, ET SPONT. 13.
etius, quæ vita, quæ medicamenta, cuique tempori vitæ commoda? Quænam fides, quæ utilitas, doctrinæ de stricto & laxo in solidis? Unde desumenda nota certissima justæ mensuræ laxi, & stricti, in homine? &c.

56. *Vulnus hinc (16) jam primo pertractandum, post morbos solidi simplicifimos. Sed, quum vitia liquorum spontanea semper trahat secum, de hisce ante vulnera agendum erit, quæ nosci debent ante historiam vulnerum absolvendam.*

57. *Unde agetur primo de his Humorum morbis, qui in illis nascuntur sponte; dum vel sibi ipsis permittuntur, nulla habita ratione vasorum, vel vitio incitati, torpentinse nimium, vitalis motus.*

DE SIMPLICISSIMIS HUMORUM VITIIS, ET SPONTANEIS.

58. *H*umores in homine vivo reperiundi, vel crudi assumtorum naturam retinent hactenus, vel vi actionum naturalium, & miscela fluidorum humorum, indolem acquisiverunt nostris liquoribus similem.

59. *Priores (58) vel ex plantis, vel ex aliis sunt hausti animalibus.*

MORBI SPONTANEI EX ACIDO
HUMORE.

60. Liquida nostra , confecta ex plantis farinosis , vel ex horæis fructibus , crudis , fermentatisve , si vires vitæ nostræ vincunt , eam in nobis indolem acquirunt , quam suæ naturæ per calorem fortæ debent . Acrimonia acida , & glutinosum pingue hinc oriuntur maxime . Prior ex fermentatis imprimis & non fermentatis : posterius ex farinosis cerealibus , vel leguminosis , non fermentatis , neque coctis nascitur ; quo spectant etiam illa , quæ austeri adstrictu tenacitatem humorum creant .

61. Acida hæc acrimonia (60) causas habet antecedentes : 1. alimenta ex farinosis , succulentis acidis , recentibus , crudis , fermentibus jam , vel fermentatis , vegetabilium partibus . 2. Inopiam boni sanguinis in corpore hæc alimenta assumente . 3. Debilitatem fibrosæ compagis (24. 29. 41.) vasorum & viscerum . 4. Defectum animalis motus .

62. Sedem habet jam natæ maxime primæ digestionibus officinas , inde tardius sanguinem , denique omnes humores inficit .

63. Producit ructus acidos , famem , mortuum ventriculi , dolores iliacos , flatus , spasmos , inertiam bilis , mutationem ejus variam , chylum acidum , fæces alvi acidum .

MORBI SPONT. EX ACIDO HUMORE. 19.
spirantes. Hac ejus effecta in stomacho , &
intestinis.

64. In sauguine pallorem , serum chy-
losum acidum ; hinc fœminis lac acidum ,
aut potius nimium accescens , sudorem aci-
dum ; salivam acidam , producit ; inde pru-
ritus , obstrunctiones , pustulæ , ulceræ , la-
ctis prompta nimis , quin & forte ipsius quo-
que sanguinis coagula , & ad circuitum inep-
titudo exsurgunt , tum irritamenta cerebri ,
nervorumque ; unde convulsio , turbata cir-
culatio , mors.

65. Ex his (60. 61. 62. 63. 64. 65.) re-
citatris præsens , futura , prærerita cognosci-
tur acida temperies ; hinc prænoscuntur ejus
effecta ; hinc curatio scitur.

66. Quæ perficitur : 1. Alimentisaci-
do oppositis ex animalibus , vegetabilibus-
que. 2. Succis bono sanguini similibus ex
avibus rapacibus. 3. Roborantibus. 4. Motu
valido. 5. Medicamentis acidum absorbentib-
us , diluentibus , obtundentibus , immu-
tantibus.

67. Quorum electio , præparatio , dosis ,
applicatio tempestiva , innotescunt Medi-
co ex cognitio malo , ejus sede , ægrotan-
te , &c.

68. Hinc patet cur pueris , pigris , virginis-
bus , pauperibus , & certis artificibus , hic
morbus familiaris sit ?

MORBI A GLUTINOSO

SPONTANEO.

69. **G**lutinosum pingue ex vegetabilibus habet causas antecedentes, 1. farinosa cruda, austera immatura. 2. inopiam boni sanguinis. 3. debilitatem vasorum viscerum, bilis. 4. imminutum motum animalis. 5. dissipationem liquidioris per laxata vasa secernehtia. 6. retentionem crassioris debilitate instrumentorum excernentium.

70. Nascitur primo in prima officina digestionis, hinc in sanguine, dein in reliquis, inde derivandis, liquidis.

71. In primis viis facit prostratum appetitum; repletionis sensum; nauseam, vomitum; ingestri cruditatem; bilis inertiam, ejus invaginationem & consumtionem: pituitæ stomachicæ & intestinalis ortum; alvum tardam & tumentem, impedimenta chyli parandi, perficiendi, secernendi.

72. In sanguine visciditatem, pallorem, immeabilitatem; in vasibus obstructions, concretiones, urinam pallidam vix olenitem; salivam lentam; tumorem album; impeditas secretiones; defecum subtiliorum; sic minimorum canarium coalitum facit.

73. Hinc coctiones, circuitus, secretiones, excretiones, motus vitales, naturales, animales, omnes perturbantur; unde suffocatio, mors.

MORBI A GLUTINOSO SPONTANEO. 17

74. Ex his (69. 70. 71. 72. 73.) dia-
gnosis , prognosis , anamnesis mali hujus pa-
tet , nec vero , sanatio quid indicet , obscu-
rum est.

75. Quæ obtinebitur . 1. usu cibi potus
que bene fermentati , sale , & aromate con-
diti . 2. Jusculis volatilium animalium . 3.
raboratione vasorum & viscerum . 4. aucto
motu . 5. medicamentis diluentibus , resol-
ventibus , stimulantibus , biliosis , saponac-
eis . 6. frictu , calore , balneo , vesicato-
riis . Cæterum interiora corporis obsidentur
glutinosis , vel spissis , caseosis , mucosis ,
mucilaginousis , lemosis , ceraceis , pultaceis ,
amurcosis , calculosis , tartareis , serosis in-
flammatis , polyposis , meliceratis , steato-
matosis , atheromatosis densis , scirrhosis
concretis . Cavendum religiose , ne pertur-
betur glutinosum beneficium , naturale , lu-
bricans , inungens , defendens , quod oculis ,
palpebris , naso , ori , fauceibus , gulæ ,
ventriculo , intestinis , pelvi , ureteribus ,
vesicæ , urethræ , vaginis mucilaginousis ten-
dinum , articulorum commissuris , laryngi ,
arteriæ asperæ , bronchiis , datum in usus ne-
cessarios , cum glutinoso morbo . Quid
fatali idiotarum , & medicastrorum , errore
nimis crebrum .

MORBI EX ALCALINO
SPONTANEO.

76. Nonnullæ plantæ scatent materia, quæ sponte corrupta non acescit, nec coit, sed resolvitur in fœtidum volatile, pingue Alcali : tales omnes fere Aromaticæ valde acres. Has vero raro assumunt tanta copia, ut morbum creent ex suo ingenio. Sin autem id contigerit, pertinebit ad acre alcali oleosum.

77. Ex animalium partibus confecta nostra liquida varia sunt: 1. pro varietate alimenti, quo se sustinent. 2. pro varietate partis, quæ assumuntur.

78. Animalia enim, quæ herbis & aqua aluntur, chylum acidum, vel facile acescentem, adeoque & tale lac, habent; quod in nobis suam sequens indolem vegetabili nutrimento simillima patrat. Vid. (61. ad 76.) & lentam materiem caseo pressò similem in primis viis creat; quæ singularis hic viscidæ species.

79. Quæ aliis nutriuntur animalibus, omnes succos facile alcalescentes habent.

80. Si alimenta, vi nostri corporis, (58) eo sunt redacta, ut jam liquores fecerint, quales in corpore sano & robusto inveniuntur, post abstinentiam à cibo potuque per viginti horas; tum, si sibi relinquuntur in quiete, & calore, vel etiam si moventur valide, naturam adipisci-

cuntur ubique eandem putredinis incipientis.

81. In alimentis vero ex aliis animalibus, jam statim, ante mutationem corpori nostro adscribendam, illa in putredinem vergens indoles sponte adest.

82. Putredo hæc (80. 81.) significat eam conditionem humorum, cuius praesentia aqua multum exhalat; Salina materies attenuata, acido orbata, vel & mutata, à terra, oleoque suo, separata, fit acris volatilis, alcalina; Oleosa pariter, una parte tenuior, terra orba, sali illi aeri permista, acris, volatilis, fœtens evadit; altera autem olei pars, terræ aqua, sale, & oleo priori orbæ permista tenacissime, abit in atram, densam, immeabiliem, fœcem.

83. Insecta, pisces, amphibia, animalia volatilia, repentina, gradientia, natantia, homines denique, ex propria sua natura, in hanc putredinem (82) sponte vergunt semper; aescunt nunquam.

84. Hujus putredinis (82) antecedentes causæ sunt: 1. cibi ex aliis animalibus commestis, excepto lacte herbaceo (78), maxime ex insectis, piscibus, avibus rapacibus, ex vegetabilibus alcalescentibus. 2. abundancia boni sanguinis, vel si jam patredini ille proximus. 3. virtus magna vasorum, viscerum, (50. ad 54,) bilis. 4. Stagnatio, vel nimia agitatio, torpente, vel incitato animali motu. 5. Calor ingens diu & nultum conciliatus corpori.

85. In primis viis facit sitim, prostratum appetitum, ructus nidorosos, grave-

20 MORBI EX ALCALINO SPONTANEO
lentiam tabidi^t, corruptique, sordes ori,
~~matoriae~~
~~tabido~~
~~re~~ linguae, palato, faucibus, amarescentes
putridas, nauseam, vomitum putrefactæ
bilioſæ materiei, horrorem adversus om-
nia, niſi aquosa, vel acida, cruditatem
putridam, diarrhoeam bilioſam, dolores
iliacos inflammatorios, caloris moleſti ſen-
ſum.

86. In ſanguine prodiſit diſſolutionem
eius putridam; acrimoniam alcalinam oleo-
ſam volatilem; ineptitudinem ad nutrien-
dum; aptitudinem ad conſumendum; mini-
morum vafculorum deſtruсtionem; hinc
omnes actiones ſolidarum & liquidarum par-
tium turbat, depravat, deſtruit; unde cir-
culatio, ſecretio, excretio variat: tum fe-
breſ, ardentef, urinæ & omnia ſecreta pu-
trida, inflammationes, ſuppurationes, gan-
grænæ, sphaceli, mors.

87. Ex his (76. 79. 80. 81. 82. 83.
84. 85. 86.) denuo diagnosis & progno-
ſis aque, ac Curatio morbi liquido conſpi-
citur.

88. Quæ perficitur 1. alimentis, poti-
busque cito acescentibus, vel jam aci-
dis, quo farinosa in aqua cocta, vel ad
initium corruptionis digesta, lac ejusque
producta herbacea, fructus horæi, ho-
rum acidi crudi, vel fermentati vinoſi,
acetofive, ſucci. 2. Acidis medicamentis
ex vegetabilibus crudis, vel fermentatis,
aut ſalibus & ſulphure vi ignis in acida con-
verſis. 3. Salinis alcali absorbentibus, ut eſt
ſal gemmæ, marinus, & nitroſus. 4. Aquo-
ſis diluentibus. 5. Lenibus obtundentibus,
qualia farinosa vegetabilia emulcta, vel de-

MORBI EX ALCALINO SPONTANEO. 21
cocta , sunt ; & laudatissimæ boli , acidulo
balsamico tecto , & demulcentissimo visci-
do , constantes . 6. Saponaceis abstergen-
tibus acidis suboleofis , oxymelle , sapis ace-
tosis . 7. Quietæ , somno , balneo vaporis ,
fomentisve.

89. Unde patet ubi , & cur acidus ru-
etus nidorosum sequens bonus ? Cur , &
quibus convalescentibus salis ammoniaci sa-
por molestus ? Cur sudor acidum spirans
acutis salutaris ? Quæ acrimonia acida ,
alcalina , biliosa , oleosa sit ? Qui morbi
propria significatione putridi dici queant ?
Cur illi fortissimis , plethoricis , præcipue ?
An unquam in homine vivente ulli hu-
mores jam vere alcalini reperti sint ? Ra-
rissime : expertus loquor. Urina in ve-
sica , diu retenta , aut in calculo rariore
absorpta , forte , aliquando , eo pervenire
queat. Aliter mors ante fit , tabefactis per
acria , neccum alcalina , pulposis vitalium
extremis.

90. Hinc tandem scitur , quid mali fa-
ciat nimius vel minor liquorum circulan-
tium motus , & quantum ejus effegiis va-
riet pro varietate loci , ubi hærent , &
humorum , in quos agit ? Quæ à stagnante ,
vel ab extravasato , nocumenta ? Imo
neque obscura hinc ratio ortus viscosi glu-
tinis , quo lentescunt humores nostri ;
dum spissa decocta ex animalibus diurna
elixatione parata , nimia ingeruntur copia ;
aut etiam , dum tegumenta animalium ,
horumque lenta , tenacesque , partes
extremæ , avidius assumuntur , aut diu-
tius : etenim alia hinc pituitosi indo-

22 DE MORBIS ORIUNDIS
les , & distincta ab illa , quæ jam exposita
in fine (75 .)

91. Pertractatis morbis Solidi , & Fluidi
simplicissimis seorsum , agendum sequitur de
iis , qui in Solido & Fluido conjunctim oc-
currunt simplices quam maxime.

DE MORBIS ORIUNDIS AB
EXCESSU MOTUS CIRCU-
LATORII SOLO.

92. **O**Mnia fluida , quæ in ullo vase ,
ab Arteria magna orto , conti-
nentur , ex solo sanguine sunt secreta , qui
paulo ante in corde dextro & sinistro
mixtus erat , & referebat speciem unius li-
quidi.

93. Habet tamen & ibi , & tunc , glo-
bos majores , determinatae molis , figu-
ræ mutabilis , coloris rubri ; sphæras fla-
vas , rubris sextuplo minores , serosas ;
tum laticem pellucidum in igne concre-
centem ; & aquam pellucidam , leviorem ,
tenuiorem , partibus minoribus , sed ob-
pelluciditatem non cernendis , constantem.
Janus aquam vide metrie Priorum congeries sanguis ruber , posterior
Serum appellatur. Microscopia utrumque de-
monstrant.

o. trans parente 94. Rubrum concretum , & à sero seor-
sum collectum , sola quiete , & laxitate sua-
rum partium cito resolvitur in serum ita , ut
in id omnis fere cruor abeat.

95. Serum diu retentum in aëre moderate calido & humido sola quiete & laxitate partium resolvitur in tenuius, pellucidius, levius liquidum, quod putreficit sensim, totumque fere avolat volatile. Quæ crescunt proportione temporis.

96. Sanguis omnis (92.) recens, levi calore, parum superante salubrem, & cum paucō exhalantis dispēndio, coīt in massam solidam, scissilem, tenacem, non solubilem per aquam, salēm, oleūm, sp̄ritus. Atque idem fit calore per humida conciliato, singulari concretionis, & simili prioris, genere.

97. Origo rubedinis (93. 94.), seri crescentis, lymphæ concrecentis, (95. 96.) debetur vasorum actioni, circulationis efficaciam; ut chyli, lactis, cruentis, & sanguinis, mutata indeoles docet, atque Microscopia confirmant.

98. Auctus sanguinis per vasa motus oritur Corde saepius, & fortius, contracto.

99. Cor saepius & fortius contrahitur: 1. Cerebro & cerebello in nimiam expressiōnem liquidi nervosi agente, ut in affectibus animi, & dolore: 2. irritato Corde per accelerationem motus sanguinis venosij, frictione, vel muscularis agentibus, pulsi; aut per acre sanguini inhærens aromaticum, salinum, acidum, alcalinum, purulentum, ichorosum, putrefactum, & quandoque specie contagii, pestis, veneni, nondum definitum mali genus.

100. Auctus motus sanguinis per vasa efficit majorem vim pulsi sanguinis in va-

24 DE MORE. ORIUN. AB EXC. MOT. &c.
sa excipientia ; majorem renixum vatorum
in sanguinem ; sanguinis fortem compres-
sionem ; vasorum sanguinisque attritum
validum ad se mutuo ; partium Sanguinis
attritum validum inter se ; calorem majo-
rem totius ; sanguinis exsiccationem dif-
flato aquoso ; ejusdem viscositatem inflam-
matoriam facile concrecentem ; sanguinis
resolutionem in sales , oleaque volatiliora
& acria ; vasorum auctam ad initia am-
plitudinem ; liquidorum crassiorum in te-
nuiora vasa impulsu , horum obstruc-
tiones destructionesque , inflammations , sup-
purations , gangrenas , sphacelos , scir-
phos ; & quæ ex his infinita sequi pos-
sunt.

101. Cognoscitur ergo aucta circulatio no-
tis ejus causis (99) , & effectis (100) ;
sed imprimis pulsu celeri , duroque ; res-
piratione veloce & laboriosa ; calore inge-
nenti.

102. Remedia ergo nimio motui compe-
cendo valida sunt , quæ frequentiam , & vim
contractionis Cordis imminuunt.

103. Quorum illa ~~Mentem~~ , hæc Corpus ,
spectant.

104. Priora sunt , quæ magnos affectus ,
ratiocino , excitamento contrarii affectus ,
vel divertendo , sopiunt.

*+ Lesum
toties
autres
Selon
la
metrie.* 105. Posteriora agunt quiete musculo-
rum , laxatione venarum (54) , mitifica-
tione acris eujuscunque , diluendo , vel
obtinendo (66. 67. 88.) , doloris causas
tolkendo.

DE MORBIS , EX DEFECTU
CIRCULATIONIS , ET
PLETHORA.

106. **D**Efectu motus circulatorii morbi fiunt in humoribus illi , qui proxime accedunt ad hos , qui quiescentibus spontanei nascuntur. Modo bene consideretur aër , qui admissus corruptiones spontaneas accelerat , quæ aliter , eo secluso leniores. (58. ad 80.) adeoque intellectus , & curatio horum inde peti debet. Atque ex his omnibus plethorae indoles , causa , effectus , signa , remedia intelliguntur , si ad sequentia animus advertitur.

a. Plethora est copia boni sanguinis major , quam quæ ferre possit eas mutationes , quæ vitæ inevitabiles accidunt , nisi inducantur morbi.

b. Hanc generat omnis causa , quæ multum laudabilis Chyli , & Sanguinis conficit , simulque horum attenuationem ; consumtionem , perspirationem ; impedit.

c. Quo spectat vis contractilis viscerum Chyloœorum magna , ut & in Corde & arteriis ; simulque laxior venarum , & cæterorum vasculorum compages , cibi blandi facile in chylum resolvendi ; somnus multus , animus sedatus ; quies musculosa , consuetudo mittendi sanguinis , naturalis , artificialis.

~~travae~~
~~infusio~~ d. Effectus Plethorae omnes pendent à refactione, quæ majori velocitati, atque inde nato calori, aut causis aliis, per solem observationem cognoscendis, adscribenda: hinc arteriarum dilatatio tam Sanguiferarum, quam Lymphaticarum; mutata secretio; compressio generis venosi Sanguiferi & Lymphatici; suffocatio circulaturi; inflammatio vasorum ruptura, suppuratio; gangræna; mors.

e. Itaque facile cognoscitur præsens; prævidentur futuri effectus.

f. Curatio absolvitur missu sanguinis; labore; vigiliis; cibo acriori post evacuationes; omissione evacuationum sensim innit ut tracta.

~~in sinuas & scindens.~~

MORBI COMPOSITI SIMPLICIS. SIMI, OBSTRUCTIO, ET VULNUS.

OBSTRUCTIO.

~~catalipsis, summa corporis bona,~~
~~discole opposita, et inflammatio parsens~~
107. **O**BSTRUCTIO est obturatio canalis, trans situm tollens liquido, per eum transjiciundo, vitali, fano, vel morbose, orta ex excessu molis transituræ suprà capaci tatem vasis transmissuri.

~~proxima~~ 108. Quæ oriuntur ex angustiâ vasis, ma gnitudine molis fluxuræ vel utrisque concur rentibus.

~~obstructus~~ 109. Angustia vasis fit compressu externo-

contractione propria, vel augmento crassitiei
in ipsis canalium membranis.

110. Molecularum moles augetur viscositate fluidi, vel errore loci. — *in quem ire non debet*
111. Ex utrisque vero à concursu causarum utriusque. (109. 110.)
112. Vasa externe comprimuntur. *causa remota*
1. A tumore vicino plethorico, inflammato, purulento, scirrhozo, cancroso, cedemarofo, ampulloso, steatomatode, atheromatode, meliceride, hydatidico, aneurismatico, varicoso, tophoso, pituitoso, calculoso, calloso.
2. A fractis, luxatis, distortis, distractivae partibus duris, comprimentibus vasa flexilia.
3. Ab omni causa, quæ vasa nimis trahit, & elongat sive tumore, sive pressione partis extra debitum locum positæ, sive vi externa trahente.
4. Ab externis comprimentibus, quo uestes arctæ, fasciæ, pondus incumbentis corporis quieti in unam partem, ligaturæ &c. pertinent, motus, attritus, amplexus partis ad alia corpora.
113. Contractio vasorum propriæ aucta, maxime spiraliū fibrarum, tum quoque longarum, cavitatem arctat, oriturque. 1. Ab omni causa augente vim elasticam fibræ, canalis, visceris. (31. 36. 40. 50. 51.) 2. Ab tumore vasculorum minorum, quorum contextu majorum latera & cava fiunt, nimis impletorum. 3. Ab imminentia causa vasa extende, sive inanitio, sive inertia fuerit: unde dissecti canales liquida propria coercent brevi.

~~+ exquisitus~~ 114. Augetur crassisies in ipsa membra.
nā vasis. 1. Ab omni tumore (112. N. 1.)
orto in iis vasis, quæ unita & contexta
membranam efficiunt. 2. Ab callis ibidem
factis, cartilagineis, membranosis, osseis
(51.) ~~sunt de 110~~

115. Partium fluentium moles augetur,
ut immeabilis fiat, vel 1. Mutatione figure
sphæricæ in aliam majori superficie incurren-
tem in aperturam vasculi; vel 2. adunatis
pluribus prius sejunctis in unam massulam.

~~sunt de 115~~ 116. Mutatur figura imprimita, desinente
æquabili, & undique simul, atque æquali-
ter, premente pressione moleculæ, proprio
elateri jam commissæ, hoc est, languente
motu, vel laxato vase, vel minuta copia
liquidi. ~~sunt de 115~~

~~+ fossili~~ 117. Adunantur moleculæ, quiete, frigore,
gelu, exsiccatione, calore, motu circulari
violentio, & vase forti comprimente, coagu-
lo acido, austero, spirituoso, aborbente,
viscositate, oleositate. ~~gravis fondus~~ ~~sunt de 110~~
~~+ tunc~~ 118. Errore loci partes fluidi sunt non mea-
biles, si in os dilatatum ad basin canalis co-
muni ruit corpusculum finem longe angustio-
rem tranare non potens. Plethora, motus au-
ctus, rarefactio liquidi, laxatio vasis, dilata-
tionem hanc præ cæteris creant; maxime
si his prægressis, statim contraria horum se-
quuntur. ~~+ expeditio~~

~~frigus~~ 119. Unde caufæ, & natura obstructionis
cujuscunque patent. ~~Hic effectus obstrutio~~ ^{nō}

~~calor.~~ 120. Quæ nata in corpore vivo impedit
transitum fluxuræ materiae; reliqua ~~impin-~~
~~+ tibi~~ gentia sistit; horum actionem excipit; sub-
tiliora exprimit; adunat crassiora; vas ex-
tructio + totæ que y abesse per-
duntur

tendit , dilatat , attenuat , solvit ; fluidum stagnans condensat ; functionem integro fluore oriundam tollit ; vasa inde irriganda deplet , siccata ; capacitatem vasorum transmittendis liquidis minuit ; copiam liquidi , velocitatemque per libera vasa auget ; adeoque omnia , quæ inde pendere possunt , mala producit .

121. Quare pro diversitate vasis obstructi & materiæ obstruentis , illi effectus (120.) variatis apparent phænomenis .

122. In vasis Sanguiferis arteriosis rubris inflammatio primi generis fit , in arteriosis serofis flavis rubra inflammatio errore loci , vel flava propria illi vasi , calida flava , in Lymphaticis arteriosis dilatatis inflammatio secundi generis flava , errore loci , vel pellicula lucida , calida , propria illi vasi ; in arteriosis vasis Lymphaticis , majoribus , cœdema calidum ; in minoribus dolores sine apparente tumore ; in pinguiferis , osseis , medullosis , nervosis , biliosis alia .

123. Qui vero sedem , naturam , materiem , causas , effectus obstructionum , hucusque (107. ad 123.) tradita novit ; illi signa , quibus futura , præseasque obstratio , ut & ejus effecta sciuntur , ignota non erunt .

124. Et cognita hac ejus diversitate , difficile non erit , propriam cuique curationem tradere .

125. Nam illa , quæ à compressu externo (112) , indicat ablationem causæ prementis , quæ , ubi possibilis , petenda ex securita ejus descriptione .

126. Ea vero , quæ ab aucta fibrarum con-

30 O B S T R U C T I O.

tractione oritur , cognoscitur per signa , quibus visceris , vasis , fibræ nimia contractio scitur ; (34. 36. 40. 50. 53.) tum quoque illa , ubi hæc contractio à secunda causa (113. No. 2.) per suæ causæ signa clara ; ut altera , quam inanitioni prægressæ adscriptimus . (ibidem. N. 3.)

127. Sanatur hæc obstructio (113. 126.)
1. per remedia contractionem nimiam fibræ ,
vasis , visceris emendantia (35. 36. 38. 54.
55.) 2. maxime , si ipfi affecto loco applicari
posita eorum virtus , quod halitus , fomenta ,
balnea , litus , fomenta efficiunt imprimis ,
3. per auxilia , quæ vascula , membranas com-
ponentia , nimis impleta deplent . Quo eva-
cuantia in genere , sed præprimis illis vascu-
lis applicata , spectant , quæ sunt laxantia ,
diluentia , resolventia , attenuantia , detersiva ,
evacuantia . 4. per illa , quæ callositatem fa-
ctam resolvunt . *Sicut de leprocessu*

128. Verum illa obstructionis species , quæ
ab hac cauſa , raro , si unquam , curari po-
test . Emollientia , & laxantia præcipua sunt .
Unde mortis patet inevitabilis necessitas , &
magna vitæ longæ per medicamenta parandæ
difficultas .

129. Illa fluidi ineptitudo ad transeundum
per vasa , quæ à figura sphærica amissa pen-
det , cognoscitur perspectis ejus causis (116),
quippe sensibiles plerumque sunt .

130. Sanatur vero ¹²⁹ remediis , quibus illa
figura redditur . Qualia sunt , quæ motum
augent per vasa & viscera . Ut stimulantia
omnia , & roborantia ; tum motus animalis
citator .

131. Liquidi spissior concreta moles , quum
adunata 117 .

O B S T R U C T I O.

31

oriatur à tam variis & diversis causis (117), etiam pro re nata varia remedia, variam sanandi methodum, requirit: quæ diversitas in singulis dein morbis indagata ipsa auxilia, & applicandi modum, dabit. *Suite da, 31*

132. At moles concreta in genere tollitur. *+ cor*
1. Motu vasis reciproco. 2. Dilutione. 3. At-*distat*
tenuante fluido advecto, permisto, moto. 4. *arterias*
Coagulante causâ *auctem* *arterias*

133. Reciprocum vasi motum conciliant. 1. *sanguinem*
quæ distendentes causas temperant. Ut est
venæ sectio. 2. quæ vasa roborant. (28. 29.
45. 46. 47. 49.) 3. frictio, & muscularis
motus. 4. stimulantia. *132.* *stim.* *actio* *reverberatio*

134. Diluit aqua, cálida imprimis, si hau-*actio*
sta, injecta, exhalans, applicata; atque *reverberatio*
dein ad loca, ubi solvendum hæret, pulsâ sit.
Quo derivantia, attrahentia, propellentia
spectant. *Suite da, 32.*

135. Attenuant 1. aqua, sal. mar. gemm.
ammon. nitr. borax, fixus alcalinus, volatilis.
3. Sapones ex alcâli & oœo nativi, compo-
siti, fuliginosi, volatiles, fixi, bilis. 4. præ-
parata Mercurialia. Quæ ipsa perducuntur
ad loca debita per derivantia, attrahentia,
propellentia. *Suite da, 32.*

136. Causa coagulans educitur attractione -
alterius fortius trahentis. Sic acida in alcalia,
olea in alcalia, &c. trahuntur, quæ experi-
mentis Chemicis in primis inveniuntur.

137. Verum quum liquidum in loca aliena *mag. 118*
pulsum, non penetrabile fit, hincque ob-*cauſa*
ſtructiones creat, producuntur multi, ma-*le ſuſto*
lignique morbi, unde meretur id malum at-*corrodere*
tente perpendi. *118* *loci*

138. Scimus id factum, si novimus 1.
B iiiij

causas ejus (118), quæ ut plurimum satis observabiles, prægressas fuisse. 2. His dein successisse contrarias. 3. ubi effectus ejus clare cernimus. (120. 121. 122.)

139. Facile quoque est prævidere, quid fiat ex hoc malo posito per ea, quæ exposita, sunt (120. 121. 122. 123.)

140. Curatio fit 1. impæctum retropellen-
do motu retrogrado in vasa majora. 2. id re-
+ *Sais* solvendo. 3. vasa laxando. 4. suppurrando.

Suppurat 141. Impactum retrofictus. 1. Evacuando
~~ou lour~~ liquorem, qui impactum urget, magna,
~~ne~~ subita S. M. ~~hunc~~ nixu contracti vasis re-
~~er~~ agitur. 2. frictione ab extremis vasis ad
~~pus~~ basin.

Decorp 142. Impactum resolvitur *adhuc* remediis (133).

wheler 143. 134. 135. 136. 137. ante positis.

143. Vasa laxantur remediis (35. 36. 54.) propositis.

144. De Suppuratione dicetur in historia Inflammationis.

216 *Voyes eti Wansueten*

DE VULNERE IN GENERE.

145. **V**Ulnus est soluta cohæsio recens, cruenta, partis mollis, à corpore duro acuto, moto, presso, vel resistente.

146. Causa ergo sensibilis ejus est durities, acuties, motus, resistentia instrumenti vulnerantis.

147. Subjectum pars mollis, adeoque, textura vasorum sanguiferorum, serosorum, lymphaticorum, adiposorum, nervosorum,

membra-nosorum , tendino-forum ; tum vesicu-
larum , quæ ex his conflantur .

148. In quo subjecto (147.) causa (146.) pro-
ducit cohaerentis separationem , liquidi
contenti effusionem .

149. Inde laedit actiones , quæ pendent ab
integritate partium , & ab determinato fluxu
liquorum per vasa .

150. Quæ vulnera proinde occupant eas
partes , quarum integritas vitæ inseparabilis ,
Lethalia sunt .

151. Horum (150) autem alia inevitabili
necessitate mortem ferunt .

152. Alia , sibi relicta , mortem inferunt ,
sed artis auxilio ita emendari possunt , ut mor-
tis periculum absit .

153. Tandem ex non lethalibus , neglectus ,
vel error lethalia potest facere .

154. Pro varietate alterius cuiusdam actio-
nis , à parte integrity prius exercitæ , etiam
alia vulnerum effecta , atque inde variæ ap-
pellationes oriuntur , vix ignotæ perito actio-
num Sanitatis .

155. Nec minor nominum , formarum , &
effectuum varietas in vulneribus , à diversitaté
causæ vulnerantis (146.) quoad figuram , mo-
dum adigendi , pungendo , secando , cæde-
ndo , agitando , illatum , vim impingendi ,
ablationem ex vulnere , relictionem in eo ,
infectionem venenatam .

156. Tum etiam omnia eadem (155) va-
riant pro differentia partis vulnus excipientis
(147) , quoad ejus duritiem , molliitem , ne-
xum , situm , effectum , liquida contenta ,
faciem mutatam .

157. Hujus multiplicitatis originem nosse

ut opus, ita nomina subtiliter distinguere non
juvat.

158. Si in corpore sano, robustoque fac-
tum vulnus in loco visibili, non irrigato ma-
gna quadam arteria, nec nimis tendinoso,
haec oriuntur phænomena; si modo a frigore,
aëre, siccatione, vulneris hiatus defenditur.

1. Partes, inter quas causa vulnerans adacta,
sensim magis magisque a se mutuo rece-
dunt, licet causa ablata sit, nisi punctura
fuerit parva.

2. Cruor primo cum impetu effluit, dein sen-
sim sponte sistitur.

3. Tum crusta sanguinea cavo vulneris inna-
scitur.

4. Et liquor dilutus, rubellus, tenuis effluit.

5. Tum vero labia vulneris incipiunt rubere,
calere, dolere, tumere, retorqueri, fundo
interim tumido assurgente, præcipue assur-
gente adipe in aperturam vulneris, ibidem-
que cito degenerascente.

6. Atque eodem tempore febricula cum calo-
re & siti adeat.

7. Hinc tertio, quartoe die serius, vel o-
cyus, vulneri adeat liquor tenax, albus,
pinguis, æqualis, pus.

8. Simul rubor, calor, dolor, tumor, re-
torsio labiorum, febricula, cessant, vel mi-
nuuntur.

9. Et sensim cavum vulneris a fundo sursum,
& ab ambitu versus centrum crescente no-
va, rubra, viva, materie, carne dicta,
impletur, coeunte margine albō, subcærul-
escente, molli, æuali.

10. Postremo siccatur vulnus, & obducitur
cicatrice.

159. Si arteria non nimis magna , nec Cor-di admodum propinqua , omnino transversim dissecatur , retrosiliens , atque inter solida vi-cina se recondens , fibimet obturaculo est ; & cætera ut (158.) prius.

160. Si eadem (159.) vulneratur transver-sim non tota dissecta , retrotractis fibris vul-nus ampliatur ; hinc Hæmorrhagia perpetua ; & , ea sedata , a tenuitate cicatricis cedente Aneurisma.

161. Si arteria major tota dissecta , oritus perpetua , usque ad defectum animi , vel vitæ , Hæmorrhagia ; inferius posita tabescunt , & putri exeduntur , sed lenta gangræna ; aut are-facta penitus contrahuntur.

162. Nervi majores , tensique , toti dissecti r̄etrosiliunt , se recondunt , ramulos vulnere pāulo superiores trahunt , tendunt , vicinis do-lorem , obstructionemque creant , parti vero infra Vūlnus positæ stuporem , immobilitatem , marcoremque , aut , & gangrænam.

163. Nervi tensi , tendinosi , puncti , vel dimidiato discissi dolores , aliquando primo obtusos , nonnunquam vivos excitant , primo loco vulneris , post per omnes nervos nexos , vicinosque ; hinc calores , tumores , rubores late sparsos , febres , deliria , spasmos , inflammatiōēm , inflammati aperturam cum evacuatione acris , tenuis , & copiosissimi sē-pē seri ; postea insensibilitatem , rigiditatem , exsiccationem , immobilitatem producunt , vel gangrænam , & mortem : atque hæc quidem omnia eo violentiora accident , quo nervus est fortius tensus supra partes firmas , iisque annexus , aut & involucris magis tenacibus in-dutus .

164. Quæ eadem (162. 163.), parum mūtata, etiam in tendinibus diversiū node læsa obtinent, atque fævissima quidem.

165. Et Membranæ, tendinum, nervorumque sæpe producta quum sint, iisdem afficiuntur morbis (162. 163.)

166. Quid lymphatica, adiposa, venosa vasa, & vesiculæ patientur in vulneribus, quid efficiant, ex lege circulationis, & consideratione vicinorum facile intelligitur.

167. Si vulnus oculo patet, ejus præsentia, & natura scitur. 1. Sensu ipso, abstero impedimento conspectus, & suppressio cruentis fluxu. 2. Scientia anatomica vicinorum.

168. Vulneris autem absconditi præsentia, & natura noscitur. 1. ex Scientia anatomica, situ vulnerandi, modo & vi infictus. 2. ex læsa actione sequente vulnus. 3. ab excretis, intra vel extra corpus expulsis. 4. ab effectis supervenientibus, dolore, singultu, spasmo, tumore &c.

169. Ex cognitis (167. 168.) determinatur prævisus vulnerum eventus.

1. Mors, vel Vita vulnerati.

2. Sanatio possibilis, impossibilis, integra, pro parte.

3. Curatio facilis, difficilis, brevis, longa.

4. Effectus a vulnero, peracta fanatione, superstes futurus; ut tabes, insensilitas, immobilitas, figura læsa, &c.

170. Mors inevitabilis a vulnero ex quinque effectis sequitur, adeoque necessario Lethalia vulnera (151.) Hæc sunt.

1. Quæ influxum nervosi liquidi à Cerebello in Cor intercipiunt. 2. Cerebelli vulnera, & Cerebri profunda adeo, ut medullam

- oblongatam lœdant multum. 3. vasa sanguifera intra cranium soluta cum effuso cruento, qui pressione, vel concepta putredine vitam tollit, nec terebra levari potest ob conditionem loci, ut inferiora orbitæ Oculis, & ossis Temporum, ossis Ethmoïdis, basios cranii. &c. 4. Medullæ Spinalis superioris profunda vulnera. 5. tum ea, quæ nervos cardiacos dissecant.
2. Quæ sanguinem Cordis effundunt ex ejus cavis vulneratis: unde vulnera Cordis profunda, in cava penetrantia, lethalia.
3. Quæ cruentem a corde, & a cerebro, cerebelloque derivant vel in cava corporis, vel extra illud, neque medelam capere possunt ob situm loci. Ut magna vulnera Pulmonis, Hepatis, Lienis, Renum, Pancreatis, Mesenterii, Stomachi, Intestinorum, Uteri in gravidis, Vesicæ circa arterias ejus majores, Aortæ, Carotidum, Vertebralium & similiū arteriarum, venarumque.
4. Quæ Respirationem integre tollunt; ut abscissio laryngis cum subductione fistulæ scissæ, vulnera magna bronchiorum, Vulnera lata, utramque cavitatem thoracis, cum admissu aëris, perforantia, vulnera dia phragma ab utraque parte mediastini thoracis penetrantia, vel ejus nervosa dissecantia.
5. Quæ motum Chyli in cor tollunt; abscissio œsophagi, magna vulnera ventriculi, intestini tenuioris, superioris integra dissecatio, vulnus ductus thoracici, vel alvei chylosi.
171. Vulnera sua natura lethalia, arte vero curabilia (152) sunt, prædicuntur:
1. Vulnera Encephali terebra levanda.

2. Vulnera arteriæ , venæve majoris in loco , ad quem manus Chirurgi pervenire potest.
3. Viscerum , ad quæ manus & medicamenta cum effectu sanationis pervenire possunt.
4. Quæ mortem inferunt emissio suo liquido in cava illa , unde id educi sine discrimine vitæ potest ; ut thoracis , abdominis , uretrum , vesicæ , intestinorum quædam vulnera .
172. Prædictum lethale fore ex non lethali (153) per has causas .
1. Omissione purgationis effusi puris , unde tabes purulenta ; vel effusi sanguinis , hinc putrefacti .
2. Commissio vitio in sex rebus non naturalibus .
3. Neglectu , vel errore Chirurgi .
4. Temperie naturali aut morbosa æ gri , vel manifesta juxta historiam ejus æ gri , vel aliquando adeo singulare , ut non nisi hoc eventu se manifestet : quam intentus observet semper in suo rescripto ad judices consultus Medicus .
173. Hinc renunciatio de Vulneribus , definitio temporis , intra quod lethalitas determinatur , peti possunt .
174. Ex historia pariter Vulnerum (ab 145. hic usque .) facilis erit prædictio eventuum aliorum , quæ (169) præfigienda habentur .
175. Phænomenon autem (158. 159.) causa patet perito actionum vitalium , & animallium . Vid . Morb . Solid . & fluid . in genere præmissos .
176. Tunicæ arteriarum exteriores , illæsæ interiori , punctæ , sectæ , tusæ , distractæ , erosæ , impetu sanguinis dilatantur , saccum formant , qui ad ovi sæpe magnitudinem cres-

cit; callosos parietes accipit; pulsat; colore rubello splendet; compressus evanescit; laxatus redit; suam arteriam ampliat; vicina vasa comprimendo angustat. Aneurisma verum vocatur (160), cuius causa, signa, effectus sponte cernuntur. Atque eo quoque refertur cordis aneurisma, ejus ortus, signa, & effectus.

177. Si ab iisdem causis, similiter vulnerata arteria, curata debilius firmatur, eadem sunt. (176.)

178. Ubi ab iisdem causis (176) omnes tunicae simul ruptae liquorem effuderint in partes vicinas distentas, nec ex euentem, fit collectio extravasati crux, continenter aucta, & sine mensura, mollis, vix pulsans, livida, compressu vix evanescens, brevi putreficens, hinc gangrenam vicinorum creans. Aneurisma spurium est, (160) cuius causa, signa, effectus ex ipsa hac descriptione cognoscuntur.

179. Alii effectus arteriae dissectæ majoris (161) ex physiologia sponte intelliguntur, ut & phænomena (162) primo nervi dissecti.

180. Ut vero clara causa habeatur mirabilem effectuum, qui in nervis punctis, vel partim dissectis apparent, juxta dicta (163. 164. 165.) sequentia consideranda ex Anatomicis, & Theoreticis.

181. Nervus omnis visibilis est fasciculus minorum nervorum, membranulis nexorum, arteriolis, venulis, lymphaticis intertextis, una dein communi membrana vestitus.

Per omnia haec vascula, nervum componentia, perpetuo fluit liquor suis canalibus.

proprius a corde , cerebro , cerebello , & medulla spinali . His omnibus vis contractilis fastis magna semper adest .

182. Ergo partes nervi integrē dissecti a loco vulneris versus firmas partes , quibus nec tuntur , retrofiliunt , sub solidis ambientibus se recondunt , eorum vi comprimuntur , officia claudunt sua , & suorum vasculorum , adeoque præter dicta (162) nihil damni .

183. Si sectus , vel punctus ita sit , ut non nulli nervulorum dissoluti fint , qui uniti maiorem componunt , partes solutæ retrocedentes (182) trahent minimas fibrillas , quæ nec tabant nervulos inter se & vascula (181) , unde fieri in his perpetua , lenta laceratio ; adeoque dolor ingens , acutus , continuus . Partes vero adhuc cohærentes sustinebunt nunc solæ omnem vim , quam ante simul , ergo plus distrahitur , & lacerabuntur , adeoque acutissime dolebunt , & distractæ comprimentur ; ut transitus impediatur . Dum una pars soluta , altera cohærens , ita afficiuntur , vascula intermedia comprimuntur ; ergo sanguis , lympha , spiritus fistuntur , urgentur , accumulantur , unde circa partes inflammatio cruenta , lymphatica , & spirituosa .

Inde nervi vicini , tendines , horum & nervorum vaginæ , musculi , vasa , tenduntur , stringuntur , convelluntur , hinc cerebri , cerebelli , medullæ spinalis meninges trahuntur , vellicantur , cerebri actio turbatur .

Ex quibus sequitur series omnium phænomenon (163 . 164 . 165 .) naturali necessitate .

184. Et intelligitur , quæ , & cur punctura , laceratio , vulnus nervi adeo funesta ? Item cur membranis , tendinibus , vasisque multis eadem fiant .

185. Ut vulnus Sanetur , opus erit :

1. Auferre ex eo illa , quæ , vel a liquidis & solidis corruptis , vel ab instrumento vulnerante , aut aliunde , ibi relicta adunationem impeditrent.
2. Supplere perdita nova regeneratione ablati.
3. Unire separata , &c in adunatione retinere.
4. Cicatricem naturali cuti simillimam obducere.

186. Fragmenta impacta metallorum , lapidum , ligni , vitri , globi tormentorum , thrombi cruenti , caro mortua , vel membranæ , offa fracta , primo tollenda , si proderit.

187. Considerata natura vulneris , partis vulneratæ , materiae impactæ , roboris ægrotantis , symptomatum secutrorum , tolli , an relinqui debeant , judicatur.

188. Ex iisdem (187.) definitur instrumentum , & modus , quibus tolli queant. (186.)

189. Depurato sic (186. 187. 188.) vulneri , si ablatum quid fuerit de corpore , id repleri debet , generata iterum materia simili perditæ. Id fit , si 1. vascula arteriosa , lymphatica , nervosa , &c. ita se habent , ut sua liquida bona excipient , transmittant. 2. si liquidum bonum naturale debita copia , & apto impetu fertur in illa vasa.

190. His enim (189) fiet canarium vulneratorum , retrotractorum , obturatorum , compressorum , fere exsuccorum (158) , impletio , humectatio , extensio , elongatio , implicatio cum vicinis , applicatio ad alia , quæ ex reticularibus plexibus propinqua , & ope boni liquidi conglutinatio.

191. Et , dum hæc (190) ab omni puncto fundi præcipue , & laterum , æqua vi simuli-

fiunt, impletur ab omni parte ad centrum
cavitas vulneris materie solida & liquida,
amissis simili.

192. Ergo huc (189) requiritur i. victus
debitus, ut chylus, serum sanguinis, & ma-
teria nutritia blanda, glutinosa, nec facile
putrescens sit, sed facilis digestionis, & affi-
milationis. Decosta farinosa cruda, fermenta-
tata, Emulsiones, lac, Jura, fructus ma-
turi cocti, olera lenissima, primaria sunt sa-
pe, at pauca copia simul, exhibita; reple-
tionem, famem, stim, cavendo.

193. Cognita temperies ægri, tempestatis
ratio, consuetudo, & natura comitantis mor-
bi, docet quale, & quo modo præparatum
ex his (192) cuilibet proſit.

+ somne 194. Acré, impetum nimis augens, vitan-
Stomachus dum. Salsum, Aromaticum, Acidum, olus
Lana acre, vintum, ergo vulnéri mala.

+ + nigris lana 195. Item quæ facile putrescunt. Jura nimis
spissa, herbæ alcalescentes, ergo obsunt; ra-
phani, nasturtia, brassica, & similia.

+ vel - 196. Tum quæ difficulter in chylum, &
consue sanguinem mutantur. Qualia sunt quæ sale,
tido fumo, aëre induruerunt; vel quæ pingui-
aliud multo scatent, ut lardum, pisces pingues,
cum item anseres, anates, similes aves piscibus
mod. pastæ, &c. denique viscida: ut legumiña
at crassa, farinosa cruda, ova.

- one 197. Ad eundem scopum (189) condu-
subiectum cunt medicamenta, quæ tollunt impedimenta
vel *nigra* nata consolidationi (190. 191.), & plerun-
varians que Decocti forma exhibentur. Illa ergo erunt
de *specie* varia pro varietate ejus impedimenti, quod
collendum erit: nec ullum utile omnibus ha-
betur.

198. Hinc pro re nata sumuntur ex attenuantibus, insp̄ssantibus, mitigantibus, excitantibus, virtute singulari contrarium vitium emendantibus, aperientibus, laxantibus, adstringentibus, adeoque s̄pē ex oppositis.

199. Quorum quid eligendum, docet cognita natura vitii in ægro, & tituli horum Medicamentorum (197. 198.)

200. Aeris puri semper, ab exhalante putri liberi, s̄pē renovati, temperies sicca cum calore temperato optima.

201. Alvus servetur laxa usu emollientium, laxantium, ἐκκοποτικῶν.

202. Somnus conciliandus anodynīs, victu humido, narcoticis.

203. Animus sit hilaris. Venus vitanda. quies commendanda est.

204. Ut canales in debita conditione (199.) maneant, nec liquida in vulnere corrumpantur, s̄cque lædant actionem (189. 190. 191.) descriptam, aer arcendus, vulnus totum fo- vendum balsamicis vulnerariis lenibus, im- plendum carptis, ad æquabilem pressionem nervisque amicis medicamentis.

205. Quibus (204.) in vulnere retinen- dis Emplastra profundūt, vix aliud huic scopo præstantia, quam tenacitem, non læden- tem.

206. Liquida ad vulnus allata, in vulnus effusa, fibræ semimortuæ, canales obstructi, tumefactique, creant in vulnere pus, icho- rem, sordes, carnes spongiosas.

207. Quæ (206.) digerente, abstergente, corrodente, exficcante auxilio tolli solent, s̄pē & comprimendo. *Fæces et Carpi*

208. Illa (207.) adhibenda, donec pus al-

bum, blandum, viscidum, lœve, æqualē, inodorum, adsit; sub quo sordes abstergentur, contusa & tumida consumuntur, corrupta ab aere separantur, cava implentur, conglutinantur separata.

209. Tum ea, quæ carnem generare dicuntur, applicanda, quæ sunt digerentia leniora.

210. Si autem, peractis, quæ primo scopo (185) satisfaciunt (186. 187. 188.), nihil ex substantia corporis ablatum deprehenditur, labia unienda ita sunt, ut partes naturaliter unitæ iterum sibi mutuo applicentur, atque ita retineantur.

211. Horum prius absolvitur 1. situ conciliato parti illo, qui quiescenti aderat: 2. leni & æquabili partium ad se invicem compressu, ut in omni superficie contiguæ sint, & quiescant.

212. Retinentur in adunatione 1. Emplastris tenacibus, digitatis, processibus, ad fines ansatis, ut simque a latere vulneris appositis, & per fila adducendis. Quæ locum habent in longis scissuris transversis cutis, vel partium laxarum.

213. 2. Circumductu Fasciarum, & appositu Spleniorum, ut partes dehiscentes (14. 1.) æquabiliter appressæ maneant, & coeant, quod determinato pressionis modo facile fit.

Convenit vulneribus inflictis juxta longitudinem partis vulneratæ.

214. 3. Suturis per acus chalybeas, rectas in minori, curvas in majori profunditate vulneris, acuta acie, cauda cava filum cera obductum abscondente; ad sufficientem a vulnera distantiam infixas, ad fundum usque

adactas , sic pariter in altero labio eductas , quarum filo adstricto unita prius labia retineantur , dein levi splenio superductum filum colligetur : id repetitur à medio , vel ab angulo vulneris , ad fines ejus , pro necessitate . Hinc balsamo labia linenda , superpositisque levibus spleniis supra nodos , Emplastro tegendum est vulnus .

215. Conveniunt (214.) recenti , cruento , a magna tamen hæmorrhagia libero , simplifici , pleno , puro , transverso , obliquo , angularo vulneri .

Nocent (214.) copiosum cruentem stillanti , antiquo , sanioso , purulento , sordido , contuso , substantia propria orbato , crustis obducto , vasis magnis læsis periculoso , nimis profundo , valde inflammato , venenis infecto , in parte necessario mobili hærenti vulneri .

216. 4. Acu manente vulneri per labia ejus transfixa , filoque ei ita circumducto , ut horum retroitum impedit , sed retineat unita . Convenit magnis , hiulcis , pendularum partium vulneribus .

217. Ultimus scopus (40.) attingitur , curando ut pars parti sic respondeat , quemadmodum olim in sanitate , sicque retineantur , ut nimis nec premantur , nec laxentur ; adurentia , stiptica , adstringentia vitando ; imprimis vero curando , ut in omni parte æquabiliter prematur vulnus . Quæ omnia obtinentur peractis , quæ descripta ab (41. ad 72.) & dein imposito leni desiccante medicamento ; denique cicatricem spirituosis abluedo .

HÆMORRHAGIA.

218. **S**i cruentus manat ex vulnero multus per suas (159. 160.) causas, sifistit 1. Causticis ignitis. 2. Corrosivis. 3. Adstringentibus. 4. Circumstricto filo. 5. Dissectione integrâ. 6. Fasciis & splenio pyramidali compimentibus.

219. Revulsio hic (218.) nihil juvat, nisi vascula laesa (159.) parva & plethora adsit. Eadem de victu, potu, & internis medicamentis vera sunt: quæ autem de Hæmorrhagia dicta, eadem & fluxui ichoris, applicari queunt; licet auxilium hic summum in balsamicis crassioribus.

D O L O R.

220. **S**i fibra nervosa, cerebro orta, ita extenditur, vel alio modo disponitur, ut dissolutionem minitetur, fit doloris idea.

221. Qui eo acrior, quo fibra rupturæ propior: eo autem mitior, quo naturali est tensioni propior.

222. Unde Dolor summus in eadem parte brevis, mitior diutinus esse, & intendi potest, & remitti.

223. Causa Doloris ergo omne id est, quod talem extensionem, vel dispositionem, (220.) facit.

224. Quo refertur 1. vis naturalis contrac-

tionis paucioribus fibris sustentata , dum quædam solutæ sunt (183.) 2. quod vas fibris nervosis contextum nimis replendo distendit ; eo obstructio , ~~plethora~~^{+ + +} , caco~~thymia~~^{carbo} abundans , auctusque motus circularis , spectant. ~~viscera~~^{viscera} 3. Quod vi distrahit , ut luxatio , tumor , vis externa. 4. omne vulnerans , & rodens.

225. Inde Doloris (220.) in vulnere (145.) causa multiplex (224.) cognoscitur.

226. Et effectus , inquies , jactatio , vigilia , febris , calor , sitis , siccitas , convulsio , gangraea , intelliguntur.

227. Tum Anodyni diversitas , pro varietate causæ , scitur.

228. Doloris causa tollitur ergo 1. laxata distenta fibra. 2. resolutione concreti. 3. minuto motu & materia distendente. 4. ablata tractione inæquali , & violenta 5. lenito acri. 6. discussio eodem. 7. educto eo , quod solvit fibras.

229. Doloris sensus tollitur , manente ejus causa (224.) 1. nervo inepto ad sensum redditio compressu , dissectione , vel exustione.

2. Sensorio communi obtuso per vim narcoticam : atque his tolluntur nonnulli effectus (226.) ex Doloris sensu oriundi.

C O N V U L S I O , &c.

230. **V**iolenta , invita , & alterne repetens , contractio musculi Convulsio vocatur.

231. Cujus causa id , quod liquidum nervosum vi alterna in musculos convulfos pellit.

CONVULSIO, &c.

- 231⁴⁸ 232. Adeoque in ipso vulnero hærere potest, sive fit materies aliena irritans, sive ipsa nervi læsi (163. 164. 165. 183. 184.) conditio, sive evacuatio cruoris nimia prægressa.
233. Quin & effectus ejus, perturbatio omnium Actionum, cognoscitur.
234. Sanatur. 1. Ablato irritante (186.) arte Chirurgi (187. 188.) 2. Acri lenito, vel dissipato. 3. sublata nervi conditione (232.) per remedia (228. 229.) descripta. 4. repletione per lene, amicum, liquidum alimento affiduo parca copia ingestum. 5. sedata simul hemorrhagia. (218. 219.)
235. Tumor, & Inflammatio levis vulneri bona; si augentur, mala: balnea, fatus, anodyna, antispastica, loco læso, & toti applicata ægro, prosunt: de quibus in historia & curatione Inflammationis.
236. Sanguis in cava corporis per vulnus delapsus inde oxyus educendus situ corporis, suctu per fistulam, si recens, vel dilutus primo, apertura vulneris dilatata, vel nova.
237. Si vulnus inter firmas partes corporis descendit, via paranda sordibus pressione, lotione, ligatura, apertura vulneris nova, vel dilatata.
238. Dilatatio fit cultro, linteis carptis, spongia, radice Gentianæ & similibus siccis immissis, filo alligato, absorbtu humoris rumentibus, sicque dilatantibus.

VULNERA

VULNERA CAPITIS.

239. **V**ulnera Capitis lœdunt vel sola externa communia ; vel periosteum ; vel cranium ; vel duram Matrem ; vel piam simul ; vel Cerebri vasa , substantiam , corticem , medullam , ventriculos.

240. Sola externa lœsa , scitur. 1. ex causa vulnerante , ejus figura lœdente. 2. vi ejus parva. 3. loci vulnerati conditione , quoad figuram imprimis. 4. levitate symptomatum. 5. conspectu. 6. specillo.

241. Hæc (240.) licet levia videantur , sæpe ex propinquitate muscularum , tendinum , suturarum , periostei , cranii , nervorum , vasorum , cerebri , periculosa fiunt ; tum quoque a vi contractili partis lœsæ.

242. Maxime , si contusio simul adest.

243. Aut , si sub parva apertura lata lœsio fordes colligit.

244. Collecta enim materies (242. 243.) mirosum tumores , erysipelas , œdema , dolores , convulsiones , ossis & periostei putredines , febres , mortem , creat : aër cava alluens , incaute appositu emplastrorum ibi coercitus , impressus , mira emphysemata facit.

245. Si sola ergo integumenta lœsa sine dictis (241. 242. 243. 244.) , facilis sanatio per ligaturam idoneam , & curationem descriptam ab (183. ad 239.) , licet sæpe apparent maxima : imprimis vero juvat recens esse , dum incipit curari , rite uniri , raro deligari , & citissime , atque defendi cum

cura a nimium humidis , aut laxantibus , & oleosis , ipsoque aëre.

246. Si adfint vero descripta (241.) , utendum remediis variis (183. ad 239.) , pro varietate partis affectæ (241.) , & mali.

247. Contusa hic (242.) rite digerenda his , quæ dissipare possint , vel suppurare , modo elegantur semper ea , quæ bona nervis membranisque (204. 207. 245.) , aut exscindenda sunt.

248. Si adficit malum (244.) , dilatare cultro , & depurare opus (238. 207. 208.)

249. Pericranio læso , ut nudet diu os , vel ut putrefiat , os privatur vasorum periosteum , adeoque & suis , stagnat in his liquor , putrefactus squamam separat , unde os flavum , fuscum , nigrum , tandem foliolum deponit.

250. Cujus causa (149.) interrupta vasorum continuitas , frigusve aëris constringens , & exsiccans fines vasorum in osse ; falso accusata ejus malignitate.

251. Effectus vero , augmentum malorum (249.)

252. Curatio fit . 1. os leviter parva terebra diversis , vicinisque locis , usque ad medium perforando , unde exfoliatio cavitur , periosteum inde renascitur . 2. inde arcendo pus , saniem , pinguia , aquea , aërem , applicatis plumaceolis sp. vin. Mastichino imbutis . ; raro , & citissime deligando .

253. Qua arte ex punctis fodicatis (252.) & undique , emergit nova substantia quasi carnea cito , tumque reliqua (249.) sanantur , ut dictum , (245. 246. 247. 248.)

254. Si Calvaria læsa est , pro varietate causæ , fissa , fracta , contusa , intropressa ,

C A P I T I S.

51

vel evulso fragmento spoliata erit, atque hæc vel in una, vel in utraque ejus tabula.

255. Sic affecta (254.) scitur 1. causa vulneris fortis. 2. vulneris magnitudine collata figuræ loci vulnerati. 3. specillo. 4. atramento affuso. 5. strepitū inter mordendum. 6. visu fracti, contusi, vel punctis pallidis colorati cranii. 7. tactu ipso. 8. symptomatis integumentorum; carne circa septimam diem abscedente, dolore, natura puris tenui, & graveolente, vulneris malignitate aliena.

256. Effectus hujus mali (254.) 1. partis ossæ separatae mors. (249. 250. 251.) 2. Infectio vicinorum. 3. hinc sæpe totius ossis infecti putrefactio. 4. Caries diploës. 5. Integumentorum cranii & cerebri corruptio. 6. inde mala affecti cerebri, convulsio, sopor, paralysis, apoplexia, mors.

257. Ex quibus (254. 255. 256.) & cognitio, & prædictio hujus morbi noscuntur.

258. Et indicatur ad curationem. 1. loci læsi detectio. 2. mundatio. 3. terebratio ossis. 4. Ejus perioste regeneratio. 5. reliqui vulneris sanatio.

259. Locus detegitur. 1. incidendo tegumenta læsa per scalpellum recta, angulosa, perpendiculari, decussata sectione, in os usque impressa, caute in fractis & vacillantibus fragmentis, varia electa pro varietate loci, & mali. 2. separando secta à cranio exacte per scalprum. 3. infarctu carpti linteui.

260. Cruor, pus, fancies, sordes, spongialis absorbentur; fragmenta, festucæ, squamae ossis, si parva, libera ab omni membra-

C ij

na , oculo mox patentia , sunt , eximuntur volsella ; vel solvuntur forfice ; quæ mundatio artificialis .

261. Eadem nimis magna , hærentia vivis , abscondita , relinquuntur , nam vel sponte separantur , vel recrescunt ad viva . Hæc mundatio naturalis .

262. Si os contusum , album , fuscum , lividum , fissumve apparet , minutis hinc inde foraminulis perterebrandum , ut præscriptum (252) , ita enim viva exeunt , & mortua expellunt cito .

263. Quo ipso (262) periosteī regeneratio erit .

264. Sanatio tum reliqui descripta est (245 .

246. 247. 248. 253 .)

265. Inde patet , cur angusta fissura periculosa sepe , quam ingens cranii contusio (256 .)

266. Et patet , hanc methodum (252 . 262 .) præferendam usioni , scalpis , trepanis Veterum in his malis (249 . 254 . 256 . 262 .)

267. Cranium in junioribus intropressum , in adultioribus post fracturam intropulsum , Cerebrum premit ; pro varietate loci pressi , pro varia magnitudine , profunditate , acutie , punctura prementis , producit hebetudines , sopores , vertigines , tinnitus , caligines , deliria , vomitum bilis , dolores capitis , convulsiones , paralyzes , lotii fœcumque spontaneum exitum , apoplexias , febres , mortem .

268. Quin & ipsum Cerebum ita læsum , corruptum hinc inflammatione , suppuratione , gangræna , fungo , hæmorrhagia , similia mala (267 . parit ,

269. Id vitii (267.) noscitur tactu , visu ,
ablatis integumentis (259.)

270. Ablatio pungentis , restitutio prementis in statum natutalem , conservatio hujus status , sufficient curationi.

271. Ergo detectum cranium (259.) molle in pueris , emplastro tenaci elevatur ; in adultis , si firmum , elevatorio attollitur ; si vacillans terebram non sustinet , perforanda juxta fracturam calvaria , ut vecti possit attolli impressum vacillans ; juvat sternutatio , & animæ retentio.

272. In situ tenetur cavendo pressionem externam apta deligatione . *lunulae*

273. Fisso , fracto , contusove cranio , si arteriæ , venæ , lymphatica vasa sub crano rupta effuderint suos humores , hi premendo cerebrum producunt mala (267) , tum putrescendo in pus , ichoremve , inficiunt tenerima vicina cerebri , unde rursum similia. Hæc vasa ex crano in duram , ex hac in piam , inde in cerebrum , sinus , ventriculos decurrentia variis locis varia periculo & sanatione damna producunt.

274. Concussus validus capitis , integro saepe crano , eadem (273.) facit rumpendo , comprimendo.

275. Cognoscuntur mala hæc (273. 274.) ex nota causa ; ejus impetu ; loco excipiente ; vomitu bilioso ; visu , auditu , olfactu , gustu , tactu minutis , depravatis , sublatis ; vertigine , caligine , lapsu ; sopore , stertore ; resolutione ; convulsione ; delirio ; lethargo ; apoplexia ; horripulatione ; febre geminata ; cruento per os , nares , aures effluente ; rubore faciei & oculorum , *+ posse* *fisi*

276. Quis vero locus intra cranium sit lœsus scitur. 1. ex sensibilibus externis (249. 254. 255. 256. 262. 267. 269.), si adsunt. 2. invento loco cranii lœso (255) per artem. 3. ex tumore & rubore cutis capillis orbæ ad applicationem emplastræ. 4. ex motu spontaneo manus ad certam capitum partem. 5. ex symptomatibus lateris unius paralytici , alterius convulsi.

277. Tum 1. crux effusus illico tollendus. 2. loca infecta depuranda. 3. ossicula forte infixa cerebro evelienda.

278. Extravasatus sanguis aufertur. 1. resorbendo. 2. dissipando. 3. perforando cranium.

279. Resorbetur , si in venas , largo missu sanguinis , & succenturiata purgatione alvi , evacuatas , vi vitæ repellitur.

280. Hinc statim ad maximam copiam , æstro tolerabilem , utraque hæc evacuatio insti-tuenda (279.), & , si juvat , pro re nata re-petenda , iterumque , si post has administratas minuuntur symptomata. (273. 274.)

281. Dissipatio attenuati perficitur. 1. re-sorbendo (279. 280.) partem dissipandi. 2. attenuando per diluentia aquosa , & resolven-tia calide pota. 3. parti affectæ rasæ imponen-do emplastra , cataplasma , fomenta , ex discutientibus nervinis , cephalicisque. 4. au-ribus , naribusque eadem applicando.

282. Quæ (279. 280. 281.) si statim non tollunt , minuuntve valde symptomata (273. 274.), sed hæc vel persistunt , vel augentur , illico perforandum cranium , ut exitus detur humoribus (273. 277. 1°.) , & facultas de-purationi (277. 2°.) , & evulsioni fragmen-torum (277. 3°.)

283. Locus , ubi terebra applicanda , cognoscitur . 1. ex loco læsionis noto (276.) ubi optimè fit , si nihil vetat .

284. Vetat 1. sutura . 2. musculi plurimi . 3. cavitates ossis frontis . 4. arteria major ossi inserta . 5. inferior situs loci . 6. vacillatio fracti , contusi , cariosi ossis . 7. Inæqualitas eminentis & excavati iterum cranii .

285. Tum , qui læso cognito (276.) proximus , applicandæ terebræ locus optimus est .

286. Quin , urgentibus symptomatibus (273. 275.) , licet nullus locus certo inveniri queat (276.) , tamen trepanum applicandum & ab una , & ab altera , parte crani in finem descriptum . (277.)

287. Invento loco (276. 283. 284. 285. 286.) , abraso capillitio , inciduntur integumenta (259.) , separantur à cranio , elevantur labia , siccatur os , tegitur carptis linteis , sistitur cruor (218.) , lenitur dolor (227. 228. 229.) , prohibetur inflammatio (235.) , & , si non urget valde malum , rite facta deligatione in diem sequentem relinquitur apparatus .

288. Tum capite firmato , auribus obturatis , aëre calefacto , deterso ossi terebra cum stylo applicatur , æquabili , æqualiter & modice acta , fronti supposita , terebratione agitur , donec vestigium rite sit impressum .

289. Exemto tunc stylo pergitur , terebra lente adacta , scobe assiduo erasa , donec cruor erumpens , ossis mollities , mutatio soni diploen attactam doceat ; quæ sâpe non præsens frustra exspectatur .

290. Eloto tum crux , per alcohol calidum compresso , exempta accurate scobe ,

summa cum cautela , lente , patienter , uno altero ve gyro tantum agendum modiolus , assiduo everrenda scobs , perpetuo inspiciendum , an color in circulo exarato mutetur , assiduo exploranda fundi æquabilitas , tum variata pressione terebræ , pro vario colore apparente , os solvit ut eo usque , ut parum adhærescat & æquabiliter.

291. Ubi color cærulescens ; ejus per totum ambitum æqualitas , segmenti vacillatio docent , fere perforatum esse cranium , segmentum vecte , cochlea , vel cochleari exigendum.

292. Dein asperitas lateralis ossis radenda lenticulari cultello , scobs demenda , via paranda crux & sordibus exituris per sternutationem , animæ retentionem , & depressorum prudentissime & raro , foramen implendum tegendumque tenui , molli linteo imbuto medela membranis amica , & apta lamella plumbi ansata.

293. Curatur dein ut vulnus membranæ

dectona (185. ad 239.)

tionis 294. Ita enim intra 40 & 50 dies separati sunt margines ossis foraminis ; quotidie enascitur caro cavum replens , quæ sensim durior , tandem calli ossi , cavati , vel eminentis formam adipiscitur : ubi debilitas & dolor aliquis remanent.

les gyros 295. Inflammatio , suppuratio , gangræna , *septis* fungus excrescens raro membranarum , & ipsius etiam corticis imprimis cerebri , tolluntur remedii , quæ his malis propria , tum applicatione antiphlogisticorum , detergientium , antisепticorum , filo , & lamella plumbæ (292.) , Cæterum malignitas vulnerum

THORACIS.

57

capitis censetur. 1. loco. in occipite , vertice , pariete , suturis , pessima. 2. symptomatibus , febris post septimam cum frigore , tremore , vulnera pallido , arido , livido , osse aspero , flavo , hemiplegia , convulsione. 3. ætate. 4. temperie. 5. tempestate anni. 6. malignitate impuri , putrisque aëris.

296. Si crux , pus , sordes sub membrana latentes deprehenduntur post perforatum cranium , audacter incidenda , pertundendave erit membrana coërcens.

VULNERA THORACIS.

297. **V**ulnera Thoraci inficta , nec in cava penetrantia , cognoscuntur adspicere ; stylo ; aëre nulla arte exilente , injectæ tepidæ repulsi , corporis situ , ut in accepto vulnera , eodem , signis certis adnati pulmonis ad illum locum pleuræ , quem transit ictus.

298. Si obliqua descendunt illa (297.) supra , vel intra costas , saxe dein pleura erosa in cava Thoracis pus deponunt , maxime , si puri ad externa egressuro via quacunque arte impeditur. Tumque Empyema fit , & inde multa mala.

299. Quare in curatione abstinendum ab omni turunda , emplasticis , comprimentibus ; contra depurantibus , balsamicis , plumaceolis , levi ligatura utendum , & situ corporis apto.

300. In cava Pectoris adire scimus 1. considerata causa cum amplitudine vulneris. 2. Speculo corpori , in situm vulnerandi reposito , applicato. 3. Aëris in pulmonem inspiratu forti ,

dum clausum vulnus , mox naribus & ore clau-
sis nixu expirantis edito , tumque detecto subi-
to vulnere , exspiratione , & saepe sono ejus
agitati in cavo pectoris . 4. Injectione . 5. Em-
physemate . Quando aër thoracis cavo conten-
tus ; pertusi pulmonis actione assidue auctus ;
calefactus ; rarescens ; pressus inspiratu ; exire
impeditus libere ex vulnere ; in labiis vulneris
auctus per membranam cellulosam ; auctus ; fa-
cit ut saepe totus homo , hinc inde ad 11. pol-
lices , tumore pellucido , levi tumeat ; solis
plantis pedum , manuumque volis exceptis . Ac
reg . Sc . 1713 . hist . p . 15 . 18 . Item 4. 14 . &
119 . 120 . ubi emphysema lethale à costis
fractis illæsa cute . 6. cruentis spumosi exitu .

~~+ aér~~ 301. Effectus talis vulneris saepe . 1. aëris in-
~~ingressus~~ gressi pressio in pulmonem , respirationi hinc ,
~~perennit~~ & circulationi ineptum . 2. Effusus ~~cruor~~ in
~~pulmo~~ Thoracem , & accumulatus . 3. ejus extravasa-
~~nem~~ ti , calefacti , moti , clausi undique , putrefa-
ctio . 4. hinc pleuræ , pulmonum , mediasti-
ni , diaphragmatis , pericardii maceratio , ero-
sio , corruptio , fœtor . 5. infiniti ex his oriun-
dandi morbi . 6. cruentis excreatio .

~~+ utmo~~ 302. Effusi hic cruentis signa . 1. orthopnoea .
~~nam~~ 2. decubitus in dorsum commodior , in latus
læsum difficilis , in sanum impossibilis . 3. se-
~~+ oo~~ quelæ descripta (301 .) 4. pondus in Septo .
~~morifis-~~ 5. fluctuatio materiæ . 6. natura , & situs , vul-
~~caliv.~~ neris inficti . 7. debilitas ingens , cum pallore ,
sudore frigido . 8. omnium fere symptomatum
incrementum perpetuum .

~~+ sanguis~~ 303. Estque tum illico educendus . 1. situ ,
~~extra~~ motu , nixuque corporis . 2. suctu per tubum
~~varatus~~ flexilem , ad latera perforatum , obtusum ad
finem . 3. injectu liquoris diluentis , resolven-

tis, depurantis. 4. dilatatione vulneris. 5. alia apertura inter secundam & tertiam costam veram inferiorem, ad distantiam quatuor digitorum à vertebris, & ab angulo inferiori omoplatæ, facta instrumento secante, sectione costis parallela, inter has media, deorsum directa acie.

304. Si nullis distenduntur turundis, raro deteguntur, aër arcetur, suetu artificioso, & nixu respirationis debito expellitur aër admensus, frigus caute vitatur, brevi & optime sanatur, si curabilia sunt.

305. Tumque præcaventur omnia illa & sœva symptomata. (301.)

VULNERA ABDOMINIS.

306. A Bdominis vulnera non penetrantia in cavitatem noscuntur. 1. stylo, & situ. 2. injectu. 3. causa vulnerante cognita, & natura vulneris.

307. Si profunde fere usque ad peritonæum penetraverint, debilitatis ibi tegumentis, herniæ occasionem præbent in corpore robusto; Pejus nihil, quam, si oblique decurrentia inter integumenta abdominalis fistulosa vulnera effecerint.

308. Quare sutura, ligaturaque his prospicendum: in cæteris curatio communis vulnerum sufficit.

309. At eadem in cavitatem Abdominis ire liquet. 1. Stylo, & situ. 2. Injectu. 3. Causa vulnerante cognita, & natura vulneris. 4. Egressu contentorum.

310. Si tum omnia Symptoma levia , dolor , febris , inflammatio absunt , posito in vulnus ægro crux non exit , injectus liquor immutatus redit , interiora illæsa scimus .

311. Illico arcendus aër , ingressus suctu & exspirationis nixu excludendus ; gastroraphia consuenda integumenta , turundæ auferendæ ; balsami illitu , decubitu in vulnus , quiete corporis , victu leni , humido , parco , rara deligatione percurabitur .

312. Si acutus dolor , febris , inflammatio-
nis signa , crux , ichor , potus , cibus , chylus ; bilis , pus , urina , sterlus , fætor , ex vul-
nere exeuntia , causa vulnerans , situs & natu-
ra vulneris , pallor , sudor frigidus , inqui-
tudo , animi deliquia , pulsus defectus , præ-
sentia considerantur , docebunt , læsa vasa vel
viscera abdominalia , & quæ .

313. Tum infinita mala sequuntur , partim
1. à natura viscerum , tenui vasculosa , non
musculosa , difficillimæ circulationis , nec nisi
clauso abdomine absolvendæ . 2. à functione
læsa visceris . 3. ab effusi crux copia , cor-
ruptione . 4. ab aëris ingressi , ratefacti , pre-
mentis , actione .

314. Unde lethalia sæpe sunt . At intestina
læsa , & pertractioni oblata , consuenda , si
magnis ; sibi linquenda , si parvis vulneribus
læsa sunt , & reliqua peragenda , ut (311 .)
dictum est .

315. Si per latum vulnus illæsum intestinum
exit , foveatur animalibus vivis dissectis appli-
catis , vel fomento idoneo ; reponatur ; fiant
reliqua , ut (311 .)

316. Si per parvum exiens foramen , tu-
mens flatu , inflammatu , fœce , reduci non

possit ; fotu , punctu , dilatatu vulneris , reponitur.

317. Si vulnere , suppuratione , gangrena , fistulæ intestinalis pars ablata est , pars superior se offerens , vel prudenter adducta , assuenda foramini vulneris .

318. Si omentum exierit , & humidum calidum , rutilo sanguine rubescens adhuc est , reponendum , ut (316.)

319. Si siccum , frigidum , lividum , ligatura , sectione , fotu , curatum reponendum est.

320. Missio fanguinis largior , clysmata in initio injecta si crassa illæsa , diæta , blanda respiratio , quies , situs , palmaria hic remedia .

C O N T U S A.

321. **S**i durum , obtusum , corpus motu , resistentia morsu vel pressu , multa vascula simul confregit , læsio hæc Contusio vocatur.

322. Cujus idea , accumulatio vulnusculorum cum attritu solidorum , & vasculorum .

323. Effectus ergo , solutio continui lacerans , destructio plurium conterens , effusio liquoris in inania vicina , vel facta , & infinita mala , quæ ex his sequi possunt. Contusis , fractisque costis emphysema lethale ! Mem. ac. r. Sc. 1713. 119.

324. Pessimum vero ex his (323.) , si , integumentis cohærentibus , interiora sic affe-

cta (321. 322. 323.), ut liquida stagnent , coëant , putrescant , unde ecchymosis , aneurisma spurium , fugillatio , ulcus , gangrena , caries , in glandulis scirrus , cancer.

325. Lædit sæpe ossa , tumque sequuntur descripta (249. 250. 251. 254. 256. 257.), & medullæ læsio , unde ulcera , fistulæ , caries , putredines ; habet se enim medulla in ossibus , ut Cerebrum in crano (273. 274.)

326. Tum aliquando musculos , unde validæ suppurationes , gangrenæ , paralyses , contracturæ . Si autem magnos nervos , qui multos emittunt ramos , corrumpit contusio , tum paralyfis , atrophia , insensilitas , atque certa fiet , nec curabilis ulla arte , gangrena inferiorum , quæ in primis vera de spina dorsi , ejusque contenta medulla.

327. Imo sæpe ipsa viscera corrumpit ; tumque horum inflammatio , suppuratio , gangrena , scirrus , functio læsa.

328. Ex quibus (322. 323. 324. 325. 326. 327.) facilis est explicatio tot mirabilium & miserabilium malorum , quæ ex contusione (321.) sequi solent , prædici possunt , tam Acuta , quam Chronica , certe infinita.

329. Cognoscitur præsens , simulque detegitur affecta pars 1. conspectu , tactuque . 2. Effectu doloris , stuporis , gravitatis , coloris mutati in rubrum , fuscum , plumbeum , nigrum , flavum , viridem , hæmorrhagiæ , gangrenæ , (323. 324. 325. 326. 327.) Comparatione causæ motæ , figuratæ , cum parte læsa.

330. Et bene scitur 1. internam , magnam nobilium viscerum contusionem curatu impos-

sibilem , morborum causam & mortis esse. 2. ossium valde periculosam , curatu difficilem , in primis circa juncturas , & medullam. 3. Craniī pessimam , ut historia præmissa docuit , ob viciniam Cerebri. 4. Glandularum majorum , ad aures , axillas , mammae , pancreas , inguina , uterum , minitari scirrhos , cancros ; & mala inde sequentia.

331. In curatione contusi semper tentanda resolutio , cavenda suppuration , magis vero gangræna.

332. Resolutio fit , dum extravasatum afferetur sine ulteriori vasorum læsione.

333. Id autem contingit. 1. id reddendo fluidum. 2. laxando vasa vicina. 3. agendo fluidum in vasa , ea evacuando , vel fri- cando.

334. Hinc larga missio sanguinis ; mox data purgatio fortis , nec inflammans ; fomentum penetrans , laxans , resolvens parti impositum ; frictio calida ad partem ; interna resolventia , sudorifera , diuretica , prosunt.

335. Quorum ordo , repetendi necessitas , magnitudo requisita noscuntur ex (334.) , & summo periculo.

336. Simul victus tenuissimus , minimeque putrescens , requiritur.

337. Si vero ob magnitudinem resolvi non potest , & manibus accessus datur , scarifica-
tio , apertura , suppuration succedunt , simul actis , quæ diæta (334.) Si magnitudine ma-
li pars jam mortua integre , aut & talis , ut
inde certo prævideantur dolores intolerabiles ,
inflammationes , suppurationes , atrophie ,
febres , mors , extirpanda , si fieri potest (464.
ad 475.)

338. Plura tamen methodus dicta (331.
332. 333. 334. 335.) præstat , quam credi
fere possit , quum natura egregie separat
sponte , attenuet , resolvat , dissipet , &
expellat.

OSSA FRACTA.

339. **S**I unius Ossis partes vi à cohæsione
solvuntur in magna fragmenta , Fra-
ctura dicitur.

340. Quæ si sola , & una , simplex ; ubi
multiplex , composita ; si stipata vulnere , con-
tusione , inflammatione , ulcere , pluribus fra-
cturis , complicata vocatur.

341. Quin etiam pro vario situ fracturæ trans-
versa , obliqua , longitudinalis audit ; & ra-
tione fragmentorum sibi innitentium , aut jux-
ta latera sibi mutuo applicatorum , vel emi-
nente spina emergentium , varia nomina , na-
turam , medelam accipit.

342. Effectus ejus varii , pro varia indole
ossis fracti , pro modo fracturæ vario , pro
varietate fragmentorum quoad situm , figu-
ram , numerum , magnitudinem , pro va-
riete denique loci , in quo , vicinorum , cir-
ca quæ , fit.

343. Primarii ergo sunt destruetio muneris
fulciendi , sustinendi musculos & dirigendi
eosdem ; muscularum contrac̄cio , membra ac-
curatio , muscularum ex debito loco deturba-
tio , membra intorsio , ejusdem deformatio ;
periosteis externi , vasculorum cellulas occu-
pantium , periosteis interni , membranæ me-

dullosæ , medullæ ipsius laceratio , contusio , corruptio ; luxuries vasculorum ossorum , unde calli inæqualitas , tumor , membrique deformatio ; membranarum , tendinum , nervorum distractio , laceratio , irritatio , compressio , convulsio ; Vasorum vicinorum mutatio , destructio , obstructio , inflammatio , dolor , ecchymosis , marcis , suppuratio , gangrena , mors partis & sape totius ; contusio fere semper .

344. Quæ expensa (342. 343.) præsens malum , ejusque statum docent , si tactus fragmenta ; auris crepitationem ; oculus læsam figuram , immobilitatem ; intellectus causam , ejus impetum , modum impulsus , senii decrepiti , temperiei morbosæ , hybernicque frigoris efficaciam simul consideraverit , clarior est diagnosis .

345. Verum oblongæ fracturæ difficilior detectio , nisi sero , dolor , tumor , crassities partis , inæqualitas , pus fœdum , causa fortis cognita , aliquid luminis dabunt .

346. Facilem , difficilem , tardam , celerem , integram , vel deficientem fore curationem prædicit figura , simplicitas , compositio , duratio fracturæ , numerus , figura , magnitudo fragmentorum ; locus ossis læsi ; vicina læsa ; tempus anni ; ætas ægri & temperies .

347. Sanatio requirit :

1. Restitutionem in situm naturalem , extendo , reponendo .
2. Retentionem in eo situ per fascias & machinas .
3. Unitorum , retentorumque consolidacionem , enato callo .

348. Si fracta situm proprium retinent , prima indicatio cessat .

Si parum divergunt in latera , requiritur extensio parva.

Si omnino juxta mutua latera pertracta sunt , requiritur ingens extensio , ut intercepta removeantur , & ut debita longitudo & adaptatio fiant.

349. Extensio fit 1. apprehenso osse prope fracturam manu , vel laqueis. 2. firmato ægro. 3. disposita parte in situ naturali. 4. distractio-
ne lenta , recta , partium fractarum ea vi , eo usque , prout vis contractorum musculo-
rum requirit. 5. vi & applicatu instrumento-
rum mechanicorum , si robur manus deficit.

350. Quæ (348. 349.) quum sine vi & do-
lore sæpe vix fieri queant , ubi partes jam in-
flammatae , sæpe omitti debent , donec sedata
inflammatio. Aliter convulsi moriuntur , vel
gangræna correpti.

351. Si fragmenta libera , eximenda , si fa-
cile fieri queat. Si acumina eminentia exten-
sionem plane prohibent , & patent , exscindenda ; si latent , incistione detegenda prius.
Si fractura composita valde & complicata , in-
primis cum ingenti simul contusione , ossium
contritu , vasorum magnorum destructione ,
requiritur illico , si nihil i'verat , extirratio.

352. Restitutio fit partem rite extensam
(349.), & paratam (351.) , caute , lente , le-
niter ita intorquendo , donec os ossi debito in
loco occurrat , musculi vero revulsi suo in situ
sint repositi , nihilque intercipiatur.

353. Id notescit ex anatomicis , comparatio-
ne partis sanæ , dolore sublato , longitudine &
figura naturali reddita.

354. Retentio in situ fit fasciis , spleniis , fe-
rulis , canalibus quietem conciliando , tum

impediendo & dirigendo actionem musculorum.

355. Fasciæ adstrictæ tumorem , suffocationem , gangrænam producunt ; unde infinita mala : ergo leviter attrahendæ , ut firmare , & vascula leniter compescere , queant.

356. Si vulnera adsunt , curanda ex arte , (185. ad 239.) sed rara deligatione : idem de inflammatione , dolore , tumore , & reliquis symptomatibus intelligendum.

357. Tum fit concretio , callusque , citior , tardior pro ætate , ossis crassitie , pondere incubituro , vario tempore , intra 20 & 70. dies.

L U X A T A.

358. **L**UXATIO est recessus extremi ossis mobilis ex cavo , in quo naturaliter movetur , cum motus impedimento.

359. Qui integer , vel pro parte ; unde luxatio , & distorsio.

360. Pessima , quæ epiphysi ab corpore ossis soluta accidit.

361. Causa vis externa extendens , intorquens , expellens.

362. Aut interna , cavo innata , extrudens.

363. Hæ causæ (361. 362.) juvantur extensis , laxatis , ruptis ligamentis , sive id ab externa , sive ab interna causa.

364. Hinc figuræ in parte mutatio , tumor , cavitas , elongatio , accurtatio membra , immobilitas , distractio muscularum , torpor subiacentium , paralysis , vasorum vicinorum compressio , dolor , pervigilium , inflammatio , &c.

dema , ancylosis , convulsio , marcor , mortis partis , vel & totius.

365. Ex quibus notis signa evidentia habentur luxationis.

366. Et expensis magnitudine , figura , situ , parte pressa & intercepta , tempore duracionis , concretione luxatorum , dolore , inflammatione , convulsione , & reliquis symptomatis , partibus ambientibus tenuioribus , crassioribus , ligamentis destructis , vel modo elongatis , muscularis , annexis , & similibus , prognosis habetur , quæ doceat , an integra , an deficiens , celeris , tarda , facilis , vel difficilis futura sit sanatio.

367. Ad quam requiritur 1. luxatorum redactio . 2. repositorum in suo loco ad sanitatis finem retentio.

368. Repositio fit 1. firmando corpus ægræ . 2. movendo partern , ut directe respondeat suæ cavitati . 3. introducendo per intorsionem , trusionem , pulsationem .

369. Reposita in quiete retinentur quiete , fasciis , situ partis naturali .

I N F L A M M A T I O .

370. Inflammatio , Ignis , Phlegmone , ob causæ , & effectuum similitudinem , ab igne nomen habet.

371. Estque sanguinis rubri arteriosi in minimis canalibus stagnantis pressio & attritus à motu reliqui sanguinis moti , & per febrim fortius acti . *Exquisitissime*

*Quod ergo fieri potest vel in finibus
v. la comment . ~ vol. 627 .*

arteriosis, vel in vasibus serosis lymphaticis aliis
ve minoribus, arteriosis, dilatatis osculis ad-
missos globos rubros, aut alia fluidi elementa
erassa, per fines transmittere non potentibus.
Si sanguis transfunditur in eas venas, quæ
spiritibus accommodatae, inflammationem, ex-
citat. Cels. 5.

373. Ergo ejus sedes omnis pars co poris,
in qua reticulares arteriarum distributiones,
vel Lymphaticorum arteriosorum ortus.

374. Hinc Arteriae ipsæ, venæ, nervi, mem-
branæ, musculi, glandulæ, ossa, cartilagine,
tendines, viscera omnia, adeoque totum fere
corpus, sed nusquam frequentius & tenacius,
quam in adipi.

375. Hanc Stagnationem (371.) efficit in
arteriis minimis 1. quidquid premendo, di-
strahendo, intorquendo, rumpendo, contun-
dendo, urendo, erodendo, crispando, vaso-
rum fines ita arctat in conicis, cylindricisve,
ut diameter aperturæ fiat diametro sphæræ
sanguinis minor. Calor, motus vehemens, in-
fixa, ligaturæ, pondera incumbentia, acria
ingesta vel applicata, frigus acre, frictio ni-
mia, omnes causæ vulnerum, contusionum,
erosionum, fracturarum, luxationum, ob-
structionum, hic pertinent.

376. Eandem producit. 2. quidquid meatus
obturat, acriaque applicat simul, sive intus,
sive extus; ut oleosa salina, acria.

377. 3. Omnia, quæ sanguinem cogunt, ut
coeat; motus nimius, derivatio tenuioris par-
tis ex sanguine per sudores, urinas, salivas,
diarrhoeas; coagulantia.

378. Efficient eam in vasibus lymphaticis ar-
teriosis 1. omnes causæ, quæ initia horum la-

tiora ampliant, ita ut in ea intrent partes sanguinis crassiores, quæ propulsæ ulterius occurrunt angustiis conniventibus, ubi tum patiuntur eadem, quæ exposita (377.) ; talis est laxitas vasculi in suo principio, motus violentus liquidi arteriosi. 2. omnes causæ alteri inflammationi communes (375. 376.)

379. Unde & similis morbus in omni vase conico, ubi fluit ex lato in angusta liquor, obtainere potest; ut enim in sanguine rubra, sic in Lympha alia est forte pars crassior reliquis.

380. Ex quibus vera diversitas phlegmones, erysipelatis, œdematis, scirrhi, cum inflammatione liquet.

381. Quoties autem causæ hæ (375. 376. 377. 378. 379.) produxere stagnationem hanc (371. 372. 379.) in vasis (372. 373. 374. 378. 379.), tum vis acti sanguinis à vita superfite producit effectus quosdam, qui simul signa Inflammationis.

382. 1. Arteriarum minutæ vixque visibiles obstructæ jam à sanguine distendente augmentur: inde tumor ruber. 2. vasa Lymphatica arteriosa, ante pellucida, & invisibilia, eadem patiuntur; inde augmentum rubedinis præcipue, dum vasa tenerima, & vesiculæ, in panniculo adiposo, plena sanguine intruso, crasso, liquidiore parte orbato. 3. distenta vascula rupturæ propinquant in fibris minimis; inde dolor punctorius. 4. compinguntur valde liquida & solida; hinc durities, tenacissime partis. 5. à rubro accumulato, & valido impulsu, rubedo splendens. 6. à renixu, pulsu, compactu, vasorumque adhuc meabilium angustatione à tumore obstructorum, attritus fit

ingens partium liquidi inter se , in solidum , solidi in illas ; inde calor , & aestus . 7. & quia pulsi à corde sanguinis impetus exceptus finibus vasorum obstructi latera dilatata , fit Pulsatio . 8. à fibris irritatis , & sanguine celerius per apertam acto , quia venis revehitur , sed arteriis in multis prohibetur , acceleratur Pulsus ; fit febris , fatis , calor , vigiliae , debilitas , molestia .

383. Hæc species (382.) est morbi nondum adulti .

384. Tum crux emissus pleno saltu ex vena late aperta pelvi exceptus , frigescens format albam , duram , crassam , rigidam pellem instar corii fere porcini .

385. Incremente malo , eadem adhuc (382. 383. 384.) , sed aucta ; separatur expressa lympha , densatur sanguis ruber .

386. Si humor fluens blandus , motus eius sedatus , causa obstruens non nimis solidata , obstructio parva , caue in primis in arteriis , vel in initiis lymphaticorum , canales mobiles , diluens vehiculum , reducto fluore concreti , motu stagnantis , solvitur inflammatio resolvendo .

387. Si humor fluens blandus , motus citatus , obstructio magna , nec resolvi (386.) potens , actus symptomatibus (382. 384. 385.) , vascula distenta rupta cum dolore , calore , pulsu , tumore , liquoros suos effundunt , solvunt , putrefaciunt leviter , solida tenera atterunt , solvunt , fluidis miscent in unum similem album , spissum , glutinosum , pinguem humorem , Pus dictum ; hæc Suppuratio , alter modus , quo terminatur inflammatio .

388. Si humor acer , valde motus , obstruc-

tio magna , vasa rigida , omnia symptomata (382. 386. 387.) magna , tum vascula subito rumpuntur , liquida putrescunt ; ichor effusus sub epidermide in bullas colligitur instar loturæ carnis , vel saniei flavæ , cineritius , pallidus , fuscus , ater fit color ; rubor , dolor , calor , pulsatio , tumor in loco affecto desinit , in vicinis obtinet ; fit mors partis affectæ : vocatur *Gangræna* ; tertius modus , quo exit inflammatio .

389. Ubi sic affecto (388.) loco compressio externa accidit , vel calor ingens humida dissipat , pars mortua instar arefacti corii durescit , inferiora suffocat , & corrumpit .

390. Frigida actu vel potentia , adstringentia , coagulantia , repellentia , pinguia , acria , emplastica , narcotica , ligaturæ fortes , compressio externa , hanc mutationem inflammationis in gangrænam (388.) cito promovent .

391. Tumque in Sphacelum augent .

392. Si pars inflammata glandulosa , calor internus externusve magnus , materies impacta inertior , crassior , emunctoria obstructa glandularum , folliculi vero harum & latera distenta , fit tumor durus , indolens , glandulæ : vocatur *Scirrhos* ; quartus finis abeuntis inflammationis .

393. Causa , pars affecta , magnitudo , profunditas , velocitas , natura æ gri , symptomata inflammationis , collata cum signis , effectibusque , prognosin absolvunt .

394. Perspicuum quoque pro vario statu mali varias esse curaturo indicationes .

395. Si enim aliqua causarum (375. 376. 377. 378. 379.) in parte quacunque (372. 373. 374.)

374. 379.) inflammationem (371.) produxit, ut adhuc symptomata (383. 384.) & conditione primæ (386.), oriuntur hæc indicationes:

1. Impedire ulteriore vasculorum læsionem.
2. Eam, quæ jam facta, tollere.
3. Materiæ obstruenti fluiditatem, lenitatemque conciliare, conservare.
4. Vel, si id obtineri non potest, retropulsum in vasa majora agere.

396. Læsio ulterior impeditur:

1. Causas (375. 376. 377. 378. 379.) notas tollendo, corrigendo.
2. Impetum arteriosi sanguinis minuendo, per educationem sanguinis, purgationem alvi.
3. Copiam liquorum minuendo per eadem.
4. Revellendo impetum sanguinis in partes alias, suetu, frictu, epispasticis, vesicantibus, fomentis, balneis, fonticulis, setaceis, forti alvi subductione.
5. Aëre subfrigido, sicco; affectibus animi nullis, vel sedatis; quiete naturali, vel artificiali, vietu tenui, liquido, antiphlogistico, potu simili; medicamentis diluentibus & refrigerantibus simul.
6. Sedando impetum in ipso loco, applicatis refrigerantibus, repellentibus, adstringentibus externe, admixtis anodynisi, tum aperientibus, varia, pro re nata, mistura.

397. Læsio facta tollitur usu eorundem (396.): nam distractione nimia laxata, propria fibræ vis priscam formam restituet, & nutritio vires reddet.

398. Materiæ obstruenti conciliatur fluiditas, si illa attenuatur, si diluitur:

1. Vasis oscillationes elasticas restituendo per imminutionem distendentis liquidi, missio

sanguine, purgatione multa; per stimulum additum fibris ope liquidi tenuis, aromatici, calide epoti; fomentis, frictionibus, cucurbitis, scarificationibus.

2. Nova liquida tenuia, aquosa, calida potando, impacta diluendo.

3. Utendo attenuantibus, resolventibus, & oppositis genio obstruentis, interne, externe, forma decocti, balnei, fotus, vaporis, cataplasmati, emplastri, unguenti specie.

399. Lenitas procuratur potu aquoso, victu blando, medicina blanda diluente, & obtundente, vel singulari dote acti specifico opposita.

400. Retropulsus fit:

1. Evacuatione magna liquidi arteriosi, venosique, missione sanguinis.

2. Laxatione fibrarum.

3. Frictione artificiali.

401. Hinc intelligitur, quænam sit in omni morbo inflammatorio, interno, externo, illa, semper querenda, Resolutio; quæ sanatio perfecta; quæ sine crisi (386.).

A B S C E S S U S.

402. **S**I, his (395. 396. 397. 398. 399. 400.) frustra, non, aut sero, paratis, inflammatio in suppurationem (387.) vergit, idque per signa, ibi (387.) posita, notescit, indicationes erunt:

1. Crudum oxyus maturare in unum humorem.
2. Idem, ut & vicina, emollire,
3. Ad exteriora ducere.

4. Puri cocto exitum conciliare.

5. Mundare locum.

6. Reliquum instar vulneris percurare.

403. Maturatio fit applicatione horum, quæ.

1. Motum in parte augent, fovendo, stimulando, calefaciendo per ea, quæ re ipsa, vel & virtute calefaciunt; in toto similia præstant, excitata febricula.

2. Excitatum motum, & calorem ad eum locum coërcent, impediendo nimiam exhalationem & dissipationem per obturantia glutinosa, lenimen acrimoniæ nimia.

3. Moderando motum totius fluidi vitalis, ejusque temperiem ita, ut nec torpeat, nec excitetur, nimis.

4. Relinquendo locum clausum, donec omne inflammatum irresolubile suppurratum sit. His enim causis bonum fiet Pus in parte.

404. Nisi materies inflammatæ sic mitata, cum periculo, & sine profectu, aperitur abscessus.

405. Mollities partis, fluctuatio pressi tumoris, albitudo, remissio doloris, calor, ruboris, tensionis, pulsus, febris, vertex mucronatus tumoris, gravitas dolori succedens, docent pus jam factum, atque exitui aptum esse.

406. Si tum reliquitur diu in loco clauso, attenuatur, acre fit, putreficit, augetur, vicina consumit, erodit, mole, pondere, & motu sinus, fistulasque, creat variis locis varias, pessimas in intestino recto. Aut dissipata parte tenuiori, reliquum durescens tumores duros, maxime circa glandulas, creat. Vel denique venis lymphaticis, aut sanguiferis per erosâ oscula impressum absorbetur, sanguini misce-

tur , hunc inquinat , & collectum in visceribus pessimis collectionibus ea corruptit , horum functiones turbat , atque ita infinitos , eosque gravissimos , morbos efficit .

407. Iisdem auxiliis (403.) integumenta loci suppurati inferne & superne emolliuntur , attenuantur , laxantur , ut & vicina .

408. Quin & hac ope (407.) minuta resistentia horum , per auxilia maturantia (403.) pus factum extra pellitur , vel attrahitur foras .

409. Tum modice actia , emollientia , subpinguis mixta simul applicentur , ut & mortua tegumenta facilius , & sine dolore aperiri queant .

410. Dein , prosto rite pure in assurgentem tumorem , parti albissimæ , mollissimæ , eminentiori , inferiori , intrudatur scalpellum , donec exiens pus satis penetratum doceat , dein elevetur æquabili sectione sursum lata plaga , aut per oppositam plagam , cuspide acta , media integumenta dissecantur , vitatis fibris , vaseque : leniter mox exprimatur , & successive , pus abundans ; nec aëre , nec turundis , vexetur .

411. Denique curetur mundantibus , suppurantibus , digestivis , balsamicis , detersivis , exficcantibus pro re nata , variatis , juxta doctrinam vulnerum (192. ad 220.)

412. Si inanis metus ferrum repudiat , applicetur causticum parti (410.) ; eschara butylo separetur mollita ; curatio fiat ut prius (410. 411.)

F I S T U L A E.

413. **H**inc Sinuum , Fistularumque origo ,
causa , natura , locus , effectus , in-
telliguntur (406.)

414. Aperti (413.) facile cognoscuntur ;
clausi cavitatis mollis attractu deteguntur.

415. Curantur dissecta parte inferiori , im-
pletione cavi per liquefacta digestiva pro re
nata , injectu detersivorum , ligatura sensim
premente à fonte ad aperturam : sed citissime
integumentis artificiose supra cannulam fossa-
tam , filum argenteum , vel per syringotomon ,
dissectis.

416. Bubo , parotis , furunculus , anthrax ,
carbunculus , phyma , erysipelas , morbilli ,
variolæ , maculæ rubræ , hinc quoad cognitio-
nem , prædictionem , curationem , sciuntur.

417. Nec difficulter hinc scitur eventus sup-
purationis internæ , ad quam artificis manui
accessus non datur , magna quippe & multa
mala (406. 413.) , & collectiones puris in
cava corporis.

418. Si tum necessitas partis affectæ ad vi-
tam , sanitatemve scitur , facile præventur
futura , & curationis difficultas.

GANGRÆNA.

419. SI inflammationi (371. 372.) Gangræna (388.) succedit , alia curatio requiritur : vocatur autem Gangræna ea partis mollis affectio , quæ , abolito influxu vitalis humoris in arterias , effluxu per venas , in mortem tendit ; sed Sphacelus ea , quæ jam in tota parte omnem vitalem actionem perfecta morte destruit , superstite vita in reliquis.

420. Gangræna ergo ut plurimum panniculum adiposum , Sphacelus cuncta ad ossa usque inficit ; illa præcedit , hic ut plurimum sequitur ; nisi ab ossis corruptione , medullæ , vel periosteï originem duxerit : unde & apparet , singularis gangrænæ species , quæ sine febre , inflammatione , aut jactura caloris nativi , fit in partibus sub contusa medulla dorsi positis. (320.)

421. Ergo Gangrænæ & Sphaceli causa eadem , sed vi , duratione , loco diversa.

422. Ideo 1°. omnia quæ inflammationem faciunt (375. 376. 377. 378. 379.), si liquida stagnent , & nisuſ in ea vivi sanguinis magnus : eo pertinent .
 2. frigus ingens. 3. prohibita perspiratio in phlegmone per adstringentia , emplastica , fri-gida , repercutientia , stupefacentia , maxime si interna acria , vel acria - simul externis applicatis permista. 4. inflammatio interna , exter-na. 5. vulnerata , contusa , luxata , fracta , ma-

xime si arcte constricta. n. oleosa acria sanis applicata , vel ægris. e. decubitus. n. herniæ suffocatæ , & clausæ.

323. 2°. Quæ liquida accidunt , ut vascula exedant , destruantque , ut n. stagnatio clausi & calidi humoris diuturna , unde acrimonia (80.) , corrosio , hinc crux in aneurismate , pus in abscessu , aqua in cranio , thorace , abdomen , scroto &c. contusa & effusa in læsis. s. mala , morbosa , acri temperies in toto peccans , & locum alluens ; ut lympha diu fluens circa loca tendinosa , ichor cancri , fluor dysentericus , fluor hydropicus , materia febrilis , pestilentis , variolosæ , scorbuticæ fluxus ad carnem , imprimis ad gingivæ.

424. 3°. Quæ mortem extremorum creant defectu vitalis influentiæ , ut quies senilis , debilitas summa , contusiones ingentes magnorum nervorum , spinæ dorsi , medullæ spinalis , magnorum gangliorum. (326. 421.)

425. 4°. Venena mirabilia.

426. Gangrænæ futuræ signa sunt causæ ejus (422. 423. 424. 425.) præcognitæ.

427. At vero præsentis hæc : 1. phænomena inflammationis subito ablata sine correctione causæ , (confer. 382. 383. 385. cum 422. 423. 424. 425.) 2. sensus hebes. 3. color pallidior , cinereus , fuscus , lividus , niger. 4. mollities , flacciditas , ad tactus vestigia non resurgens. 5. pustulæ ichore lymphatico subflavo , vel rubello plenæ in loco inflammato. 6. ubi à frigore , pruritus & punctura ingens , una cum rubore intenso , quem brevi nigritudo mortifera sequitur.

428. Sphacelus futurus scitur ex signis Gangrænae præsentis (427.) assiduo auctis.

429. Præsentis autem signa sunt. 1. Gangræna exquisita prægressa. 2. sensus motusque integre sublati, ut pars scissa, puncta, usta, usque ad ipsa ossa, nihil sentiat, sed gravis modo sit. 3. color lividus, fuscus, niger. 4. mollities, flacciditas, frigus, cutis separabilis, tandem siccitas, durities. 5. fætor cadaverosus. 6. corruptio mortifera, profunda, omnia vicina depascens in ossa usque.

430. Ingens in hoc morbo & velox discrimen præfigia vera exigit.

431. Quam veritatem dabit. 1. justa consideratio ætatis, temperiei, morbi, virium. 2. Velocitas mali. 3. causa interna vel externa cognita. 4. anni tempestas. 5. locus affectus, ut vitæ magis, minusve necessarius, vel prout humida, sinuosa, aut sicca temperie dominatur.

432. Hinc regulæ:

A Gangræna sphacelus.

A Sphacelo mors partis, & vicinorum cito infectio.

Gangræna illico succurrendum.

Sphacelus illico extirpandus.

Gangræna cerebri, viscerum, vesicæ, lethalis, & in acutis cito mortis, partibus majoribus vix apparentibus læsis, causa.

Gangræna oris interni, labiorum, narium, genitalium, curatu difficilis.

Sphacelus extremorum, tendinosorum, lethalis in senio.

Gangræna hydropicis, phthisicis, scorbuticis pessima, mortis nuncia.

Sphacelus superiora petens, vigilias, deli-

ria , syncopen , ructus , singultus , spasmos , dolores , sudorem frigidum , soporem creans , prænunciat mortem.

Lividitas , nigritudo , ariditas circa ulcera , gangrænam , sphacelum , mortem , adesse nunciant.

433. Indicatio in Gangræna curatione : 1. vires firmare. 2. putridi ingressum in venas impeditre. 3. putredinem conceptam arcere , coercere.

434. Firmantur vires dando : 1. quæ causæ internæ (422. 423. 424. 425.) debellandæ prosint , spiritus excitent , liquidis motum circularem conservent , habita simul ratione ætatis , sexus , temperie , tempestatis. Illa ergo ex classe refrigerantium , vel calefacientium petuntur pro re nata. 3. cibos potusque analepticos 4. Epithemata ex pane tosto cum præscriptis (N°. 1. hujus) applicata venis , vel circa nares.

- 435. Impeditur putrefacti in venas introïtus 1. firmando vires (434.) , adeoque augendo motum ad exteriora. 2. curando exitum ad exteriora ; fomenta , cataplasmata ex dia-phoreticis , emollientibus , laxantibus , facta , scarificatiōnes , cucurbitæ , hirudines id agunt , cum calore externo.

436. Putredo incipiens corrigitur : 1. tollendo ejus causas sensibiles (422. 423. 424. 425.)

437. 2. Corrigendo ejus causam proximam , stagnationem , & calorem. 2. condiendo stagnantia contra putredinem. 3. muniendo solida contra eandem. 2. stagnantibus correctis per vasa munita conciliando motum.

438. Condiuntur liquida applicatione salis, aceti, vini, spirituum vini, aromatum.

439. Iisdem (438.) servantur solida intacta.

440. Stagnantia deducuntur in motum:
 a. diluendo aquosis affatim haustis & applicatis.
 c. stimulando arterias per ea, quæ malo opposita.
 y. movendo liquida calore, frictione, cardiacis.
 d. sublata copia nimis distendente per missionem sanguinis.

441. His (434. 435. 436. 437. 438. 439.

440.) cito applicatis, sæpe renovatis, multo-
ties incipiens gangræna felici correctione & dia-
phoresi benigne tollitur.

442. Si autem liquida jam putrefacta, ho-
rumque mobilissimæ partes exhalaverint, tum
& canales destructi fuerint, malum non ce-
det his remediis, neque reddetur corruptæ
parti sanitas, sed vicina multum destruentur
motis, neque tamen exhalare potentibus,
vivis.

443. Ideo totus scopus hoc casu (442.) se-
parare mortuum à vivo.

444. Separatio hæc fit semper vi vitalis li-
quidi ruentis ad fines gangrænosæ escharæ, ibi-
dem suffocati, sicque in suppurationem (387.)
acti, unde solvuntur fibræ necentes gangræ-
nam parti sanæ.

445. Adeoque patet, in eo hærere artem,
ut 1°. fiant ea, quæ dicta (433. 434. 435.
436. 437. 438. 439. 440.)

2°. Ut acceleretur suppurationis.

3°. Ut emolliatur eschara.

446. Ut suppurationis acceleretur, conductit
scarificatio putrefacti usque ad vivorum initia:
ficenim, suffocatione nimia imminuta, loco

serpentis gangrænæ fit abscessus , quo cutis & adeps gangrænosa plerumque à subjectis adhuc vivis separantur.

447. Quo autem sanguis plus in hosce fines ruat , hirudines , cucurbitæ , & similia attrahentia sæpe applicata prosunt.

448. Incisa (446.) pars calidis liquoribus , corruptioni resistentibus (438.) , & duri- tiem escharæ (389.) emollientibus (403.) , fovenda.

449. Partes pendulæ , emortuæ , solutaæ , emollitæ escharæ tollendæ tenaculis , for- fice.

450. Toti parti affectæ assiduo applicanda cataplasma calida , & cum calore continuo sustentato agentia ; quæ ex Emollientibus , Diaphoreticis , Anodynisi , constent.

451. Huc etiam plurimum facit rarer partis detectio , quam vulgo fieri solet.

452. Ubi , his (446. 447. 448. 449. 450. 451.) factis , eschara contrahi , scarificata humescere , margo sana tumere , rubere , suppurari , mortuum vacillare incipit , signum est , separationem fieri , subsistere serpens malum , brevi purum futurum locum.

453. Tum lenia , anodyna , balsamica , di- gestiva applicanda sunt , raro detegendum ulcus est ; omnia , quæ fibris rigiditatem dant , vitanda ; quies parti danda : & porro instar ulceris malum pertractandum erit (411.)

454. Si ab impacto acri Gelu gangræna (427. N°. 6.) , pars , nive imposita , vel im- positis linteis aqua gelida humectatis , ope- rienda erit , donec , spiculis frigoris in nivem

vel aquam receptis , iterum solvi incipiat ,
redeunte vita.

455. Aliter enim caloris applicatu pars pu-
treficit , actis , nec eductis spiculis.

456. Eo autem peracto (454.) , calidis re-
focillandus cardiacis , & in sudorem usque cale-
faciendus ager est .

S P H A C E L U S.

457. **S**i gangrena jam in sphacelum conver-
sa , infectum auferendum.

458. Quæ ablatio diversa , prout pars vel
tota , vel pro parte affecta , vel prout tota
tolli non potest ob situm ; ut nates &c.

459. Si ergo pars non usque in fundum cor-
rupta , aut extipari nequit , conamur : 1. pro-
gressum impedire . 2. corruptum auferre .

460. Progessus tollitur , si communicatio
mortui cum vivo aufertur .

461. Id fit , si in vicinia sani & mali limes
ponitur secando , urendo , rodendo ; isque un-
dequaque satis profundus .

462. Infectum separatur , si , impedito pro-
gressu (461.) prius , vel simul dum id fit , to-
ta pars usque in fundum sanum urit , seca-
tur , dein acri lixivio calide applicato erodi-
tur , donec in escharas , assiduo emolliendas
(403.) , & tollendas , usque ad viva con-
sumatur , eximatur . Vitatis summa cum cura
vivis .

463. Ubi dein sanitatis & vitae indicia re-
deunt , curandum ut ulcus , vulnusve .

364. Si vero pars extrema in os usque sphacelata tolli potest, salva vita, una cum osse ipso extirpanda erit; quia nudum vasis nutritri nequit, neque vivere potest.

465. Illa extirpatio in digitis, metacarpo, vel metatarso, cuneo peragitur, & malleo.

466. In majoribus vero, ut femore, crure, humero, brachio, eget operofiore molimine, quod intelligitur ex sequentibus.

467. Definitur locus, ubi extirpatio instituenda ex hisce:

1. Sanum maxime conservandum.
2. Corruptum accuratissime simul & semel tollendum.
3. Usus commodissimus parti superstiti procurandus.

468. Ergo in cæteris sectio fiat in fano prope ægrum (ob 467. N°. 1. 2.); in crure autem sub genu semper (ob 467. Ni 3.)

469. Ad amputationis administrationem, & felicem successum intelligendum, attenditur:

1. Ad præparationem.
2. Actionem ipsam.
3. Curationem symptomatum.
4. Consolidationem.
5. Supplementum amissorum.

Præparatio fit:

1. Compressu vasorum magnorum sanguiferorum arteriosorum per splenia applicata pyramidalia, & ligaturam tornando adiungendam super his in parte sana prope ægram.
2. Tractu valido & æquabili partium inciderarum ope ligaturæ ex corio fibulatæ cum loris.

3. Firmatione cauta ægri , & partis amputandæ.
4. Moderato inflexu partis , ne nimis extensa secetur.
5. Narcotico cardiaco ipsi ægro exhibito.
470. Actio fit in parte præparata (469.)
1. Cultro acuto , forti , curvo , in dorso obtuso , bene temperato , fortiter per omnia ad os usque adacto , æquabiliter & fortissimo applicatu ad os in orbem circumacto , ut una celeri sectione totum periosteum accurate discissum sit.
2. Si duplex in amputanda parte os , interstitia similiter minori , utrumque acuto , cultello quam exactissime dissecando.
3. Dissecta (1. 2. hujus) per ministros fortiter distrahendo , ut hiatus sit inter margines sectionis.
4. Serra acuta , subtili , forti , tensa , os secando , quæ agenda perpendiculari , forti , æquabili motu ; incipiendo ab tenuioris dissectione , desinendo in crassissimum , si os duplex ; ne vi ferræ in festucas fissum dissiliat debilius.
5. Ossa inter secandum per ministros artificiose flectendo , ut liber sit ferræ meatus.
471. Symptomatum , extirpationem sequentium , primarium Hæmorrhagia semper illico fistenda :
1. Vasis , jactu sanguinis deprehensis , apprehensis per tenacula elatere compressa , eductis , filo trajecto & circumducto arête constrictis , si majora sunt. Aut vas constringendo per filum acubus binis incurvis utrumque ad latera vasis infixum.

2. Cauteriis ignitis applicatis.
3. Plumaceolis vitriolo imbutis ad vasa , absorbentibus alia ad loca applicatis.
4. Partes vivas , retrotractas (469. N°. 2.) , laxatas reducendo.
5. Vesicam circumponendo trunco , pulvere adstringente refertam.
6. Ligatura firmante.
7. Sommo , quiete , victu sollicite procuratis.

472. Consolidatio fit in osse , si cito curetur exfoliatio , & caveatur caries , quod fit , si illico ei applicetur spleniolum sp. vin. mastichino madidum.

473. In carne vero , ut in historia vulnerum dictum fuit (ab 189. 192. ad 210.)

474. Si ægro , sic truncato magnam partem (466. ad 471.), viscera chylopœa & hæmatopœa valida sunt , plethoræ effectus sëpe sequuntur (106.), quibus ut auferatur causa , missio sanguinis aliquoties , pro re nata , instituenda , & victus moderatus.

475. Amissti damnum sarcit imitatio artificialis perdit , per fabricatas machinulas. Vid. Aquapendentem , Hildanum , Solingen , Paræum.

DE COMBUSTIONE.

476. **S**i ignis ardens , vel in fervido corpore latens , corpori nostro applicatur , oritur destructio vasculorum , extravasatio humorum , pro varietate causæ , durationis , partis affectæ , varia.

477. Hujus (476.) varietatis gradus variis similes sunt his , qui decurrent à prima & levissima inflammatione , (370. ad 464.) usque in sœvissimum sphacelum.

478. Hinc phænomena , diagnosis , prognosis eadem.

479. Quin Curatio nihil differt : potus antiphlogisticus semper necessarius.

480. Ustio intra limites resolvendæ inflammationis subsistens (386.) curanda his , quæ liquida condiant , moveant , vasa expediant , conservent : id sit igne moderato , fotu , cataplasmate (395. ad 402.) butyro loto , spiritu vini cum paucō vitriolo.

481. Ustio itura in gangrænam , crispata jam & erosâ cute , elevatis bullis , curanda ut inflammatio talis , fotu , cataplasmate , emollientibus , digestivis (402. ad 454.)

482. Ustio jam in crustas gangrænosas , vel sphacelatas acta , curanda ut illi morbi (419. ad 476.)

483. Nusquam plus prospiciendum pulchritudini cicatricis , quam hic : vid. (217.)

S C I R R H U S.

484. **S**Cirrus (392.) pro causa habet quidquid succum in glandulis coagulare , inspissare , fccare , potest. Ejus ergo sedes omnis glandula ; sed in primis quæ liuorem faciliter inspissandum habet , vel ratione loci stagnare plus cogit. Unde in oculis , naribus , ore , mammis , axillis , inguinibus , pancreate , mesenterio , utero , sœpius obtinet.

485. Hinc inflammatio (392.) ; lac stagnans , caseosum , durescens , coagulatum ; contusio (322.) ; attritus validus ; anthrax ; bubo ; ulcus præmature clausum ; materies atrabiliaria sanguinis , bilisve , maxime cessante consueto menstruo , vel hemorrhoidali fluxu ; lapidescens , crassa , austera , gypsea materies ; vita tristis ; victus durus ; hæreditaria labes , scirrhum creare possunt.

486. Effectus scirrhi nati , occupare aucta mole vicina , ea premere , comprimere ; lacerare functionem scirrhosi , & vicini ; hinc inflammations , suppurations , gangraenas , paralyses , atrophias , sphacelos , sterilitatem , partum difficilem , volvulum , & multa similia mala producere , quæ ex natura & officio læsi , & comprimentis , facile deduci queunt.

487. Præsentia scitur , causa (484. 485.) , effectu (486.) , phænomenis (392.) , loco affecto (484.) , temperie ægri , cognitis.

488. Ex iisdem (487.) eventus præfigitur , considerando durationem mali , & effectus (486.). Sunt per se innocui , evadunt motu incitato maligni.

489. Qui sæpe vitari impos æternum metum parit.

490. Unde Curaturus notet :

1. Scirrum , si recens , benignus , loco idoneo situs , nondum perfecte durus , in homine euchymo , tentandum emolliente , resolvente medela ; quo fumi acidi , & vis mercurii in primis spectant.
2. Si non cedit his , si locus , situs , vicina mobilitas , conditio mali , robur & valetudo ægri permittunt , ocyus ferro integre exigendum est.

3. Si vetus , calore , duritie , scabritie , pruri-
tu , inchoato dolore malignus , loco vel vi-
cinia timendus , adhærescens , in corpore ca-
cochymo , extirpatu impossibilis , tum om-
nia vitanda , quæ motum augent , ne carci-
noma fiat. Ideo emollientia , suppurantia ,
rodentia , caustica , dissipantia , mala sunt.
4. Sed sola tum (490. 3.) anodyna , sedantia
motum , Saturnina , Mercurialia blanda con-
veniunt.
491. Si simul temperies peccat , hæc corri-
genda præ cæteris.
-

C A N C E R.

492. **S** Cirrhus (392.) , ætate , augmento ,
motu vicinorum , si movetur ita , ut
vasa vicina ad margines scirrhi inflammari in-
cipiant , evadit malignus , & vocatur jam
Cancer à similitudine , vel Carcinoma.
493. In quo (492.) gradus inflammationis
vicinæ ; acrimoniæ putridæ excessus in loco af-
fecto ; dignitas partis ; glandularum nexarum
numerus & conditio ; temperies totius , diver-
sos malignitatis primæ status docet.
494. Si suis continetur pellibus , Occultus ,
his ulcere ruptis , Manifestus vel Ulcerosus
dicetur ; posterior primi sboles.
495. Causa est quidquid scirrum facit (484
485.) , acre scirrho mistum ; mutatio in cir-
culantibus , a menstruis , hæmorrhoidibus ,
hæmorrhagia qualibet , retentis ; sterilitas , ce-
libatus , effeta ætas à 45 ad 50 annos ; victus
austerus , acer , calidus ; affectus animi tristes

& biliosi , irritatio externa quælibet , motu , calore , acrimonia , emolliente , suppurante , caustica , vesicante medela externa , vel interna similia peragente .

496. Locus ut Scirrhi (484.).

497. Cognoscitur Occultus ex signis scirrhi (487.) prægressi , accedente titillatione , pruriitu , calore , rubore , dolore lacinante , urente , pungente , colore rubello , rubro , purpureo , cæruleo , livido , atro ; duritie summa , prærupta , scabra , cum eminente apice ; tumoris augmento ; vasis sanguiferis vicinis tumentibus , nodosis , varicosis , crassis , atris .

498. Ulceratus noscitur ex prægresso occulto prius cognito (497.) , si aperitur : pellis tum quasi excoriando denudatur , & tenuis , acer , ichor , quasi transsudando exprimitur .

499. Ejus hic progressus : vasa sana circa margines cancri duri vi fluentis vitalis liquidi attrita , & assurgente tumore distracta rumpuntur , hinc putredo , tum sanies subtilis , acris , fœtida , cadaverosa , ambientia rodens , vicina exedens , progressus in ambitum , & in profundum ad partes vicinas emittendo undique radices malignas , quibus tenet fortiter , labia tumida , retorrida , horrenda , dolor intolerabilis , urens , pungens , rodens , color cineritius , lividus , niger , cancri occulti ad glandulas communicantes , hæmorrhagiae , convulsiones , febris lenta , exterritatio totius , ~~avortu~~ , indolentes in aure calli , lipothymiae , inde peresis & consumtis mors .

500. In Euchymis occulti cancri quiescentis facilis toleratio , moti rabies (499.) prædictitur .

501. Cancer parvus , incipiens , liber , lo-

co apto situs , vasis magnis non adcretus , à causa exterha ortus , in juvenili , sanoque corpore , solus in toto corpore , illico ferro extirpandus , vel abscindendus est.

§02. Emollientia , emplastica , suppurantia , acria , excoriantia , vesicatoria , caustica , ei applicata convertunt in cancrum ulceratum ; ergo vitanda.

§03. Cancer magnus , vetus , adhærens , locis extirpationi ineptis situs , vasis magnis adcretus vel incumbens , à causa interna ortus , in corpore senili , cacoehymico , ad cancrum composito , aliis jam cancris in eodem corpore sociatus , nec ferro (§01.) , nec medicamentis (§02.) tangendus est.

§04. Ni enim cum radice & semine integre extirpari queat , asperabitur , ad interiora recurrat , alios generat , factos auget.

§05. Causa cancri tollenda cum cancro , vel antequam tollatur ille.

Nisi integre auferri queat , relinquendus est.

Uteri , faucium , palati , axillarum , inguinum insanabilis ; labiorum curatu difficilis.

§06. Ergo in statu (§03.) adspiramus ad duo : 1. quietem mali. 2. lenimen symptomatum.

§07. Quies impetratur : 1. locum defendendo ab omni externo per plumbata , & narcotica. 2. causam (495.) cognitam minuendo , corrigendo , avertendo : quo lenia purgantia ex blandis vegetabilibus , mercurialibusque faciunt , parva & sape geminata dosi data. 3. diluentibus , aperientibus blandis , subalcalicis. 4. vitando , quæ sumta , vel applicata vicem causæ gerunt.

§08. Symptomata iisdem (§07.) leniuntur ; dolor opiate exigit.

§ 109. Exulceratus (498. 499.), ni tolli queat, lenitur saepe mundando, plumbata lenissima applicando, tum dicta (507. 508.) adhibendo.

§ 110. Extirpatio fit; 1. Corpus victu, medicamentisque refocillantibus, & causae adversis preparando. 2. totum simul & semel cum omni radice filo trajecto, vel furcilla suffixa elevatum excindendo, vel detectum incisis integumentis, filo trajecto attollendo, & deinde prudenter separando. 3. vulnus rara, blandaque obligatione curando, vicino cruce prudenter prius evacuato.

§ 111. His actis (510), diu pergendum in victu & medela cancro adhuc praesenti propria, quin & patet, quæ mala à cancro in loco extirpationem renuente prodire queant.

DE MORBIS OSSIUM.

§ 112. **I**psa Ossa morbos patiuntur similes iis, quos haec tenus in mollioribus partibus descripsimus.

§ 113. Nam interstitia horum vestiuntur membranula eodem vasorum genere instrueta, iisdem liquoribus perpetuo allatis humectata, ac illæ,

§ 114. Et prout hæc spatiola (513.) majora, eo os ibi proprius accedit structuræ partis mollis.

§ 115. Ideoque aptius ibi (514.) pati eos morbos, qui aliter molles partes occupare dicuntur.

§ 116. Talis est latior circa juncturas pars, quam densior, minusque vasculosa sit in osse medio.

§17. Hinc (§14. §15. §16.) prima morborum in ossibus distinctio.

§18. Ossa , præter vasa mollibus communia (§13.) partibus , in suis cellulis latioribus (§16.) habent vesiculas oleo subtili medulloso , ibi secreto , & in suos usus asservato , plenas ; hæ vesiculæ , majores circa junc turas , circa densitatem ossis sensim abolentur , & in canales pingue vehentes tenuissimos ver sæ , evanescunt fere.

§19. Hinc (§18.) altera morborum in ossibus classis.

§20. Habent ossa periosteum externum convexa ambiens , tegens , vasa arteriosa in cel lulas , inque medullam ferens , venosa excipiens , magna , parva , numero infinita.

§21. Hinc (§20.) iterum morborum tertia series in ossibus.

§22. Habent ossa periosteum internum cava medullæ receptacula ambiens , tegens , vasa arteriosa in vesiculas medulloosas distribuens , venosa excipiens , magna , parva , numero infinita.

§23. Hinc (§22.) quarta morborum in ossibus divisio.

§24. Habent ossa in suis cavis infinitas vesiculas oleo subtilli medulloso plenas , id asser vantes , distribuentes & inter se mutuo & inter lamellarum interstitia , & in cava junc turarum , & per poros rectos . Hæ vesiculæ arterias , venas , lymphæductus , adiposos duc tus , nervulos , membranulas , habent.

§25. Hinc (§24.) quinta & ultima , ex hac divisione , morborum in ossibus differentia.

§26. Si medullosum (§18. §24.) oleum in suis vesiculis , emissariis , vel in ossium inter-

stitiis stagnat , calore & motu vitali acre , putridum sanosum fit ; secretionem novam impedit ; vasa adfrentia , secerentia obturabit ; vesiculam suam irflammabit ; dein suppurabit ; vel gangrenosa putredine corruptet liquida & vascula ; hinc ossca ipsa substantia vasis orba , liquido vitali privata , acribus erosa , in cineritiam quasi calcem vertitur , ubi tenuissima , id est in cellulis apophysium ; sic dolor , calor , pulsatio , tumor , abscessus , caries contingit pessima . Stagnatio haec ab omni obstructione oriri potest (vid. cap. de Obstr.) Si autem ex interno malo , tum fere Spina Ventosa audit .

§ 27. Liquet signa hujus mali , & status (§ 26.) , esse signa inflammationis profundæ , nec ad tactum externum savientis .

§ 28. Prognosis ex difficiili separatione , abstersione , emundatione , mala multa , & difficillimam curationem prævidet .

§ 29. Curatio optima tentatur : 1. omnia vasa largissime implendo decoctis ex his , quæ valide penetrant , multum abstergent , putredini resistunt . 2. dein valide movendo cuncta per methodum sudorum exprimendi vapore calido artificiose ad corpus applicato . 3. simul tum , dum sudor fluit , motum determinando ad locum affectum per topica fomenta , & applicatione determinata vaporis calidi ad partem illam .

§ 30. Hoc modo (§ 29.) si diu continuetur , saepe multum boni fit maxime si diaeta simul tenuis , & putredini oleofæ adversa , instituitur .

§ 31. Si textura arteriosa , vel venosa , ut & lymphatica , (§ 13. § 16. § 20. § 22.) ob-

structa fuerit , defectu novi , vel stagnatione allati liquidi , iterum in iis partibus oriuntur similes omnino morbi ordine tantum mutato (526.).

532. Quorum (531.) ergo diagnosis , prognosis , curatio , eadem (529. 530.).

533. Paterque , maximum periculi discrimen hæcere in diversitate loci (518. 524. 520. 522.), ubi prima mali causa ortum sedemque habet. Quibus primo præmissis clarior doctrina.

534. 1. Inflammatio ossis benignior à periosteo externo inflammato oritur , cuius infinitæ causæ , (vid. totam histor. Inflammat.) notique effectus.

2. Cognoscitur per signa inflammationis profundæ ad tactum aucta.

3. Præudentur plurima mala (531. 526.), nioctus sanetur.

4. Curatur ut inflammatio , maxime id agendo , ut totum avertatur ab osse extrorsum ; quod fomentis , & aliquando facta incisione fit.

535. Talem inflammationem vergere in abscessum docent : 1. signa valida inflammationis prægressæ. (534. 2.) 2. pulsatio , febris , horripulatio vaga. 3. absentia signorum resolutionis (386.).

536. Re autem ipsa adesse docent signa superlati profunda (387. 405.)

537. Tum pus , exeso periosteo , os nudabit , vañis privabit , corrumpet (531.) brevi , confer (406.).

538. Quare illico abscessus aperiendus , pus eliciendum , ulcus mundandum , (403. 404. 409. 410. 411.); dein simul os tractandum
iisdem

iisdem cautelis , ac in vulneribus Capitis cum
cranio detecto dictum. (252. 253. 259. 260.
262. 266.)

§39. Vergere autem illam inflammationem
(§34.) in gangrenam partis , docent : 1. si-
gna summæ inflammationis (388. 422.) 2.
indolentia partis sine bona causa. 3. Tumor
densus , latus , nec multum dolens incum-
bentium.

§40. Adeisse jam , scimus ex iisdem (§39),
tum ex colore incumbentium pallido , cineri-
tio , livido.

§41. Tum os nudum , vasis , succoque vitali
orbum , acri putrefacta materie gangrenosa
exeditur in cariem (§26.) ; serpit aito conta-
gio crescente.

§42. Ergo statim locus affectus ad os usque
incidentus , mundandus , os vero curandum
ut supra dictum (248. 249. 252. 258. 259.
260. 261. 262. 266.).

§43. Si periosteum internum (§22.) inflam-
matur , causas agnoscit eadem (§34.) ; effec-
tusque habet , quoad os internum , eosdem ;
exitum in abscessum , aut gangrenam eundem
(§35. §39.) ; sed ob denegatam exhalatio-
nem , pejorem ; unde medulla tota , totum
inde os , fætidissima putredine , & carie pe-
reunt.

§44. Unde etiam liquet , sive membrana
hæc (§22.) primo ipsa inflammetur , sive à
corrupta prius medulla contagio suscepto læsa
sit , eundem brevi oriri morbum ossis cariosi
à medulla putrefacta , vix unquam curabilem.

§45. Cognoscitur id malum , quando in in-
flammatione subsistit hæc tenus : 1. à signis in-
flammationis generalibus (382.) , 2. à loco

profundo. 3. à dolore obtuso , fixo , diurno , nulli remedio externo cedente , nec ad attractum aucto. 4. sed post motus musculares increscente.

§46. Sanatur tum : 1. curatione ad inflammationem generali (à 395. ad 401.). deinde simul ac apparuerint resolutionis incipientis signa (386.). 2. methodo proposita (§29.), stricte satis observata.

§47. Si vero suppuratio hic , vel gangrena acciderit , & per prægressæ inflammationis internæ signa (§45.) valida , tum ex dolore fixo , profundo , obtuso noscitur , vel methodus (§29.), vel nihil sanat.

§48. Tum enim putrefacta tota mole ossi interna , tumefacto , inflammatu , carioso interno osse , periosteum externum inflammatur , distrahitur à tumore , eroditur ab acri , incubentia , lento contagio corrupta , spongiosa fiunt , tument , dolent , totum membrum perit : sola Extirpatio sanat.

§49. Qualitas venerea , scorbutica , rachitica , est causa frequens : inde intelligitur , quid sit gummi , tophus , nodus , exostosis , abscessus , caries , spina ventosa in osse ?

§50. Hinc novimus , cur os cariosum colorē suum tam varie mutet ex subcæruleo candido in album pinguem , flavum , cinerium , lividum , nigrum ? & quem corruptelx gradum singuli denotent ?

§51. Ex iisdem liquet , cur os cariosum inæquale , asperum , spongiosum , friabile , molle , fragile evadat ? arteriæ externæ , & internæ , lamellas ossis non plus comprimunt.

§52. Item , cur fætorem singularem rancidi jardi exhalat ?

§ 53. Nec non cur in loco ulceroso a subiecta carie caro superincumbens mollis , flaccida , fungosa , inflata , tumens ; labia ulceris inversa ; sanies clara , subtilis , vix glutinosa , fœtida , parvis squamulis nigris referta ; recrudescentia sine causa ; pertinax rebellio contra medicamenta optima ad alia omnia ulcera ?

§ 54. Ut &c , cur caries à causa externa facile ; ab interna difficulter ; à lue Gallica difficilius ; à spina ventosa difficillime sanetur ?

§ 55. Denique , cur in parte solidiore ossis mala ; in spongiosa pejor ; in juncturis pessima , prima lenta , altera velox , ultima velocissima sit ; cur in pueris velox , & curatu difficilis ; cur spina ventosa plerumque pluribus locis simul , vel successive ?

§ 56. Qui his (ab 512. ad 556.) dicta de contusione (249. 250. 251. 254. 256. 257. 325.), luxatione (ab 358. ad 370.), fracturisque (ab 339. ad 358.) ossium adjunxerit , tum ea , quæ de vulneribus Capitis ossa lædentibus (ab 249. ad 297.), habebit histriam , & curationem morborum præcipuum in ossibus. Inprimis si ἀγκύλωσις additur. Quæ immobilitas articulationis cum tumore duriori. Callo fracti ad articulum ossis , inspissato linimento Haversiano , ligamentis rigescientibus , exostosi ad juncturas ; in primis originem debet. Difficillima curatio petenda ex diversitate causæ.

§ 57. Qui vero omnes morbos , huc usque descriptos , oculisque subjectos intellexit ita , ut horum enarratas causas , naturam , effectus , curationem cum cura expenderit ; dein autem internis tectisque corporis partibus eadem oratione applicuerit ; cum actione integra-

100 DE MORBIS INTERNIS,
rum comparaverit ; atque deinde cum ipsis
internorum morborum phænomenis compo-
suerit ; videbit interna externis reapse conguere;
externos chirurgicos primo pertractandos ; nec
aliter ordinati quid , vel veri , in Praxi Medica
fieri posse , aut doceri.

DE MORBIS INTERNIS ET
DE FEBRIBUS IN
GENERE.

1 v. 1 . 558. *to gr. in variol.* Febris , frequentissimus morbus , in-
flammationi individuus comes , plu-
rimum morborum , mortis , & sæpe sanationis ,
comment optima causa , nunc explicanda.

627. 559. Cujus quia abdita habetur natura , sum-
ma ope cavendum ab omni errore , in illa
indaganda.

560. Errori tamen facilem hic occasionem
præbet ingens numerus symptomatum , quo
plerumque stipatur , & sine quibus tamen fe-
bris esse potest.

561. Ut ille vitetur , opus erit ex infinitis
(560.) illa phænomena sola eligere , quæ om-
ni febri semper adsunt ; quorumque cognita
præsentia omnes Medicos docet , febrim adesse ,
quorum absentia judicant hominem à febre
immunem esse.

562. Dein ex his detectis (561.) , riteque
expensis , natura febris individua invenienda
erit.

563. In omni Febre à causis internis orta het

ET DE FEBRIBUS IN GENERE. 107
fipulatio , pulsus velox , calor , vario febris
tempore vario gradu , adsunt.

564. In qua febre hæc tria (563.) velociter , & cum periculo decurrunt , illa Acuta dicitur.

565. Ubi tarde , idque cum periculo , vel sine eo , Lenta vocatur.

566. Utraque (564. 565.) Communis si-
ve Epidemica , vel huic illive homini Singu-
laris.

567. Acuti febriles morbi vocantur , quos dicta febris (564.) comitatur , Chronicī febriles autem , in quibus adest febris (565.).

568. Hinc illorum omnium (567.) explanatio pendet à cognita prius febris na-
tura.

569. Quæ petenda ex confederatione trium
communium symptomatum (563.)

570. Quæ (563.) quidem in omni febre
adsunt , sed sola velocitas pulsus adest ex his
omni febris tempore , ab initio ad finem ,
eaque sola Medicus præsentem febrim ju-
dicat.

571. Adeoque quidquid de febre sic no-
vit Medicus , id vero omne velocitate pul-
su[m] sola cognoscitur. A morte cessat omnis
febris.

572. Causa ergo velocitatis hujus (571.)
proxima est pariter causa febris , sic cognitæ ,
proxima.

573. Ergo velocior Cordis contractio. Igi-
tur affectio vitæ conantis mortem avertere ,
tam in frigore , quam in calore.

574. Ergo velocior reciprocus influxus liqui-
di nervosi , & cerebellosi in musculos , & san-
guinis in vasa , & cava Cordis.

101 DE MORBIS INTERNIS,

575. Omnis fere febris, hactenus observata,
quæ à causa interna oritur, incipit primo cum
sensu Frigoris, concussionis, horripulationis,
majori, minori, brevi, diurno, interno,
externo, pro varietate subjecti, causæ, febribus
ipsius.

576. Quo tempore (575.) velox, parvus, s̄epe intermittens pulsus, pallor s̄epe extre-
morum, frigus, rigor, tremor, insensi-
tias.

577. Unde liquet, stagnare tum humores sanguineos in extremis vasculis, & simul tamen causam cor irritantem (574.) adesse.

578. Ex quibus (577.) causa omnium phænomenon (575. 576.), tum apparentium, intelligitur.

¶ 79. In omni febre , his (175. 176. 177.)
prægressis , oritur Calor , major , minor , bre-
vis , diuturnus , internus , externus , universa-
lis , vel loci , pro varietate febris.

¶ 80. Qui (179.) quum sequatur febtim jam natam ; patet magis ejus effectum , quam causam , vel naturam esse.

581. Adeoque velocior Cordis contractio,
cum aucta resistentia ad capillaria, febris om-
nis acutæ ideam absolvit. 46.

582. Horum vero (581.) utrumque in animali vivo produci potest ab causis numero & varietate infinitis; tumque vel simul, vel seorsum fieri; unoque nato, facile alterum sequetur.

apres 583. Quare febris causa proxima (581.) infinitas causas pro suis proximis agnoscit.
l'autre

584. Quæ tamen dividuntur, quod vel singulares sint cuique; vel universales, pluribus

+6. vitoio & contractio, et vestimenta
etc.

ET DE FEBRIBUS IN GENERE. 183
que communis, quæ plerumque aëri, victui,
vitæ eidem debentur.

585. Ergo febris causæ Singulares sunt, vel
Epidemicæ.

586. Propiores singulares causæ (583.)
referri possunt ad quædam capita: a. Ingesta
acria, cibi, potus, condimenti, medica-
menti, vel veneni titulo, eadem donata hac
proprietate, ut digeri, moveri, excerni ne-
queant; aut ea cōpia assumta, ut irritent,
fūffocent, obstruant, putrefcant, b. Retenta
intra corpus, quæ excerni solebant, ob
frigus, uictiones, animi affectus tristes,
cibos, potus, medicamenta, venena, aërem
nebulosum pingueū, quietem, exercitia so-
lita remissa, obstrunctiones, compressiones à
contentis, vel ambientibus. c. Gesta, ut mo-
tus nimius animi, vel corporis, calor, æstus.
d. Applicata externa, acria, pungentia, ro-
dentia, lacerantia, urentia, inflammantia. e.
Quæ humores, hōrumque motus valde im-
mutant, ut multa externa, vel interna, fa-
mes, evacuatio, pus, aqua, ichor, hydro-
picorum, Empyicorum, serum acre alicubi
collectum, bilis accensa, inflammatio, sup-
puratio, gangræna, cancer, vigiliae nimiæ,
acriora cujuscunque rei studia, venus nimirū
culta. &c.

587. Febris effectus, celerior liquorum ex-
pulsio, propulsio, stagnantium agitatio, om-
nium permistio, resistentis subactio, coctio,
secretio cocti, crisis ejus, quod stimulo &
coagulo febrim produxerat; sanorum muta-
tio in morbosam indolem; sanorum mutatio
in indolem aptam ferre ea, quibus minus ad-
fuetus erat æger; liquidissimi expressio; reli-

104 DE MORBIS INTERNIS,
qui incrassatio; sitis, caloris, doloris, an-
xietatis, debilitatis, lassitudinis, gravitatis,
~~aerogenias~~ productio.

588. Quo lento citius solvendus (577.),
& irritatio brevius sopiaenda (574.), eo febris
levior, brevior, magis salutifera, & contra.
Quin etiam pro vario utriusque gradu, & con-
cursu, varia erit.

589. Atque hinc febris saepe medicamen-
ti virtutem exercet ratione aliorum morbo-
rum.

590. Hinc initia, incrementa, status,
decrementum, crisis, mutatio, sanatio fe-
bris, varia sunt in ipsis acutis & singulari-
bus.

591. Febris desinit in mortem, aliud mor-
bum, inque sanitatem.

592. In mortem, vitio destructi per ni-
miam vim solidi; aut peccato liquidi ita de-
pravati, ut vasa obstruat vitalia, aut ea, per
quæ nova liquida in locum perditorum ingeri
debent. Hinc inflammationes, suppurationes,
gangrænæ febiles in visceribus vitalibus, cor-
de, pulmonibus, cerebello; vel ulceræ aph-
thosæ in primis viis causa frequens mortis
ex febre.

593. In aliud morbum desinit, dum vel
agitatione nimia vasa lœdit, & liquidiora
dissipans reliqua inspissat; vel nimis debili
actione impar est resolvendo sua vi coagulato;
vel deponendo materiem criticam in vasa quæ-
dam obstructa, dilatata, vel rupta; hinc
maculæ rubræ, pustulæ, erysipelas, mor-
billi, variolæ, phlegmonæ, bubones, paro-
tides, abscessus, gangrænæ, sphaceli, scis-
rhi, &c.

§94. Terminatur in sanitatem, 1°. quoties
materiale in febris causam sua vi subigit, sol-
vit, mobilem reddit, insensibilis perspirat in
specie expellit, simulque impetum suum,
æquabili circulatione reddita, sopit. Hæc
est resolutionis via, similis fere in toto, ut
prius dictum de parte. (386.) Aut etiam 2°.,
si materies mali ejusdem vi febris subacta, so-
luta, mobilis reddit, tamen aliquam retinet
dotem, qua æquabili circulationi repugnat,
vasa stimulat, hinc excitata sensibili quadam
evacuatione expellitur; hinc sudor, saliva,
vomitus, diarrhœa, urina, post coctionem,
& statum, fere intra quatuordecim dies facta
crisi.

§95. Tandem, si materies mali ejusdem vi
febris subacta, soluta, mobilis reddit, sanis
iterum assimilata humoribus, fluit sine ulla
crisi, aliove morbo.

§96. Genius, discrimen, duratio febris acu-
tae, si observantur ab initio, per adscensum,
usque ad statum, docent ejus exitum, muta-
tionem, finem.

§97. Ideoque ex omnibus his (ab 558.
ad 597.) enarratis generalia diagnostos &
prognostos dogmata in feribus facile elici-
queunt.

§98. Curatio optima febrium generalis
obtinetur, si 1. Vitæ, ejusque viribus con-
sulitur. 2. Acre irritans corrigitur, expel-
litur. (574.) 3. Lentor dissolvitur, expel-
litur. (577.) 4. Symptomata mitigantur
(587.)

§99. Vitæ & viribus consulitur, cibis
& potibus fluidis, facile digerendis, pu-
tredini adversis, siti contrariis, appetitiis

106 DE MORBIS INTERNIS,
citando idoneis, cause morbi cognitæ op-
positis.

600. Cibus dandus eo tempore, quo ab-
est febris, aut quo ejus impetus saltem erit
lenior.

601. Et quidem copia parca, saepe repeti-
ta: ne nimis laborare cogantur viscera, mu-
tenturve.

602. Copia determinatur, & vis cibi 1.
ex prævisa duratione febris (§88. §89. §90.
§96. §97.) ad dies, 1, 4, 7, 9, 11,
14, 21, 30, 40, 60; debet enim tantum
dari, quo vires sustineri queant, ut suffi-
cient coctioni, & crisi. Quo brevior mor-
bus, eo minus & debilius offerendum, &
contra. 2. ex ætate ægri cognita; quo enim
origini propiora, vel senectuti summae, eo
difficilius inediam ferunt animalia. 3. Status
& vehementia morbi si cognoscuntur, va-
rium copia & virtute cibum postulant: in
æxuñ tenuissima, & pauca; in adscensu &
descensu eo plus, & meracius dandum, quo
magis ab ea distat morbus. 4. A loco quem
æger incolit, qui enim æquatori vicini te-
nuem victum facile, polis autem propio-
res difficulter eum ferunt. 5. Ab anni tem-
pestate, quum æstas tenuissima, hyems va-
lidiora petat. 6. A consuetudine ægri, &
temperie ejusdem naturali; qui enim fanus
lautissimis usus ea facile diffat, æger plu-
ribus eget ob vasa & viscera his assueta. 7.
A sensu levi, vel gravi, assunta sequen-
te.

603. Acre irritans externe hærens, (ut vi-
tri, metalli, ligni, lapidis, ossis, fragmen-
ta acuta; aut stimulantium, rubefaciens

ET DE FEBRIBUS IN GENERE. 107
tium, rodentium, vesicantium, causticum, septicorum, venenatorum applicata, cognitum, quantocytus auferendum; dein ille locus, cui inhæserunt, & læsus inde est, fovendus erit lentis, mucosis, oleosis blandis, antodynisi, leniter aperientibus.

604. Acute irritans interne hærens, (ut inflammationis, suppurationis, gangrænæ, sphaceli, canceri, ossis, ichoris, puris, lymphæ acris & stagnantis acrimonia) tolli, vel corrigi debet juxta leges ante datas in historia horum morborum præmissa. Si acute Epidemicum, vel venenatum, corpore receptum, vitam irritat, id ex lege epidemicis præscriptis tractari debet, (1407. ad 1412.).

605. Acute irritans in ipsa liquida inductum usu sex rerum non naturalium tolli, vel corrigi potest, & debet, pro sua indole variæ cognita, variis auxiliis.

1. A motu nimio; quiete corporis & animi, humectantibus, diluentibus, blandis lenientibus.
2. A nimio calore aëris; temperando illum exhalatione frigidæ, maxime plantis non nullis, huic propriis negotiis; potu aquæ subacidæ leviter nitrosoæ, cum vini subacidi pauxillo; cibo subacido, leviter demulcente, parum salito; medicamentis vero similibus.
3. A nimis humido aëre; largo foco ex aromaticis resinofisque lignis; exhalatione aromatum.
4. Ab aëre acri putrefaciens; hunc emendando accenso nitro, pulvere pyrio, vapore acetii, sale prunis insperso.

5. Ab animi affectibus ; hos sedando ratione , contrariis affectibus , varietate objectorum , anodynisi , opiatis.
6. A cibis acribus acidis ; id acre diluendo , demulcendo , absorbendo , immutando in salem compositum ; aquosa , gelatinosa animalium , oleosa , cretacea , ostracodermata , lapides animalium , terræ pingues , sales alcalini fixi , volatiles , simplices , compositi , id efficiunt. Vid. (60. ad 69.)
7. A cibis acribus salinis , eam acrimoniam diluendo per aquosa , tumque evacuando simul ; demulcendo per lenta , oleosa ; corrigendo per lixiviosa ex calce viva.
8. A cibis acribus aromaticis calefacientibus ; diluendo per aquosa ; corrigendo per acida ; resolvendo & detergendo per saponacea acida ; demulcendo per blanda gelatinosa. Quum alcalescentia acria huc spectent , & illa hinc intelliguntur.
9. A cibis animalium ex partibus alcalescentibus ; per ea , quæ descripta (76. ad 91.)
10. A cibis copia peccantibus , stomachum constringentibus ; dilutione , inedia , vomitu , solutione alvi.
11. A potu acri fermentato , vel fermentante , acido , oleoso , aromatico , destillato vel simplici inducta acrimonia tollitur iisdem remediis (N°. 5. 6. 8. hujus.)
12. A nimia vigilia ; curatur iisdem , ac (N°. 1. 2. 5. hujus.)
13. Si a retentis intra corpus excrementis acrimonia alcalina , acida , oleosa , saponacea putrida ; hæc reddenda fluxilia ; viæ lubri-

ET DE FEBRIBUS IN GENERE. 109
tandæ , emissaria aperienda ; vires expellentes stimulandæ , augendæ ; hæc facienda per externa , interna .

606. Emissaria aperiuntur solvendo impastum ; laxando obstructum ; id balneo , fotu , frictu , abrasione pilorum , mundatione cutis fit . Vid . (107. ad 144.)

607. Id quod ad extrema vasorum conicorum stagnat ex nimia sanguinis copia , qua vasa comprimuntur , reducitur in fluorem imminuta sanguinis copia per sectionem venæ ; id docent signa plethorae . (106. ad 107.)

608. Quod ibi hæret , ad extrema capillaria , ob fibras horum spasmo contractas , & hinc arctatas , solvitur laxatis fibris (53. ad 55.) ; & acri contractionis causa ablata (35. 36. 54. 66. 67. 88. 102. 103. 104. 105. 127. 128.) , unde peti debet , quod hic requiritur .

609. Quod hæret ob visciditatem & lento rem proprium solvetur variis remediiis , quorum primarium vis ipsius febris ita moderata , ut valeat , coagulum hoc solvere (587. 589. 593. 594.) ; adeoque huic requiritur , ut sic temperetur impetus , & ne inflammations , suppurationes , gangrenas , sphacelosve queat producere (592.) : cuius periculum imminenter docet vehementia symptomatum , maxime caloris , comparata cum virtute vasculorum . *p.* neve nimio motu dissipentur liquida : id vero denunciat siccitas narium , oculorum , gutturis , linguæ , raucedo , arida cutis , urina parcior , pulsus parvus , celer , inæqualis . *v.* reque ut ante coctionem torpeat nimis , ita ur materiem morbi non valeat subigere , movere , secernere , excernere : id cognoscitur .

110 DE MORBIS INTERNIS,
si languent actiones vitales omnino, needum
apparente signo pepasini.

610. Si itaque exorbitare deprehenditur
(101.), moderamen fit abstinentia , victu
tenui , potu aquæ , aëre frigidiusculo , animi
affectu leni , venæ sectione , clysmate refrige-
rante , medicamentis blandis , aquofisis , gluti-
nosis , refrigerantibus , anodynîs , opiatis :
confer (92. ad 106.).

611. Si segnior apparet , excitabitur ope
Cardiacorum desuntitorum ex cibo , potuque
meracioribus , aëre paululum calidiore , ani-
mi affectu magis excitato , medicamentis acrio-
ribus , volatilibus , aromaticis , fermentatis ,
frictione , calore , motu musculari , balneis ,
fomentis.

612. Alterum post primum (609.) reme-
diūm , quo visciditas tollitur , est elateris in
vasis restitutio , minuto liquido per missio-
nem largam , citam , ex magno vulnerc , san-
guinis , aucto dein , vel simul , motu per sti-
mulantia.

613. Tertio idem viscidum fluidum reddi-
tur diluendo potu , balneo , fotu , clysmate ,
aquofisis , tum simul fricando.

614. Agunt ea optime , si calida , aquofis-
salita , aromatica amara lactescens frigida su-
muntut.

615. Quæ (613. 614.) ut bene , cito , tu-
ro , valide agant , missio sanguinis præmissa
prodest , nam parat ingressum , miscelam ,
actionem.

616. Simul ac viscidum his (609. 610. 611. 612.
613. 614. 615.) solutum , iisdem continuatis ,
vel auctis , pellitur , & expellitur : sed & saepe
jam emendatum expulso nonegebit (594. N°. 1.)

ET DE FEBRIBUS IN GENERE. 117

617. Symptomata ex febre acuta singulari
orta in primis hæc sunt : frigus , tremor , an-
xietas , sitis , nausea , ructus , vomitus , debi-
litas , calor , æstus , siccitas , delirium , coma ,
pervigilium , convulsio , sudor , diarrhoea ,
pustulæ inflammatoriae.

618. Quæ omnia (617.) orta ex febre (581 .
587.), ut sua causa , hac ablata (594. 595 .
598. ad 617.) cessabunt ; adeoque , si ferri
queuant tam diu sine periculo vitæ , singula-
rem curationem vix requirunt.

619. Quin sæpe oriuntur ex conatu vitæ se-
disponentis ad crisin , vel ad materiæ criticæ ex-
cretionem , tum hanc præcedunt , comitantur ,
sequuntur , nec turbari debent.

620. Si vero intempestiva , nimis sæva , quam
ut ferri à vita possint , aut ab ægri patientia ,
vel aliud gravius malum productura sunt , tum
singula sunt lenienda suis remedii propriis ,
habita semper ratione causæ (586.) , & sta-
tus (590.) morbi ipsius.

FRIGUS FEBRILE.

621. **F**rigus in febrium acutarum initiiis possit attritum liquorum in se mutuo, & in vasa, minorem; motum circulatorium immunitum; liquidum ad extrema stagnans, cor minus contractum; minus evacuatuum: spiritus cerebelli minus influentes.

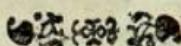
622. Efficit, si diu manet validum, polyposas in vasibus majoribus, circa cor, concretiones; in minoribus vero, expresso suo liquido, evacuationes; hinc multa, & gravia mala in utrisque.

623. Hinc patet, quid designet, quid praefagiatur? & cur, quo majus initio frigus, eo periculosior febris? in peste incipiente frigus summum, progressa calor maximus?

624. Id frigus omni eo, quod valide stimulat, quocunque demum titulo, tentatum dedit saepe insanabilem postea inflammationem. Hinc salina acria, aromatica, oleosa, vesicantia, & similia, damnsa sunt.

625. Optime autem curatur potu aquæ calidæ nitroso cum pauxillo mellis & vini; balneo, vapore, fôtu, lotione per similem liquorum; frictione blanda.

626. Quibus (625.) statim applicatis saepe maxima mala illico curantur (622.).

TREMOR FEBRILIS.

627. Tremor ponit muscularum vacillationem inter tonum, & laxationem, causas tendentes & laxantes brevi, & involuntarie, sibi mutuo succedentes; influxus arteriosos & nervosos nunc contingentes, nunc absentes; adeoque initio morbi quietem utriusque liquidi; in fine saepe nimiam horum absentiam, post dispendia nimis magna.

628. Efficit diu perseverans impedimenta circulationi humorum, & vitia inde pendentia.

629. Inde diagnosis, & prognosis ejus habetur: & liquet cur tremor cum frigore (621.)? Cur ingens tremor adeo malus? Cur in animi affectibus majoribus tremor? Cur circa mortem? Cur ab evacuatione omni nimis magna? Cur à nimio potu quo-cunque?

630. Curatur restituto æquabili fluore & pressione liquidi arteriosi in arterias, cerebrosi & cerebellosi in fibras motrices: id obtinet in morbi initio usu eorum, quæ lentorem solvant, vires reddunt (606. ad 617.); in fine autem per ea, quæ liquida perdita subito restituunt, fibras roborant, & viscera (46. 47. 48. 49.).

ANXIETAS FEBRILIS.

631. **A**NXIETAS pro causa habet sanguinis ex corde egressum impeditum; adeo que per fines pulmonales, aut Aortæ impossibilem transitum; hinc spasmodum vasculorum contractorum, aut materiem inflammatam transire ineptam; similia orta vidimus ex impedito trajectu cruris per Venam Portarum ex iisdem causis; unde, quum omnis sanguis venosus à cœliacis & mesentericis arteriis allatus, redire non possit, stagnet, vasa extendat, arterioso fluxui resistat, & omnia hinc nata & nascitura mala producat, liquet ambas has anxietatis causas in omni acuto morbo quam severissime observandas, & curandas esse.

632. Si anxietas ergo talis (631.) diu persistat, circa vitalia producet polyposas concretiones, inflammationes, gangrenas subitaneas, cum intolerabili angustia, & morte cito subsequente; si autem hæsit in hypochondriis, tum maximum sensum ægritudinis circa stomachum pariet, reliquis visceribus minus acute sentientibus; dein putrefactiones subitaneas sanguinis in vasis his amplis, minusque validis; unde gangrenæ, hepatis putredo, dysenteria à putrefacto lethalis.

633. Inde optime novit Medicus, quid anxietas talis (631. 632.) pro sua causa, & natura ponit, quidque inde præagiendum sit, simulque distinguet inter anxietatem ab uno affecto genere nervoso, absente febre ante-

gressa , & inter eam , quæ ab inflammatione acuta , quæ tum per sua signa prius se prodidit ; inde comparans hæc cum vehementia , duratione , loco hujus mali , cuncta prudenter detegere poterit : Cur in omni fere morbo circa mortis articulum anxietas ultimo tragœdiam claudit ? Cur spasmodica anxietas parum , inflammatoria maxime , periculosa ? Cur inquietus , jactatio , suspiria , anhelatio , pervigilium in morbis inflammatoriis , suppatoriusque , mortis prænuncia.

634. Inde etiam patet , quam varia requiratur medela ad sævitiem hujus mali leniendam ; quæ tamen omnis cognoscitur , & applicatur , cognita prius indole ipsius symptomatis. Ubi ergo advertitur affectio spasmodica causa esse , hæc tollitur leniendo acre irritans (603. 604. 605.) ; id expellendo per vomitoria , purgantia , sudorifera , diuretica , abstergiva ; diluendo aquosis calidis ; sedando animi affectum ; laxando fibras , vasa , viscera (35. 36. 54. 55.) ; compescendo vim liquidi nervosi per anodyna , & narcotica. Si ab inflammatorio viscido , id solvendo , diluendo , ejusque vasa laxando , impetum denique liquidi vitalis refrænando ; huc maxime faciunt potus largus , calidus , aquæ mulsa farinosa nitrosa subacidæ levissime aromaticæ ; fotus , cataplasma , epithema , emplastra applicata locis affectis , quæ fiant ex diluentibus , laxantibus , emollientibus , anodynis ; clysmatibus sæpe , parva copia simul injectis , diu , si fieri queat , retentis , quæ facta sint ex iisdem ; vapore aquæ calidæ , emollientibus mistæ , per nares , osque , in pulmones assidue ducto.

635. Si vero usquam , hic profecto ma-

Hi atrocitas citam, tutamque medelam efflagitat.

SITIS FEBRILIS.

636. **S**Itis siccitatem, liquorum immeabiliteritatem, acrimoniam falsam, alcalinam, biliosam oleosam, putrida excrementaria primæ, pro causa sua habet.

637. Hinc semper fere præsentiam alicujus horum (633.) indicat.

638. Adeoque signat, illa denunciari mala futura, quæ produci possunt ex iis causis, quas præsentes esse significat (636. 637.).

639. Quare ei semper, maxime in acutis, succurrentum illico est.

640. Quod fit: 1. bibendo aquosa, subacida, nitrosa, demulcentia, calida, saepe, parva copia simul. 2. nares, os, fauces, simili potu fovendo, colluendo, gargarisando. 3. fotus, epithemata, & cataplasmata ex similibus, hypochondriis circumvolvendo. 4. Clysinatis similibus injectis, & retentis.

641. Si vero valida sitis una comitetur summam debilitatem, tum vinosa, imo & saepè foiritibus ditiora, prioribus (640.) miscenda, propinanda tuto erunt.

NAUSEA FEBRILIS.

642. Nausea irritum conatum vomendi significat cum idea horroris; causam ergo habet proximam fibrarum muscularium faucium, œsophagi, ventriculi, intestinorum, muscularum abdominalium leviorum convulsionem; hæc fit 1°. ab acri, putri bilioso, in vacuum stomachum pulso, in fauces adscendente, utraque vellicante, & irritante, unde reliqua eosdem sequuntur motus; cognoscitur ex inedia, halitu putri, ore, lingua, faucibus sordidis; vel 2°. oritur à lenta, viscida, fluctuante materie, quæ in iisdem locis natando vellicat; cognoscitur ex signis glutinosi prægressi (69. ad 75.) aut 3°. A ventriculo, œsophago, intestinis, & visceribus vicinis leviter inflammatis; quod scitur ex signis horum propriis; 4°. tandem etiam à memoria rei, quæ olim assunta similes nau- seas creaverat; 5°. denique & ab inordinato liquidi nervosi motu, undecunque excitato; cognoscitur delirio, spasmo, vertigine, tremore.

643. Si diu manet, producit inediam, abstinentiam à potu, & à medicamentis, dein vomitus, & quæ hinc produci possunt mala quam plurima, quorum præcipua debilitas, acrimonia alcalina putrida, siccitas.

644. Sistitur ex prima causa orta (642. N°. 1.) usu acidit, salti, aquosí potus, cibi, medicamenti; tum simili leni purgante exhibitio; & acido-austeris roborantibus fibras; aut, si ⁺₁₅₀₀ ^{any the}

la corruption de la bile et remontee dans le ventricule

218 R U C T U S E T F L A T U S.

his non cesserit , vomitorio dato. Quæ vero ex secunda causa (642. N°. 2.) fit , illa tollitur , diluendo , attenuando , purgando , vomitum excitando. At , si ex tertia ortum duxerit (642. N°. 3.) , tum non cedit , nisi illis morbis curatis , juxta descriptionem postea in his secuturam. Quarta species oblivione ; & vitatione similium aboletur. Quinta autem per austera , quietem , narcotica , aquam frigidam.

645. Hinc intelligitur , cur in acutis , ubi nausea , purgatio initio data , ut & emeticum , adeo proficit , & in quo acutorum genere ? Cur ægri acutis cum febribus conflictari adeo horreant pinguia , carnosa , ova , pisces , & contra appetant aquam , acida , fructus horæos , frigida ? Cur , nisi nausea supereretur , nihil ægro profint medicamina ? Cur saepe hoc symptoma incurabile fit ? Cur tales morbi tandem fere cum subito , insolito , mirabili appetitu , secedant ?

R U C T U S E T F L A T U S.

646. **R**uctus pro causa habet elasticam , calorem , effervescentia , fermentatione , dilatabilem materiem , quæ uno momento coeretur , altero , laxato claustro coercente , exploditur cum sono , & impetu.

647. Hinc aër , sales oppositi , fructus horæi , humores putrescentes , vegetabilia fermentantia dant ructui , & flatibus materiem , cuius impetus , fœtorque pro varietate ejus indolis varius est.

648. Nec tamen omnia hæc (647.) , si libe-

re exhalare queant , ullum dabunt impetum ; unde liquet , spasmos sphincteris œsophagæi , œsophagi , oris superioris & inferioris ventriculi , atque intestinorum semper concurrere simul , iterumque laxari ; inde ructus , flatus , crepitus , borborygmi clausi.

649. Si concurrunt hæc duæ causæ simul (647. 648) , valide agunt , & diu perstant ; tum elastica materies calore , motu , propria vi , excitata in dilatationem , constricta in cavo , cuius fibræ convulsione constrictæ , membranas claudentes dilatat , tendit , dolere facit , vicina comprimit , unde dolores , anxietatesque oriuntur intolerabiles , mox ad emissos flatus cessantes . Vid. 220. ad 227. & 631. 634 .) Ad hæc autem vis febris accedens inexplicabilia certe tormenta facit .

650. Curatio hujus mali fit 1. auferendo materiem (647.) per diluentia ; calida aquosa leviter aromatica dissipantia ; salium æquilibrium tollentia in requisitum præponditum ; putredinem corrigentia ; fermentationem sedantia . 2. Convulsiones sedantia ; lenientia acrium , compescientia spiritus , huic revocanda . Quorum princeps opium , & lenia antihystericæ . 3. Clysmatibus , fomentis , epithematisbus , calidis laxantibus , anodynis , leniter aromaticis , ut & cucurbitis , sine scarificatu abdomini impositis .

651. Ex his ipsis (646. ad 651.) respondeatur ad hæc , aliter obscura , quæsita : qui cibi , potus , venena , medicamenta flatulentia sint ? Cur vacuis visceribus primis accidentunt ? Cur vulneratis ? Cur arcte constricto abdome ? Cur hypochondriacis , hysterics , convulsis , colicisque accidentunt ?

VOMITUS FEBRILIS.

652. **V**omitus, expulsio violenta contentorum ventriculo primo, dein etiam intestinis, tandem visceribus co se evacuantibus, agnoscit convulsionem fibrarum muscularium faucium, œsophagi, stomachi, intestinalium, diaphragmatis, mulsculorum abdominalium, pro causa proxima; pro remota omne id, quod irritando fibras descriptas, vel facile convellenda viscera, stimulat.

653. Ergo vitio stomachi convulsi, inflammati, suppurantis, scirthosi, cartilaginosi, accidente febre acuta, aliquando accidit, pertinax est, ex idea ejus mali cognoscitur, eoque sublato demum tollitur: de quibus postea.

654. Vitio viscerum, & partium circumacentium, similiter affectorum, distento per ingesta stomacho irritatorum idem toties incognita causa pertinacissimus accidit, accidente febre.

655. Vitio omnis causæ majoris nauseæ (642.) unde cognoscitur, dirigitur, curatur.

656. Si permanet, producit atrophiam, ileum, convulsiones, & effecta nauseæ majoris, & pertinacis (643.).

657. Si vitio causæ (653. 655.) acciderit, curatio ex historia illorum morborum petenda.

658. Si à causa (642. 655.) oritur, remedia eadem (644.) huc in usum revocanda diligenter, maxime opiate, & epithemata corroborantia, attrahentia, dissipantia.

659. Hinc liquet ratio difficultatis sistendi vomitus in multis febribus acutis : tum falsitas & periculum regulæ , *vomitus vomitu curatur* : Cur sæpe sudorifera vomitum tollant , ut in peste ? Cur sæpe sistatur ille facta crisi , ut in variolis ? Cur sæpe missu sanguinis , ut in acutis inflammatoriis ? Cur , quibus initio febris acutæ vomitus perpetuus sine causa inflammatoria , diarrhœa pro crisi , quæ caveatur dato in principio morbi emetico : Cur vomitus omnis ingesti , statim ac receptum est , pessimus in acutis fit ? ex iisdem Singultus nasci , & sanari potest.

DEBILITAS FEBRILIS.

660. **D**ebilitas ingens sequitur impeditum influxum & pressionem liquidi nervosi in musculos.

661. Quod impedimentum ab inanitate vasorum , exhausto liquido , ab immobilitate liquidi , obstructione canalis , compressione hujus , maxime circa originem suam in cerebro & cerebello , debilitate cordis.

662. Priorem causam demonstrant symptoma magnatum evacuationum prægressa , & præsentia , ut est diurnitas morbi ; hæmorrhagiae morbosæ , artificialesve ; sudor ; diabetes , salivatio , diarrhœa ; defectus cibi assumti , retenti , digesti , intropulsi ; pallor ; macies ; pulsus parvus ; vasa collapsa ; musculi flaccidi.

663. Immeabilitas liquidi glutinosi , vel in-

122 DEBILITAS FEBRILIS.

flammati , cognoscitur ex signis datis (69. 70. 71. 72. 73. 74.).

664. Canalis autem obstructio ex (107. ad 144.).

665. Cerebri & cerebelli compressio causa debilitatis perspicitur ex observatis iis functionibus simul laesis , quas ab iis integris pendere certo novimus ; ut si deliria , sopor , tremor , vertigo , tinnitus simul adsint.

666. Sed à debilitate cordis scimus ex signis deficientis circulationis (106.).

667. Cibi liquidi , sanguini similes , arte digesti , gelatinosi , blandi , ex animalibus , vegetabilibusque , vinosis , & aromaticis , secundum artem misti , saepe , parva dosi dati , cum leni frictione externorum , repletionem efficiunt commodam ; in primis si sumuntur ex idonea , contra morbi ingenium , materie.

668. Si ex immeabilitate liquidi (663.) remedia adhibenda (75.) & (132. ad 137), aliter enim nil contra hanc speciem prodest.

669. Ut & (664.) curatio petenda ex (124. ad 144.).

670. Illa autem , quæ ex (665.) oritur , ut plurimum tollitur his , quæ illi loco applicata , deobstruere possint impacium (124. ad 144.), & impetum avertere in alia loca . Id fit humectando nares , caput , faciem , os , collum , fomentis blandis ; applicando pedibus epispastica.

671. Debile cor raro , nisi lente , juvatur ; generalia vero dicta (667. ad 671.) prodesse possunt.

672. Inde (660. ad 672.) nobis constat , quam rarus sit Cardiacorum in acutis intellectis

CALOR FEBRILIS. 123
us; quam sit debilitas in febribus malum sa-
pe insuperabile.

CALOR FEBRILIS.

673. **C**Alor febrilis thermoscopio externus, sensu ægri, & rubore urinæ intermis cognoscitur.
674. Semper requirit majorem ignis copiam in illo loco, quem plus calefacit.
675. Quæ ortum debet violentiori partium fluidarum in se mutuo, in vasa, horum illas attritui.
676. Illa violentia à magno motu partium ex corde, & magna resistentia vasorum contra cor, oritur.
677. Magnus motus ex corde pulsi sanguinis æstimatur à densitate liquidi pulsi, & velocitate ejus per vasa.
678. Densitas scitur ipso conspectu extravasati, dissipazione prægressa rariois, duricie pulsus.
679. Velocitas supputatur ex ictuum cordis numero, collato cum magnitudine pulsuum.
680. Magna resistentia cognoscitur ex mole movendorum inertium, & paucitate, vel angustia, vel immobilitate canalium transmissorum.
681. Moles movendorum ingens percipitur ex signis plethoræ (106.), cacochymia, vel solutorum jam cito liquidorum, quæ antea stagnabant; ut in obesis: maxime inflatus venarum cum arteria veloce & magna simul ejus præsentiam docet.

682. Vasorum paucitas ex historia obstructionis (107. ad 124.), vel vulnerum (145. ad 331.) , colligitur.

683. Angustia vasorum intelligitur conspectu , tactu , cognita temperie sicca , ad parva motus augmenta magno augmentatione caloris.

684. Immobilitas canalium , qua suæ dilatationi valde resistunt , cognoscitur omni signo rigidarum fibrarum , vasorum , viscerum (32. 33. 34. 50. 51. 52. 53.).

685. A tot causis proximis (674. ad 685.) pendet origo caloris febrilis ; quarum iterum infinite numero & varietate alias remotiores esse possunt.

686. Potest vero increscere ex incremento unius harum causarum solitario , tumque se habet augmentum caloris , ut augmentum causæ.

687. Si rursus duæ causæ increscunt simul , habebit se auctus calor , ut productum incrementorum causarum , si multiplicentur per se mutuo.

688. Qui idem calculus in cæteris obtainere potest.

689. Calor auctus liquidissima dissipat ex nostro crurore , id est aquam , spiritus , sales , olea subtilissima ; reliquam massam siccatur , densatur , concrescere cogit in immeabilem , irresolubilem materiem ; sales , oleaque expedit , attenuat , acriora reddit , exhalat , mouet ; hinc minima vasa atterit , rumpit ; fibras siccatur , rigidas , contractasque reddit ; hinc subito multos , celeres , periculosos , lethales morbos producit ; qui à priori facile deduci possunt.

690. Ex his demum intelligi bene potest ,

quid requiratur ad mitigandum calorem , & quam varia eo remedia spectent.

691. Si sola velocitas aucta calorem facit , remedio erit quidquid eam minuit. Quies muscularis , & animi , missio sanguinis ; levis brevisque compressio venarum in artibus , frigidorum lenta & blanda applicatio interna atque externa , diacodiata prudenter assumta , primaria.

692. Si à densitate (678.) , curatur iis , quæ velocitatem minuunt (691.) ; tum aquæ potu ; & oxymelle ; iisque , quæ vafa laxant.

693. Moles movendorum in plethora facile superatur (106. 2.) ; in cacochymia lente , & per vices evacuando , corrigendo ; in solutis pinguibus , prius stagnantibus , maxima difficultas : tum aquosa , acida , mellita , vitelli ovorum , saccharina summi usus sunt , una cum evacuantibus affiduo usurpati.

694. Obstructio calorem pariens (682.) ex curatione obstructionis (125. ad 144.) , & ablatis vasis in vulnere supervenientium malorum sanatione , intelligitur.

695. Ab angustia vasorum si pendet (683.) , requiritur horum dilatatio per laxantia (54.).

696. Quibus iisdem (54.) tollitur calor ex nimia vasorum rigiditate ortus.

697. Quoties autem excessus caloris ex combinatis oritur causis , toties remedia , hucusque descripta , (690. ad 697.) combinata inter se valebunt.

698. Ex tora hac doctrina Caloris (673. ad 698.) intelligi potest , cur febris calidissima sit acuta , celeris , putrida ; & in calore sum-

126 DELIRIUM FEBRILE.

mo pestifera? Cur lecti, aëris clausi, victus, medicamentorum calor adeo his noceant? Cur æstus circa cor, & hypochondria, tam malus? Calor putrefacit. Putredo facta ex se non calefacit.

699. Quin ex eadem perspicitur origo, natura, efficacia siccitatis; & curatio inde dirigitur, quæ potu, fotu, balneo, clysmate, gargarismate, ex aquofisis, subacidis, mellitis, laxantibus fit.

DELIRIUM FEBRILE.

700. **D**elirium est idearum ortus non respondens externis causis, sed internæ cerebri dispositioni, una cum judicio ex his sequente, & animi affectu, motuque corporis inde sequente: atque his quidem per gradus auctis, solitariis, vel combinatis, varia deliriorum genera sunt.

701. Ponit ergo semper cerebri medullosi affectionem morbosam; quæ ab obstruktione quacunque impedito influxu, transfluxu, effluxu per cerebrum; violentiori velocitate; stagnatione; & plurimis fane causis oriri potest; ad quas investigandas serio incumbendum, ut fiat curatio.

702. Nam pro varietate illarum (701.) diversa remedia, & medendi methodus debent eligi: pediluvia, epispastica pedum & poplitum; frictiones harum partium; clysimata diluentia sæpe applicata; victus tenuis; potus sedans, deobstruens, diluens; medicamenta ad caput emollientia; emetica quandoque;

purgantia ; levia anodyna ; crux ex pede emissio ; hæmorrhoidum solutio ; menstruorum laxatio , primaria habentur.

C O M A F E B R I L E .

703. **C**oma est in febre assidua somnolentia cum effectu , vel sine eo ; ponit ubique eum in cerebro statum , unde impeditur sensuum , motuumque animalium exercitatio ; qui oriri potest à defectu appellendi liquidi arteriosi ad cerebrum ; aut ab impedito ejus circulo per cerebrum , aut ab impedita secretione spirituum à sanguine in nervos ; aut ab denegato horum per nervos fluxu , & refluxu.

704. Hinc plurimæ , diversæ , & sæpe contrariae causæ hunc affectum in febre producent , quales sunt omnes vehementes evacuationes , aut repletiones ; omnes nimis sanguinis inspissationes glutinosæ , pingues , inflammatoriæ ; omnes causæ cerebrum ipsum comprimentes , qualescumque fuerint ; quæ eadem in nervos , si agunt , eadem fere efficiunt.

705. Unde iterum patet , à Medico per signa prius indagandam causam illam singularem esse , antequam definire queat , quid applicandum sit , & quomodo : nam sæpe contraria exiguntur ; & sæpe coma diu pertinax , irrito tentatis omnibus , sponte tandem cessat , pepasmo febris absoluto.

706. Illa autem , quæ delirio , hic apta (702 .) , in primis fomenta capiti , colloque applicata.

128 PERVIGILIUM FEBRILE.

707. Si autem magnæ inflammationis signa adsint, curandum ut morbus princeps, de quo postea.

PERVIGILIUM FEBRILE.

708. **C**ontrarium illi malo (703.) est Pervigilium; unde intelligitur: & pro causa habet plerumque levissimæ inflammationis cerebri prima initia, quibus auctis in coma mutatur sæpe.

709. Curatur quiete musculari corporis; pace mentis; absentia objectorum sensuum; frigore mōdico; aëre humido; victu blando emolliente; potu farinoso, leni, emolliente; susurro leni, assiduo, grato, blande tinnulo; medicamentis farinosis, suboleosis, humectantibus, demulcentibus; odore vegetabilium soporiferorum; usū anodynorum, paregoricorum, soporiferorum, narcoticorum; præmissis sēmper, quæ inflammationi curandæ, & compescendo ejus incremento, valent.

CONVULSIO FEBRILIS.

710. **C**Onvulsio prius descripta (230. ad 239.) hic semper à vitio cerebri , quod vel ab inferioribus per nervos. (627. 631. 632. 633. 642. 648. 649. 652. 653. 654.) cerebrum vellicantibus afficitur ; vel ex inordinato appulso , transfluxu , egressu h̄i quidi cerebroſi , quod oriri potest ex omni illa cauſa , quæ deliria , comata , pervaſilia creare potest (701. 702. 703. 704. 708.) , quare iterum magna hic varietas in aetiologia , & curatione .

711. Si diu perseverat , commercio nervorum facile totum genus nervosum afficit , unde tristia mala .

712. Si inflammationis cerebri signa prægressa subsequitur convulsio , fere lethalis . Si post urinam crassam prius emissam mox aquosa , pellucida , exit , dein convulsio fit , pessima est : si in febre post magnas evacuationes oritur convulsio , & hæc fere lethalis : ut & quæ cum delirio perpetuo .

713. In curationem prius peruestiganda est cauſa singularis (710.) , & locus primario affectus , unde convulsio ortum habet (710.) , dein ocyus medicamenta applicanda illa , quibus acre leniri , impactum resolvi , contractum laxari possit . Unde diluere , laxare , revellere , lenire , fere sanare solent convulsiones hasce ; nec unquam specioso antispastico-rum titulo fides adhiberi debet .

714. Si autem caput primario affectum deprehenditur , debet curatio fieri dicta (706.).

SUDOR FEBRILIS.

715. Sudor in initio acutæ febris , cuius causa paulo pertinacior , pro causa habet vasorum extremorum laxam debilitatem , cruris circulationem vehementem , facilem aquæ ex reliquis sanguinis principiis expeditionem.

716. Si perennat , orbat sanguinem liquido diluente , reliquum inspissat , obstrunctiones facit lethales , sanguine postea vix diluentibus vel resolventibus auscultante ; unde omne fere morborum acutorum genus produci potest.

717. Ergo initio semper cohibendus , nisi constet , materiem morbi adeo tenuem esse , ut cum primo sudore difflari possit.

718. Prohibetur surgendo ex lecto ; sedendo ; corpus à nimiis integumentis liberando , aërem frigidiusculum admittendo ; calidis , calefacientibusque abstinentia ; potu plurimo leni , blando , frigidiusculo sape utendo , ut amissi damnum resarciantur cito , circulationem nimis velocem refrænando (102. ad 106.).

DIARRHOEA FEBRILIS.

719. **D**iarrhoea pro materia habet mucum, lympham, gluten, pus, faniem sanguinem, narium, oris faecium, œsophagi, ventriculi, hepatis, vesiculae gallis, pancreatis, intestinorum, mesenterii; pro causa vires in intestina expellentes validas, dum in ipsis intestinis contrahentes vires debiles, vel in vasibus intestinorum absorbentibus impedimenta, ne admittant.

720. Quare liquet, fluorem alvi in febribus multiplicem esse quoad materiem; causam; effectus; eventum; adeoque saepe omnino incurabilem esse; & raro colliquativum, eumque vix unquam medicabilem.

721. Si continuatur diu, viscera abdominalia magis magisque in eundem morbum disponit; eadem labefactat; excoriat; inflammat; reliqua autem vasorum & viscera emungit, exhaust; hinc atrophia, macies, debilitas, dysenteria, inspissatio fluidorum per totum habitum corporis; solidorum laxitas; fluidorum jactura; leucophegmatia; hydrops; tabes.

722. Sanatio absolvitur acris irritantis lenamine; expulsi per emetica, purgantia, clysmata; corroboratione laxi; pacatione impetus per narcotica; determinatione aliquorsum per sudores, urinasve; subductione materiae morboœ, correcto ejus fonte primo.

333

Fvj.

EXANTHEMATA FEBRILIA.

723. Pustulæ inflammatoriæ habent ut plurimum pro materie aliquid , quod minima vascula cutanea transire non potest , sed ibidem hæret ; pro causa autem vim vitæ circulatoriam , secretoriam , excretoriam ; unde pro variis hisce causis valde multiplices sunt , unde febres nomen dein accipiunt , crysipelatosæ , scarlatinæ , petechiales rubræ , petechiales purpuræ , morbillosæ , variolosæ .

724. De tribus posterioribus seorsum tractari solet : de tribus primis autem facile diagnosis & prognosis formari queunt.

725. Curatio difficilis non est , quum raro quidquam requirant , nisi ut satis larga levis liquidi copia mobilis fervetur materies , atque vis vitæ in justo moderamine perseveret affiduo ; tum enim brevi cum desquamatione epidermidis abeunt.

726. Reliqua febris symptomata his similia & agnata , vel ut moibi ipsi curari postulant.

727. Hinc patet , quid sentiendum de febrium acutarum varietate ; nam quæ motum febrilem semel excitatum uno impetu ad finem perducunt , Continuas vocamus ; quæ per vices impetum remittunt , & denuo excitant , ut sempèr duret febris , Continuas Remittentes ; quæ per vices impetum remittunt , ut plena *anæsthesia* inter duos quoque paroxismos intercedat , vocantur Intermittentes .

FEBRIS CONTINUA.

728. Continuarum simplicissima Ephemera, seu diaria, spatio 24. horarum initia, incremente, statum, declinationem absolvens. Causas agnoscit solum motum vehementiorem, peccato sex rerum non naturalium ortum; vix ullam materiam. Cognoscitur; à causa levi; corpore puro, symptomatis levibus; crisi cito; pulsu mox à febris exitu plane restituto. Curatio facilis, abstinentia, quiete, dilutione.

729. Si protrahitur dicta febris (728.) per plures dies, vocatur Continua non putris; causæ, signa, medela eadem; maxime venæ sectione larga, & refrigerantibus, eget.

FEBRIS CONTINUA PUTRIDA.

730. Ynochus putris dicta fuit, quæ debetur causis inflammatione simplici majoribus, viscerum obstructioni, cutis oppilationi, & capillarium fere omnium, acrimonie vero acutiori, sæpe prorsus singulari.

731. Cognoscitur calore digitum tangentem quasi pungente, pulsu febrili, sed & inæquali, & non ordinato, urina crassa, rubra, turbida, cruda sine sedimento, temperie, ætate, habitu, calidis, sanguinolentisque.

732. Hæc Homotonœ, Epacmaistica, seu Anabatica, vel Paracmaistica.

134 FEBRIS CONTINUA PUTRIDA.

733. Ex quibus prior salutaris : pessima secunda : melior tertia.

734. Pulsus quo debilior , frequentior , inaequalior robore , inordinatior tempore , intermittentior ictu ; respiratio quo difficilior , frequentior , anhelosior , cum narium pinnis magis motis , quo magis dolens circa vitalia , quo inordinatior ; lassitudo quo vehementior , debilitas major , jactatio corporis frequentior , decubitus in dorsum , extensis membris , frequenter ; rationis , affectuum , quo usus perturbatior ; appetitus magis prostratus , digestio molestior , urina rubicundior , crastor , turbidior , cum sedimento minori , vel & tenuior , magisque aquosa , parcior , minus retinenda ; motus quo magis tremuli , tactum refugientes , ludentes , carpentes ; oculi , quo luctuosiores , involuntariis lachrymis humidiores , eo morbus hic (730.) pejor , lethalior .

735. Sed ubi somnus difficilis & male cedens , pustulæ purpureæ , vel lividæ corpus deturpant , hypochondria tensa & inflata , ferre moritur .

736. Curatio ante tradita pro indicantium varietate , symptomatum vehementia , ægri conditione , statuque morbi variata nihil singularis requirit .

737. Has dixit οὐράνιος Veteritas , Continentes Schola , quia nulla in his fervoris remissio : οὐρανίεις vero , sive continuas (727.) , quæ Continuae remittentes .

FEBRIS ARDEN S.

738. **Q**UAS inter Causas , sive ardens dicta febris meretur singulatim discuti ob frequentiam , discrimen , sanandi laborem .

739. Hujus symptomata primaria , Calor ad tactum fere urens , inæqualis diversis locis , ad vitalia ardentissimus , (in extremis sape remissior , imo aliquando frigus) , ipsum aërem exspiratum incendens ; siccitas in cute tota , naribus , ore , lingua ; Respiratio densa , anhelosa , cito ; Lingua sicca , flava , nigra , exusta , aspera ; sitis inexplebilis , sape subito sublata ; fastidia cibi , nausea , vomitus ; anxietas , inquietudo , lassitudo summa ; Tussicula , vox clangosa ; delirium , phrenitis , pervigilium , coma , convulsio , diebus imparibus exacerbationes .

740. Causa labor nimius , iter longum , æstus solis , sitis diu tolerata , usus calefacientium , fermentatorum , aromaticorum acrum , Veneris niimiæ , delaßatio immòdica , maxime æstate , &c.

741. Decursus talis , tertio & quarto die sape lethalis , septimum raro transit si perfecta ; solvitur sape hæmorrhagia , quæ si tertio vel quarto die parca , lethalis) ; hæc prænunciatur cervicis dolore , temporum gravitate , tenebricosa caligine , præcordiorum contentione sine doloris sensu , invitatis lachymis sine lethali signo alio , rubore faciei , pruritu narium , optima fit die decretorio ; solvitur & die decretorio , vomitu , alvo ,

sudore , urina , sputo crasso ; accessio die pati pessima , si id ante diem sextum ; urina nigra , pauca , tenuis-huic lethalis ; lethale sanguinis sputum ; lethalis sanguinis mictus ; deglutitio læta mala ; extremorum refrigeratio pessima ; facies rubra & sudans mala ; parotis non suppurans exitialis ; alvus nimis fluxa lethalis ; cum tremore abit in delirium , inde intramortem , transit in peripneumoniam sæpe cum delirio ; post ingentia alvi tormenta quæ oritur pessima ; solvitur critice cum rigore.

742. Quibus explanatis haud difficulter morbus præsens cognoscitur : neque de ejus causa propiori , & proximâ ambigetur ; est enim à cruento orbato parte blandiore , liquidiore , inflammatione per universum corpus , viribus validioribus : Quin præfigia haud infirma hinc deducentur.

743. Curatio exigit aërem purum , frigidum , renovatum sæpius ; integumenta minime suffocantia , vel aggravantia corpus ; situm corporis erectum sæpe ; potus copiosos , blandos , demulcentes , subacidos , aqueos , calidos ; cibos leves , farinaceos , hordeatos , avenaceos , ex fructibus subacidis confectos ; Venæ sectionem , si morbi initium , plethorae indicia , inflammationis singularis signa , calor intolerabilis , rarefactio nimia , revulsio necessaria , symptomata urgentia , neque alio remedio facile superanda , hanc exigunt ; Clysmatum blandorum , diluentium , laxantium , antiphlogisticorum , refrigerantium applicationem repetendam , prout vis ardoris , siccitas alvi , revulsio , requisita imperat : Humectationem totius corporis , hauriendo aërem fumo calidæ blandum per nares , colluen-

do os , & guttur , lavando pedes , manusque tepidâ , fovendo spongiis calidis loca , ubi plurima vasa contactui magis exposita ; Medicamenta aquosa , blanda , nitrosa , grato acore sapida , alvum lenissime laxantia , urinæ materiem suppeditantia , supplentia , sudori vehiculum copiâ præbentia , non acrimoniam , omnem contractionem fibrarum , crassitatem liquorum , acrimoniam eorumdem solventia , diluentia , temperantia .

744. Quibus qui adjunxerit dicta in regulis universalibus de curâ acutarum , harumque symptomatum , & secutura de acutis in pernicie viscerum singularium tendentibus , liquidâ perspecta habebit Ardentis Febris cuiuslibet remedia .

745. Quin & reliquæ febres acutæ singulares ex dictis intelliguntur , vel ad symptomata singularia pertinent , vel sunt alias morbi acuti effectus .

FEBRIS INTERMITTENS.

746. F Ebris Intermittentis definitio iam data (727. 737.) hujus diagnosis sponte patet , distinctio in varias classes facilis , utpote soli temporis differentiæ innixa . septenaria exquisita quandoque accidit , ut vidi .

747. Tamen scire est , hanc in genere esse Vernalem , quæ à Februario in Augustum , & Autumnalem , quæ ab Augusto in Februarium dominatur . Distinctione necessariâ ob varios mores , symptomata , exitus , dura-

138 FEBRIS INTERMITTENS.
tionem , curationemque febris ; quia una
aliam fugat.

748. Quin & saepe initio autumni æmulan-
tur exacte indolem continuarum , ob longiores
& duplicates paroxismos , dum tamen indoles
& curatio planè diversæ sunt.

749. Incipiunt cum oscitatione , pandicula-
tione , lassitudine , debilitate , frigore , hor-
rore , rigore , tremore , pallore extremorum ,
respiratione difficillima , anxietate , nausea ,
vomitu , pulsū citato , debili , parvo , siti ma-
xima. Hæc prout majora , pluraque simul ,
eo febris pejor , atque in subsequentे tempore
calor , & cætera symptomata pejora : & hic
gradus febris primus , Incremento respondens
continuarum , & reliquorum maxime pericu-
losus ; Urina tum ut plurimum est cruda , &
tenuis. Incidens cadavera mortuorum in pri-
mo hoc stadio febris intermittentis , post an-
helitus , suspiria , ignaviam , inveni sanguinem
crassum , impactum pulmonibus , sem-
per tum fuerant pulsus patvi , frequentes , inor-
dinati. Harv. exercit. anat. Cap. 16.

750. Hunc statum (749.) excipit alter , in-
cipiens cum calore , rubore , respiratione for-
ti , magnâ , liberiore , anxietate minori , pul-
su majori , robustiorique , siti magnâ , dolo-
re artuum & capitis magno , Urina plerum-
que rubrâ , respondet *azurum* febrium conti-
nuarum.

751. Tum ultimô ingens plerumque sudor ,
remissio omnium symptomatum , Urina crassa ,
sedimentum lateri contuso simile , somnus ,
ætrusægia , lassitudo , debilitas.

752. Sæpe abeunt in acutas , periculosas ;

quod calori nimio, & motui excitato nimis, ut plurimum debetur.

753. Febris intermittens sua tria tempora (749. 750. 751.) percurrens, fibris minimis vasculorum & viscerum magnam infert vim, stagnando, obstruendo, coagulando, pellendo, resolvendo, attenuando; hinc debilitantur vasa, morbosa fiunt liquida, eo in primis genere mali, quo partes minus assimilatas, nec æqualiter mistas habent; ex quibus simul acrimonia exoritur; unde ab omnibus simul facillima in fudorem proclivitas multum debilitans, ipso viscido sanguinis transsudante; tum urina mire crassâ, turbida, jumentosa, pinguis; similis saliva; inde debilis, solitus, vix cohærens cruar optimâ parte spoliatus, residuâ acer & crassus simul; adeoque ex laxis vasis, & crassis acribusque liquidis hæ febres diuturnæ dein terminantur aliquando in Chronicos, scorbutum, hydropon, icterum, leucophlegmatiam, tumores scirrhosos abdominis, & quæ hinc sequuntur mala.

754. Cæterum, nisi malignæ (753.), corpus ad longævitatem disponunt, & depurant ab inveteratis malis.

755. Unde post accuratum examen totius historiæ intermittentium (746. ad 755.), causa proxima constituitur, viscositas liquidū arteriosi, forte & nervosi tam cerebri, quam cerebelli, cordi destinati inertia, superveniente dein causâ quâcunque velocioris & fortioris contractionis cordis, atque resolutionis ejus quod stagnaverat.

756. Adeoque, quum ordo hic (749. 750. 751.) semper in febre intermittente obtineat,

140 FEBRIS INTERMITTENS.

videtur is , qui primum tempus (749.) , & primam causam (755.) , superare possit , etiam totum illum paroxismum posse tollere .

757. Dein , quum infinitæ causæ , eæque sati exiguæ , possint primum statum (749.) febris perfecte intermittentis (727. 737.) , ejusque causam (755.) , producere ; atque tales plurimæ in ipso corpore nasci , crescere , & dato tempore adolescere queant , ut in omnibus , in corpore natis , atque secretis , liquoribus fit ; difficilius est ex infinitis possibilibus natam jam distinguere , quam unam possibilem excogitare , qua positâ ratio periodorum dari ex legibus œconomiae nostræ possit ; id autem examinanti patescit .

758. Curatio ergo exigit , ut aperientibus salinis , alcalicis , aromaticis , mineralibus , diluentibus , oleofis blandis , calore , motu , fotu , frictione utamur tempore *anægesias* , vel & in statu descripto (749.).

759. Quin abundanti colluviei in primis viis , purgans , vomitoriumve sæpe prodest tollenda ; dando ante paroxismum eo spatio , quo ante hunc effectum præstat . Id faciendum cognoscitur ex vietu , morbis , symptomatibusque prægressis , nauseâ , vomitu , ructu , tumore , halitu , sordibus linguæ , guttulis , palati , *avægesias* , amarore oris , vertigine tenebricosâ ; & absolutâ operatione dato opio sedatus ante februm tumultus sit .

760. Ut & prodest idem (759.) , dum stimuli instar movet utrumque (759.).

761. Alicet nocet (759.) , dum debilitat , liquidissima elicit , digestiones , hinc inprimis necessarias , turbat ; sicque diuturnitatem morbi , vel & mortem producit . Frigus , & Fe-

bris sudorifero hic tollitur saepe, dum aliquot ante tempus cognitum futuri paroxysmi horis liquido aperiente, diluente, leviter narcoticō, repletur corpus ægri, dein unâ horâ ante malum excitatur sudor, & continuatur, donec binæ ultrâ tempus initii paroxysmi elapsæ sint horæ.

762. Hinc & venæ sectio nocet per se semper, prodest aliâ casu, ut & tenuis exactaque diæta.

763. Dum febris in statu, (750.) indicantur aquosa, calida actu, subacidis aperientibus nitrofisque permistis, vel & cichoraceis, similibusque blandis aperientibus, quiete. Calore moderato tunc æger eget.

764. Ubi crisi paroxysmus solvit (751.), prodest, ptisanâ vinosâ, jusculis carnium, decoctis temperatis, sudori, urinæque reddere materiem; sicque hæc non vi caloris, medæ, stragulorum, exprimere, sed copia aucta promovere quam blandissime, & diu.

765. Porto symptomati urgenti occurritur juxta regulas in acutis datas (617. ad 726.).

766. Sublata febri, vietu analeptico, medicamentis corroborantibus æger reficiundus, dein aucto robore purgandus per alvum aliquoties.

767. Si autem febris autumnalis vehemens; corpus ex ægritudine debile; morbus jam aliquo tempore duravit; neque signa adsint internæ inflammationis; neque collecti alicubi puris, neque obstructi admodum hujus illiusve visceris, Cortice Peruviano abigetur, pulvritis, infusi, extracti, decocti, syrapi forma, cum propriis additis requisitis, tempo-

342 MORBI ACUTI FEBRILES.

re a^rtus*s* debito ordine , dosi , regimine , adhibito.

768. Quin & Epithemata s^aepe juvant ; & Inunctiones spinæ dorsi ; & adstringentia epota.

769. Ut singularis fiat curatio singularum , notetur 1. intermitentes veras quo minori spacio quiescunt , eo finiri citius , & contra. 2. eo itidem plus accedere ad acutatum genium , & in has mutari. 3. causam eo mobiliorem forte , & copiosiorem habere. 4. hinc vernales , superveniente calore , sponte solvi. 5. autumnales , accedente frigore , increscere. 6. inde liquere , quibus febribus medicina facienda , & qualis.

MORBI ACUTI FEBRILES.

770. **N**unc morbi Acuti considerandi , qui febre stipati acuta , tamen singulari inflammationem inducunt huic illive organo , unde ab ejus functione lassa toti morbo imponitur nomen. Tales sunt Phrenetis , Coma , Carus , Angina , Peripneumonia , Hæmoptœ , Pleuritis , Inflammatio Mammarum , Diaphragmatis , Ventriculi , Hepatis , Lienis , Mesenterii , Intestinorum , (Dysenteria , Ileus , Volvulus , Tenesmus , Hæmorrhoides , Colica biliosa ,) Renum , Vesicæ , Ureterum , Uteri , Juncturatum , Exteriorum in Morbillis , Variolisque.

PHRENITIS.

771. **S**i ferox & perpetuum delirium à Cerebro priuario affecto cum febre acuta continua oritur, vocatur Phrenitis Vera.

Si à malo aliunde in Cerebrum delato in febre, inflammatione, &c. Phrenitis Symptomatica, *παραφεύσιν*, desipientia, dicitur.

772. Antecedunt Veram, calor, dolorque internus capitis ingens, & inflammatorius: sanguinis copia nimia; dispositio inflammatoria; rubor oculorum, faciei; somni turbulenti; desipientia levis; adolescentia; calidorum usus; insolatio; vigiliae; ira; mœror; protervia seu ferocitas; oblivio subitanea; siccitas totius, maxime cerebri; collectio floccorum.

Alteram vero omnis fere morbus acutus cum febri; dolor lateris non pleuriticus cum levi perturbatione animi; Inflammatio pleuræ, pulmonis, diaphragmatis, quæ pessima; hanc præfigit lingua nigra, alvus suppressa, urina retenta, fœces albæ (hæ lethales ubique), urina pallida, decolor, tenuis, *ἀδηψία*, ferocitas, rubor, urina cum suspenso nigro, vigiliae, signa instantis inflammationis in capite.

773. Utraque (772.) ubi præsens est, hæc habet symptomata. 1. Idearum sensilium depravationem, ut & sensu in internorum, & rationis, & affectuum. 2. ferocitatem auctam

& efferam, inquietem, vel saepe somnos turbulentos. 3. pulsum durum, respirationem raram, & magnam. 4. faciem plerumque rubram valde, vultuosaam, adspectu horrendam, oculos protuberantes, trucesque, stillicidium narium.

774. Prognosis hisce fere describitur.

Phrenitis vera 3°, 4°, 7° que die necat, ratio hunc transgreditur.

Tumque, si saeva fuerit, saepe in Maniam abit.

Paulisper adscendens immanis fit.

Saepe definit in Lethargum, Coma, Catochen.

Vomitus æruginosus ratione inflammati cerebri; spuratio frequens & indecora in adstantes; tremor, foœx alvi & urina interceptæ, vel albæ; urina cruda; convulsio; venatus floccorum volitantium; oculi pulverulenti; dentium stridor; adspicere plerumque convulsionis prenuncia; permutatio symptomatum perpetua; ulceris tumentis subsidentia, frequentia sunt præfigia periculi summi, & mortis.

A peripneumonia lethalis. A variolis mala admodum; ab ileo lethalis.

Inflammatio paulisper fixa, & asperitas faucium ad superiora vergens creat phrenitidem mortiferam, hi palpant, & laboriosi sunt.

Quæ versatur circa necessaria, pessima.

775. Cadavera defunctorum à phrenitide exhibuere meninges inflammatas, gangrænam, abscessum, sphacelum cerebri aut acres rodentes ichores.

776. Ex quibus cunctis elicetur causa proxima Phrenitidis Veræ, inflammatio vera piæ

piæ matris , duræque primario orta. Symptomaticæ vero , inflammatio similis orta à raptu materiæ phlogisticæ in cerebri meninges.

777. Quidquid has producere potest , fungi poterit causæ propioris munere (772.).

778. Quin hinc vera diagnosis utriusque mali.

779. Curatio requirit attentionem ad sequentia.

Phreniticis varices , vel hæmorrhoides fluentes profundunt.

Alvi fluor bonus.

Dolor ad pectus , pedesque , vel & vhemens tussis superveniens saepe solvit malum.

Ut & hæmorrhagia.

780. Phrenitis vera requirit citissime validissima remedia , quibus tolli possit inflammatio ad cerebri arterias orta.

781. Quæ petenda maxime ex curatione inflammationis in genere , observatis hisce. Venæ sectio instituenda larga , per amplum vulnus , aut plures venas simul , in pede , jugulo , fronte. Diluentia ex decoctis antiphlogisticis , nitroso , affatim exhibenda. Dein purgantia antiphlogistica , cum multo potu diluente nitroso danda. Clysmata similia , additis laxantibus. Anus fovendus , hæmorrhoides fricandæ foliis ficus &c. vel evacuandæ hirudinibus. Collutoria , gargarismata lenia revocanda in crebrum usum. Nares , oculi , aures , fovenda. Caput radendum. His præmissis , neque cedente malo , opiatis utendum , pediluvia , epipastica levia , cucurbitæ , ad inferiora appli-

canda. Corpus moderato frigore reficiendum, & erectum tenendum.

782. Si vero Phrenitis ab alio morbo inflammatorio jam facto oritur, ante omnia attendendum, an genius ejus mali patiatur adhiberi modo dicta (781.), si non, tum curanda ex methodo illi morbo debita, semper additis derivantibus, & topicis remediis.

ANGINA.

783. Impedita valde, dolens admodum, vel & impedita & dolens simul Deglutitio, atque Respiratio, quæ contingit à causa morbosa agente in partes binis his functionibus inservientes, supra pulmones, & supra stomachum positas, Angina vocatur.

784. Cujus duplex observatur species; prima sine ullo signo tumoris externi, internive appareat; altera vero cum aliquo tumore in aliqua parte organorum descriptorum (783.) deprehenditur semper.

785. Illa prior in fine morborum diutinorum, maxime post ingentes & sàpe repetitas evacuationes, contingit; pallorem faucium, siccitatem harum, tenuitatem simul, comites habet; quare nervos & musculos resolutos plerunque habet; fere semper est signum imminentis mortis; raro curatur, & tum tantum remediis replentibus vasà vacua bono succo vitali, calefacientibus, corroborantibus.

786. Eadem prior species aliquando ori-

tur subito sine signis manifestis prægressis ulius morbi; vix capit medelam; & fere semper, post mortem, suppuratum pulmonem demonstrat.

787. Quæ cum tumore accidit varia nomina accipit, vel a natura tumoris, vel a loco per tumorem occupato. Hinc est œdematosa, catarrhosa, inflammatoria, purulenta, scirrhosa, cancrofa, convulsiva, Angina.

788. Occupant hi tumores (787.) linguam, ejus musculos; palatum, tonsillas, uvulam, hujus musculos; cava ossium frontis, maxilla superioris, ossis sphenoidis, enato & ibi radicato polypo increcente, nares obturante palatum deprimente pendulum, fauces angustante, pharyngem, laryngemque occludente; musculos ossis hyoïdis omnes, vel aliquos; musculos laryngis externos, internos, communes, proprios; asperæ arteriæ membranam interiorem muscularèm; pharyngis musculos superiores, & œsophagæum; ipsum œsophagi musculum; glandulas asperæ arteriæ & œsophago ita vicinas, ut hæ fistulae ab iis tumentibus comprimi queant, ut sunt salivales omnes, tum vagæ circa hæc loca, ac tandem ipsæ Thyoideæ.

789. Ex qua historia (785. ad 789.) perspecta apparet ratio tam multiplicis, improvisi, & funesti sæpe eventus, hujus mali (783.)

790. Quum vero tam varius ille morbus sit, tam varium effectum producat; variaque adeo remedia & artem medendi postulet, quantum brevitas hic necessaria permittit, eum recensi-feri necesse est.

ANGINA AQUOSA.

791. **A**ngina aquosa, œdematoso, catarrhosa tenuis, est impedita, vel dolens respirandi, vel deglutiendi exercitatio, cum tumore lymphatico partium, quibus illa fit, vel vicinarum.

792. Habet ergo, ut cæteræ aquosæ colluvies, sedem in parte glandularum, ubi reconditur atque excernitur secreta arteriis lymphæ.

793. Ergo pro causa agnoscit quidquid extum liberum lymphæ impedit: eorum vero est numerus ingens, & diversitas. Compressio venarum quæcunque, in quas forte earum glandularum emissaria se evacuant: obstructio nata in ipso folliculo glandulæ a gypso, pituita, lapide, fungo, & similibus ibidem enatis; obstructio facta in ipsis emissariis a causis eisdem; compressio eorumdem locorum; fregus finibus excretiorum meatuum applicatum; debilior humorum circumactio.

794. Effectus talis mali sunt, tumor aquosus, albus, frigidus; vicinorum compressio; impedimentum functionum, quæ a non compressis pendebant.

795. Hinc signa diagnostica (791. 792. 793.), & prognostica (794.) facillime patescunt.

796. Curatio autem hic peragetur iis, quæ causas obstruentes resolvunt, movent, aut rodendo, vel secando tollunt. Huc spectant emollientia, aperientia, laxantia, forma fo-

tus , cataplasmatis , gargarismatis , injectio-
nis , collutorii , vaporis applicata ; tum fri-
ctiones ; caustica ; scalpellum . 2. quæ copiam
lymphæ , per opposita loca evacuando , mi-
nuunt : quod fit apophlegmatismis , vesicato-
riis , sudoriferis siccis externis , internis , diu-
reticis similibus , hydragogis per alvum . 3.
abstinentia ab liquidis , victu calefaciente , ex-
ficcante . 4. augendo vim circulationis per re-
media nota (98. 99.).

ANGINA SCIRRHOSA.

797. **S**i vero glandulas descriptas (788.)
scirrhosus , & multum increscens tu-
mor occupavit , signis scirrhi (392.) cognos-
citur ; atque ex noto ejus situ futura angina
prævidetur , nata vero perspicitur ; tum si ex-
tirpatio possit fieri , ea sola remedio erit tuto ;
aut in internis circa fauces corrosio multa cum
prudentia tentanda .

ANGINA INFLAMMATORIA.

798. **V**erum quando ab inflammatione, glandulæ (788.), vel musculi (788.), occupantur, tum oritur, morbus hoc proprie referendus ob summam, qua fūnestus est, acutiem, & velocissimam, & insuperabilem sāpe violentiam.

799. Hujus (798.) mali causa 1°. in genere est omnis ea, quæ inflammationem quamcunque potest producere (375. 376. 377. 378.). 2°. illa omnis, quæ inflammationis causas determinat in primis ad loca descripta (388.), maxime ad laryngem, pharyngem, os hyoïdes, horumque musculos, tum ad fistulæ pulmonalis superiora: talia autem sunt, dispositio propria juvenibus, sanguine divitibus, rufis; exercitium frequens, validumque harum partium, oratoria exercitatio, cantus, clamor, fortis equitatio adverso vento & frigido, turbatum & fistularum inflatus, labores validi in aëre frigido, calor æstuans magnum frigus excipiens tempore verno; aridæ fauces ob aëris recepti & expulsi fervorem in æstu solis, vel in febre inflammatoria.

800. Ubi ex his causis (799.) nata est, varia, & inter ea horrenda, symptomata creat, pro diversitate partis ejus, quam occupat.

801. Si sola laborat pulmonalis fistula, illæ-

fis aliis, in interna sua membrana muscu-
lofa, tum oritur ibi tumor, calor, dolor,
febris acuta calida, cæterum externa signa
nulla; vox acuta, clangosa, sibilans; inspi-
ratio acute dolens; respiratio parva, frequens,
erecta, cum summo molimine; hinc circu-
latio sanguinis per pulmones difficilis; pulsus
mire & cito vacillans; angustiæ summæ;
cita mors. Estque hæc una ex iis, quæ fu-
nestissimæ, nec externa dant signa: quo vero
proprius glottidi & epiglottidi malum, eo fa-
ne magis lethale.

802. Si larynx inprimis acute inflammatur;
& sedem habuerit malum in musculo albo-
glottidis, & simul in carnosis ei claudendæ
inservientibus, oritur dirissima, subito stran-
gulans, Angina. Signa ut priora (801.); dolor
in elevatione laryngis ad deglutitionem in-
gens, austus inter loquendum atque vociferan-
dum; vox acutissima, stridula; citissima,
cum summis angustiis, mors. Estque hæc,
sine signis externis, omnium pessima.

803. Si soli musculi elevando ossi hyoïdi,
& laryngi servientes inflammantur valide, si-
gna evidenter sunt hæc; respiratio satis libera;
deglutitio in prima actione suæ exercitationis
acutissime dolens; tum signa inflammationis
in genere; & eadem in iis muscularis, qui appa-
rere examinanti possunt.

804. Quando autem sola pharynx eodem
infestatur malo, signa specifica sunt, inspe-
ctis faucibus apparentia; respiratio satis com-
moda; deglutitio dolens, impossibilis; ma-
teries deglutienda per nares redeuns; eadem
in asperam arteriam pulsata, & tussim violen-

tam excitans ; hinc defectus cibi , potusque ingerendi ; exsiccatio & exasperatio omnium humorum in corpore ; febris non adeo intensa ; major morbi duratio ante illatam nortem.

805. Si vero tonsillæ , uvula , velum membranosum pendulum ; musculi ejus quatuor pterygostaphylini , inflammantur valide , tum fiunt fere eadem ac in priori (804.) ; respiratio incommoda , difficilis , per nares nulla , vel parva , per fauces angusta ; materies deglutienda ob angustias & summos dolores per os redeuns ; excreatio perpetua ; pituitæ ad cava tonsillarum stillicidium perpetuum , copiosum ; dolor acutus in aure interna , & via eo tendente à faucibus ; crepitatio in aure dum deglutitio fit ; surditas sœpe perfecta . Hoc mali genus hodie à lue gallica frequens , & valde metuendum.

806. Quod si omnes hæ inflammatoriæ species (801. 802. 803. 804. 805.) , vario concursu , simul ægrum infestent , concluditur facile , eo sœviorem fore morbum , quo plures in unum conspiraverint : tumque simul eo plura , & sœviora symptomata eventura esse.

807. Nam impedito tum crux in jugulares externas , vel per has ipsas compressas , reditu , fit tumor faucium , labiorum , linguae , vultus ; linguae exsertio , intorsio , inflammatio ; oculorum rubedo , protuberans tumor horrendus ; cerebri , ob eadem suffocatio ; hinc visus , auditus , tactus , hebetes ; delirium ; hiatus oris ; stertor ; decubitus impossibilis præ suffocatione ; rubor , tumor , dolor ,

pulsatio, s^epe in collo, pectore, cervice, conspicui; unda^r venæ jugulares, frontales, raninæ varicosæ tument.

808. Decurrit autem omnis Angina consuetum inflammationis generalis iter, easdemque facit, ac patitur mutationes in resolutionem, pus, gangrænam, scirrhum.

809. Ergo si signa docuerint, anginam esse (801. 802.), confessim examinandum, an pura hactenus inflammatio adsit (382. 383. 384.); tunc citissime per efficacissima remedia (395. ad 402.) tentanda resolutio est (386.) Itaque 1°. cita, magna, repetita missio sanguinis, eosque ut debilitas, pallor, refrigeratio, vasorum collapsus, doceant, vim superstitis noti posse augere tumorem & rigidat^m vasculorum, exercenda erit. 2°. valida alvi subductio per purgantia ore hausta, vel clysmatum instar injecta, repetita. 3°. vietu, potuque tenuissimo, & lenissimo opus. 4°. nitrofis, subacidisque medicamentis. 5°. vapore huendo, molli, tepido assidue hausto: fomentis externis; derivantibus epispasticis, cucurbitis, sinapismis, collo, & pectori, apositis.

810. At species (803.), raro tam periculosa ac (801. 802.), eadem remedia (809.), sed leviora, petit. Hic autem imprimis cataplasmata anodynæ laxantia, emollientia extera necessaria.

811. Dum denique angina (804. 805. 806.) adhuc inflammatoria, infestat; tum eadem remedia (809. 810.) requiruntur unita, sed addendæ perpetuae humectationes oris & faucium, per lenissima attenuan-

154 ANGINA SUPPURATORIA.

tia nitroſa, diluentia aquoſa calida, laxatia pinguia, quæ ore quieto contineri, le-
niter gargarisando applicari, fistula injici
poſſunt: requiritur continua opera, ne ares-
cant partes.

812. Si omnibus his non, ſero, vel fruſtra
tentatis (809. 810. 811.), morbus fit maxime
recens & strangulans à cauſa ſuperiori, quam
erit locus ſectionis, cum ſymptomatibus
peſſimis (807.), nec tamen adhuc gangra-
noſis, ſtatiuſ post acerbam prognofin inſti-
tuenda erit *βεονχοτομία*.

813. Quæ fiet, præparato corpore ægri, in
aspera arteria infra laryngis inferiora ad pol-
licis diſtantiam, diſciſſa cuṭe, & integu-
mentis; amotis muſculis; ſecto interſtitio in-
ter annulos arteriæ aſperæ; impoſito canali-
culo argenteo; deин ablata cauſa, quæ exo-
gerat hanc operam, vulnus percurando; in-
terim clyſmata nutrientia applicando, ſi de-
glutitio impoſſibilis..

ANGINA SUPPURATORIA.

814. **V**erum ſi malum jam eo proceſſerit,
ut ſuppuratio loci affecti jam inci-
piens cognoscatur, per ſigna (387.), erit ten-
tanda via abſceſſus per artem, & remedia ge-
neralia (402. ad 412.); maxime autem molli,
aſſiduo gargarismate, largo cataplaſmate la-
yante; pertuſione loci, ſenſibus depreheſi;
bronchotome (812. 813.).

815. Illa autem anginæ ſpecies, quæ pri-

ANGINA GANGRÆNOSA. 155
descripta (801. 802.) raro eousque adolescere
potest, sed vel prius resolvitur (809.), vel
fiecat.

ANGINA GANGRÆNOSA.

§16. **S**I tandem causæ anginæ (799.) au-
gentur, & in parte nobili magis
(801. 802.) hærent, vel & internis (804.
805.), sæpe in gangrænam abit lethalem;
id vero novimus 1°. ex signis hujus generali-
bus (426. 427. 428. 429.) applicatis ad partes
obseissas, quarumque functio læsa; 2°. ex
signis propriis: si tumor, ruborque prius cons-
picui subito, sine bona causa, disparuerint; si
dolor similiter sic abiverit; fauces subito æ-
quales, lævesque fiunt; siccæ, glabræ, livi-
dæ fauces: tum nullam capit magnitudo nimis
proiecti mali medelam.

817. In scirrum circa tonsillas, uvulam,
palatum, abit angina eorum locorum, ex causis
descriptis (392.) unde cognoscitur facile, cu-
ratur difficulter: maxime ubi in cancrum jam
abiit. Vid. (79. 7.)

ANGINA CONVULSIVA.

818. **S**i nervi motores organorum deglutitionis, vel respirationis, impediuntur suas exercere functiones in illa organa, oritur paralytica angina; talis à luxatione dentis vertebræ dicitur contingere, aut alterius vertebræ cervicis ad interiora. Si convulsionum causa quæcunque musculos pharyngis, laryngisve occupaverit, oritur subita, suffocativa angina; talis in epilepticis, spasmodicis, hysterics, hypochondriacis sèpenumero fit, abit, redit: curatur in primis his, quæ iis morbis curandis propria sunt.

819. Ex hac historia data (783. ad 819.) intelligitur ratio observationum Hippocraticarum.

Angina sine ullo signo conspicuo, solo strangulatu orthopnoico se prodens, cum febre acuta, dolore magno capitis, vel crurum, sine signis bonis, cito lethalis, primo scilicet, secundo, vel tertio die,

Angina ~~enyzante~~ orta ex aliis inflammatoriis morbis, aut si species (801. 802.) nata ex (803. 804. 805.), lethalis.

Angina spumam oris excitans; serum tenui exprimens; fœces alvi sine sensu dimittens; in febre valde acuta sine ullo signo conspicuo occupans; cum recessu tumoris, ruboris, pulsationis in faucibus vel lingua tamen strangulans; ubique lethalis, & præceps.

PERIPNEUMONIA

VERA.

§ 20. **S**I in vasis pulmonalibus, inflammatio-
nioni suscipienda aptis, inflammatio-
vera concipiatur, morbus vocatur Peripneu-
monia.

§ 21. Illa vasa autem sunt Arteriae Bron-
chiales, Pulmonicæ, & harum laterales Lym-
phaticæ.

§ 22. Unde etiam duplex concipi Peripneu-
monia potest; quatum una ad fines arteriæ pul-
monalis, altera in bronchialibus hæret.

§ 23. Et statim liquet, priorem periculosissi-
mam; posteriorem minus discriminis habere,
sed illam ex hac nasci posse; & causas multas
communes habere.

§ 24. Quæ causæ plurimæ revocari queunt
1. ad generales omnium inflammationum per
totum corpus (375. ad 380.). 2. ad eas, quæ
in primis pulmones afficiunt: ut sunt, aër hu-
miditate, siccitate, calore, frigore, gravi-
tate, levitate, exhalationibus causticis, vel
adstringentibus, aut coagulantibus constans,
sicque peccans; chylus ex crassis, siccis, visco-
fis, cum acribus permistis, vel sine iis; exer-
citia pulmonum violenta, cursu, lucta, nixu,
cantu, clamore, equitatione forti in vento
adverso; venena coagulantia, caustica, con-
stringentia, venis ad cor tendentibus immisæ;
vehementes animi perturbationes; anginacum-

158 P E R I P N E U M O N I A

oppressione pectoris , & orthopnœa , pleuritis
valida , paraphrenitis ingens .

825. Si hæ causæ (824.) morbum produxe-
rint , pro diversitate sedis affectæ (822.) pro-
ducet effectus varios ; bronchialis enim om-
nia effecta inflammationis producens (382. ad
393.) ipsos fines arteriæ pulmonalis conti-
guos comprimendo , contagio efficiendo , in-
flammat .

826. Ubi autem fines ipsi arteriæ pulmona-
lis inflammati , stagnat cruor ; extenditur
vas ; exprimitur transsudatione quasi pars li-
quidissima ; coarcervatur crassior , inter cor
dextrum , & fines pulmonalium arteriarum ,
omnis fere colligitur , circulum adhuc potens ,
sanguis ; hinc pulmo gravis , explicari impos-
tivescens ; cor sinistrum sanguine orbatur ; de-
bilitas summa ; pulsus exilis , mollis , omni
modo inæqualis ; respiratio parva , frequens ,
difficilis , erecta , tussiculosa , calida ; sangu-
inis venosi ante auriculam & cor dextrum
stagnatio ; rubor faciei , oculorum , oris , fau-
cium , linguae , labiorum insolitus ; tandem
suffocans , inexplicabili cum anxietate & deli-
rio , mors .

827. Si tale malum (826.) utrumque pulmo-
niem simul , & valide infecerit , erit cito , &
insuparabilis mors , quum nullo remedio anti-
phlogistico juvari natura queat : confer . (386.
& 395. ad 402.).

828. At si parvum in uno pulmone lo-
cum infestat , nec causas validas habet , ali-
qua , nec tamen certa , spes est curari bene-
posse .

829. Inde (824. ad 829.) signa diagnosti-

ca, & prognostica, utcumque hauriti pos-
sunt; maxime si consideremus, exitus esse ut
inflammationis (386. ad 393.) ; unde etiam
status accipit vario durationis tempore varios,
ita ut abeat in sanitatem, alium morbum,
mortem.

830. Sanatur 1°. resolutione benigna; si
temperies laxa, humor blandus, viscofitas
non nimia, pars affecta bronchialis, vel pul-
monalis, non magna. 2°. sputo cito, libero,
copioso, flavo cum paucō sanguine misto,
satis crasso, dolorem sedante, respirationem
emendante, pulsū ampliorem & pleniorem
reddente, in album blandum cito mutato; id
fit, si sedes mali in primis est bronchialis arte-
ria, aut pulmonalis non valde magna. 3°. alvi
fluxu bilioso, levante, & similia fere, ac spu-
ta descripta, ejiciente. 4°. urina copiosa,
crassa, hypostatica, levante, cum sedimento
primo rubro, sensim albescente, ante septi-
mum diem emissā. Atque tum respiratio adest
facilis, febris mitis & boni moris, *adripha*,
calor, humiditas, laxitas, mollities, æqua-
les toto corpore.

831. Abit in alium morbum, pendentem
ex natura inflammationis, vel ipsius pulmo-
nis, prout sua hinc propria actione desti-
tuitur.

832. Hinc primo in suppurationem, quæ
fit, ubi materies inflammatoria (376. 377.
824.), ab ipsa natura resolvi non potens
(830.), nec arte emendata, tamen blan-
dior (387.), stagnans, calens, pulsā, vascu-
la tenuia rumpit, in pus resolvit, latera
coercentia extendendo, vel rodendo absces-

sum vomicamve format intra quartuordecim dies.

833. Id fututum (832.) demonstratur his observationibus. 1°. si signa certa peripneumoniam satis actis (825. 828.), nec tamen acer- rimæ (826.), primo extiterint. 2°. si resolu-
tio, ejusque signa (830.), non satis cito, nempe ante quartum diem, apparuerint. 3°. si symptomata (825. 826.) nec sputo cocto, & criticis diebus, 3°, 5°, 7°, 9°, 11°, 14°, evacuato per ordinem, qui sanationem do- ceat mutatione successiva excreti; nec edu-
ctione cruentis; nec medicamentis, nec victu debito; superata sint. 4°. verum contra sym-
ptomata non pessima pertinacia, cum con-
tinuo delirio, pulsu undofo, mollique per-
maneant.

834. Fieri autem jam re ipsa cognosci-
mus per hæc: 1. si signa sint (833.). 2. ubi
leves, vagæ, sæpe repetentes, sine manifesta
causa horripulationes contingunt; dolor re-
misit; dyspnœa manet; genæ & labia rubent;
situs adest; febricula vexat, in primis vespertina,
pulsus debilis, molisque.

835. At jam factum declarant: 1. signa præ-
gressa (833. 834.). 2. tussis pertinax, sicca,
ad pastum, motumve aucta; respiratio dif-
ficultis, parva, anhelosa, strepens, post pa-
stum, & motum aucta; decubitus in unum
modo, id est in affectum, latus tolerabilis;
febricula continua, periodica, à cibo, potu,
motu exacerbata cum rubore genarum &
laborum; appetitus prostratus; sitis magna; su-
dor nocturnus, maxime circa jugulum & fron-
tem; urina spumosa; pallor; maeies; debili-
tas summa.

§36. Id apostema jam factum (§35.) existus habet varios : 1. suffocat tumore occupante totum pulmonem , vel comprimendo impediente ea , quæ adhuc in eo libera. 2. suffocat subita eruptione puris , vomica in asperam arteriam se exonerante uno cum impetu. 3. solvitur sputo purulento , liberante , consumente. 4. solvitur lapsu puris in cava Thoracis , inve mediaстini dilatata vacua. 5. inde tabes , phthisisque varia , empyema fere lethale.

§37. Alter morbus à peripneumonia fit , si purulenta jam facta inflammatoria materies (§32. §33. §34.) intra pulmonales venulas resorbetur , crux misceretur , in loca quædam deponitur , unde liberatur pulmo , oneratur pars alia ; quæ si minus requisita ad vitam , est *metasrosis* bona ; si vero in hepar , lienem , cerebrum , & similia loca fluxerit , pessima plerumque erit. Hinc fiunt abscessus peripneumonici ad autes , crura , hypochondria.

§38. Tales abscessus futuros esse declarat : 1. observatio signorum peripneumoniæ non pessimæ (§33. §34. §35.) , cum febre non vehementi , nec maligna , tamen continua ; cum dolore thoracis , anxietate , gravitate , dyspnœa , non pessimis ; sine signis resolutionis (§30.). 2. si cum his pulsus multum vacillans , omni modo , assidue. 3. dolores , rubores , calores , tensiones , circa loca dicta (§37.).

§39. Illos vero futuros circa Crura scimus , si 1°. signa futurorum abscessuum (§38.) adsint. 2°. si simul cum iis signa sint levioris inflammationis ad hypochondria.

840. Sed futuros circa Aures scimus, si 1. signa adsint (838.). 2. mollia simul hypochondria.

841. Ad hepar verti novimus, si 1. signa sint (838.). 2. dolor manens in hepate, cum urina subictericea, colore subflavo cutis. Hinc saepe, vomica hepatis nata, pessima mala.

842. Abscessus illi (839. 840.) si levant pulmonem, si tollunt febrim, si purulent, manantes, fistulosi manent, si satis cito, ante nonum diem, contingunt, tum semper salutares: verum, si sputo jam purulento, nec magis flavo, sine levamine dicto, nascuntur, mali: at; si jam nati evanescunt, crudo morbo, peripneumonia redeunte, omnino lethales sunt.

843. Desinit iterum morbus hic in tumorem callosum, scirrhosumve pulmonis; si materies, & conditiones (392.) concurrunt: inde tota vita difficultis, erecta, tuficulosa respiratio, post pastum motumque aucta, sine signis latentis vomicæ descriptis (835.) ; inde adhaesio pulmonis ad pleuram.

844. Tandem, si bronchialis arteria, vel & pulmonalis vehementissima inflammatione (388.) corripitur à causa interna, vel externa (824.), brevi nascitur gangræna, & inde cito sphacelus ob copiam, motumque cruoris, & ob motum affidum visceris tenuissimi. Id futurum docent: 1. signa violentissimæ peripneumoniæ (826.), nullo casu, nec arte sedata. 2. debilitas summa, citæ, pulsu se in primis manifestans. 3. frigus extremorum. At jam natam scimus, si hæc prægressa, sputa

ichorosa , tenuia , cinericea , livida , atra , fœtida. Inde autem cita mors.

845. Has Peripneumoniæ mutationes (830. 832. 836. 837. 843. 844.) docet observatio historiæ morbi , cadaverumque inde defunctorum incisio.

846. Unde evidens est , illum morbum , quem vetustas hoc nomine descripsit , esse veram inflammationem pulmonum.

847. Eritque prognosis clara , qua assertur , morbum hunc semper valde periculosem ob necessitatem summam functionis pulmonalis ad vitam , & ad sanandam materiem inflammatoriam , ob sanguinis perpetuo allati copiam , impetum , ob motum perpetuum visceris , ob situm , qui applicationem remediorum renuit , teneritudinem summam vasculorum facile destruendam , impossibilitatem revulsionis adeo requisitam in cura inflammationis.

848. Ex quibus (847.) liquet , quando cur , & cum quibus symptomatibus in mortem abeat : sc. Si totus pulmo , una cum corde inflammatur , cor in latus procidit , æger paraplegia resolvitur , frigidus , & sensus expers est , tum secundo , vel tertio die moritur. Si urina initio morbi bona & cocta , post quartum tenuis. Si in vigore morbi erectus sedere cogitur. Si puris est per inferiora secessus : si sicca cum fervore strepente pleni pulmonis in gutture : si vehemens in corpore valde sicco , duro , calloso , exercitato : si mala est cum prærubro valde stillicidio sanguinis : si sicca est cum maculis rubris pectori adspersis : si coryza aut sternutatio multa præcedit , sequiturve : si ex ardente febre ortum duxit : si

sputum biliosum cum pure post sextum diem statim inceperit : si sputum ab initio valde cruentum , flavum sincerum , album rotundum , spumosum valde , dolorem non sedans , si fuscum , cœnosum , amurcosum , nigrum , livecens , inæquale , æruginosum : si neque febris , neque respirationis difficultas remisit , moritur die septimo , vel nono. Mors vero iis contingit dum pulsus deficit , omnia frigent , solum pectus , caput , collum aestuant , genæ rubent , liventque.

849. Curatio hujus mali varianda est pro diverso statu morbi & symptomatum , adeo ut quod uno tempore proficit , in eodem tamen morbo alio tempore datum obfit.

850. Si ergo in Peripneumonia omnia signa adsint descripta (830. N°. 1.) utendum quiete corporis & animi ; aëre tepido humido ; balneo vaporis aquæ dulcis ad pulmones , nares , os , pedes , crura ; viectu tenui , potu levi ; medicamentis aquofisis , nitrofisis , farinosis , mellitis.

851. Si vero status adest (830. N°. 2.) , utendum iisdem (850.) , & medicamentis emollientibus , depurantibus , excretionent promoventibus , leniter reficientibus , vaporibus : vitanda tum venæ sectio , purgatio , sudoris expulsio , aliave omnia , dictam excretionem perturbantia.

852. Si (830. N°. 3.) adest , lenia clysmata emollientia , fomenta lenia abdomini impnenda , decocta emollientia , & levissimo gradu laxantia , prosunt , simul reliquis peractis (850. 851.).

853. In statu altero (830. N°. 4.) fiant eadem , ac (850. 851. 852.) , sed addantur

balnea pedum , fomenta renuum per clysmata emollientia interna , & externa linimenta , bibantur decocta levissime abstergendo diuretica.

854. Si inflammatio recens , magna , sicca , in corpore robusto , paulo ante sano , exercitato , deprehenditur per signa (825. 826.) , statim recurrentum , 1°. ad citam , largam , pro gradu mali moderandam , aut repetendam missionem sanguinis , ut moles crassi minuatur , & diluentibus spatium concedatur . 2°. ad balnea vaporis emollientis pulmonibus assiduo , reliquo corpori saepe applicanda . 3°. ad decocta diluentia , resolventia , emollientia , laxantia , antiphlogistica , nitrofa , anodyna , parva copia , continenter repetenda , calidissima forbenda . 4°. ad clysmata blandissima anti-phlogistica . 5°. ad victum tenuissimum ex succis antiphlogisticis .

855. Si inflammatio magna , cum febre , & reliquis symptomatibus validioribus duravit ultra triduum , & signa adsint inflammationis jam in suppurationem tendentis (833. 835.) , semper multum discriminis adeat , quamvis diutius jam excurret morbus , & spatium dabit curationi : tum 1°. venæ sectione nulla , vel , si aliquid urget , parca utendum . 2°. victu leni , sed paululum incrassante , & ex maturantibus confecto , utendum . 3°. balneis pulmonicis , emollientibus , maturantibusque utendum ad quintum ab inchoato malo diem . 4°. die quinto , & sexto iisdem utendum , additis forbitionibus tussim moventibus leniter , simulque replentibus , ut septimo forte die locus levari queat pure cocto ; vasis attenuatis , vita sustentata .

856. Si signa docent, factum esse in pulmone abscessum (835.) acceleranda ejus disruptio in asperam arteriam, eaque facta, depuratio subita & tuta ulcerosi loci.

857. Disruptio tentatur si post multa alimenta mollia, subpingua, cum vino molli, pulmo, suppuratus (836.), & præparatus (855.) vapore calido, clamore, tussi, excretoriis, concussione in navi, vel rheda, agitatur.

858. Simul ac dein signa edocuerint, apostema ruptum esse, utendum victu lacteo, vegetabili lenissimo, nec facile putrescente, tum de die aperientibus, detersivis, vesperi levibus opiatibus; vaporibus emollientibus; equitatione, vel vectione in rheda, aut navi.

859. Si autem signa (838.) docent, statum (837.) jam obtainere, nulla tamen hactenus certa prognosi quonam materies verget, tum levi, fluido, blande aromatico, paululum vinoso utendum victu; quietum sit corpus; medicamenta vero sint emollientia, & ex genere levissimo aperientium; pulmoni prospiciatur usu emollientium: sic vel determinabitur, vel ulterius dissoluta excernetur mali materies.

860. Sed si cum signis (838.) simul illa adfunt (839. 840.), quibus determinatio significatur, fiant modo dicta (859.), simulque locus prævisus (839. 840.) suctu, laxatione, stimulo, aperientibus ita tractandus, ut minus resistat, plus trahat.

861. Si (841.) obtinet, fiant eadem (859. 860.), sed simul aperientia paulo fortiora, saponacea, hepatica, addantur, tum clysinata, & fomenta his constantia.

862. Malum vero, quod descriptum (843.)
raro medelam capit, nisi forte emollientibus ex-
ternis, internis, atque motu equitationis, vel
vectionis in rheda cedat parum.

863. Quando in ipsam jam gangrenam abiit
(844.), incurabilis est.

864. Si autem Peripneumonia per sputum
jam expurgari cœpta, incipit suppressum id ha-
bere, statim summa ope nitendum, ut iterum
id prodeat. Tales causæ impedientes sunt sœpe,
magnum frigus subito, admisum; ingens ex-
ficcatio undecunque nata; febris calida superve-
niens; medicamenta calefacientia; alvus liqui-
da, nec critica; sudor ingens; animi affectus
vehementior.

865. Tum statim ad vicinitatem partium à
suppressa, & aggestu increcente materie, in-
flammatio nova exoritur; unde illico eadem
symptomata, quæ à Peripneumonia primaria
(825. 826.); illa autem tum debilitato jam
corpori accidentia, ut plurimum cito lethalia
evadunt.

866. Illi autem vitio (864.), ejusque seque-
lis (865.) occurritur vapore assiduo calidi, hu-
midi, emollientis naribus, ore attracti, pulmo-
nibus recepti; toto aëre simili huic vatori per
artem redditio; usus etiam largus potuum simi-
lium, cum melle in primis & aceto, multum
prodest; medicamenta leniter resolvendo anti-
pyretica, ut est stibium diaphoreticum cum ni-
tro fixante; leniter opiate; sudoris evitatio;
maxime tandem placida animi quiete.

PERIPNEUMONIA

NOTA.

867. **Q**Ux Peripneumonia hyeme à frigore, verno tempore à calore superveniente multoties accidit, oriri solet ex pituita lenta in toto sanguine nata ex causis recensitis olim (69. 72.), & sensim pulmones infarciente, donec in pessimum hunc, & improviso sæpe lethalem, morbum eat.

868. Ubi paululum adolevit id malum, produxit jam in toto corpore effectus plurimos (72. 73. 74.), tumque præterea eos, qui peripneumoniæ lentæ proprii (825. 826.), unde malum curatu difficultimum.

869. Nam missio sanguinis, eousque celebrata, ut in hoc morbo requiritur (854.) nocet aīmodum ob debiliora viscera, nimisque aliena humida lenta; hinc primo juvare visa, mox mala auget.

870. Attenuantia autem adeo hic famigerata, dum impetum in vasa pulmonalia augent, densitatem, impactumque obstructivis sæpe augent, simulque morbum cito reddunt lethalem.

871. Morbus ille senibus, pituitosis, frigidis, catarrhosis, gravedine laborantibus frequens, sequi solet omnes causas, quæ stagnantia cito movendo in pulmones agunt, ut cursus, declinatio, cantus, ebrietas in primis à valide calefacientibus, comedatio, calor foci, balnei, solis, maxime si æstum hinc natum subito frigus ingens excepert.

872. Primo fallaci lenitate opprimit nec opinantes : quippe levi fatigazione , debilitate , prostrato omni fere animi motu , anhelitu , oppressione pectoris incipiens , adeo leves motus excitat , ut vix caloris , febrisve indicia moneant periculi : mox vagæ horripulationes , leviusculi febris insultus adsunt ; unde subito crescente anhelitu & debilitate mors ; cujus in urina & pulsu vix ullum adfuit præsagium.

873. Curatur hac methodo cautissima : 1. mittatur sanguis ex largo vulnere. 2. mox cluator alvus clysmate , quod repetatur quotidie , donec signa docuerint levari pulmonem. 3. utatur victu tenuissimo juris carnium , in primis cum levi acido , potu tenui ex aqua & melle. 4. vapores , suffitusque descripti (866.) , decocta diluentia , abstergentia , lenissime aperientia assiduo potanda , adhibeantur ; simulque balnea crurum , pedumque , & larga vesicantia.

874. Ex his omnibus (820. ad 874.) ratio datur , cur pueris hic morbus , fœminisque rarior ? ut & iis , qui laxæ sunt strūcturæ quoad solidorum fabricam cur vix accidat ? Cur in his facile , & fere sponte , sanetur ? contra in robustis exercitatisque corporibus ? ex iisdem pariter liquet , hunc morbum fere fieri ex omni alio prægresso , antequam ex eo moriatur æger : adeoque proximam mortis causam , & ultimum ferme omnium lethalium morborum effectum , esse Peripneumoniam.

PLEURITIS.

875. **P**leuritis dicitur adesse, quando æger laborat acuta, continua febre (564. 567.), cum pulsu duro; dolore acuto, pungitorio, inflammatorio (382. N°. 3.), in inspiratu valide aucto, in exspiratu vel animæ retentione leniori, mitiori pariter, ubi respiratio, immoto thorace, maxime ope abdominis fit; tussi fere perpetua, dolorem magnum infectente, hinc suffocata.

876. Quoties una cum his symptomatibus sputa ex pulmone symptomatica prodeunt; dicitur *humida*; quando hæc absunt, *sicca* vocatur.

877. Nulla est pars integumentorum interni thoracis, quam non aggreditur: tota ergo pleura, totumque mediastinum, hinc anterior, posterior, dextra, sinistra, superior, inferior, exterior, profundior pars æque obsidetur hoc malo: sed in primis latera.

878. Ubi autem ipsa membrana costas interne succingens doloris sedes, aut pars illa musculorum intercostalium internorum, *vera*; si autem altius intercostales musculi, externi in primis, vel & his superiora laborant, *spuria* appellatur.

879. Adultos, sanguineos, lauti potos, pastosve, exercitatos valde, acidum raro eructantes, in morbos inflammatorios vergentes; verno tempore, maxime subito æstuante post ære gelu cœlo; aut hyberno in acerrime fri-

gido vento; infestat primario: tumque vocatur *idiopathica*.

880. At ex materie prægressi inflammatorii morbi mota, & in loca descripta (877. 878.) delata, exorta *symptomatica* dicetur.

881. Pro causa antecedente habet: 1. omne id, quod inflammationi generandæ cuicunque aptum (375. ad 380.) 2. id, quod hanc causam generalem determinat in pleuram præcipue; quo pertinent maxime, natura ægri, intercostales arteriolas angustiores, magisque duras, habentis; morbus præcedens, qui reliquit dispositionem eadem proferentem, ut est scirrus pleuræ, callus, pulmo adnatus &c.; natura epidemici morbi prædominantis; aër frigidus, per angustas rimas violente actus in nudatum corpus, ex labore vel igne prius valde æstuans; potus gelidus subito, magno haustu ingestus in corpore simili; aër hyemalī tempore borealis gelidissimus. 3. *μετάπλωσις* materiæ inflammatoriæ, ichorosæ, suppuratoriæ, prius in toto, vel in aliqua parte, prædominantis, & dein quacunque causa huc depositæ, ut in morbillis, variolis, tumoribus ulcerosis, ulceribus magnis, latis, subito evanescentibus, absorpta venis materie.

882. Historia hæc (875. ad 882.), decursus mox exponendus (883. ad 907.), dissectio cadaverum pleuriticorum clare docent, eam esse inflammationem sanguineam (371.) in arteriolis locorum descriptorum (877. 878.), ortam plerumque ex febre acuta præcedente.

883. Inde (881. 882.) perspicue deducitur mali historia: incipit cum appetitu ciborum

sæpe magno; frigore; horrore; debilitate; lassitudine; febre; procedit cum calore, sensim in æstum excrescente; siti; prostrato appetitu omni; dolore ab initio in acerbissimum tendente; respiratione valde læsa; viget cum febre violenta, sed minus manifesta ob respirationem coactam, & præ sensu doloris summi suffocatam; unde sæpe turpiter fallitur Medicus: inde definit in varios eventus, pendentes ex pluribus causis, sed in primis à diversitate mutationum inflammationis (386. ad 393, 492. ad 500.), natuta loci ubi malum est (877. 878.), & consideratione harum circumstantiarum: prout partes plures (877. 878.) affectæ simul; prout impetus circulartis liquidi violentior (92. ad 102.); aut major malignitas ipsius morbi principis (564. 567.), eo symptomata cuncta pejora, in primis respirationis & pulsus vitia magis à naturalibus recessentia, ut & excretorum.

884. Exit in sanationem, alios morbos, vel in mortem.

885. In sanationem ope naturæ, vel artis in initio, dum simplex adhuc morbus.

886. Sanatur auxilio naturæ, vel resolutione benigna, vel coctione & excretionem mali.

887. Resolutione, si contingunt simili causa (386. 401.); tumque benignitas symptomatum nihil agendum docet, nisi ut levieri vici, blandissimis aperientibus, mollissimo futo, malum levetur.

888. Coctione & excretione causæ sanatur, in primis observatis hisce. 1°. quoties hæmorrhoides debita copia liquidum aptum opor-

tuno tempore fundunt; 2°. quoties urina copiosa, crassa, hypostatica, stranguriosa, subrabra cum albo sedimento fluxit cum levamine malorum ante quartum diem, qualis & siccum sanavit; 3°. si alvus materiem flavam biliosam ante quartum diem copiosam cum levamine ejecerit: 4°. si abscessus ichorosi, purulent, fistulosi, diu manantes, ante sextum diem incepiti, post aures, vel ad crura, prodierunt (juxta 837. ad 843.); 5°. dolor lateris si transit ad humerum, manum, dorsum, cum stupore, dolore, gravitate illarum partium, 6°. si sputum ex parte liberale, levans sine coryza, copiosum, mox puriforme, album statim, vel ante diem quartum, continuatum vel à suppressione statim redeuns, inde enim nono vel undecimo die salus.

889. Ubi signa accurate observata docent, statum pleuritidis (875.) adeste modo descriptum (888.), tum Medico nihil mutandum, sed omnia continuanda incumbunt. Ergo neque venæ sectio, neque evacuatio, vel mutatio alia instituenda. 1°. victu molli, tenui; animi, corporisque quiete; aëre temperato calido, & humido; somno spontaneo, vel lenibus conciliato; medicamentis mollibus, tenuibus, levissime aperientibus; utendum. 2°. deinde evacuacioni cuilibet singulari proficieni providendum: ergo in statu (888. N°. 1.) anus fovendus molli, laxante, aperiente fotu; aut, si minus sic processerit, hirudinum applicatarum suctu. Si (888. N°. 2.) observatur; statim fomenta similia renibus, perinæo, hypogastrio apponenda; lenia diuretica aperientia danda; aër paulo minus calidus curandus; sudor, & aliæ evacuationes, vitandæ; blanda clysmæ-

Hijj

ta diuretica prosunt. In casu vero (888. N°. 3.), similia fomenta emollientia toti obvolvenda abdomini ; clysimata laxantia injicienda alvo ; victus laxans instituendus : ubi denuo quartus status (888. N°. 4.) adest prævisus (838.), & simul locus (839. 840. 841.) innotuit , tum utendum memoratis (859. 860. 861.) , & apertura facta suppuratoriis locum aliquamdiu apertum tenentibus : deinde in casu (888. N°. 5.) , præter communia , partes , in quas dolor migrat , fovendæ mollibus , calidisque , fricandæ leniter , stimulandæ emplastris parumper attrahentibus. Denique in ultimo dato (888. N°. 6.) tota res eadem ac in peripneumonia bona , adeoque omnia huc repetenda ex (850. 851.) , & agenda.

890. Arte autem , sine alio morbo , sanatur pleuritis hac in primis methodo : si pleuritis (875.) recens ante tertium diem finitum , magna ex symptomatibus validis (875. 883.) , sicca (876.) , in robusto , exercitato , sicco corpore , sine spe , vel præsentia (887. 888.) ; tum 1°. cita , larga , accelerato fluxu celeris , ex magno vase , per magnum vulnus , missio sanguinis instituenda , corpore quiescente , supino , & respiratione , dum fluit , tussi , suspiriisque accelerata , loco affecto eodem tempore foto , & leniter perfricto ; debet continuari in remissionem satis notabilem doloris , vel ad prima signa deliquii animi ; debet repeti ex consideratione redeuntium denuo symptomatum , ad quæ tollenda prima instituta fuit ; crusta (384.) absens finem definit. 2°. statim adhibenda fomenta , balnea , tepefatoria , linimenta , emplastra , quæ laxando , resolvendo , mitificando , avertendo , pro-

desse queant. vid. (395. N°. 6. 398. N°. 3.)
3°. rum ea medicamenta danda , quæ diluant ,
resolvant , laxent , mitigent , refrigerent , do-
lorem leniant , aut sopiant : quæ calida , hu-
mida , magna copia , sorpta , & ad locum af-
fектum determinata , juvant , & pro mutatis
phænomenis varia assumenda sunt , semper cu-
rando , ut eligantur illa , quæ putredini adver-
fissima . 4°. victu tenui , molli , refrigerante ,
antiphlogistico est opus . 5°. denique omne ex-
ficcans , calefaciens , impetum augens , vitan-
dum ; aut calor aëris , solis , foci , lecti , vi-
ctus , medelæ .

891. Quæ ipsa (890.) quamdiu continuan-
da , vel repetenda sint , docet morbi pertina-
cia , remissio , atque in sanationem (888.) mu-
tatio .

892. Abit in alios morbos dum 1. suppura-
tur locus inflammatu s , quod futurum scimus
a. ex signis generalibus (387. 402.) b. ex per-
tinacia doloris , tussis , febris , ultra quartum
diem . c. absentia signorum resolutionis (887.),
& sanationis (888.) d. neglectu medelæ requi-
fitæ (890.)

893. Ipsum vero apostema jam fieri , scitur
ex signis communibus (405.) , maxime hic
ex horrore sape recurrente sine causa , &
signis datis (834. 835.) in peripneumonia , &
tempore morbi : inde & factum cognoscitur ,
& quandoque sputo per pulmonem evacua-
tur .

894. Abscessus vero ille pure proprio rum-
pitur , unde pus stillat in cava pectoris , ulcus
novo pure facto & accumulato totum cavum
replet , totum corpus consumit ; id factum
noscitur ex prægressis signis (892. 893.) dura-

tione mali usque in decimum quartum diem ; ymptomatum subita remissione , & repentino reditu : inde Phthisis.

895. Ubi ergo per signa (892. 893.) novimus inflamatum abscedere , locus ante dolens notus per caustica erodendus , usque circiter ad pleuram incidendus , suppuratoriis apertus servandus , ut materies extrorsum versa vi pulmonum à pleura caveat , ne fiat empyema : dein emolliendus , donec mundatio facta sit.

896. At vero si constat per signa (302. 894.) jam rupto apostemate pus formasse empyema , illico Thorax aperiendus (303. N°. 5.) , pus educendum (303.) , vulnus percurandum (304.) victu , & medicamentis.

897. In alium quoque morbum abit , scirrhoso , callosove , facto loco affecto , tum etiam pulmone pleuræ jam adnato ; quæ ubi facta , oritur asthma , dispnœa , tussicula siccata , in primis à pastu vel motu corporis ; ex quibus cognoscitur , si præsentia sunt sine signis abscessus (893.) , vel empyematis (896.) & in primis si diu , sine magno mali incremento durant.

898. Cognitum hoc malum (897.) vel nullo remedio medicabile ; vel tolletur vita duriore , labore , aëre libero , rusticatione , equitatione forti , multumque repetita.

899. In Gangrenam quoque talis inflammatio transit primo lateris , mox , vicinia loci , pulmonis (844.).

900. Quod malum (899.) vel ex vehementia pleuritidis , vel ex acri aut putri materia concomitante simul oritur.

901. Id vero futurum esse, & jam inchoari præsagit ex variis: si sputa purulenta subbiliosa, rotunda, purulenta subsanguinea, nigra fuliginosa, cœnosa, fœtida, strepitus in pectori multus cum vultu mæsto, oculis rubroflavis, pulverulentis, caliginosis, si sputa initio varia; tum saepè tertio vel quinto die moriuntur. Si stertor, sputum nullum, vel difficile, pulsus languidus, urina flammea: si alvi fluor liquidus, fœtidus, putridus, symptomaticus: si supervenit magna peripneumonia: si novus insultus priori succedit: si sanguis floridissimus effluit ex vena secta sine cruxa inflammatoria (384.), licet ex largo vulneri, pleno saltu, puro vase exceptus sit: si sputum supprimitur dyspnœa manente, vel aucta cum dolore, gravitate pectoris, pulsu duro, parvo, celeri, calore magno; hæc enim quinto die exacerbata septimo mortem inferunt: si urina prærubra, obscura, cum varia hypostasi, nec discreta, intra quatuordecim dies occidit: si hypostasis nigra vel furfuracea, citior mors: si initio mitis, quinto vel sexto die exacerbata, septimo & duodecimo periclitantur, raroque sanantur, nisi post quatuordecim dies: si dorsum, latus, humeri, cum rubore accenduntur cum angore summo, alvi fluxu viridi, & fœtidissimo.

902. Si sicca ob defectum virium, ob dolorem summum, ob ineptitudinem materiae ad expunctionem, ob vasea nimis contracta & crispatæ, ob nimium usum calidorum, dolore simul vergente ad superiora: si lingua statim sicca, sordibus obsita, livida, nigra, cum bullæ nigrae: si horum signorum singula, vel plura simul, eveniunt, plerumque morbus ex

se lethalis , non facile sanandus , sed ut plurimum gangræna loci in latere , & vicino in pulmone , necat.

902. Quando autem hæc signa (901.) jam imminere id malum (899.) designant , statim uno impetu summa remedia tentanda sunt , nec vitæ auxilio , nec leviori fidendum medelâ , modo aliquæ vires supersint.

903. Ergo hoc casu (902.) statim crustæ ferro ignito in loco affecto profunde inurantur , dein fortibus emundantibus obducantur , & penetrantissimis fomentis calescant assidue ; tum fortia diluentia , aperientia , antiseptica , sudorifera , larga copia hauriantur. His enim , si ullis , lenietur mali sœvitie.

904. Sed si causa inflammatoria vehementissima summa crearit symptomata pleuritica , nec auxilio naturæ (887. 888.) , nec remedio ulti antipleuritico (890. 903.) cedentia , & haec dein subito , sine causa tolluntur , quatenus ab inflammatione pendebant , manente pulsu parvo , celeri , intermittente respiratione celeri , parvaque , sudore frigido , constat Gangrænam jam occupasse loca inflammatæ. Hinc delirium brevi , statimque mors , maxime si simul lividus thoracis color : quod idem fit , si ille , qui sputum subbiliosum excreat , dolore levatur sine ratione , tunc enim pariter lethalis infania , mortis ex gangræna nuncia , adeat.

905. In mortem exit ipsa Pleuritis tunc , quando tam vehementes causæ ejus , ut dolor productus omnem motum thoracis supprimens brevi creet , impedito sanguinis tractu , peripnetimoniam lethalem (848.) quam brevissime.

906.-Hinc liquet , cur omni sœviori pluriti-

di peripneumonia superaccidat? Cur senibus, puerperis, gravidis, plerumque lethalis? Cur thoracis per fasciam adstrictio adeo dolorem levet, ut morbum tolerabilem reddat.

PARAPHRENITIS.

907. **S**i morbus pleuritidi similis occupat eam membranæ Pleuræ partem, quæ diaphragma ambit, vel & ipsum Septum medium, oritur morbus dirus, quem Paraphrenitidem appellant.

908. Qui longe frequentior, quam vulgo quidem censetur, licet præsens sæpe ignoratur, negligatur, vel alterius morbi titulo tractetur.

909. Cognoscitur ex febre acutissima, continua; dolore inflammatorio loci intolerabilis ob membranas nervosas; qui dolor immaniter augetur in inspiratione, tussi, sternutatione, repletione stomachi, nausea, vomitu, compressu abdominis in alvo, vel urina reddendis; respiratione hinc sublimi, parva, celeri, suffocativa, quiescente abdome, solo thorace peracta; delirio perpetuo; hypochondriorum introsursum revulsione; risu fardonio; convulsione; furore; gangræna.

910. Exitus idem, ut in pleuritide (884. 892. 896. 897. 899.), sed ob motum partis magnum & assiduum, ob necessitatem ad vitam, ob nervosas membranas tensas, omnia velociora, funestiora; & Ascites hinc purulentus.

911. Curatio hinc easdem distinctiones &

H vij

cautelas requirit, tum eadem ferme remedia, exceptis iis, quæ loci situs respuit. Clysmata mollia ob viciniam loci saepe juvant.

912. Ubi vero suppurato diaphragmate prius inflammato, abscessus in cava abdominis ruptus suum pus evomit, fit collectio ejus in abdomen, aggestio, putrefactio, tumor, viscerum exesio, tabes miserrima, mors.

913. Estque totum hoc malum insuperabile, licet cognitum.

HEPATITIS, ET ICTERUS

MULTIPLEX.

914. **U**T viscera & partes, de quibus ha-
ctenus, ita Hepar quoque inflammationis capax; licet raro de eo cogitetur,
& forte etiam non ita frequens sit ob arteriæ hepaticæ parvitatem, & minorem impetum sanguinis Venæ Portarum.

915. Locum ergo habet in finibus ultimis utriusque hujus vasis (914.), hepati adferentis cœlarem effectu arterioso; hinc, ut pulmonis, duplex est sede, origine: ita tamen, ut unam natam altera facile sequatur.

916. Antecedunt utramque (915.) causæ similes, nempe generales inflammationis cuiuscunque (375. ad 380.) determinatæ in primis ad hæc loca; tum nonnullæ huic maxime loco propriæ, quæ multæ quidem huc referendæ: obesitas omenti ingens; atrabilaria crux, bilisve temperies; acrimonia stagnan-

tis alicubi materiae purulentæ , ichorofæ , scorbuticæ ; si his accedit calor , febris , motus , victus , medicamentum , venenum , quod eliquat , movet , in hepar promovet ; bilis pinguis , acris , exusta , per suas causas agitata ; lapis , gypsus , scirrus , callus , steatoma , apostema , cancer , vermis , aliquem locum jecoris , vesiculae fellis , meatus bilarii occupans , premens , comprimens , si accesserit cum similis causa excitans , ut mox enumerata ; subita fortis frigoris per aërem , potum , natationem , calefacto fortiter prius jecori applicatio ; fitis diurna in magno motu , æstu , sudore ; febris ardens cum inedia & defectu potus ; summæ animi perturbationes ; maximi motus per vomitoria excitati ; mala hypochondriaca inveterata .

917. Ex his tam multiplicibus causis (916.) orta inflammatio varios habet effectus pro varietate dispositionis præcedentis in jecore , pro varietate materiae motæ & inflammantis ; tandemque pro varietate causæ pellentis .

918. Dum vero indolem communem inflammationis sequitur , vascula obstruit ; fluida fistit ; tumorem elevat ; vicina comprimit ; eadem ac in suo loco producit ; hinc sensim increscit , totum fere occupat , ventriculum impedit , & ab eo repleto dolet , sic & dia phragma ; omnem cruentem arteriæ cœliacæ , & binarum mesentericarum impedit , ad hepar fistit ; adeoque omnem venosum , arteriosum , lymphaticum fluorem in visceribus , primis abdominalibus integre impedit ; bilis generationem , secretionem , excretionem , circulationem , actionem invertit ; Icterum producit , ejusque effectus , putrefactionem om-

nium liquorum & viscerum abdominalium producit; unde infinita mala.

919. Habetque pariter exitum in sanitatem, alios morbos, mortem.

920. In sanitatem transit beneficio naturæ, vel artis.

921. Per naturam autem benigna resolutione, aut coctione & excretione materiae morbosæ.

922. Resolutione, si materies recens, lenis, & reliquæ conditiones adsunt (386.): tum ars diluendo, solvendo, leniter movendo, per epithemata, potus, clysmata, negotium promovet.

923. Coctione, & excretione, dum in morbo hoc per sua signa (916. 917. 918.) cognito 1. alvus fluit biliosis cum paucō cruento ante diem quartum; 2. urinave excernuntur multa, acris, crassa, rubra cum sedimento subalbo, diu continuata, ante diem quartum; 3. superveniente dolore mitiori Lienis ante signa suppurationis; 4. hæmorrhagia larga ex nare dextra; 5. sudoribus, materie, loco, tempore, continuatione, effectisque, bonis.

924. Ubi primum apparet (923. N°. 1.), statim epithematibus, clysmatibus, fomentis, potibus, victu, medicamentis, ea sunt subministranda, quæ valent diluere, resolvere, movere, abstergere, leniter expellere, putredini biliosæ in primis obesse.

925. Si alter casus adeat (923. N°. 2.) utendum dictis (889. ad curam 888. N°. 2.), inque iis addenda parum deterativa.

926. In tertio casu (923. N°. 3.) eadem

(924. 925.) peragenda ; sed lieni simul , & toti viæ ab eo in hepar , fomenta similia danda.

927. In quarto (923. N°. 4.) nares interne & externe emollientibus , tepidis fovendæ , donec ad levamen symptomatum fluxerit sanguis ; tum vero , si nimius fluor , compescendus lente per stiptica & diætam ; ne nimis cito.

928. In quinto denique (923. N°. 5.) requiritur usus decoctorum diluentium , abstergentiumque largus .

929. In primis in his (924. ad 929.) cautio sit , ne aliquid materiæ morbi in loco restet , difficulter postea superandæ : & inde prima , atque benigna Icteri species curatur.

930. Si recens , vehemens , sine signis & spe (922. 923.) , erit tractanda eisdem cautelis , remediis , methodo , ac pleuritis (890) , paraphrenitis (911.) , & similes morbi : nisi quod ea , quæ leniter vi antiphlogistica alvum emolliendo subducunt pota , & per clyisma injecta , in primis hic profint .

931. Signa autem perfectæ sanationis , color non amplius ictericeus in oculis , facie , urina , fœce alvi , cum absentia symptomatum (918.).

932. Unde noscitur origo , natura , effectus , curatio secundæ speciei Icteri gravioris .

933. Si autem in hepate inflammat (914. 915.) , remedia (922. ad 931.) , non sero , frustra applicata ; causa major ; tum orietur suppuratio (387. 402.) jecoris , similis ut alibi , nisi quod ob copiam multi hic liquidi

934. Cognoscitur id futurum 1. ex signis prægressæ inflammationis in loco, dolore inflammatorio, ictero flavo in oculis, cute, urina, fœce alvi, apparente, febre acuta. 2. ex absentia resolutionis (922.), cocti excretionis (923.), aut sanationis (924. ad 933.) 3. ex mutatione symptomatum, remissa acutie doloris, sequente pulsatione, manente ictero, horroribus vagis. 4. ex duratione inflammationis non pessimæ ultra triduum.

935. Factum novimus: 1º. ex signis (934.) prægressis. 2º. tumore loci. 3º. mutatione symptomatum, loco doloris jam præsente gravitate partis manente ictero. 4º. ex debilitate magna, febricula hectica, siti ingente.

936. Tale apostema vel 1º. totum depascitur jecur; 2º. vel rumpitur in cava abdominis effuso pure sanioso; vel 3º. per vasa biliosa in intestina; vel 4º. per venam cavam in cruentem; vel 5º. elato tumore accrescit peritonæo, atque ibi abscessum externum hepatis format, ibi apparentem.

937. Ubi hepæ consumitur, tum tabe lenta icterica, cum febricula assidua, siti intolerabili, debilitate summa, anxietate inexplicabili, urina fere nigra, tympanitide, fluore alvi sanioso, fœtidissimo, diu luctatus moritur.

938. Qui casus (937.), eousque proiectus, nullam medelam, vix palliationem capit; hæc nova Icteri idea.

939. Si ulcera facta hepatis , & jam rupta effuderint suam materiem in cava abdominis , collecto ibi puri assiduo novum addunt ; omne corporis humidum & pabulum in novum pus convertunt , cuncta viscera putrefaciunt , hinc Asciten , mentiendo Tympanitidem , creant , unde post lentam , terribilemque tabem , & ejus symptomata , mors : similis fere priori (938.) hæc Icteri species , nulla arte sanabilis .

940. Quoties vero suppurata materies & ichor , exesis finibus meatuum biliosorum , in horum amplitudinem , indeque in intestina fluxerint , pro varietate affectatae viæ , vomitus fœtidos , putrefactos , purulentos , ichorosos , albi , cinericei , fusci , flavi , nigri coloris , vel similes alvi evacuationes producunt , cum summa virium jactura , titulo fluxus colliquativi , brevi lethales . Novus hic iterum Icteri exitus , maxime metuendus .

941. Si vero in Venæ Cavæ exesos fines , hinc in ipsam , denique in massam sanguinis eadem liquida (940.) se effuderint , miscuerintque , tetterima oriuntur , & brevi extititia , symptomata ; animi deliquia enormia , frequentia ; debilitates sumimæ ; pulsus omni modo malus ; perturbatio omnium functionum simul ; mors improvisa . Novus iterum Icterus .

942. Quo quidem casu (941.) nulla valida medela habetur , largus autem usus eorum , quæ vires focillant , putredini resistunt , humida restituunt , aliquid profitit .

943. At si ultima obtinet mali species (936.)

Nº. 5.) , tum deprehensus tumor , lino , ferro ignito , causticis , lanceola aperitur ; vulnus leniter erodentibus & suppurantibus tam profunde exeditur , donec ad vomicam perventum.

944. Si tum album , æquale , læve , inodorum , specillum non colorans , pus extrorsum exit , spes est : oportet enim ut ulcus tractare (402. ad 413.) ; simul interna depurantia me dicamenta adhibere .

945. Si autem flavus , fuscus , lividus , niger , fœtidus , specillum colore iridis inficiens , faniosus , amurcosus , ichor prodit , sensim exedetur jecur ; consumetur æger ; fientque fere eadem symptomata (941.).

946. Atque rursum si post inflammationem jecinoris adsunt conditiones (392.) scirrus ibi nasceretur ; qui tumore , duritie , incremento , & suam sedem , & vicina lædit , hinc iterum eadem fere mala , sed lenta producit (881. 882. 883.) ; mollibus non auscultat ; acribus in cancrum (492.) horrendum vertitur , cuius dein terribilia effecta intelliguntur ex (499.) comparato cum hac sede affecta : præcipuum scirrhi talis effectum , Icterus perpetuus .

947. Unde patet , id malum per sua signa cognitum (946.) mitissime tractandum , sanari vix unquam .

948. Si autem in parva modo parte jecoris exigua talis inflammatio haesit , calculo , scirrho exiguo , pustulae , exiguo abscessui , originem dabit : quæ per se parum , sed orta febre multa mala pariunt (881.).

949. Tandem etiam inflammatio hepatis definit subito in mortem , si causæ inflamma-

nis tam validæ , ut nihil per totum jecur transire queat , febre simul intensa urgente : tum strictum ad fines , dilatum ad vasa hepar , nullam functionem obit ; fit icterus subitus & ingens ; rumpuntur vasa ; effunditur sanguis & bilis ; moritur illico æger. Id futurum prædictit. 1. vis morbi in hepate cognita. 2. summa & subita resolutio virium : at vero jam fieri docet vomitus , aut secessus sanguinis , bilis , fœcis amurcosæ , viridis , nigræ , fœtidissimæ , cadaverosæ ; singultus magnus , perpetuus ; febris intensissima ; sitis inextinguibilis ; subitus admodum pallor.

950. Ex his omnibus expositis (914. ad 950.) intelligi possunt infinita symptomata in morbis acutis occurrentia ; quorum ignota ratio inanes malignitatis fabulas produxit : nam ab hepate omnia viscera abdominis , adeoque omnes illorum actiones , digestionis , assimilationis , nutritionis , refectionis sanguinis , excretionis alvinæ , pendent. In Hepate triplex , facile in calore putrescens humor , sanguis multus & solutus , bilis vesicularia , & hepatica : Hepatis cum diaphragmate & corde magna vicinitas : finibus biliosis obstructis facile liquor Portarum biliosus in Cavam transit. Tum ex iis solis perspicitur , quam varia , quam multiplex Icteri idea ? Cur aliquando facile sanetur , & quando ? Cur sape sit pertinacissimus ? Cur sape cito , sape tarde admodum occidat ? Cur per vices accedat , maneat , abeat , redeat ? Cur cum tantis anxietatibus , vomitu , dolore , convulsione , præcedentibus , appareat , quiescat , redeat ? Et quid tum denotet ? Cur in acutis tam calamitosus ante septimum diem ? Cur tam inexpugnabilis in iisdem post septimum diem ?

Cur dysenteria larga , cito desinente , tam bene sanetur ? Cur missio sanguinis tam parum hos morbos juvet ? Cur in omni morbo acuto adeo attendendum sit ad hypochondriorum dolores , tumores , retrosursum elevationes ? Cur color oculorum , urinæque tam cito icterum præsentem & abeuntem designent ? Cur vitia inflammatoria , suppuratoria , gangrenosa , scirrhosa , cancrœsa , lienis , ventriculi , omenti , mesenterii , intestinorum , semper ipsum hepatis adeo violenter infestent ? Cur tam enorriter vitia inflammatoria hepatis viscissim & scirrhosa illa afficiant ? Cur jecur tam immensum augeri , tumere , iterumque exsiccari possit ? Cur hydrops à malo hepatis , & tympanitis eo crudelior ? Cur ab hydrope extenuatio , & exsiccatio hepatis , cum prætumido liene ; quæ dysenteria hepatica &c. sunt enim infinita , quæ huc spectant.

VENTRICULI INFLAMMATIO.

951. **U**T reliquæ partes , ita quoque stomachus vera inflammatione corripi potest. Cujus signa , & effectus hæc fere habentur : dolor ardens ; fixus , pungens in ipso stomachi loco ; ejus exacerbatio in ipso punto , quo aliquid ei ingeritur , vomitus dolentissimus statim ab omni ingestu , cum singultu dolorifico ; anxietas summa & perpetua circa præcordia ; febris acuta continua. Ejus causæ generales inflammations , vel vicinia aliorum , vel acria ingesta.

952. Brevi plerumque lethalis fit , nisi subi-

to curetur, ob læsam necessariam functionem,
& infinitos nervos connexos.

953. In sanitatem; morbos suppuratorios,
scirrhosos, cancrolos, gangrænosos; vel in
subitam mortem convulsionibus acceleratam,
transire, ut reliqui inflammati, solet.

954. Simulac præsens per sua signa scitur
(951.), statim valida sanguinis missione, si
opus repetita; potu lenissimo nutritore, emol-
liente, antiphlogistico, causæ contrario; clys-
matibus, fomentisque similibus, diligentissi-
me utendum. Cavendum summopere ab omni
acri, maxime autem à vomitu.

955. Si in suppuratum abit multa mala, ma-
xime nausea, vomitus, dolor, succedunt,
quaæ sæpe mirabilia apparent; ignorata causa,
raro curantur; cognita (951.) per curam ab-
scessus tractari requirunt (402. ad 413.).

956. Ubi scirrhum, cancrumve procreat,
tum enormes illos vomitus, dolores intolerabiles,
ad minima ingesta acerbatos, fixos,
diuturnos, ad omnia medicamenta aspera in-
surgentes, excitat.

957. Solis lenibus, ad hos morbos requisi-
tis, inedelis pacatur (490. 491. 506. 507.
508. 509. 511.); raro curatur: aquæ medi-
cataæ fontium maxime hic efficaces.

958. Lienis, Pancreatis, Omenti, inflam-
mati, suppurati, gangrænosi, scirrhosi, can-
crosi, origo, natura, effeclus, cognitio, præ-
yicio, curatio, palliatio, ex iisdem dictis (914.
ad 958.) hauriri possunt.

INTESTINORUM INFLAM-
MATIO.

959. Intestina , maxime tenuia , & frequentissime , in suis membranis acuta inflammatione , ut ventriculus , saepe infestantur , à causis communibus inflammationis huc delatis ; vel à materiæ acri potus , cibi , condimenti , medicamenti , veneni , assumta , huc delata , in plicis valvulosis retenta , hærente ; tum etiam ab acri , putrida , fœtida materiæ purulenta , ichorosa , gangrenosa , biliosa , atrabilaria , ex œsophago , stomacho , hepate , liene , pancreate , omento , huc appellente hærente , rodente ; denique ab convulsione ingente prægressa , flatus creante , motum sistente , sicque inflammationem creante.

960. Nata his locis , contrahit intestina ; cavitatem claudit ; transitum appulsi impedit ; fistulam loco obstructo altiore , ipsumque ventriculum immaniter inflat , extendit , dilacerat , inflamat ; hinc dolorem acutissimum , ardensem , fixum , creat , perque omnem inflamatum locum extendit ; convulsiones violentas , ubi appulsis irritatur , producit in diaphragmate & abdominalibus musculis ; alvum claudit ; vomitum excitat ingestorum , & appulsorum , citius , tardiusve post assumptionem , prout superius , vel profundius hæsit ; flatus dolentes ; termina cum borborygmis acutissima ; ileum ; volvulum ;

abscessum ; gangrenam : scirrum , cancrum ; febrim acutissimam ; debilitatem ex dolore acerbissimo summam ; mortem citissimam , producit.

961. Quamdiu in gradu inflammatorio subsistit , doloris Iliaci nomine imponit incautis , frigori , flatui , vento , periculo successu adscribitur , calidis tractatur , & carminantibus , eventu funestissimo.

962. Cognoscitur autem facile pro vera inflammatione ex febre acuta continua comite ; siti ingente , calore magno , pulsu duro , dolore igneo , urina flammea , debilitate subitanea.

963. Si flexum Coli occupat (959.) , facit Colicum dictum dolorem ; si Recti intestini ultima infestat , tum pro hemorrhoidibus cœcis haberi solet : solvitur dysenteria blanda subcruenta biliofa.

964. Simulac noscitur præsens per signa (959. 960.) in eo statu statim , maximo molimine tentanda sanatio , quæ acquiritur 1. missione larga , & repetita sanguinis , ut in pleuritide (890.) 2. assiduo injectu clysmatum laxantium , diluentium , antiphlogisticorum , sæpe repetitorum ad tertiam , quartam , & ultra , vicem uno die. 3. potu assiduo calido eorundem , additis prudenter opiatibus , & iis , quæ causæ singulari compertæ (959.) adversa sunt. 4. fomentis ex similibus toti abdomini applicatis , maxime ex junioribus , vivis , validis , sanis , animalibus impositis. Atque 5. interim caute cavendo ab omni acri , impetum augente , calefaciente , potu , cibo , medicamento , motu , animi affectu. 6. tamdiu persistendo in usu horum , donec omne malum se-

datum sit , nec tribus diebus redierit.

965. Si malo hoc (959. 960.) prægresso ; nec debitissimis remediis curato ; & ultra triduum semper cum vehementia persistente , loco doloris , ardoris , distractionis , successerit horror vagus per totum corpus sine causa , obtusus cum gravitate dolor in loco , signum erit ibidem formari abscessum , unde intra quatuordecim dies eo rupto effluet pus ; quod si in cava abdominis effluit facit mala multa similia (939); si autem effluit in cava intestinorum facit dysenteriam purulentam magnam , parvam , longam , brevem , prout ulceris ibi facti natura dabit ; inde sæpe integre intestinorum membranæ exeunt , & sæpe tabes fieret.

966. Simulac id (965.) adesse noscitur , statim inhibendus omnis victus , unde sterlus multum , durum , crassum , acre nascitur ; æger pascendus solis jusculis cum leniter deterfivis radicibus incoctis ; incocta balsamica , detergentia , multum bibenda , & instar clysmatum injicienda ; aut aquæ fontanæ medicatæ larga copia bibendæ , in his pergendum usque ad perfectam sanationem.

967. Si vero morbus habuerit causas violentissimas (959.), & produixerit sævissima symptomata (960.), poterit facile in illo loco (959. 963.) producere gangrenam (388.), miserrime dein lethalem.

968. Quam futuram ex iisdem observatis prægressis facile prævidemus (967.), si simul nulla benignæ resolutionis (953.), vel medelæ (964.), signa apparuerint.

969. Eam fieri docent signa prægressa (968.), tum subita , & sine causa , remissio acerrimi doloris , manente pulsu debili , intermittente , sudore

sudore frigido, dysenteria fœtida, cinericea, ichorosa, livida, nigra, fœcum sine sensu demissione; unde brevi placida mors.

970. Malum id, cōusque proiectum, raro medelam capit; curandum prius; cæterum sola methodus (966.) prodest.

971. At si causæ (392.) hic scirrum produixerint, longe alia mali idea nascitur, quæclare certe pernoscenda.

972. Ergo, si in intestinis dictis (959. 263.) inflammatio cum conditionibus (392.), diu perdurans, nec in summam sœvitiam (960.) adscendens, nec resolutione (963.), nec medicamentis (964.), nec suppuratione (965.) soluta, deinde reliquerit in loco affecto stuporem, gravitatem, distractionem, constantem, cogitandum est, scirrum ibi nasci.

973. Qui si naturam suam (392.) sequens, effectusque suos (486.) producens in hoc loco (959. 963.) multa, gravia, pertinacia mala producit; qualia imprimis: stupor, pondus, incrementum; assiduo aucta; hinc cavitatis intestinalis angustatio; fœcum ibi & chyli stagnatio; horum in locum resistentem actio, maxime putrida, ob moram, materie; hinc intestini occlusio; intorsio; ingestorum remora; Ileus; volvulus; vel ab acri irritante dysenteria sicior; convulsio; singultus; vomitus; dolor assiduus; febris, macies; atrophia; mors.

974. Medicamenta parum valent, quæcumque demum sint: victus fit (966.). Sic fertur diu, sine magno malo.

975. Si autem scirrus ille hoc loco conceputus per causas (492. 495.), signis (497. 498.) cognoscitur, tum vero miserrimus rerum status, & immedicabilis cernitur: qui intelligi

194 INTESTINORUM INFLAMMATIO.

potest ex (498.) collatis cum natura , functio-
ne , nervosa textura intestini : maxime autem
dysenteria acerrima , affidua , rebellis , cun-
cta , per quæ vadir , exurens , erodens , consu-
mens , cum convulsionibus acerrimis , dolori-
bus omni patientia majoribus , fixis , diutur-
nis , donec tandem mors unico sit miseriæ
solatio.

976. Si simulac scirri præsentia noscitur
(972.) tractatur methodo (974.), hoc ma-
lum (975.) multum cavetur. Sed si , ad id su-
perandum acria (490. N°. 3. 495. 502.) ap-
plicata imprudenter , maxime per valida pur-
gantia , tum cancer illic oritur , sœvitque :
tum autem potus ex solo lactis recentis sero ;
victus ex jusculis farinosis , carnosive solis
cum vitellis ovi ; clysmata blandissima ex solo
decocto seminum lini , foliorum solani offi-
cinarum , vel capitum papav. alb. injicienda ;
medicamenta summopere demulcentia , an-
dyna , leniter opiate , non facile in acre tran-
seuntia , danda.

977. Hinc demum liquet , cur practicis to-
ties occurrant dolores œsophagi , oris ven-
triculi , hepatis , lienis , pancreatis , intesti-
ni Ilei , intestini Coli , adeo sœvi , fixi , perti-
naces , intolerabiles , insuperabiles ? Quod in
omni Ileo vero sit semper causa physica
transitum contentorum per intestinum abso-
lute impediens , quæcunque demum hæc
fuerit , sive in ipsa scilicet intestini fabrica
male affecta , sive in materie quadam cavum
occupante , quæ multiplex quidem deprehensa
fuit ? item quam sit multiplex , miraque om-
ni modo , dysenteria ? Quam male in hujus-
modi malis sape accusetur acrimonia quadam

hecūca humorum singularis , & contra eam
fictam dentur nocentia medicamenta ? Quanta
sit prudentia opus Medico dатuro purgans in
magno dolore illatum partium ? Quænam sæ-
pe fit illa post hæc in nonnullis sequens , im-
medicabilis hypercatharsis ? Quam varia re-
media , & methodus medendi requirantur ad
dysenterias curandas ? Quam vanum , fallax ,
& damnosum sit , ad has commendare unum ,
qualecunque demum sit , medicamentum pro-
prium ? Aut unam universalem medendi me-
thodum ? Et infinita similia .

A P H T H A E.

978. **Q**Uum vero in multis morbis acu-
tis cum visceribus inflammatis
Aphthæ oriantur , de his nunc paucis agen-
dum .

979. Sunt autem parva , rotunda , su-
perficiaria , ulcuscula , os internum occu-
pantia .

980. Quæ examinata accurate videntur esse
ultimi emissarii , quo in os liquor secretus effun-
ditur salivosus , mucosusque , exulceratio-
nes , factæ ex obturazione ejus canalis ex-
tremi per humorem lentum , viscidumque eo
delatum .

981. Hinc occupant omnia loca , ubi ta-
lia emissaria hiant ; adeoque labia , gingivas ,
genas internas , linguam , palatum , fauces ,
tonfillas , uvulam , gulam , stomachum , in-
testina tenuia , ubique fere eadem specie .

982. Gentibus Borealibus , paludosa loca

inhabitantibus, tempestate calida, pluviosa, infantibus, senibusque, frequentes.

983. Solent autem Aphthas in ore apparituras præcedere febris continua putrida, aut intermittens, continua facta; incipiens cum diarrhoea, vel dysenteria; magna & perpetua, nausea, vomitus, prostratus appetitus; anxietas ingens, sæpe repetens circa præcordia; debilitas magna; magna eyacatio quæcunque humorum; stupor & hebetudo, somnolentia levis, inæqualis, perpetua; perpetua querela de pondere & dolore circa stomachum.

984. Solet in initio aliquando hinc inde sparsa apparere solitaria pustula, jam primo in lingua, in labiorum angulis, in faucibus, & alibi, sine ulla certa constantia loci primi: & illæ fere semper boni genii: aliquando primo apparent in imis fauçibus adscendente quasi ex œsophago crusta alba, densa, splendente, instar recentis lardi, tenacissime adhærente, lente adscendente: atque hæ fere pessimæ, & ut plurimum certo lethales: aliquando duris, crassis, densis, tenacibus crustis totum cavum oris ubique, usque ad extrema labiorum, obsident, omnia tegentes simul; & ab his raro resurgent ægri,

985. Varius harum color: albus pellucidus instar margaritarum; albus sincerus ex densitate magna; fuscus; flavus; lividus; niger: quorum malignitas pari ordine, ac hic recensetur, procedit, ut prior optimus, pessimus posterior, sit.

986. Ubi hæserunt aliquamdiu, solent inferne solvi, laxari, frustulatim decidere, sicque sensim, & successive omnes partes prius

affectæ liberantur. Tum nonnullæ cadunt citio, aliæ tarde. Quædam illico renascuntur, quædam tarde, aliæ non : renascuntur quartoque æque densæ ac priores, & etiam nonnunquam adhuc densiores : patetque iterum tum diversitas periculi, & ubi.

987. Hic locus (981.), natura (979. 980.), causa (980. 983.), symptomata hu-
jus mali (984. ad 987.), unde de genio sta-
tuere licet ; atque inde effectus ejus facile de-
duci possunt.

988. Ubi enim talis crusta aphthosa totam
superficiem tegit partium descriptarum (981.),
tum sensum nervis inprimendum tollit, unde
sapor omnis sublatus ; exitum liquidorum per
sua emissaria impedit, unde siccitas, vasor-
um suppositorum dilatatio, liquorum sub
his stagnantium putrefactio, inflammatio par-
tium ipsarum ; cavitates vasorum absorben-
tium claudit, unde ingressum novi chyli,
potus, medicamentorum impedit, vitia à
denegata refectione corporis nata producit,
unde tandem inde mors ; crustis deciduis,
major per dilatata vasa jam aperta humorum
effluxus, unde salivatio ; diarrhœa, quæ bo-
næ si non renascuntur aphthosæ crustæ ; ma-
læ, si iterum procreantur ; deciduis crustis,
dolor inflamarum, & jam denudatarum
partium, saepè vivum cruorem stillantium,
unde saliva sanguinolenta, talisque dysente-
ria ; hæc autem omnia, si stomacho, emis-
fario hepatis, pancreatis, intestinorum ap-
plicantur, nos docent infinita mala, quæ ex
hoc uno morbo oriri possunt : ut non opus sit
aliam prognosin dicere.

989. Si vero ulcerosæ crustæ hæ admodum

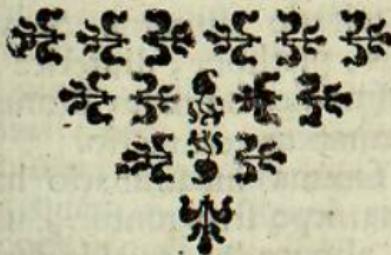
lentæ , crassæ , latæ , compactæ , tum sæpe suffocata caro subjecta inflammata , suppura- ta , gangrænosa , in dira ulcera mutatur , ero- so quandoque in os palati usque ejus involu- cro ; qualia autem in stomacho & intestinis hinc mala , pcr se patet.

990. Ut curetur optime hoc malum , de- bet 1. humorum vitalium impulsus internus in partes obseffas excitari , temperari , ut sup- peditato liquido inferne resolutio , laxatio , lapsus concilietur crustæ ulcerosæ : id effici- tur potu multo , calido , diluente , resolven- te , abſtergente. Et quia in mala specie hujus morbi vafa lactea obſceſſa introitum facilem negant , hinc fomenta , vapores , balnea mi- rifici hic usus ex eisdem ; cibus autem optimus ex aqua , pane , coctis , dein vino & melle mistis. 2. debet crusta in facilem ci- tumque lapsum disponi : id fit fomento , gar- garismo , clysmate : quæ liquore calido la- xante , emolliente , detergente , & satis diu adhærendo humectante , putrefactioni resisten- te , constare debent. 3. simulac lapsus conciliatus est , tum anodyno , demulcente , & si- mul parum corroborante medicamento simili utendum. 4. simulac rursum febris sedata , urina hypostatica , pulsus paulo liberior , tum potus corroborans prodest. 5. in fine mali purgans corroborans per alvum exhiben- dum.

991. Ex hac historia & curatione aphtha- rum multa obscura problemata practica sol- vuntur. Cur enim in febre cum diarrhoea & dysenteria in fine morbi aphthæ ? Cur id in pueris , senibusque inprim's ? Cur maxime , si medicamenta , victus , regimen , calefa-

cientia , aut adstringentia , in initio morbi hujus data ? Cur si in talis morbi initio purgans datur aphthæ hujusmodi præcaventur ? Cur in pessimis aphthis molestus & funestus singultus ? Cur ora aphthosa , ventres turbati , appetitus prostrati junguntur ab Hippocrate ? Cur aphthosa tunica ventriculi lienteriam creat ? Cur aphthæ nigræ pestiferæ habentur ? Cur aphthosum os gravidæ abortus prænuncium ? Cur in putridis pulmonibus , hepate , &c. Aphthæ adsunt ? Cur tumor , calor , suffocatio , angina ab aphthis refrigeratis ? Cur deliria , jactationes , pervigilia , sudor frigidus , adeo hic funesta ?

992. Regula ergo est : aphthæ pellucidæ , albæ , tenues , sparsæ , molles , facile cadentes , parum renascentes , superficiariæ , bonæ ; contra vero , candidissime opacæ , flavæ , fuscæ , nigræ , densæ , crassæ , coëuntes , duræ , tenaces , assiduo refectæ , erodentes , mala.

N E P H R I T I S.

993. **I**psos Renes vera inflammatione occupari scimus ex dolore ardente , pun-
gente , magno , inflammatorio loci ubi Renes
sunt ; ex febre acuta , continua concomi-
tante ; ex urina pauca , saepe parva copia ,
emissa , admodum rubra & flammea , vel in
summo malo , aquosa ; stupore cruris vicini ;
dolore inguinis , testisque vicini ; dolore
iliaco ; vomitu bilis ; ructu assiduo .

994. Hanc (993.) producunt omnes causæ
generales inflammationis renibus applicatæ ;
adeoque 1. quidquid fines arteriæ ad trans-
mittendum impedit , vulnus , contusio , ab-
scessus , tumor , decubitus diuturnus , nixus
corporis validus , lapillus . 2. quidquid urinam
in pelvem , ureterem , vesicam transire
impedit , ut similes causæ , ac mox enarra-
tæ , applicatæ his partibus . 3. quæ crassiora
sanguinis vi adiungunt in canales urinosos , ut
cursus , equitatio diurna & vchemens ,
restus , nixus , plethora , diuretica acria , ve-
nena . 4. spasmodica omnium illorum vasculo-
rum diu permanens contractio .

995. Si summa inflammatio hæc vascula
occupat , ita saepe stringuntur , ut nihil red-
datur lotii : aliquando ut valde parum , pellu-
cidum , tenue , aquosum , quod pessimum .
Irritatis saepe nervis cohærentibus , & vici-
nis , dolores & convulsiones facit per stoma-
chum , mesenterium , intestina , ureters ;
ponde ructus , nausea , vomitus , dejectiones

alvi , ileus , urina intercepta , crurum stupor , horum immobilitas , lumborum ardor .

996. Sanatur bonitate naturæ , & morbi , 1°. per resolutionem . 2°. urina copiosa , ruffa , crassa , continuato fluore reddita ante diem morbi septimum , aut ad summum quartum - decimum . 3°. Hæmorrhoidibus initio morbi large fluentibus .

997. Sanatur , ubi in statu inflammationis per sua signa noscitur (993. 995.) , 1. per remedia generalia omni inflammationi sananda propria , venæ sectionem , avulsionem , dilutionem . 2. decocta lenia , emollientia , antiphlogistica magna copia ingestæ . 3. Clyf- mata , fomenta , balnea ex iisdem constantia . 4. victu humido , leni , quiete , vitatione lecti calidi , in primis autem decubitus in dorso .

998. Si nimia symptomata doloris , vel convulsionis urgent , opiate prosunt .

999. Vomitum autem nimium , morbi symptoma , sæpe ingestu tepidæ mellitæ juvare prodest .

1000. Atque hac sola methodo tuto curatur ipsa nephritis à calculo renibus , ureteribus - ve impacto orta .

1001. Si causæ nephritidis magnæ , nec malum resolvitur (996.) , nec sanatur (997) , sed excurrit ultra septimum diem , abscessus metuendus ; quem fieri , docet remissio doloris , ejus in pulsationem mutatio , horror sæpe recurrens , gravitas , stuporque partis ; jam factum esse docet prægressus priorum , tum pulsus , ardor , tensio in loco , urina purulenta , foetida , instar urinæ salsæ putrefactæ : simulac abscessus ille factus scitur , utendum

valde maturantibus primo & emollientibus, dein purulenta apparente urina, diureticis puris ex aquis medicatis, sero lactis, similibusque, usurpati simul balsamicis.

1002. Si vero suppuratione illa (1001.) diut durat, totus ren exesus saccum format, nulli usui servientem: tumque frequenter tabes renalnis adeft.

1003. Si scirrum hic format, paralyfis, vel claudicatio cruris suppositi oritur, immedicable malum: unde saepe lenta tabes, hydrops: &c.

1004. Si autem parva copia materiae inflammatæ coagulata in folliculo urinæ minimo hæferit, basin format, cui apposita fabuli in urina matieres crustatim accrescens calculum renalem creet, sicque eundem augeat: de quo postea.

1005. Quin etiam aliquando in gangrenani transit, quod docet vehementia causæ (994.), symptomatum (995.), absentia levaminis per remedia (997.), & subita remissio doloris sine causa, cum sudore frigido, pulsu debili, intermittente, singultu, urina vel nulla, vel livida, nigra, capillosa, fœtente, carunculis fuscis, nigrisve fœda, defectu virium subito, summo: ubi nihil juvat, vel medicina (902.).

1006. Hinc patet, infinitas esse nephritidis species, causasque: & inter eas unam à calculo; tamen esse omnium ferme eandem curationem? Cur in febribus toties nephritis (993.), ejusque crisis (996.)? Imo & inde Ischuria vitio renum, vel ureterum, orta intelligitur, sanatur.

A P O P L E X I A.

1007. **S**umma velocitas, nexus s^epe cum inflammatione, fœcunditas multorum inde pendentium malorum, requirit, ut ordine nunc de Apoplexia agatur.

1008. Quæ tunc dicitur adesse, quando repente actio quinque sensuum externorum, tum internorum, omnesque motus voluntarii abolen^tur, superstite pulsu plerumque forti, & respiratione difficulti, magna, stertente, una cum imagine profundi perpetuique somni.

1009. Accuratissima & multiplex valde observatio docuit, hunc morbum accidisse, quoties illæ prægressæ essent causæ, quæ potuerunt impedire integre, vel multum, efflum liquidi cerebrosi spirituosi in organa sensuum, motuumque voluntariorum, & vi- cissim hujus refluxum ab his organis in ipsum sensorium commune; superstite interim cerebellosi liquoris in cor, & naturalia respirationis organa, itu, & forsitan reditu, aliquo, qui ad has functiones sustinendas quodammodo sufficiat.

1010. Quæ causæ omnes recensitæ ab Observatoribus in alias classes redigi possunt in commoda Praxios.

1. Nativa corporis fabrica, Caput magnum, Collum breve, & s^epe sex modo vertebris extructum; Corpus valde crassum & pingue, Temperies plethorica, cacochymia pituitosa multum excellens.
2. Quæcunque sanguinem, lympham, mate-

riem spirituum ita mutant, ut per arterias cerebri libere ire non possint, sed impacta hæreant: talia sunt sàpe $\alpha.$ polyposæ in carotidibus, vertebralibusque arteriis concretiones, sive circa cor primo, sive intra ipsum cranium factæ; quæ cordis palpitatione, pulsu inæquali, vertigine, scotomia, frequentioribus, & ad auctum motum caloremve, incresentibus, se manifestant. $\beta.$ spissitudo inflammatoria cruoris; quam docent febris acuta continua, phrenitis, dolor capitinis ingens, inflammatoryis, diu prægressa; tum omnia signa, quæ oriuntur à sanguine, qui impeditus ire per vasa cerebri, eo majore copia, & impetu per ramos carotidis alios tuit, unde rubor, tumor, inflammatio oculorum, cum lachrymis excussis, faciei, & colli. $\gamma.$ crassa, glutinosa, pituitosa iners sanguinis totius natura; unde senibus, catarrhosis, frigidis, humidis, pallidis, leucophlegmaticis, hic morbus admodum familiaris; quin & præsagitur iis futurus jam ante adventum suum, per otia, hebetudines, somnolentiam, pigritiam ad motus quoscunque, vocem solito tardiorem, tremores, steriores, incubos, oculos pallidos, turgidos, humentes, caliginosos, vomitum pituitæ frequentem, vertigines, respirationem ad minimos motus anhelosam, cum natum pinnis compressis, omnes causæ, unde glutinosum iners fit, accumulatur (69. ad 75.).

$\delta.$ Quæcunque arterias ipsas, vasave nervosa cerebri ita comprimunt, ut cruor, spiritusque, transfluere non possint. $\alpha.$ plethora,

ubragine

cacochymia replens , calida valde temperies , hinc obnoxia huic malo , maxime si motus , calorve ingens velocitatem adauxerint ; hinc his accidere solet à lauto valde cibo , potu , medicamentis acribus & valde moventibus , ut sunt cardiaca , volatilia , vomitoria , &c ; æstu , motuque exorbitantibus , intentione animi summa , diurna , sæpe repetita . 3. tumores quicunque intra cranium nati , inflammatorii , abscessus , serosi , pituitosi , steatomatosi , scirrhosi , ossi , vel arterias , vel venarum coitum circa torcular , vel nervorum initia medullosa , comprimentes , aut medullam cerebri ipsam . 4. nimia velocitas cruoris in caput determinata , dum per inferiora arteriosa vasa impeditum iter per quascunque ex infinitis causas . 5. quæ extra cranium venas cerebri sanguinem referentes comprimunt rursum quæcunque causa . 6. effusi humores sanguinei , purulenti , ichorosi , lymphatici , supra duram piamve matrem externe comprimentes .

4. Omnia , quæ arteriosa , venosa , lymphatica vasa interioris cerebri , circa cavitates ita solvunt , ut exeuns liquor aggestus , compressu suo fornicatas cerebrosorum nervorum origines lœdat . Talia sunt , serum acre in hydropycis , leucophlegmaticisque ; sanguis in plethoricis ; acrimonia atrabilaria in melancholicis , scorbuticis , podagricis ; quæ vulgaris causa intra 40 & 60 gesum ætatis annum agens ; quæ omnia latentia per causas moventes excitata , sæpe subito morbum hunc creant . Hujus ergo prænuncia ex natura materiae prius natæ , &
- *Tumors*
caorsi
luficari
gravitatis

cognitis causis excitantibus , peti debent . Maxime his animi affectus summi , & intensissima studia , nocent .

5. Huc venena quædam referuntur , quæ tam en vel ex vi trium ultimarum causarum (N° . 2. 3. 4.) agunt , vel potius pulmoni primo , quam cerebro nocent .

1011. Causas has (1010.) docuit Anatomica inspectio cadaverum apoplexia extinctorum , atque observatio historica eorum , quæ in ipsa horum ægrorum curatione observari possunt : meditatio autem facile in dictas (1010.) classes ordinat , curationi inveniendæ quam aptissimas .

1012. Ex iisdem constat à diversis , & oppositis quidem causis , morbum hunc sæpe produci ; adeoque bene dividi in sanguineam & pituitosam ; sed non perfecta divisione , quum & serosa , & atrabilaria , & polyposa sit , & alia .

1013. Locus vero affectus in apoplexia exquisita est totum sensorium commune ; in parapoplexia vera ejus quædam pars præ cæteris , reliquis quodammodo , sed tamen minus , pressis . Cerebello , ut plurim in , in initio illæso .

1014. Unde patet , cur pulsus & respiratio exerceantur , sensibus interim , motibusque voluntariis , destructis ? Imo cur sæpe pulsus & respiratio crescant pro rato , quo sensus , motusque plus decrescunt , ut & circa mortem ?

1015. Magnitudo igit ur apoplexiæ censetur ætate , temperie , fabrica æ gri ; tum vehementia symptomatum , & in primis absoluta destructione sensuum , motuumque ; respira-

tione valida cum profundo stertore ; spuma circa os copiosa , viscidaque ; sudore tenui , guttatum hærente ; frigidusculo ; ortu ex debili primo parapoplexia prægressa ; ortu ex epilepsia ingenti præmissa , vel ex causa nota vehementiori.

1016. Levitas & sanabilitas mali contra decernitur ex levitate symptomatum , absentia dictorum (1015.).

1017. Lenis apoplexia solvitur superveniente sudore multo , æquabili , rorido , calido , levante , urina multa , crassa ; hæmorrhoidibus largis , diu fluentibus ; fluxu menstruo restituto ; alvi fluxu ; febre magna.

1018. Paulo gravior , superata causa , solet mutari in paralysin alicujus partis musculosæ ; totius lateris unius , unde hemiplegia ; vel omnium cervici suppositorum partium , unde paraplegia dicitur ; quæ raro curatur , semperque memoriae , judicii , motuum læsiones relinquunt ; unde soporosi , hebetes , tremuli , vertiginosi , pufillanimes remanere solent.

1019. Exquisita apoplexia (1015.) , attrito cerebello , corruptis liquidis , causa in cerebellum propagata , in mortem cito finitur , raro septimum diem excurrens.

1020. Futura apoplexia prævidetur : 1. ex cognita naturali temperie (1010. N°. 1.). 2. materie morbosa cognita ut causa proëgumenta (1010. N°. 2. 3.). 3. ex procatarctiis . 4. ex primis effectibus incepti mali , ut sunt tremor ; vacillatio ; vertigo ; scotomia ; stupor ; sopor ; memoria vacillans ; tinnitus aurium ; inflatus superiorum ; respiratio

solito profundior , cum naribus compressis , incubus.

1021. Præsens facile noscitur , si modo inter diversos ejus gradus distinguitur.

1022. Curatio hujus mali generalis nulla dari potest : oportet enim ; ut pro varietate causæ (1010.) , modi applicandi , & loci affecti , varia omnino sit ; & ut applicetur antequam malum adoleverit.

1023. Si ergo ex lenta , inerti , frigidaque causa (1010. N°. 2. lit. 2.) oritura prævidetur per signa ibi posita , statim conandum . 1. ut pressio glutinosi à capite avertatur . 2. lensor in cerebro & in toto corpore attenuetur.

1024. Pressio in vasa cerebri minuitur 1. derivatione in alia , & opposita loca . 2. evacuationibus universalibus.

1025. Vapor , fatus , balneum , suetio , epispasticum , rubefaciens , vesicans , causticum , fonticulus , setaceum , frictio , ligatura determinata , venis majoribus , pedibus , cruribus , femoribus , applicata primo scopo attingendo (1025. N°. 1.) valent . Collusiones , gargarismi , masticatoria , salivam moventia , apophlegmatismi , ori , faucibus , naribus applicata , eidem inserviunt.

1026. Vomitoria , purgantia valida , certo determinata ; scarificatio ; venarum pertusio secundo scopo (1024. N°. 2.) satisfaciunt ; licet aliquid semper incerti secum ferant.

1027. Lensor vero , præmissis (1024. 1025. 1026.) determinantibus , dissolvitur remediis generalibus contra gluten descriptis (75.) cum prudentia adhibendis , capiti ap-

plicandis omni forma : inter omnia vesicæ per cantharidas profunt , & insecta similia sensim usurpata.

1028. Si ab iisdem causis (1023.) apoplexia jam facta est , raro curatur : si vires ferunt , eadem tentanda (1023. ad 1028.) nari bus , ori , capiti applicanda omnia , quæ sensus excitare queant ; acerrimi usurpandi stimuli quicunque ; alvus acri clysmate laxanda.

1029. In usum tamen horum omnium (1028.) augetur sœpe malum , materie magis mota , & impasta , per omnia stimulantia : viribus tamen mox projiciundis per evacuantia. Hinc in concilianda dissolutione semper evacuationi & avulsioni studendum , quantum res pati queat : inde regula ; Venæ sectio , ni juvet , occidit.

1030. Si autem per sua signa (1010. N°. 2. l. 6. N°. 3. l. a. l. v.) apoplexia oritura prævidetur , illico configiendum ad ea , quæ velocissime inanire , resolvere , avertere , queant . 1. ergo fiat larga , cita , missio sanguinis , & quidem ex jugularibus venis ; quæ pro re nata , repetatur : post hanc enim , si statu est morbus sanabili , statim levamen oriri solet . 2. tum purgans antiphlogisticum detur magna copia , aliquoties repetatur , ut fere assidua diarrhoea excitetur ; si autem purgantia non satis cito operantur , clysinate satis acri de terminentur . 3. toto dein decursu morbi medicamenta refrigerantia , diluentia , attenuantia , ad urinas ducentia , exhibeantur . 4. assi duo simul revellentia fortia addantur , donec malum superatum sit . 5. victu , potuque utatur tenuissimis . 6. caveatur summopere ab om-

ni medicamento valido stimulante , movente , calefaciente ; à calore extero ; à decubitu in lecto , maxime declivi & supino.

1031. At si illa ipsa (1030.) jam facta est , vix ulla spes supererit ; eaque sola in exercitatione eorundem (1030.).

1032. Quæ vero ab extravasatis liquidis inter cranium & membranas , inter membranas ipsas , à vulnere , contuso , fracto , suppuratore oritur , jam tractata est in vulneribus capitis (267. 268. 273. ad 297.), unde petenda.

1033. Quæ ab effusis jam liquidis interioribus cerebri cavitatibus orta jam est (1010. N°. 4.) , per sua signa ibi data , cognita , vix requirit medelam , quum plerumque mors certa adsit : si quid tentandum , id omne sperandum 1. à resorptu effusi in venas iterum (279. 280.). 2. à correctione acrimoniae prædominantis , & glutinis simul , quæ nulla re felicius , quam per faponacea Chemica absolvitur.

1034. Quæ à prædominio lymphæ extravasatae orta est , facilius tollitur , omissa , utpote hic fere nocente , missione sanguinis ; datis hydragogis fortissimis statim ad alvum determinatis ; tum dissipantibus applicatis ; maxime vesicatoriis largissimis , diu apertis ; victu exsiccante ; fortibus epispasticis , fonticulis , sericeisque.

1035. Si vero à venenis jam producta fuerit , nulla hactenus medela descripta habetur ; ut nec illi , quæ à polypo.

CATALEPSIS.

1036. **C**Atoche , Cathocüs , Catalepsis , dicitur morbus , quo laborans repente , immotus , nec sentiens , illum corporis statum retinet , quem primo momento accedentis morbi habebat .

1037. Hujus ergo proxima causa immobilitas sensorii communis , prout primo momento insultus se habebat .

1038. Ergo sanguinis cerebrofi , glandularum cerebri , emissariorum ejus absoluta quies , ut in initio .

1039. Omnes quidem in eo morbo functiones cerebri laeduntur , & illæ , quæ inde pendunt ; soli musculi sic manent tensi ut in initio erant ; cæterum respiratio & pulsus super sunt , at plerumque leves .

1040. Febris intermittens diu perdurans , maxime quartana ; melancholica , sicca , stri-gosa temperies ; menstrua , & hæmorrhoides retenta ; terrores summi , subitique ; profunda , protracta diu in unum objectum meditatio ; febres validæ in homine sanguinolento accessæ , morbum hunc plerumque antecedunt .

1041. Dissecta cadavera demonstraverunt arterias venasque cerebri valde turgentes fortiter impacto denso cruce .

1042. Sanatur sæpe excitata larga narium hæmorrhagia .

1043. In alios morbos raro transit ; aliquando tamen Epilepsia , Convulsio , Dementia , æsthesia , eum exceperunt , in mortem plerumque luitur .

1044. Curatio tentatur pro varietate causæ varia. Excitando per objecta valide in organa sensuum agentia, ut sunt lux, sonus, stimulus, sial volatilis acer, dolor, frictio, motus continuatus; hæmorrhagiæ ex naribus prolectu; hæmorrhoidalis, menstruive fluxus prolectu; sternutatoriis; vomitivis; vesicatoriis; fonticulis; setaceis; victu humectante.

C A R U S.

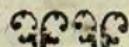
1045. **C**arus est apoplexia levis, somnus vero gravissimus, cum febre, ex causis maxime cerebrum illæsum comprimentibus (1010. N°. 3. I. a. 8. v. d.), aut causis obstruentibus, sed facilis, quam in apoplexia, solvendis (1010. N°. 2. I. b. v.): est in hoc aliqua perceptio, sed subitanea; aliquis sensus, sed parvus.

1046. Hinc à caro soluto sanitas, nisi quod forte titubatio vacillans capit is aliquamdiu supervexit.

1047. Curatio petenda ex curatione apoplexiæ tradita (1020. ad 1036.).

1048. Coma vigil, Coma somnolentum, Cataphora, videntur tantum esse Cari leviores species (703. ad 710.).

1049. Lethargus autem levior est apoplexiæ species ex causa frigida, lenta, aquosa: unde ex historia apoplexiæ ejus cognitio & curatio petenda (1008. ad 1036.).

DE MORBIS CHRONICIS.

1050. **H**actenus de morbis principibus acutis internis, & externis: nunc de Chronicis agendum. Illi vero, si in corpore nati, ortum duxerunt vel ex vitiis liquidorum sensim natis, vel ex vitiis relictis à morbis acutis non bene sanatis.

1051. Vitia liquidis sensim nata oriuntur 1. ex ingestis aëre, cibo, potu, condimento, medicamento, veneno, tam alienis, ut nostris humoribus similia non sint, tam validis, ut vi nostrorum viscerum & humorum nostris assimilari non possint. Eaque sunt *a. acor* (60. ad 69.). *b. austерum*, ex acore & terrestri plurimo unitis, ut à fructibus immaturis, vel adstringentibus, succis, vinis, & similibus; quæ liquores coagulant, vascula constringunt, hinc obstrunctiones duras pariuat (31. 36. 40. 50. 51. 113. №. 1. 117.). Sanatur diluentibus, alcalicis fixis, saponaceis alcalicis, diu, prudenter usurpati. *v. acre pingue aromaticum*, ex cibis, potibus, condimentis, calidis odo-re, sapore; hæc calorem, attritum, læsionem minimorum vasculorum, dolores calidos, attenuationem liquorum, horum putrefactiones, extravasationes, & similia multa producunt: curantur aquofis, farinosis, gelatinosis, acidis. *d. Pingue iners*, ab nimio usu pinguium ex animalibus terrestribus, piscibus, vegetabilibus oleosis; hinc obstructio (117.), ranciditas biliosa, inflammatio, corrosio, putrefactio pessima (82. 526.). Curatur di-

luente, saponaceo, acido. $\epsilon.$ *salsedo muriatica*, ex sale, salitifve; vascula destruit, liquida solvit, acria reddit illa, hinc $\alpha\pi\phi\iota\omega$, solutiones vasorum, extravasationes liquorum, non cito putrescentium, sed maculas producentium. Tollitur aqua, acidis, lixivio calcis vivæ. $\zeta.$ *alcali* (76. ad 91.) $\eta.$ *glutinosum* (69. ad 76.). 2. à viribus nostris nimiis ingestæ (50. ad 58. 92. ad 106.), 3. à spontaneis nostrorum humorum vitiosis permutationibus (58. ad 91.).

1052. Ex morbis acutis male sanatis oriuntur vitia in humoribus quounque corporis loco: $\alpha.$ purulenta (158. N°. 5. 6. 7. 402.), quæ producunt multa mala (936. N°. 4. 941.) : sanantur (942.). $\beta.$ Ichorosa (158. N°. 4. 206.), quorum effectus rodere, consumere. Sanantur blandis, demulcentibus, inspissantibus: $\gamma.$ putrefacta, quæ recensita (1051. N°. 1. 1. 2. $\zeta.$ N°. 3.).

1053. Morbi acuti male sanati in partibus solidis. compositifve, relinquunt Abscessus (387. 402.), Fistulas (413.), Empyemata (894.) Schirrhos (392. 484. 485. 486.), Cancros (492. 494.), Caries (526.).

1054. Ex his in morbis (1051. 1052. 1053.) simplicibus, aut omni modo compositis inter se infiniti sene alii, ut effectus, sequi possunt; adeoque ex eorum dato intellectu hactenus optime perspici, & curari.

1055. Quum vero inde pendeant, ut patet, omnes Chronicæ; horum ergo generalis doctrina, divisioque hinc hauienda.

1056. Unde etiam statim appareat, hos varietate quidem infinitos ratione symptomatum, tamen ex origine non adeo composita

pendere , neque tam varia medicamenta , me-
dendive methodum requirere ; tum simul
perspicitur diurnitatis in plerisque , in-
curabilitatis vero in multis ratio ; id ipsum
pertractando jam patebit .

P A R A L Y S I S .

1057. **P**Aralysis vocatur musculi laxa im-
mobilitas , nullo nixu voluntatis ,
vel vitæ , superanda ; sensus aliquando simul
absolute perit ; aliquando levis cum stupore ,
sensuque quasi punctorio levi , supereft .

1058. Causa hujus proxima semper impe-
ditus fluor liquidi nervosi à cerebro in mus-
culum paralyticum , vel liquidi arteriosi in
eundem .

1059. Ergo oriri potest 1. ab omni causa
apoplexiā generante (1010.) 2. ab omni
ea , quæ nervum transmittendo spiritui inep-
tum reddit . 3. Quæ introitum arteriosi cruris
in musculum impedit . Inde paraplegiæ , hemi-
plegiæ , paralyſios partis singularis , natura
intelligitur .

1060. Itaque apoplexia ; levior parapople-
xia (1009. 1010. 1015.) ; epilepsia ; convul-
ſio ; dolor ingens & diutinus ; omnes solitæ
evacuationes retentæ cum subsequentे verti-
gine , ut hæmorrhoidum , menstruorum , ab-
ſcessuum , fistularum , alvi , vesicæ , salivæ
metaptoſes cujuscunque materiæ morbosæ in
acutis , vel chronicis ; quidquid obſtruendo ,
ſolvendo , comprimendo , ligando , diſtor-
quendo , diſtrahendo , conſtringendo , ner-

+ apoplex
paralysie

vos lœdit; adeoque crassi humores, vulnera, erosiones, abscessus, gangrænae, tumores inflammatorii in integumentis nervosæ medullæ, in gangliis, in nervis ipsis, serosi, purulenti, ichorosi, scirrhosi, & similes, fortes arctæ que ligaturæ, fracturæ, luxationes, adstringentia valde alimenta, medicamenta, venena; inde frigus summum, calor maximus, humiditas frigida, usus aquæ calidæ nimius, assiduus, vapor arsenici, antimonii, calcis recentis, mercurii, & aliorum venenorum, Paralyсин creare possunt.

1061. Causa proxima (1058.), & remota (1059. 1060.), adeoque his nata paralysis ipsa, varios admodum producit effectus, pro varietate sedis, ubi illa causa hæret; pro varietate magnitudinis, qua ibi hæret; pro diversitate partis affectæ, prout vitæ necessaria magis minusve, magis mediate, vel immediate; inde enim lethalis, minus lethalis, sanabilis, incurabilis haberi potest.

strix
deficitiam
stomachum
apoplexia
atrophia

1062. Paralysisis Cordis, pulmonum, musculorum respirationi inservientium; gulæque, brevi lethalis: stomachi, intestinorum, & vesicæ, à causis internis, valde periculosa: musculorum faciei mala, & facile in apoplexiā mutabilis. Paraplegia valde periculosa, apoplexiæ prænuncia, hæc nata lethalis: hemiplegia mala, paraplegiæ affinis, hinc apoplexia necans; quæ cum frigore, insensibilitate, atrophia partis, mala, raroque medicabilis: quæ cum sœva convulsione, & magno calore partis oppositæ, mala; ex horum vero oppositis scitur, quænam sanabilis, minusque metuenda sit: quænam vero quoties causa repentinæ, nec ullo præfigio prævisæ, mortis,

mortis, sine ullo fere symptomate concomitante.

1063. Quæ omnia (1057. ad 1063.) si quis singulis musculis, cujuscunque demum functionis auctoribus, applicat, infinitorum certe, & maxime mirabilium morborum causas intelligit, diagnosin, prognosinque sciens.

1064. Sanavit Natura hunc morbum attenuando & dissipando materiem morbosam, mala crisi ad cerebri exteriora, ejus ventriculos, circa medullam oblongatam, spinalem, exitam nervorum à medulla, nervos, depositam; solvendo impaeta per magnam febrim supervenientem; movendo per tremorem convulsivum partis; educendo per diarrhoeam largam & diuturnam.

1065. Curatio requirit ablationem causæ (1059. 1060.), nervorum functionem & arteriarum impedientis, dein liberi fluxus restorationem.

1066. Causa impediens aufertur variis modis, causæ, prius perspectæ, facile applicandis.

1067. Si illa causa intus hærens, crassa, stagnansque est, utendum iis remedii, quæ producere possint illa, quibus Natura (1064.) sanavit hunc morbum saepe.

1068. Ergo curatio tentatur 1. attenuantibus, dissipantibusque. a. Aromaticis, cephalicis, nervinis, uterinis dictis vegetabilibus, specie succi expressi, infusi, decocti, extracti, spiritus, conditi. c. Salibus fixis ustione, volatilibus destillatione, aut putrefactione hinc electis. z. Oleis expressione, coctione, infusione, destillatione hinc productis. d. Sa-

~~Salicium~~ ponaceis ex hōrum combinatione per artem productis. 1. Virosis animalium partibus, infectorum succis, spiritibus, oleis, salibus, tincturis. 2. Salibus fossilibus, crystallis metallicis, & iis, quæ ex his maxime composita. ~~oleorum~~ His omnibus, ut se mutuo juvent, cum prudentia, permistis: atque horum quidem usu attenuatio, dissipatio, calor febrilis, obtinetur. 2. Validis stimulantibus, & impacta quæcunque fortiter, motu nervoso tremente & convulsivo excitato, excutientibus: eo in primis sternutatoria, & vomitoria fortia pertinent; si aliquoties in primis repetuntur. 3. Purgantibus per alvum calidis, solventibus, aromaticis, vegetabilibus, vel & fossilibus actibus, metallicisque mercurialibus, antimoniatis, adeoque fortibus hydragogis, larga dosi, pluribus diebus successive repetita, datis; quorum ope copiosa, & aliquamdiu perdurans diarrhoea, excitetur. 4. implendo primo vasa corporis largo potu attenuantium præmissorum, dein excitatione majoris motus, & sudoris, ope vaporis spirituum accensorum.

~~Castori~~ 1069. Frictiones externæ siccæ, calidæ ad ruborem usque, vel cum spiritibus penetranti & stimulante virtute præditis ex animalibus, vegetabilibusque, aut cum oleis, limentis, balsamis, unguentis, nervinis, profundunt. Balnea vaporum, immersiva; Emplastra acria, aromaticæ, attrahentia dicta; Cucurbitæ; scarificationes; vesicatoria; fustigations; dolorem & levem inflammationem excitantia, ut urticæ, & similia, juvant.

1070. Maxime autem curandum, ut ad se-
dem causæ detectam omnia remedia (1068.

1069.), si possibile, applicentur: pars læsa, plures simul eodem vitio læsa, scientia musculorum, nervorum, horum unitio, origo, dispersus, & cognitio functionum ab unoquoque horum pendentium, si comparantur inter se, clare docent sedem latenter mali.

E P I L E P S I A.

1071. **P**Riori malo adversus valde morbus Epilepsia est, quæ adesse dicitur, quoties homo subito prosternitur, amissis sensibus externis, internisque, cum concussu violento, involuntario muscularum omnium, vel aliquorum, reciproco, alterna cum requie, & novo paroxismo.

1072. Morbus hic mira facie variatus saepet tam mirabilis apparet, ut diis, demonibus, iræ divinæ, incantamentis, & similibus causis, naturalibus majoribus, adscriptus saepet fuerit.

1073. Nulla quippe gesticulatio, inflexio, posituraque noscitur, quam non aliquando exhibuerit; omnes quoque nonnunquam æmulatur motus, cursus, ambulationis, gyrations, prostrationi, decubitus, erecti, rigidi que corporis species.

1074. Omnes tamen hæ varietates tantum versantur in mutatis motibus aliquarum partium mobilium, adeoque musculosarum; ergo tantum ponunt varias muscularum contractions; hinc varios liquidi nervosi influxus; inde variam hujus à sensorio communi expressio-

sionem in nervos ; tandem itaque varias cau-
fas in cerebri medulla has expressiones produ-
centes : quæ optime noscuntur enarratione
harum historica.

1075. Illæ autem sunt 1. hæreditariæ ex
labe gentili Patris , Matri ; parentumve , aut
majorum , silente sæpe morbo in genitore ,
dum ex avo derivatur in nepotem . 2. Conge-
nitæ , ex imaginatione Matri gravidae exci-
tata per conspectum Epilepticum . 3. Cere-
brum in integumentis suis , superficie , sub-
stantia , ventriculis male affectum , per vul-
nera , contusiones , abscessus , pus , faniem ,
ichorem , sanguinem , lympham acrem , fœ-
tidam , excrescentias osseas cranii interni ,
intropressiones ejus , cartilagineam sinuum ve-
nosorum naturam , fragmenta , spinae os-
sium , vel instrumentorum lædentium menin-
gas , cerebrumve , argentum yivum ad cere-
brum quacunque via delatum . Idem cerebrum
affectum male per inflammationem , corrup-
tionem , erosionem meningum , à carie ossis ,
bile atra , gummatibus venereis . Has autem
causas juvant omnia , quæ liquidorum in cra-
nium affluxum augent , ut sunt , plethora ,
motus , calor , ebrietas , epulæ , venus , in-
genium perspicax , altum , meditatio pro-
funda , affectus animi ingentes , imaginatrix
vis ingens , terror , metusque in primis . 4.
omnes violentæ affectiones generis nervosi ,
ut sunt magni & periodici dolores , passio
hysterica , rosiones & irritations à lumbri-
cis , dentitione , acri humore , lacte caseoso ,
acri , acido infantum , meconio , contagio
variolarum , cardiogmo , ulcerosa materie
alicubi hospitante , inedia , crapula , acribus

potulentis , esculentis , medicamentis , vénénis. 5. ab interceptis nonnullis , quæ olim excerni solebant , sanie , pure , menstruis , lochiis , hæmorrhoidibus , urina. 6. fumis nonnullis paroxismum integrantibus , fomite aliquibi hærente , unde sensu elevatæ auræ adscendens cerebrum petit.

1076. Quæ omnia (1075.) historia obseruatorum , & incisio cadaverum , docuit.

1077. Effectus hujus morbi reduci possunt : 1. ad mala corrupti tot violentis & repetitis convulsionibus cerebri , unde vacillatio memoriæ , hebetudo , stultitia , paralysis , apoplexia , mors. 2. ad mala nervorum & muscularum , unde horum , & artuum , contractions , distorsiones , deformitates. 3. à violento spasmo inflammatio , gangræna , nigredo partium sanguinolentarum , maxime quæ supra musculos sitæ sunt. 4. ad secretiones quasdam in impetu paroxismi vi factas ; cibi , potus , lymphæ , bilis , spumæ , muci , salivæ , sursum rejecta ; foecum alvi viridium , seminis , urinæ per inferiora egestio ; sanguis utraque via secretus huc spectant.

1078. Inde intelligitur , quæ hereditaria ? Cur ea nunquam sanabilis ? Quæ idiopathica . Cur raro curabilis ? Quæ sympathica ? Cur sape curabilis ?

1079. Atque etiam liquet , diversissima remedia , diversissimam curandi methodum , ad hunc morbum requiri , pro nota varietate causæ , materiæ peccantis , loci , ad quem applicatio remedii , per quem eductio mali , fieri debet.

1080. Causa enim prima & secunda , in mala conformatione solidorum consistens (1075.

Nº. 1. 2.), vix ullam suscipit radicalem medelam ; paroxismorum autem renovantes causas , utpote renatas assidue , tollere tuto potest : unde hæ , infinitæ , nec nisi observando cognoscendæ , indagari debent sedulo , dein pro sua natura curari.

1081. Tertia (1075. Nº. 3.) cognoscitur ex symptomatibus aliis læsum simul cerebrum designantibus , ut est dolor , gravitas , plenitudo , læsio capitis antecedens , vertigo , tremor universalis , scintillæ oculorum , eorumdem immobilitas , circumgyratio totius capitis , vel & corporis. Hujus causa solida vix tolli potest , quia vix cognoscitur singularis : revellentia , discutientia , viam parantia , depurantia , juvant : hinc venæ sectio ; purgatio , vomitus , inustio , fonticulus , fistula , epispasticum , vulnus capitis , cranii perterebratio , antihysterica , opiata , profundunt : ex quibus quid eligi debeat , docebit inventa mali causa proxima (1079.).

1082. Quæ à causa quarta (1075. Nº. 4.) fit , ea tractanda erit varia pro varietate suæ causæ proximæ : hinc anodyna , paregorica , narcotica ; antihysterica ; anthelmintica ; demulcentia & corrigentia acrimum ; incisio apta gingivarum ; ablatio , correctio , materiæ ulcerosæ , tunc fiunt antiepileptica.

1083. A quinta causa (1075. Nº. 5.) ortæ epilepsia medela fit solvendo materiem immobilem , laxando vias , expellendo : hinc vesicatoria , caustica , fonticulos , & fistulas producentia ; aristolochica ; emmenagogia ; hemorrhoidas aperientia ; diuretica toties contra hunc morbum profundunt.

1084. Quæ autem à causa sexta (1075.

E P I L E P S I A.

3

Nº. 6.) oritur , tolli poterit , sanata debilitate generis nervosi nimis facile movendi , quod exercitio motus , lusus , equitationis , vectio- nis ; assumtu aromatum ; usu chalybis , & corroborantium optime fit : tum etiam loci fomi- tis exulceratione artificiosa , profunda , diutur- na , inducta cæsim , causticis , vesicatoriis ; dein autem apertis retentis diu per suppurantia corrosivis mixta : tandem ligaturis nervum com- primentibus affectum.

1085. Ex his vanitas apparet omnium spe- cificorum , & methodorum , quæ inanis ja- ctantia contra hoc malum laudat.

1086. Et patet quidem , causam proximam omnis Epilepsiae exquisitæ semper esse nimiam cerebri in nervos motorios , nullam in sentien- tes actionem.

1087. Atque causas , quæ reciprocos paroxi- smos creant , numero & varietate plurimas esse.

1088. Tandem vero spasmi singularis , opis- thotoni , emprosthotoni , tetani universalis , origo , natura , effectus , sanatio , sponte pa- tent ; quum sint modo species Epileptici in- fultus singularis.

MELANCHOLIA.

1089. **M**elancholia vocatur Medicis ille morbus, in quo æger delirat diu, & pertinaciter, sine febre, eidem fere & uni cogitationi semper affixus.

1090. Hic morbus oritur ex illa sanguinis & humorum malignitate, quam bilem atram dixerunt Veteres; & rursus idem morbus à mente initium ducens brevi in corpore bene sano ipsam bilem atram facit.

1091. Ideo opus hic erit paucis ideam pingere mirifici hujus mali, & de quo tam obscura doctrina habetur, ut injusti criminis rea agatur Antiquitas.

1092. Si in toto sanguine mobiliora dissipata reliquerint immobilia unita, tum ille erit crassus, ater, pinguis, terrestris. Ei vero nomen dabitur *humoris atrabilarii*, vel *succi melancholici*.

1093. Cujus (1092.) causa, omne id quod mobiliora expellit, reliqua figit: vehemens mentis exercitatio, noctes atque dies in unum fere objectum occupata; pervigilium; animi motus magni, sive hilaritatis, sive mæstitiae; magni & operosi motus corporis multum repetiti, in primis in aëre valde sicco & calido admodum; eo & immodica venus; cibi austeri, duri, sicci, terrestres, cum quiete & torpore corporis diu assumti; potus similes; huc fumo, acre, sale induratae animalium partes, maxime durorum & annosorum, fructus immaturi, farinacea non fermentata, me-

dicamenta adstringentia , coagulantia , tigentia , refrigerantia , venena lenta , similia ; febres , calidæ diu hærentes , sæpe repetentes , sine bona crisi , & sine diluentibus , abeuntes.

1094. Ubi jam in cruore id malum (1092.) per suas causas (1093.) natum adhuc omnem circumfeunte humorem æquabiliter inficit , producet aliquos morbos statim conspicuos , qui fere sequentes : color externus , internusque , primo pallidior , flavior , magis fuscus , livescens , niger , cum maculis similibus ; pulsus lentior ; frigus majus ; respiratio lenta ; circulatio per sanguinea vasa bona , per lateralia parcior , minus bona ; hinc humorum secretoriorum & excretoriorum omnium minor , tardior , crassior , exitus ; minor consumtio ; parcior appetitus ; macies ; moestitia ; solitudinis amor ; affectus animi quicunque pertinaces , magni ; in reliquis *αδιαφοριαι* ; torpor ad motus ; summa tamen simul studii cujusque & laborum constantia .

1095. Habet ergo pro materie terram & oleum spissum sanguinis , unita , compactaque simul : quæ prout liquidiore , blandiore , diluente parte magis privata , quoque ipsa magis condensata , tenacius mixta , & diutius nata , eo effectis pejor , eo curatu difficilior est .

1096. Inde diagnosis , & prognosis (quæ clarior ex sequentibus) patent , quin & sanationis ratio hinc constat .

1097. Statim enim ac initii primis (1093 1094.) , causa , effectuve , se prodit , animo assida objectorum variatio concilianda , & quidem ipso ignaro ; eligenda autem , quæ affectui prædominantem oppositum in ægro creare

solent; diluentibus, demulcentibus, paregoricis, narcoticis, quiete, conciliandus somnus est; aëre utendum humido tepescente; cibi dandi leves, liquidi, sanis humoribus similes, recentes, blandi, vi leni saponacea laxantes, atque in horum usu diu persistendum; medicamenta danda diluentia, acre demulcentia, oleosum terrestre resolventia, vasa laxantia, leni stimulo expellentia, ut succi bene maturorum fructuum horæorum, mellita, olera, juscula ex his confecta; aquæ minerales; potus optimus ptisana mellita leviter; abstinentia sedula à causis mali (1093.).

1098. Si autem illa ipsa materies (1092.) per easdem causas (1093.) magis densa, tenax, immobilis redditæ est; necessario in vasa hypochondriaca depelletur: id enim natura hujus humoris, situs & conditio horum vasorum, & leges hydraulicæ docent. Inde sensim hic hæredit, accumulabitur, stagnabit: tum vocatur *Morbus Hypochondriacus*, lienem, ventriculum, pancreas, omentum, mesenterium, obsidens.

1099. Hinc ibi producit sensum assidui ponderis, anxietatis, repletionis, maxime ab assumtis, cibo, potuque; respirationem obgravata viscera abdominalia difficilem; bilis utriusque, pancreatici, stomachi, intestinorum, mesenterii succi in confectione, secretione, permistione, efficacia in cibis, impedimenta; inde digestionem primam omni modo lœsam; esculentorum corruptionem in crudum acidum, si ex vegetabilibus, in putridum alcali, rancidumve oleosum, si ex animalibus; hinc ructus, flatus, spasmos, adstringam alvum, fæces induratas; icterum pe-

jorem gradu , quam prior (1094.) ; omnia mala (1094) jam pejora .

1100. Ubi jam eosque adolevit (1098.) , & per effecta sua (1099.) se manifestavit , summa ope nitendum in curationem , quia aliter tetra mox oritur mali indoles ; difficultas autem maxime vitanda hæc est : si malum perseverat , fit incurabile , & sæpe lethale , ut in sequentibus liquebit : si evacuantibus pugnatur , fani , & facile mobiles humores expelluntur , tenaces malique hærent , unde pejor morbus : si per stimulantia & solventia valida tentatur , sæpe subito soluta materies acris fit , & impetu magno ruens in tenera vasa hepatica , ea destruit , unde multa , & immedicabilia mala .

1101. Hinc 1°. lente mobilis reddenda materies est , indagando naturam prædominantis acrimonie ; tum dando medicamenta sapona-cea , in quibus prædominetur acrimonia opposita illi , quæ in illo humore adest ; in his pergendum , donec pulsus inæqualis , debilisque , nausea , tenesimusve , anxietas , febricula , signa dent motæ materiei ; tum 2°. statim leni laxante purgatione , clysmate simili , sero lactis , aqua minerali , similibusque expellenda est .

1102. Verum si eadem illa materies (1098.) jam fixata , compactaque , ibi diu hæsit , ipsa acris fieri incipit , & rodens , per stagnationem , motum viscerum , calorem ambientium ; nova assiduo aggeritur , quia jam obstructio facta est , & causæ eadem perdurant ; hinc mole aggesta , acrimonia nata , motu assiduo , vasa extendit , rodit , corruptit ; inde lienis , stomachi , pancreatis , omenti ,

mesenterii , intestinorum , hepatis , similis destructio ; adeoque omnia mala (1099.) priora multum auget , maxime vero assiduo putrefacti vapore venis recepto omnes functiones , in primis cerebri , perturbat. Tumque vocatur vero nomine *Bilis Atra*.

1103. Quæ deprehensa per hæc ejus signa data (1093. 1094. 1099. 1102.), non nisi prudentissima arte eliquari , moveri , educi potest , ob difficultates (1000.) hic adhuc majores , & facile excitandam , dein vero vix moderandam , morbi acerrimam materiem , hinc sit omnis victus oppositus acrimonie in humore prædominantia cognitæ ex (1051.), sit ille idem semper leniter solvens , stimulans , laxans alvum , paucas foeces à digestione relinquens ; potus , vel ex ptisana mulsa , vel ex succis horæis , vel ex sero lactis sit ; motus corporis sit levis , continuusque ; calor admodum temperatus ; somnus multus ; balnea , fomenta , clysmata , petus in crebro usu sint ex his , quæ sine acrimonia , diluendo , solvendo , abstergendo , macerando , materiem elipient , & dein quam lentissime & prudentissime excernant , via à natura præmonstrata , habita semper ratione acrimonie singularris , quæ simul adest .

1104. Id autem malum (1102.) ad magnam jam acrimoniam proiectum , cum visceribus jam valde corruptis , si durantibus iisdem causis (1102.) , dein motu musculari ; calore solis , ignisve ; victu acri , copiosoque ; medicamentis acribus valide moventibus , cum acrimonia mali effervescentibus ; venenis simili actione lœdentibus ; vel tandem morbis nonnullis validis movetur , tum acrior , mo-

bilis, & jam agens reddita, vasa sua rumpit, corruptum, putrefaciendo resolvit, cum atra bile ipsa in vomicas putrefactas mutat; jam est *bilis atra turgens*: hac jam hucusque projecta, si liquefacta in suis vasibus mota versus hepar, in exesos venae cavae ramulos serpens, cordi infertur, damnosa illa mala producit: si enim de acido coagulante participat polypos cordis, pulmonis, aortae, carotidum, horum mala, mortem creat. Si in cerebrum perrexerit, apoplexiam, paralysin, catalepsin, epilepsiam, deliria, maniam, pessimi generis, & fere immedicabiles, producit. In genere arterioso omnia mutat, febres immanes, brevi omnia putrefacientes profert: si de calci putrefacente participat, gangrenas subito lethales, ubique impegerit, ibi nascit facit. Unde infiniti morbi in toto corpore, & qualibet ejus parte, non curabiles, nisi hoc somite extinto: si autem ruptis viscerum vasculis elapsa materies cava peritonaei occupat, debilitas mox exoritur ingens & insuperabilis, putrefactio acris elapsi, ejusque accumulatio; tum erosio gangrenosa omnium abdominalium viscerum, unde mirabilia phænomena; Tympanitis; mors cum foetore immanni: si autem mota ruerit in jecur, indeque per exesa & dilatata vascula biliosa in vesicam fellis, ductum hepaticum, communem, in intestina, facit nauseas, vomitus, dysenterias atrabilarias, cum anxietate, impetu, dolore, rosione, intolerabilibus, unde inflammationes, exulcerationes, putrefactiones intestinalium, stomachi, œsophagi, faecium, oris, inde convulsiones terribiles, tandemque placida fe-

re mors, gangrenam, adeoque indolentiam, sequens omnium.

1105. Materies vero sic reddita (1104.), una cum tenacitate summa & fere picea simul habet acrimoniam acerrimam acidam, quæ metalla rodat, terram fermentet; aut alcalinam salinam, corrosivam quam maxime; aut oleosam putrefactam, omnium teterrimam. Quæ singulæ species, unde oriantur, quomodo cognoscantur, qui curentur, supra satis demonstratum habetur (58. ad 107. 1051. 1052.).

1106. Atque facile patet consideranti dicta (1000. 1003. 1004.), & situm, structuram, circulationem viscerum, in quibus hæret hic malignus humor, morbum turgentem curatione majorem: diluentia cum opposito acri ad acre prædominans, & opio, primaria sunt.

1107. Ex quibus (1090. ad 1107.) jam facilis intellectus melancholiæ descriptæ (1089.), malique hypochondriaci; nam liquet à diuturna mœstitia prægressa, vasa viscerum abdominalium stricta create stagnationem, mutationem, accumulationem bilis atræ (1092. 1093. 1095. 1098. 1102. 1104.), sensim incrementem, licet corpus fuerit paulo ante quam saluberrimum: Iterumque natam ex corporeis causis eandem bilem atram producere illud delirium (1089.).

1108. Evidentes ergo causæ Melancholiæ (1089.) observatæ sunt: 1. omnia, quæ liquida cerebri nervosa figunt, exhaustiunt, perturbant; ut summi terrores, iisque subitanei, studia acerrima cujuscunque objecti, amor

ingens , vigiliae , solitudo , metus , affectio hysterica. 2. quæ sanguinis confectionem , refectionem , circulationem , secretionem , excretionem variam impediunt , perturbant , maxime in liene , stomacho , omento , pancreate , meseraeo , intestinis , hepate , utero , hæmorrhoidalibus vasis ; adeoque morbus hypochondriacus , acuti male sanati , præprimis phrenitis , caususque , omnes secretiones , & excretiones nimia , cibi potusque frigidi , terrestres , tenaces , acerbi , adstringentes , æstus ingens diu protractus & exassans cruentem , aër stagnans , palustris , umbrosus. 3. nativa corporis indoles , nigra , hirsuta , sicca , gracilis , mascula , ætas media , ingenium acre , penetrans , altum.

1109. Si morbus hic (1089.) diu perseverat , producit dementiam , epilepsiam , apoplexiā , maniam , convulsionem , cæcitatem , imaginationes mirificas , risus , ploratus , cantus , suspiria , ructus , flatus , anxieties , urinam copiosam , limpidam instar aquæ , alio tempore valde crassam , sanguineæ fœcis in vasis viscerum abdominalium retentionem , accumulationem , subitaneam saepe excretionem , alvum pertinaciter stipticam , sputationem tenuem , frequentem , vigiliatum inediæ , frigoris tolerantiam incredibilem.

1110. Attulit saepe curationem superveniens scabies fœda , aliquando Elephantiasin æmulans ; aut varix numerosa , ingens , enata ; tumentium valde hæmorrhoidum fluxus ; atræ bilis per superiora & inferiora rejectio.

1111. Ingens damnum capere solet ab omni medela labefactante vires ; acriter evacuante ; rursumque ab usu corum , quæ liquida vehc-

menter exagitant, sive cardiaca fuerint; sive
alio quounque titulo exhibita.

1112. Unde optima sanandi hunc morbum
methodus est, si causa prima bene observata,
& temperiei varietate, his opposita medela,
variis varia, adhibetur.

1113. 1. Itaque erit indicatio liquida cere-
bri & nervorum excitare, augere, in ordinem
redigere; quod fit: α . avertendo mentem ab
objecto consueto ad alia priori contraria. β . in-
ducendo caute alium animi affectum, melan-
cholico oppositum. γ . inferviendo falsæ ima-
ginationi. δ . aut sœpe magna vi ei repugnando.

1114. 2. Obstructiones, vel causam, vel
effectum falsæ imaginationis, referando, emol-
liendo, incidendo, stimulando, per aquas
minerales, serum lactis, mulsam, decocta
splagchnica, hepatica, antypochondriaca,
aquas salibus lixiviosis vel compositis acutas,
Mercurialis laxantia, vomitoria, motus, exer-
citia, Equitationes, Navigationes, Uterina,
Aristolochica, Hæmorrhoidalia evacuantia,
balnea, litus, emplastra.

1115. 3. Symptomata leniendo per ven-
sectionem, immersionem in aquam frigidam,
carminantia, opiata.

1116. 4. Præmissis evacuationibus (1114.
1115.), exhibendo ea, quæ exhilarare docet
observatio, & roborare omnes corporis partes.

1117. Ex quibus (1110. ad 1117.) liquet,
sanationem hujus mali (1089.) absolutam esse
in curatione bilis atræ (1097. 1100. 1101. 1103.
1106.), atque inde peti debere non hanc mo-
do, sed infinitorum, falso pro incurabilibus
habitorum, morborum.

M A N I A.

1118. **S**I Melancholia (1082.) eousque in crescit , ut tanta accedit agitatio liquidi cerebrosi , qua in furorem agantur sœvum , Mania vocatur.

1119. Quæ gradu modo differt à Melancholia tristi hujus proles est , ex iisdem causis oritur , iisdem fere remedii curari solet.

1120. In quo morbo est ut plurimum immensum robur muscularum , pervigilium incredibile , tolerantia inediae & algoris mirabilis , imaginationes horrendæ , Lycanthropiæ , Cynanthropiæ , &c.

1121. Notandum vero , anatomica sectione constitisse , horum cerebrum siccum , durum , friabile , in suo cortice flavum ; vasa autem turgentia , varicosa , atro , tenaci cruento distenta fuisse.

1122. Tum etiam in hoc morbo omnes excretiones fere cessasse pariter.

1123. Præcipitatio in mare , submersio in eo continuata , quamdiu ferri potest , princeps remedium est.

1124. Frustra tentatae per omnia remedia , varix , hæmorrhœi , dysenteria , hydrops , hæmorrhagia magna spontanea , febres tertianæ , quartanæ accedentes , salutaria fuerunt.

1125. Hujus Maniæ species oritur , postquam autumnali , valida , diurna , intermitente febre , corpus exhaustum , debilitatumque , tam per morbum , quam per iteratas

missiones sanguinis , & evacuationes alvi sa-
pissime repetitas ; tum etiam per eadem hæc
renovari hoc malum solet.

1126. Hæc species solis reficientibus , re-
plentibus , cardiacis , roborantibus , diu con-
tinuatis , sanatur. At , si evacuando tentatur ,
atrophiam , debilitatem , insuperabilem fatui-
tatem , infert.

1127. Mania vero enata in robustis , vege-
tis , floridæ ætatis , plethoricis , calidis , sa-
natur iisdem mediis , ac species Epilepsia
(1081.) ; missione sanguinis iterata ; purga-
tione forti , inter singulas interposita ; dein ,
impertrata sedatione , opiatis , & cardiacis.

R A B I E S C A N I N A .

1128. Est & alia ægritudo , quæ ob fur-
orem sæpe comitem , huc com-
mode referri potest , quum ob summam per-
niciem tractari debeat.

1129. Vocatur Rabies , & quia à Canum
morsu ut plurimum , Rabies Canina , tum à
symptomate terribili , aquæ metus , hydro-
phobia , &c.

1130. Oritur fere semper ab aliis animali-
bus , prius rabiosis , suscepto contagio , tamen
& sponte in acutis , quibusdam orta legitur ,
& observatur.

1131. Animalia autem fere quæcunque hoc
malo affici , suoque contagio alia , & ipsum
Hominem lædere possunt.

1132. Nempe Canes , feles , lupi , vulpes ,
equi , asini , muli , boves , sues , simiæ , galli

gallinacei, homines, prius rabiosi, id vitium in alios propagaverunt.

1133. Nulli tamen animali frequentius, quam cani, lupo, & vulpi; hisque in primis ex causis internis, absque contagio-prævio, nascitur.

1134. Regio fervida; regio magno æstu squalens, & vicißim summo frigore horrens tempestas æstuosa, siccaque diu durans; victus ex carne putrida, fœtida, verminosa; potus absentia; vermes renibus, intestinis, cerebro, cavis narum olfactoriis, innati, sunt causæ præcedentes, in his animalibus, nascituræ rabiei.

1135. Incipientis rabiei signa sunt hæc in primis, quibus tetræ luis cautela nititur: fiunt tristes, solitarii, se abscondentes, muti quoad latratum, murmurantes tamen, cibum potumque omnem adversantes, in ignotos quoslibet irati, & irruentes, Heri tamen adhuc & memores & reverentes, aures, caudamque dimittentes, somnolentorum instar incedentes: haec tenus primus gradus mali iis adest: morsusque tum exceptus periculosus quidem, non vero pessimus est: dein anhelare, linguam exscretere, spumam plurimam emittere, hiare, nunc segniter ut semisopiti, nunc subito celebriter incedere, nec recta semper via, mox ne Herum quidem amplius agnoscere, oculos habere demissos, lachrymosos, pulverulentos, linguam plumbeo habere colore, subito gracilescere, insanire, furere: hic secundus est gradus mali, quem vix triginta horis ferunt, quin moriantur. Morsus hoc tempore fere insanabilis: quo vero animal vehementius furit, diutius malo laboravit, morti propius est,

eo morsus lethalior , acutior , & symptomata
citissime creans violentissima , & contra.

1136. Vix autem ullius veneni tam multi-
plex contagium , nam morsu vel levissimo ,
per vestimenta adacto , tantum radente , nec
eliciente sanguinem ; spiritu ex ore in hominis
pulmone adducto ; spumæ contactu recentis ,
vel etiam dudum exsiccatæ , labiis , linguave
exceptæ ; osculo tantum rabido cani dato ; in-
fectione à contactu multo instrumenti , vel
vulneris , quo dudum ante animal rabiosum
occisum fuit ; esu lactis , carnisve animalis ra-
biosi ; attractu , & pertractione multa rerum
per præcedentia infectarum.

1137. Rursum vix ullum venenum notum ,
cujus tam atrox , adeoque hominem immu-
tans , virus , quodque , ubi incipit se prodere ,
tam violente & celeriter furit , & tamen si-
mul adeo diu latere possit , antequam se ma-
nifestet : namque alii statim , alii ut narrant ,
post viginti integros annos à morsu elapsos ,
alii rursum omni intermedio tempore urgeri
incipiunt malis huic furori propriis : pendet
vero hæc diversitas , à calore tempestatis an-
ni , à vario gradu morbi in animali mordente
(1135.) , à temperie hominis morsi , quum
biliose eo facilius vergant , pituitosi , & hydro-
pici contra , à diverso victu , medicamentisque
adhibitis.

1138. Homo optime sanus contagio hoc
(1136.) infectus , post varium tempus (1137.),
incipit hoc ordine fere ægrotare : dolet locus ,
cui impressa contagii labes primo fuit ; dein
vagi per alia , maxime vicina , loca , dolores ;
lassitudo ; gravitas , tarditas , in toto muscu-
loso genere ; somni inquieti ; turbati , terribi-

les, cum convulsionibus, & subsuntibus; inquietudo affida; suspiria; tristitia; solitudinis studium; atque his fere primus mali incursus incipit, his ferme primus ejus gradus finitur: sanguis tunc venis emissus omni nota bonus. Tum postea priora augentur, acceditque porro ingens circa præcordia angustia; respiratio difficilis, suspiriosa; horror; ad conspectum aquæ, liquorum quorumcunque, & rerum vel pellucidarum, vel instar speculi reflectentium, horripulatio, tremor; prostratas appetitus; deglutitio tamen solidæ cujusque offæ possibilis, attactus humoris cujusque, maxime labiis vel lingua, incredibilem anxietatem, tremorem, convulsiones immanes, atque furorem fere creans; vomitus glutinis fusci biliosi, aut bilis porraceæ; incalescentia; febris; vigiliæ affidæ; priapismus; cogitationum alienarum & insuetarum perturbata valde series. Sic procedit malum, atque hic solet secundi gradus limites ponere. Postea autem omnia enarrata exacerbantur continenter, soletque sequi linguæ asperæ exsertio; hiatus oris; vox rauca; sitis ingens; furor ad conatum bibendi, humorum adspectum, contactumve; spumæ in ore collectio; eam in alios expuendi conatus vel invitus; ardor obvia quæque mordendi invitus, nec tamen à voluntate comprimentus; spumante rictu frendit; pulsus & respiratio deficiunt; sudor gelidus; rabies summa, dum interim, quod mirabile, mens prudens, constans, aliis à se metuens, adeat; hinc intra quartum fere semper à primo gradu diem, mors convulsiva, cum summa in respirando angustia.

1139. Ex tota hac historia (1129. ad

1139.) constat hujus mali cognitio : prognosis autem elicetur ex consideratione (1135. 1137. 1138.), simulque cogitando tristissimos ubique eventus , quum , à nata Medicina hucusque , omnes fere Artis Principes deplorent , *demorum prophylaxin vix ullam certam haberi , at jam aquam paventium sanatorum exemplum dari certa fide nullum !* maxime vero dolendum , post secula elapsa , irritum successum hactenus applicatorum deplorantia , non esse tentatas diversas à primis methodos.

1140. Dissectio cadaverum docuit , plerumque organa deglutiendi utcunque inflamata ; gluten biliosum varium in stomacho ; vesiculam fellis atra plenam ; pericardium siccum ; pulmones coacervato omni fere crurore incredibiliter plenos ; cor sanguine sæpe fere siccato plenum ; arterias plenas ; venas vacuas ; cruentum valde liquidum , & vix in aëre crescentem , dum missus vena concreverat ante triduum ; omnes musculos , viscera , cerebrum , cerebellum , spinalem medullam , sicciora solito .

1141. Curatio omnis hactenus , paucissima excepitis , incerta , tam prophylactica , quam therapeutica ; cuius prima causa , inanis jaetitia multorum specificorum , & neglectus methodi ex historia mali excogitatae .

1142. Quantum ergo ex omni hac historia , comparatione ejus cum aliis morbis , & feliori paucorum casuum eventu concludere licet , videtur primo consistere in affectione nervorum , proxime referenda ad convulsiones , quæ viscera , horumque vasa occupent ; dein hinc vitium nasci sanguini , humoribusque , quod inflammationi gangrenosæ quasi proxi-

mum sit; sedem vero mali primum circa stomachum, & vicina hærere.

1143. Curatio in demorso prophylactica requirit, ut 1. statim à contagio suscepto totus locus affectus, una cum vicinis profundis pertundatur scarificationibus, multumque mittat sanguinis; applicentur magnæ cucurbitæ fortiter trahentes; vel ferro inuratur ignito satis profunde; dein adigatur in suppurationem perpetuam applicatu eorum, quæ assidua rossione exulcerant; interim toto illo tempore, ab initio in finem, semper foveatur muria ex sale marino & aceto, nunquam intermitendo; id continuetur usque ad sextum quidem mensem. 2. vestimenta, & cætera, quæ venenum attingere vel afflare potuit, caute abjiciendo, vitando. 3. statim post infectionem, magno cum apparatu, metu incusso, saepè minitando, tandem præcipitem in mare vel flumivm dando, aliquamdiu submersum tenendo, iterum mergendo, id repetendo aliquoties cum iisdem omnino circumstantiis: eas enim sanare spiritum turbando, non aquam falsam, docuit funestus exitus hominis post mortum naufragi, multis horis natantis, saepè diu fluctibus submersi, tamen postea hydrophobi; dein Rheo, Agarico, succo corticis Sambuci, saepè, & valde fortiter purgetur. 4. omni mane jejonus parum sudet assumto aceto aromatico, sale marino, aqua calida. 5. quotidie pedes, manusque, balneo aquæ foveat, caput lavet, os, faucesque colliuat, saepè natet. 6. frigidam frequenter bibat, evomatque saepè, tunc & potus acidulos; vietus sit humidus, levis, laxans tanta copia saepè sumtus, ut revomatur; cavendo à ni-

miis aromaticis , vino , calefacientibus , ut & à motu nimio corporis , vel animi .

1144. Curatio vero morbi jam præsentis videtur tentanda , maxime in primo gradu ; & in initio secundi (1138.) , in primis quum aliter funestissimo exitu neglectus plectatur . Apparet maxime probabile , & paucis experimentis confirmatum , sequentia fieri debere : 1. statim post prima signa invadentis mali (1138.) morbus tractandus , ut summus in Hammatorius (890.) , mittendo sanguinem ex lato vulnere magni vasis ad animi deliquium usque , mox clysmata ex aqua nitrofa , modiceve salsa , cum pauxillo aceti , injicienda : hæc repetenda audacter , etiam plus , quam in aliis morbis prudentia concederet : interim hoc facto , obnubilatis oculis in piscinam frigidam demittendus , vel aquæ frigidæ injectu humectandus tam diu , donec aquam vix amplius paveat ; tum statim plurimum aquæ bibere cogatur ; & de die sic vexato vesperi concilietur somnus ; victus sit tenuissimus , humectans semper .

1145. Ut vero methodus hæc nititur omni morbi indole , omni artis præcepto ; ita videtur nihil exitiale magis , quam acerrimis calefacientibus , exsiccantibus , nervosum genus exacerbantibus medicamentis , hic venenis , jam exsiccatos suo malo ægros enecare ; rursumque nihil crudelius , quam abjecta curatela omni , statim negligere , aut suffocare .

1146. Nec desperandum tamen , ob exempla jam in aliis venenis constantia , de inventendo hujus singularis veneni antidoto singulari .

1147. Hactenus vero nullius ea comper ta

ta fides , cui credi queat salus miserrime periclitantis hominis , quum nullum sit notum , cujus experimenta certa ; sed vel speculationi ortum debent , vel descriptis ex alio confisum fuit : nec Æschrionis apud Galenum & Oribus arcano de cancris combustis ; nec Scribonii Largi famigerata opiata ad rabiem Siculorum ; nec Peregrini consilio de pelle hyænæ , nec Aëtii , Rifi , Posidonii , cinere cancrorum cum Theriaca ; nec jactata Palmario medela ; vel nimis laudato Mayerno , Grew , & venatoribus , stanno cum mithridatio ; nec in insomniis sacris revelata radice Cynorrhodis , aliisve in cœlum elato Lichene cinereo terrestri , pimpinella , jecore rabiosi canis exusto , & similibus ; exceptis .

S C O R B U T U S .

1148. **S**Corbutus septentrionalis maris ac colis frequentissimus morbus , plurimorum aliorum causa , neque recens , neque Veteribus prætervisus , licet haud adeo accurate descriptus , defectu longarum navigationum , & peregrinationum in plagas telluri frigidissimas .

1149. Hic , quum variatis admodum symptomatibus sœpe fallat , melius non cognoscetur , quam , si tota ejus hystoria præmisfa , deinde demum de ejus natura constituantur .

1150. Invenitur apud Britannos , Batavos , Succos , Danos , Norvegos , Germanos septentrionales , seu inferiores ; attingit adeoque

L

Boreales populos , & frigidiori sub climate viventes ; atque inter hos maxime infestat vicinos mari , locis marina aqua submersis , lacubus , paludibus , glebae spongiosae pingui , solo depresso inter aggeres axaltatos , aquam coercentes , sito ; in primis saevit in otiosos , hyemali tempore in locis lapidibus instratis & extuctis frigidos , in nautas saltis , fumo duratis carnibus , pane biscocto , aqua putrida , verminosaque utentes mari , terrave ; item quos aves aquaticae , pisces saltamentarii , ad ventos , fumosve indurati , caro bubula , suilla fumo & sale condita nimis delectat , vel farinacea non fermentata , pisa , fabae , caeaus salitus , acer , antiquus ; hos qui Melancholiae , Maniae , labi hypochondriacae , hystericae , morbis lentis obnoxii vivunt , maximeque qui nimio Cortice Peruviano fuerunt usi .

1151. Dum vero hos aggreditur , his febre phænomenis incedit , augetur , maturatur :

1. Pigritia insolita , torpor , sedendi & decumbendi amor , lassitudo spontanea toto corpore , gravitas ejusdem , musculorum omnium dolor quasi à nimia fatigatione , maxime in cruribus lumbisque , ambulandi in primisque per acclive vel declive summa difficultas ; mane à somno evigilanti sensus omnium artuum & musculorum quasi fatigatorum & contusorum .
2. Difficilis , anhelosa , ad motus vel parvos fere deficiens respiratio ; crurum tumor accedens , recedensque , horum præ gravitate immobilitas ; maculae rubræ , fuscae , flavæ , violaceæ ; faciei color pallido-fuscus ; Oris fœtor incipiens ; Gingivæ tumentes ,

dolentes , calidæ , prurientes , ad minimam pressionem evomentis cruorem ; dentium ob retractas gingivas denudatio , & mobilitas ; dolores varii , vagi , per omnes externas , internasque corporis partes mira producentes tormina , Pleuritica , Stomachica , Iliaca , Colica , Nephritica , Cystica , Hepatica , Lienaria &c. ; Hæmorrhagiæ variæ , sed leviores.

3. Gingivarum putredo fœtens cadaver , harum inflammatio sanguinem stillans , gangræna ; dentium vacillatio , flavedo , nigritudo , caries ; Varicosi annulli ad raninas venas ; Hæmorrhagiæ sæpe lethales , ex ipsa cute externa , non apparente vulnere , ex labiis , gingivis , ore , naribus , pulmonibus , stomacho , hepate , liene , pancreate , intestinis , utero , renibus &c. ; Ulcera pessima , obstinata , nulli applicato cedentia , facile gangrænosa , ubique , maxime in cruribus , vagantia , cum diurno fœtore ; Scabies , Crustæ , sicca & lenis Elephantiasis ; sanguis venis eductus , in fibrosa parte ater , grumosus , crassus , & tamen solutus , in parte serosa falsus , acer , muco flavo viridi in superficie scatens ; dolores summi erodentes , lacinantes , cito trajicientes , noctu ingravescentes per omnes artus , juncturnas , ossa , viscera ; maculæ lividæ .
4. Febres variæ , calidæ , malignæ , intermitentes omni modo , vagæ , periodicæ , continuæ , *άτροφιας* inducentes ; vomitus ; diarrhoeæ ; dysenteriæ ; stranguriæ sævæ ; lipothymiæ ; anxieties sæpe subito lethales ; Hydrops ; Tabes ; Convulsio ; Tremor ; Paralyssi ; Contractura ; Maculæ nigræ ;

Vomitus , & Secessus sanguinis ; Hepatis , Lienis , Pancreatis , Mesenteri putredo & consumptio ; Contagium celere.

1152. Ex quibus liquet , hujus morbi naturam & effectus non difficulter elici ab his , qui praedicta expendunt.

1153. Et causam ejus proximam esse eam sanguinis indolem , qua & crassitie simul in una , & tenuitate acri salsa , alcalica , vel acida in altera parte peccat : quæ in primis accurate investiganda & distinguenda sunt.

1154. Et ex his per historiam morbi (1151.) cognitis , omnia ejus morbi phænomena , utut mira , facile deduci posse.

1155. Quod ipsum clarius docent regulæ , quas curatio morbi prospero , vel sinistro eventu comprobavit ; quarum præcipua hæ sunt.

1156. In hoc morbo crassum est reddendum tenue ; stagnans mobile ; cohærens fluidum.

1157. Item nimis tenue cogendum ; acre leniendum , in genere , in specie.

1158. Et in correctione unius (1156.) semper respiciendum ad naturam alterius (1157.), unde summæ artis opus tentare hunc morbum cum successu.

1159. Acria evacuantia semper hunc morbum exasperant , & saepe reddunt incurabilem.

1160. Hinc *a.* incipiendum in specie (1151. N°. 1.) prima à leni , attenuante , deobstruente , purgativo , parca dosi saepe iterata . *c.* per gendum in attenuantibus , & digerentibus diætis . *z.* definendum in specificis lenioribus , diu continuatis , in forma quacunque . *d.* in-

terim sex res non naturales ita ordinandæ , ut
sint contrariæ causis (1150.).

1161. Ad secundum gradum (1151. N°. 2.)
conferent eadem , quæ in priori , (1160. n.
3. y. d.) Tum usus Scorbutorum acriorum
paulo , forma succi expressi , conservæ , spi-
ritus , sal. vol. , Vini , Cerevisiæve Medica-
tæ ; Balnea itidem externa & pediluvia ex an-
tiscorbuticis ; frictiones calidæ , siccæ , cum
specificis liquidis ; saepè venæ sectio condu-
cet , ut pars acris liquidi tollatur , erosio in va-
sa nimis distenta minuatur , revulsio procure-
tur , via paretur medicamentis applicandis.

1162. Prout vero tenuitas actis , calor in-
gens , metus Hæmorrhagiæ , majora ; vel craf-
fities , inertia , frigus , vasorum pallor , majo-
ra ; utendum specificis modice adstringentibus ,
frigidiusculis , vel calidis , acribusve.

1163. Ad vitia autem oris in hac specie
emendanda oportet uti his , quæ antiphlogisti-
ca , antiscorbutica , & simul huic illive scorbu-
ti speciei appropriata sunt.

1164. Ad speciem tertiam (1151. N°. 3.)
valent omnia prædicta , nisi quod utendum
sit maxima copia liquidorum lenium , facile
meabilium , Antisepticorum , Antiscorbutico-
rum , cum leni promotione sudoris , urinæ ,
fæcis alvinæ , diu continuata.

1165. Ad quartam vero speciem rara mede-
la ; varianda medendi methodus pro varietate
symptomatum ; aliquando mercurialia prosunt ;
ut & præscripta (1164.).

Ex quibus omnibus (1148. ad 1166.) rite
consideratis , & cum phænomenis morbi , &
cadaverum incisorum , collatis , constat , in cu-
ratione felici hujus morbi id agendum maxi-

me , ut indagetur indeoles vitiosi humoris & singulatis acrimoniae , quæ prædominans peccat : quumque illa acrimonia sit salina muratica , acida austera , alcalina fœtens , rancida , oleosa ; atque de his singulis , & universis sæpe actum sit , ordinatior mali curatio habebitur ; & liquet , cur serum lactis , lac ebutyratum , aquæ medicatæ , toties desperata hujus morbi mala sanaverint ? & aquæ ? Cur acidi succi horæi maturi pomorum arantiorum , citriorum , limoniorum , granatorum , acetosæ , acetosellæ , aceti , vini rhenani , mosellani , toties specifica huic morbo , & quando ? Cur adstringentia austera , ut Rheum , Lapathum , Tamariscus , Capparis , vinum austерum nigrum , rubrumve , ut & chalybs , adeo sæpe bona ? & ubi ? Cur acerrima aromata , Cochlearia , Lepidium , Nasturtia , Arum , Raphani , Piper , Zingiber , sempervivum minus acre , sales alcalini volatiles , fixi , oleosi , aromatici , saponacei , iterum sæpe sola profint ? Cur quod uni scorbutico salutare , id exitiale idem alteri fiat ? Cur ergo non nomini hujus mali studendum sit , sed ejus tantum singulari , ac si alias foret morbus , genio .

C A C H E X I A.

1166. **C**Achexia nomine intelligi solet ea dispositio Corporis, quæ nutritionem ejus depravat per totum illius habitum simul.

1167. Adeoque pro causa agnoscit vel liquidis nutrientis depravatam indolem quamlibet, vel vitium vasorum recepturorum, vel defectum facultatis applicantis.

1168. Humoris depravatio oritur 1. ab assumtis, quæ à virtute mutante in nobis non possunt assimilari restituundis: qualia cibi farinacei, leguminosi, crassi, fibrosi, pinguias, acres, aquosi, viscosi (69.), Corpora indigerenda, ut cespites, creta, arenæ, calx &c. 2. Ab defectu motus animalis in otio, torpore, somno nimio. 3. A vitiatis organis per debilitatem nimiam (41. 42. 43. 44.), aut nimium robur (50. 92. &c.); liquidisve vitio non facili medicabili (60. 69. 76. 106. 107. 406.): hisce causam præbent multa, ut omnes secretiones nimiæ, qualescumque demum fuerint, vomitus, diarrhoea quælibet, dysenteria, hæmorrhagia quælibet, visceris singularis vitium scirrhosum &c. retentio quælibet secernendi.

1169. Patet vero, has causas semel positas vel minuendo solida, vel infarciendo ea liquidis libere transfluere ineptis, agere; unde duplex notabilis hujus mali effectus, Tabes sc., vel Leucophlegmatia, & Hydrops Anasarca.

1170. Quin & pro vario colore, mole, tenacitate, acrimonia, fluiditate liquidi infarcti varii admodum morbi, ut Cachexiæ effectus, prodire solent: Cutis sc. albitudo, pallor, flavedo, lividitas, rubedo, viror, nigritudo, fuscus color; gravitas; tumor sub oculis, & partium tenuissimarum; flatus, cedema partium à corde remotarum; Cordis arteriarumque palpitationes, ad minimum motum admodum auctæ; Urinæ crudæ, tenues; sudores spontanei aquosi plane; tandemque mæcor, vel Leucophlegmatia & Hydrops.

1171. Vitium vasorum recepturorum bona liquida nutritiæ universale fingi vix potest ullum; tamen nimia contractilitas & laxitas, atque inde pendentia vitia pro causis admitti possunt: de quibus actum (24. ad 58.).

1172. Defectu facultatis applicantis nutritio universalis impeditur; si vires circulantes sunt nimis languidæ, vel nimis violentæ (92. ad 107.).

1173. Ex quibus diagnosis morbi facilis: prognosin firmat consideratio causæ, durationis, effectus, gradusque mali.

1174. Quin patet, etiam curationem semper quidem requirere 1. aliquando nimis acris, fluidique mitigationem, inspissationemque modicam. 2. Tenacis, hærentisque, dissolutiōnem atque fluxilitatem. Sed quum à tam variis causis hæc duo oriri queant, (1168. 1169. 1170.) in primis necessarium esse pro harum diversitate variare & medicamenta, & modum his utendi.

1175. Maxime curandum, ut victus sit ex

His , quæ liquidis sanis similia , facile transmittenda , causæ singulari morbi adversa , ægroque in primis grata sunt.

1176. Tum ut optimè digeri queant , condimentis , potu vinofo , exercitio , aëre , procurandum.

1177. Ut vero organa primarum Coctiōnum itidem bene disponantur , leni digestivo , vomitivo , purgante , roborante , prospiciendum.

1178. Et ubi hotum usū viæ laxatæ , materies morbosa attenuata erit , tum attenuantibus , diureticis , sudoriferis insistendum.

1179. Ultimo Chalybeatis utendum , Alcalinis , Saponatis , cum exercitio cursus , vectionis , frictionis , balnei.

1180. Hæc autem ex variis peti , varie præparari applicariq[ue] debent , pro causa proxima cognita.

1181. Ubi vero à nimia acrimonia consumtio , & tabes Cachectica , inquirendum in acrimoniæ speciem , si fieri queat , 1. per indagationem causæ Cachexiæ (1168.). 2. Temperici morbi , ægrique . 3. symptomatum . 4. Excretorumque.

1182. Hæc cognita corrigenda suis contrariis
vid. 1166.).

E M P Y E M A.

1183. **Q**Uoties intra pulmones & pleuram pus in Thoracis cavo colligitur Empyema eit.

1184. Quod semper supponit vomicam purulentam fuisse ruptam, cuius elapsum pus Thorace recipitur.

1185. Tales sunt vomicæ. 1. Pulmonum ab inflammatione horum (820. 867.) , à sputo sanguineo , à materie ad fluorem inepta his impacta. 2. Pleuræ ab inflammatione hujus , (875.) à vulnere externe inficto levi , cito externe clauso , internerupto (298.) , à contusione hujus , vel ruptione tecta in suppurratum abeunte (324.). 3. Diaphragmatis inflammati , suppurati , in superiora rupti (907. 910.). 4. Mediastani similiter affecti (877.) ut & 5. Pericardii ipsius (877.).

1186. Cognoscitur futurum 1. ab inflammatione quinque partium (1185.) nulla coctione , revulsione , crisi , medicamento depurata , sed cum horrore vago , febricula , noctu gravi , calore vago , gravitate loco doloris , dyspnœa , appetitu prostrato , siti majori desinente. vid. (833. 892. 913.).

1187. Cognoscitur jam præsens. 1. A tempore incepτæ inflammationis xx. dierum sine purgatione. 2. A signis vomicæ in quinque partibus (1185.) disparentibus. 3. A novo dolore , tussi , dispnœa , salivatione ortis , moxque disparentibus. 4. A tussi sicca , gravitate ad diaphragma , decubitu in unum latus,

strepitu puris ad motus , febre lenta , genis rubentibus , oculis cavis , digitis in extremitate calidis , unguibus recurvis , abdominis tumore.

1188. Effectus hujus mali 1. puris ex ulcerupto , nec dein sanato , vel repurgato , continua accumulatio . 2. hujus in loco clauso , calido , humido , perpetim agitato , exacerbatio , putredo , foetor , attenuatio . 3. diaphragmatis elevandi impedimentum , pulmonumque extendendorum : unde anhelosa , difficilis , erecta respiratio , metus suffocationis jacenti , decubitus in liberam partem impossibilis , tussis sicca perpetua , anxietas . 4. Pulmonis , Pleuræ , Diaphragmatis , Pericardii , Cordis ipsius maceratio , corrosio , in tabum fluidum consumtio , unde febricula hectica cum pulsu celeri , parvo , rubore genarum , siti perpetua , fame sublata , debilitate summa , animi defectibus . 5. hinc omnium liquidorum ineptitudo ad nutritionem , circulationem , secretionem , excretionemque ; unde tabes , *ergophia* , fibrarum resolutio , liquidorum putredo , adeoque vel per comesum pulmonem rejectio , vel alvi fluor saniosus lethalis , cum sudore nocturno post somnum , pustulis faciei , aduncis unguibus , flavedine pellucente , facie Hippocratica .

1189. Curatio hujus pro varietate causæ statuque mali diversa plane est .

1190. Nam 1. cognita vomica pulmonis , pleuræ , diaphragmatis , mediastini , & pericardii ; quod cognoscitur ex signis propriis , (834. 835. 893. 910.) omni ope nitendum , ut id rumpatur quantocytus , & determinetur

ad exteriōra : quod fit igne , ferro , medica-
mentis , motu idoneo .

1191. 2. Ubi constat jam factam disruptio-
nem (302. 836. N°. 4. 5. 894. 910.) , tūm
statim pus clapsum erit educendum , $\alpha.$ per
os , si natura hanc monstraverit viam . $\beta.$ per
urinas , si in ea apparent puris evacuati signa .
 $\gamma.$ per Thoracis aperturam , factam ope in-
strumenti idonei in latere affecto , inter co-
stam 5 & 6 , vel 4 & 5 , ab inferioribus nu-
mero ducto , pure lente , & per vices educto ,
& leni mulsa aliquando repurgato , ultimo
bene consolidato (303.). $\delta.$ dando simul de-
cocta Vulneraria , abstergentia , putredini re-
sistētia satis magna cōpia .

1192. Si pus album , lāve , æquale , fœto-
ris expers , specillum non colorans exit , si æ-
ger sine febri , siti , alvi fluore , bene appetit ,
digerit , cætera sanus est , Aëri ingressus in
thoracem , quantum possibile prohibetur , spes
est , agrum convalitum (304. 305.).

1193. Si pus fuscum , ichorosum , fibrillis
mistum , fœtidum , specillum instar ignis co-
lorans , subcruentum , uno impetu totum ef-
fluens , effluit , sumnum periculum , & mors ,
vel phthisis .

1194. Si exesum fuerit mediastinum , aperto
Thorace , sāpe subitanea suffocatio .

1195. Si empyema vetus , vires collapsæ ,
capilli jam cadant , alvi fluor colliquativus
ad sit ; Corpus contabescat ; paracentesis facta
mortem accelerare solet .

P H T H I S I S P U L M O.

N A L I S.

1196. **S**i ulcus pulmones excederit ita, ut totus inde habitus Corporis consumatur, Phthisis Pulmonalis ægrum afficere dicitur.

1197. Cujus ulceris origo deducitur ab omni causa, quæ valet sanguinem in pulmonibus ita fistere, ut in materiem purulentam abire coagatur.

1198. Hæ causæ possunt referri. 1. ad ipsam Corporis temperiem illam, qua vergunt in hæmoptoeñ primo, hinc in ulcus loci erosæ. Hæc consistit *a.* in teneritudine vasorum arteriosorum, & in impetu actioris utcunque sanguinis: cognoscitur conspectu tenellorum vasorum, & totius corporis; collo longo; Thorace plano & angusto; scapulis depresso; sanguine valde rutilo, tenaciter, dissoluto, acriter, calido; colore valde candido, & ameno roseo; cute pellucida; hilaritate, & subtilitate præcoci ingenii. *e.* in ea debilitate viscerum, qua ingestæ sua indole nimis tenacia obstrunctiones, putrefactiones, acrimonias, suscipiunt, hisque dein malis erosæ vasa, post hæmoptoeñ, exulcerant: cognoscitur levi febricula, tussicula sicca, calore majori, rubore labiorum, oris, genarum, auctis & insurgentibus, quo tempore novi chyli in sanguinem ingressus, facili sudore dormienti, debilitate, anhelitu ad minimum motum magno. *v.* in ea ætate,

qua vasa incrementi apicem adepta , ulteriori productioni suæ resistunt , dum interim sanguis augetur copia , acri monia , impetu ; adeoque intra 16 & 36. ætatis annum . 1. in hæreditaria dispositione : huc refer dicta (24. 26. 29. 38. 39. 40. 41. 44. 45. 48. 60. 61. 64. 69. 72. 82. 84. 86. 100. 106.) , illa enim comparata modo dictis (1198. a. s. v. d.) explicant , definiunt , præsagiunt , naturam , causas , effectus , hæmoptoës : hujus vero conditionis effectum , hemoptoën accelerant 1. omnes consuetæ excretiones interceptæ , maxime sanguineæ , ut hæmorrhoidalis , uterina menstrua lochiorumve , hæmorrhagia narium , missio sanguinis consueta , in primis in plethoricis , vel truncatis membra . 2. vis quæcunque magna pulmonibus illata , tussi , clamore , cantu , cursu , nixu corporis ingenti , ira , vulnere quo cunque quacunque causa inflicto . 3. victu acri , salino , aromatico ; potu simili ; vita ; morbo alio , unde copia , acri monia , velocitas , rarefactio , calor sanguinis augetur ; unde in febribus acutis , peste , variolis , scorbuto , toties contingit .

1199. Hinc (1198.) oritur cum dolore levi , calore modico , angusta oppressione in Thorace perceptis ; exit sanguis plerumque floridus , coccineus , spumans , cum tussi , strepitu pulmonis , fibris , membranulis , vasculis arteriosis , venosis , bronchialibus ; pulsu molli , parvo , undoso , anhelitu ; sapore falso in ore antegresso .

1200. Curatur 1. Venæ sectione larga , tertio quoque die , ad quartam usque vicem , repetita , vel donec crux inflamatotia integre disparuit . 2. Medicamentis refrigeranti-

bus, incrassantibus, stipticis, lenientibus, diu usurpati, intermistis subinde lenissimis balsamicis. 3. Sex rebus non naturalibus ita directis, ut adversissimæ sint causis (1198.) enarratis: maxime victu, vitaque, blandissimis semper continuatis; quo lactis diæta in primis facit. 4. Corrigendo specificam natu-ram causæ vel morbi singularis.

1201. Ubi semel accidit, sedatumque est (1200.), quibuslibet 6 mensibus per aliquor annos mittendus sanguis, sensim tamen copiam minuendo.

1202. Si vero ob magnitudinem mali (1198.), stiptica male applicata, neglectam-ve veram medendi methodum (1200.), post sputum sanguinis oritur dyspnœa, assiduo in-crescens; horror vagus; calor ruborque gena-rum; tussicula sicca; febricula hectica; sitis major, debilitas; gravitatis in Thorace sensus; signat, vulnus hæmoptoës jam collectam circa labia sua, & sub crusta arefacti cruoris, mate-riem mutare in pus, collectionem abire in vomicam tectam, qua rupta, in ulcus pulmo-num apertum.

1203. 2º. Oritur itidem Collectio hæc pu-ris, præter causas dictas (1198.), à perip-neumonia quacunque terminata in apostema (832. ad 843. 867.); cognoscitur iisdem si-gnis (832. ad 843. 867.).

1204. 3º. Quin empyema (1185.) ortum potest rodere, eliquare, consumere pulmo-nem; ut fiat idem morbus, ac si proprio hic ulcere absumeretur (1188. N°. 4.). Cognos-citurque signis ibidem positis.

1205. Unde liquet, quænam signa sint co-gnoscendi ulceris pulmonalis, etiam tecti;

quot diversæ ejus causæ , quam diversæ species ,
ut & quam diversa phthisis.

1206. Effectus vero Ulceris pulmonalis jani
facti , sed recti , nomine Vomicæ , hi fere
observandi : puris acrimonia , copia , putredo
quotidie auctæ ; membranæ hoc coercētis di-
latatio , corrosio , maceratio ; vasorum sangu-
ferorum , Bronchialiumque conversio in pus ;
totius pulmonis , vel alterutrius lobi consumptio
purulenta ; tussis fere perpetua sicca , vel spu-
ta solo concusso tussiculo abrafa promens ;
sanguinis in ulcus affluentis conversio in pus ;
vomicæ propagatio in pulmone ; vomicæ hu-
jus perruptio in laryngis tubos ; puris suffo-
cans aliquando secretio , vel quotidiana cum
tussi , ingens , in aqua subsidens , coacta ,
dulcis , pinguis , fœtida , alba , rubra , flava ,
livida , cineritia , strigmentosa , igni imposita
carnem assam spirans fœtidam ; Vomicæ per-
ruptio in cavum Thoracis , unde respiratio
difficillima , phænomena Empyematis (1188 .
N°. 4.). Tum respiratio pessima ; consumptio
omnis sanguinis ; chylique in pus ; nutritivi
præparatio sublata ; solidorum consumptio fere
integra ; febris hectica cum pulsu parvo , lan-
guido , calore ad superiora acri , genis ru-
bentibus , facie Hippocratica ; anxietas inex-
plicabilis circa vesperam plerumque ; fitis ma-
gna ; sudor nocturnus ingens ; pustulæ rubræ ;
pedum , manuumque inflatio à parte affecta ;
debilitas summa ; vox rauca ; capillorum de-
fluvium ; pruritus toto corpore , cum pustulis
aquosis , diarrhœa flava , fœtida , purulenta ,
cadaverosa , frequens , tenebrosa , debili-
tans ; sputi suppressio ; mors . Unde Regulæ hæ-
perspicuntur .

1207. 1. Phthisis hæreditaria omnium pef-
fima , nec sananda , nisi cum præcautione hæ-
moptoës .
2. Phthisis ab hæmoptoe per vim externam ,
sine vitio interno præexistente , levissima est ,
cæteris partibus .
3. Phthisis (2.) , in qua subito rumpitur vomi-
cina , expuitur pus album , coctum , aqua-
le , facile , respondens copia ulceri , sine fi-
ti , cum appetitu , digestione , secrezione ,
excretione bona , difficulter quidem , tamen
sanari potest .

4. Phthisis ab Empyemate insanabilis .

5. Sputa gravia , solida , olientia , dulcia , cum
signis ultimis (1206.) , desperata .

1208. Postquam Vomica jam facta in pul-
mone , indicatio oritur medica , eam illico
maturare , rumpere : quod fit victu lacteo ,
motu equitationis , vapore tepido , expectoran-
tibus : ubi rupta , tum

1. Sanguinem munire contra infectionem puru-
lentam oportet .

2. Ulcus quantocius evacuare pure , & labia
abstergere , consolidare .

3. Hujusmodi in corpus ingerere , quæ mini-
mam requirunt vim , ut per pulmones flue-
re , ibique subigi queant , tamen nutritre ap-
ta , & puris refectioni inepta .

1209. Primæ indicationi satisfit ope medi-
caminum leniter & grate acidorum , falso-
rum , Herbarum vulneriarum , balsamicorum
lenium , omni forma , magna copia usurpa-
torum .

1210. Alteri vero per medicamina liquida ,
diuretica , tussim moventia , interna , exter-
na , motum , Equitationem , Rusticationem :

258 PHTHISES ALIÆ.

expellendo ; tum ope abstergentium balsamicorum internorum , externorumque depurando ; atque ope Consolidantium Paregoricorum consolidando.

1211. Ad tertiam indicationem ptisana , jufcula , lacticinia spectant.

1212. Curatio vero hujus morbi palliativa maxime spectat tussim , anxietates , alvi fluorem.

1213. Quibus occurritur diæta (1211.) , Opriatis caute adhibitis , liquidis calidis.

PHTHISES ALIÆ.

1214. **U**T ab ulcere Pulmonis , ita Hepatitis , lienis , pancreatis , meserae , renum , uteri , vesicæ , &c. phthisis produci potest , cuius cognitio , prædictio , effectus , curatio , palliatio facile ex iisdem fontibus petitur ab eo , qui visceris cuiusque affectus naturales perspectos habet.

HYDROPS.

1215. Quando serum aquosum extra vasa fusum, & cavitatibus receptum est, vel & stagnans alicubi vasa sua nimium distendit, hydrops vocatur.

1216. Qui ideo obtinere potest ubicunque hujus seri vasa, id est in omni corporis habitu, atque in parte qualibet singulari.

1217. Hinc Hydrocephalus, colluvie facta inter integumenta ipsa externa; inter hæc, & cranium; inter cranium & cerebri membranas; inter membranas ipsas; harumque duplicatras; inter has & cerebrum; inter cerebri plicas; in cavitatibus ipsis; sine morte tamen subita.

1218. Facile cognoscitur posterior species incurabilis, reliquæ levi inustione, terebratione, punctura, prudenter, lente adhibitis, simulque hydragogis & roborantibus internis curatur; vel externis discutientibus dissipatur.

1219. In Thoracis hydrope, qui ex variis locis colligere lympham valet, eadem fere signa, quæ Empyematis, sed observatio causæ antecedentis discriminem exhibit; paracentesis sanat hunc, una adhibitis his, quæ causæ adversantur ejus.

1220. Deprehensus itidem pulmo, accumulata, effusa, inter sinus magnos recepta lymphæ, nunc in hydatidas, nunc in vomicas hydropicas incidisse; morbus sane diffici-

Iis cognitu , curatuque , nisi alia signa præsentia fortuitam huic hydropis curationem petant.

1221. Quin & arteria aspera anteriori , & conspicua parte , quacunque vi lympham stagnantem colligens , Bronchoceles sæpe sp̄ciem exhibet ; quam cognitu facilem , punctura , discutientibus , avertentibus aggredi licet ; si observatur , ut Auctores scribunt.

1222. Simili morbo cuiuslibet glandulae folliculus occupari , simili modo sanari potest.

1223. Notabilis itidem hydropis species ovaria mulierum sæpe occupat , qui morbus ut plurimum steriles , annosasque mulieres occupat , difficulter cognoscitur , & vix sine inciso cadavere ; curatur vero nunquam , sed transfit sæpe in Asciten.

1224. Imo in ipso cavo uterino , clauso accurate ejus ore interno , sæpe colligitur tanta aquæ copia , ut integrum abdomen mentiatur Asciten ; morbus itidem difficulter cognoscendus ob signa fallacia graviditatis ; curabilis laxatione oris uterini per fomenta , vapores , Uterina adhibita.

1225. Quoties in toto habitu pinguitudinis subcutaneæ eadem lympha stagnat , vel effunditur , hydrops oritur ἀπὸ σάρκας ἢ ἀπὸ σάρκων , λοσιοφλεγματία : qui & circum abdomen , &c circa scrotum.

1226. Dum eadem aqua in duplicatura peritonæi , in cavo abdominis inter peritoneum & viscera abdominis , aut in dilatatis glandularum cavis : vasisque in abdome contentis , colligitur , ασκήτης appellatur , ut &c

reputaritns, si vapore rarefacto turget, ab aqua, pure, ichore, aëre, clausis hic, fotis, putrefactisve.

1227. Hydrops testium dictus est, 1. scroti; pertinet ad (1225.) noscitur sensu tactus; pelluciditate conspicua; vestigio remanente impressi digiti. 2. sacci ex producto peritonaeo in hernia vera orti: fit in Ascite (1226.) valido: noscitur signis Ascitis, Tympanitidisve prægressis; evanescens per pressionem, decubitus supinum declivem, evacuationem aquæ ex abdomen; subito saepe augmento & decremento mali, sine causa manifesta; figura tumoris farciminali per inguina ex scroto. 3. involucri vaginalis testis: fit, si humor ibi secretus non resorbetur suis vasis, sed stagnat, accumulatur, vesicam suam distendit in immensum saepe; aut si ruptis, obstructis, vasibus, itidem colligitur; inflammatio, suppuratio, ichorosa collectio, saepe hujus speciem mentiuntur. Cognoscitur tumore non elastico, non cedente, duro, lente producto; absentia signorum primi & secundi hydropsis testium; figura tumoris rotunda, vel ovali saltem; pelluciditate apparente, si circumtenso scroto, saccus collectionis candelæ luctenti expositus cernitur clarus: an vero, præter hos, inter tunicam nerveam & ipsam testis substantiam, aut in ipsa hujus substantia similis sit tumor, haud ita observatur, à præcedenti specie vix dignoscitur, nec forsitan, nisi extirpando, curatur. Vocantur mala hæc, *υδροενθεα*, hydrocelæ.

1228. Observatum fuit, hos omnes morbos produci ab omni causa, quæ valet liquidum serosum 1. ita coercere, ut redire ne-

queat in venas , sed extensis in vasis stagnet . vel 2. ipsa vasa rumpat ita , ut intra membranulas effundatur . Aut 3. vasa reducentia à cavitatibus ita obstruat , & liquida in cavitatibus deposita tam parum moveat , ut non exhalent , nec resorbeantur .

1229. Quæ causæ observatae sunt in primis , dispositio gentilitia : potus nimius frigidæ subitus , neque vomitu , neque alvo , neque sudore , vel urina , calore motuve excitatis , excretus : Morbi acuti , in primis ardentissimi , sive cum siti potuque inexplebili , sive sine his : Dysenteria lienosâ diu permanens : Omnes pertinaces viscerum obstructions , ut scirrhi Hepatis , Lienis , Pancreatis , Mesenterii , Renum , Uteri , Intestinorum : Icterus : Quartana fœva & diurna : Lienteria : Diarrhœa : Dysenteria diurna : Cœliaca : Emphyema : phthoë , podagra : Evacuationes quæcunque nimiae , maxime sanguinis arteriosi : haustus acrum , fermentatorumque liquidorum : victus tenacium , durorum : Hydatides ingentes , plures , in cavo abdominis pendulae : & plura similia , ut Melancholia , Scorbatus , &c.

1230. Effectus adeoque , & morbi progressus hic fere est : tument pedes , maxime vesperi , sensim hic augetur tumor increscitque : tum tumor abdominis quotidie increscens : hujus extensi sonus in Tympanitide , si percutitur ; strepitus fluctuantis aquæ in moto corpore in Ascite ab aqua libera fluente in cavo abdominis ; at in Ascite ab aquis clausis in suis cistis , fallit : Dyspnœa : Sitis : Gravitas : Torpor : Alvis dura : Urina pauca : Febricula lenta : Sudor nullus : macies eo major , quo

partis affectæ major intumescencia : tum femorum , scroti , cutis abdominalis aqua intercus : hydatides : aquæ , in loco calido , clauso , stagnantis , putrefactæ acrimonia : Ulcera : Gangræna : Hæmorrhagiæ narium : Exomphali : Viscerum sphacelus : Mors.

1231. Hydrops curandus ergo indicat 1. Liberum conciliare fluorem Lymphæ : sive fuerit aqua , serum biliosum , ichorosum , sanguinolentumve. 2. Aquas jam in cavitates effusas inde educere. 3. Labem debilitatorum viscerum tollere , sive ea causa , sive hydropis fuerit effectus.

1232. Fluor conciliatur Lymphæ , tollendo causas hunc impedientes , quæ 1. vis vitalis minus fortiter circumagens ; 2. vasculorum compressio , disruptio , obstructio. 3. liquidi nimia tenacitas.

1233. Ad primum (1232.) faciunt Cardiaca dicta , roborantia , & stimulantia ; quæ , si sitis valida non urget , petuntur ex aromaticis , salinis , oleofisis , calidis forma Electuarri , Misturæ , Vini Medicati , Cerevisiæ Medicatae , Pilularum , Decoctorum , Syruporum , Tabellarum , facillime varianda.

1234. Si ingens vexet sitis , causa fuerit calida , morbus cum febre calida , quod saepe solet fieri , ad primum (1232.) faciunt Cardiaca dicta reficientia , acida grata , & leniter aromaticæ.

1235. Utroque casu (1233. 1234.) prodest frictio , motus , calor.

1236. Ad secundum scopum (1232.) indaganda causa vasa arctans , obstruens , rumensve , quæ tollenda , si fieri queat , (1229.), vel emendanda saepe aquis mineralibus.

1237. Liquidi nimia tenacitas solvetur in calido , frigidove hydrope (1233. 1234.). 1. per ea remedia , quæ ibidem data. 2. per Alcalinos maxime sales , tam volatiles , quam in primis fixos. 3. ope Mercurialium , Antimoniatorumque , & Venereorum medicaminum arte Chemica rite præparatorum , & sagacitate medica bene exhibitorum.

1238. Aquæ in cavitates congestæ inde eductæ cunctur. 1. paracentesi. 2. Emissariis paratis novis. 3. Urinæ via. 4. vomitu. 5. purgatione alvi. 6. dissipatione.

1239. Si causa hydropis ascitis est recens , extrinsecus cito applicata ; si vires integræ , corpus juvenile , si viscera bene constituta , neque alio morbo perdita ; si aqua nondum putrida , neque diu in loco stagnaverit , statim instituenda paracentesis.

1240. Quæ fiat 3. pollicum longitudine infra umbilicum , & eadem distantia à linea alba , mensura in corpore sano intellecta , in latere à fonte Hydropis averso , punctura facta ope instrumenti idonei , cannula immissa , iterumque educta , aquæ copia parva , quotidie bis , emissâ , ad minimum impensis 15 diebus in evacuando , interim utendo prescriptis (1233. ad 1238.) : aut & recentiori methodo ; qua abdomen circumductis linteis premitur pro proportione eductæ aquæ : ne laxa ; & pendula , viscera & vasa fluctuant in inani post evacuationem abdomine.

1241. Si conditiones (1240.) absint , vel sint contrariae , paracentesis mortem accelerat.

1242. Emissaria ferro candenti , medicamentis causticis , vesicantibus , lanceolis , filis facta ,

facta , in parte carnosa , loco declivi , saepe admodum prossunt ; maxime si aperta teneri permittit morbi genius.

1243. Per urinas evacuati hydroperis quum citentur plurima exempla , & hanc viam tentabimus praeunte natura , utendo salibus urinosis , fixis , compositis , specificis animilibus , vitriolatis , solutisve metallis , specificis renibus.

1244. Per Vomitus solvuntur cuncta tenacia , concutiuntur obstructa , expelluntur stagnantia , unde mirabiliter in hoc morbo prossunt.

1245. Sed fortia dari , saepe repeti , & sine longa mora intermedia se mutuo excipere debent.

1246. Ut plurimum eadem valide solent evacuare alvum , unde dupli effectu , quin saepe & tertio , diuresi , prossunt.

1247. Per alvum seri eductio fit per usum largum , saepe & breviter repetitum summe purgantium , variis formis , maxime liquida , assumentorum.

1248. Dissipatur calore foci , hypocausti , furni , arenæ , solis , salis , fimi , excitato sudore , vel diaphoresi .

1249. Tum maxime pertinaci abstinentia à potu , victu panis biscohti , cum paucō sale , & pauxillo vini oleosi .

1250. Tertiæ indicationi (1231.) satisfacient in primis vina chalybeata , chalibis , & roborantia leniter adstringentia , debita dosi , & in tempore usurpata ; victus siccus ; vinum meracum , vetus , adstringens , motus.

1251. Tympanitis iisdem mediis , eadem

methodo tollitur , si ortum duxit à rarefacto
vapore humoris extravasati , & putrefacti ;
tum enim , causa ablata , tollitur ; si vero or-
tum duxit ex aëre per membranas intestino-
rum putrefactorum perforatas in cava delapso ,
retroire non potente , sed calore corporis ra-
rescente , tum cuncta cito putrefiunt , aëre
juvante , malumque ex posita causa est fere
semper insanabile : unde hydrops siccus humi-
do longe magis immedicabilis habetur : pun-
ctura saepe solatio , raro sanatione , suffecit ;
fasciae post puncturam locum habent.

1252. Hydrocele prima (1227.) sanatur , si
1º. hydrops anasarca , cuius soboles est , sa-
natur (1231. ad 1238.). 2º. per remedia
(1248.). 3º. summis discutientibus , & cor-
roborantibus simul , ipsi scroto applicatis ,
perque calorem externum assiduo excitatis in
majorem motum . Secunda autem species
(1227.) curabitur optime 1. si hernia radica-
li chirurgica cura persanatur . 2. ablata ascitis
materie (1238. ad 1252.) , & occluso fonte.
3. tum per machinas comprimentes presio lo-
co exitus , ut in herniis per ligamenta : raro
autem semel factus hydrops hic sanatur inte-
gre . Ultima tandem (1227.) sanabitur . 1. da-
tis hydragogis fortibus , saepe repetitis , dum
interim victus est exsiccans . 2. validissimis dis-
cutientibus & corroborantibus . 3. paracentesi
scroti . 4. Causticis , & suppuratione .

1253. Ex quibus denuo appareat , in sana-
tione Hydropis plus difficultatis oriri ab indo-
le aquæ in stagno putrefactæ , quam quidem
ab ejus causis primis . Cur eductis his aquis ac-
celeratur gangræna partis prius innatantis ?
Cur educta subito ex Thorace , vel abdomi-

ne , hac aqua , mors , aut animi deliquium sumnum ? Cur tanta in hydropicis sitis ? & quid illa notat ? Cur acida saepe adeo in hoc morbo profundit ? Cur eductis per evacuantia valida plurimis simul aquis tumor abdominalis idem , vel & major videtur ? Opio autem dato subsidet ? Cur fasciæ hic tanti usus ? & quo usque ?

P O D A G R A.

1254. **P**Odagra vocatur dolens admodum ægritudo circa ligamenta ossium pedis , & circa juncturas horum , vere & autumno maxime revertens .

1255. Qui , semper idem , quacunque de-
mum causa ortus , ubi naturæ suæ decursum
non turbatum absolvit , sequi solet ætatem ma-
tura majorem triginta , & plurimum , anno-
rum ; sexum virilem : ingenium acutum , hu-
jus exercitia durissima & protracta , maxime
nocturna ; vicuum opiparum ; vina acidula ,
alba , potum generosum , copiosumque , ma-
xime noctu ; Venerem præmaturam nimis cul-
tam ; Corpus magnum , crassum , plenum ;
acidorum usum nimium ; pedes sudantes su-
bito refrigeratos , in humidis caligis sudan-
tes , hinc venatum , equitationem in frigore ;
hæreditatem in seros nepotes , per parentem
sæpe nondum podagricum , sed tantum labe
genitali damnosum genitæ proli ; conta-
gium .

1256. Tempus , ætas , & reliqua vice cau-
sæ fungentia , (1255.) tum & phænomena ,
M ij

initium , progressus , effectus , finis hujus morbi , simul comprehensa , causas medicas hujus mali demonstrant.

1257. Repetitos enim ejus , latentis diū , in semine nondum germinante , paroxismos præcedit cruditas , ructus , gravitas , torpor flatulentus , alvus adstrictior , febricula , sudor pedum solitus interceptus , horum varices , anni tempestas , mutatio cœli.

1258. Accelerat , & inexpectatos accersit vitium quocunque admissum in sex rebus non naturalibus , unde cruditas oritur ; hinc venus immoderata ; lucubratio ; pergræcatio ; asparagorum , lardi & similiū comestio ; defatigatio , animi affectus ; purgatio medica alvi sola ; aër humidus , frigidus . procellosus ; hæc adeo podagricis inimica.

1259. Locus , quem primo , quem regularis aggreditur , semper pes ; hujusque illæ in primis partes , quas difficillime suum pervadit liquidum ; ut periosteal , tendines , nervos , membranas , ligamenta ; quæ à corde remotiores ; & maxime pressæ.

1260. His (1259.) demum obstruktione , infarctu , tumore occlusis ; vel materia morbi quacunque vi dispersa in alia loca , alias aggreditur partes , ita tamen , ut eadem ibidem loca , easdem partes , obsideat (1259.).

1261. Dolor adest tensivus , dilacerans , coartans , increscens sensim , decrescens iterum , cum madore , rubore , tumore ; finitus diaphoresi , fotu lecti , pruritu , desquamatione , vel abeuntis in cretam , calcemve , vasa rumpentem , articulorum vincula , formam , mossum , usum privantem.

1262. Ex quibus cunctis liquet , Causam

proximam hujus mali esse vitiatam indolem minimorum, adeoque nervosorum, vasculorum in corpore; tum etiam liquidi, quod nervosas partes alluit.

1263. Et quidem liquidum peccans hic acrimonia, & maiore tenacitate; solidum nimia vasculorum angustia, & rigiditatem.

1264. Unde in locis à cerebro remotissimis, motui maxime resistentibus ob soliditatem, duritatem, exercitium, pondus incumbens, primo se manifestat.

1265. Ejus vitii autem (1262. 1263.) origo proxima in indigestione, viscerum, non attenuantium, assimilantiumque satis assumta in indolem requisitam in liquido nervoso, id est ultimæ elaborationis ultimo effectu, spiritui vitæ, & radicali seminis proliferi materia, hinc se innectit clanculum.

1266. Cujus (1265.) ratio iterum deducitur ex causis remotis (1255. 1258.).

1267. Supponit itaque omnes fere coctionum vitiatas functiones ad producendum hoc malum (1265.), & quidem vitio in majoribus vasibus, liquidisve vix sensibili.

1268. Adeoque curatio impossibilis, nisi per medicamenta, quæ integre hæc vitia emendare queant, & subtilissimum peccans rite corrigan. Unde incurabilis fere hactenus habita, nisi paucis Empiricis.

1269. Hæreditaria, & tophacea, curatu omnium difficillimæ.

1270. Ex iisdem deducitur, Venæ sectiōnem non attingete mali materiam, sedem, causam: prodesse tamen aliquando casu, revellendo parum, & vires urgentes minuendo (1257.).

1271. Neque purgationem per superiora ,
inferiorave tantum præstare , quantum vulgo
sperari solet ; excitare sæpe tumultum liquidi
nervosi , subducere liquidiora , labefactare vir-
tutem expellentem.

1272. Sudorifera ex arte instituta plus pro-
ficere.

1273. Nihil autem in hoc morbo damno-
fus , quam impedire materiae podagræ jam
adultæ (1263.) , nec alio modo tuto eductæ ,
vel correctæ , defluxum ad sua loca (1259.
1260.) , maxime quidem dolentia , minime
tamen periculosa. Tum enim retenta apople-
xias , paralyses , deliria , debilitates , sopor-
res , tremores , convulsiones universales , si in-
cerebrum introïvit ; asthma , tussim , suffoca-
tionem , si in pulmones ; pleuritidem sævam
convulsivam , si in intercostalia & pleuram ;
nauseas , anxietates , vomitus , ructus , tor-
mina , spasmos viscerum , si in viscera abdo-
minalia , & ita incredibile quot morbos creat ,
sæpe subito lethales : quos frustra exquisitissi-
mo remedio , vel methodo , fonte ignorato ,
tractes : nec enim cedunt , nisi podagræ recen-
ti paroxysmo , eoque sævo , resuscitato. Con-
tingit id damni ex applicatu incauto narcoti-
corum , refrigerantium , constringentium , in-
erassantium ; vel ex omni remedio debilitante ,
evacuante , rursum revellente , suffocante ; hinc
missio sanguinis , purgatio sursum , deorsum-
ve , Emplastra , Cataplasmata modo dicta ,
opiata omnia , id efficiunt ; ut & spontanea
sænii decrepiti debilitate ingruente ; vel parti-
bus omnibus extremis ita obstructis , exsiccatis ,
corruptis , destructis , ut mala materies per-
cas amplius ire nequeat : hinc liquet quæ , qui-

bus cum symptomatibus , & cur , podagricis , ex hoc morbo , mors.

1274. Proinde Curatio , quam contemplatio mali , & experientia commendavit , absolvitur 1. restitutione vigoris in visceribus perditis (1265.). 2. ablatione liquidi jam corrupti fluentis in vasis , vel stagnantis ad loca (1262. 1263.).

1275. Ad primum (1274.) spectat . Usus plantarum aromaticarum , amararum , antiscorbuticarum , maxime si per se usurpentur solo melle exceptae . s. Usus salium lixiviosorum fixorum saepe iterata , parva dosi , diu continuata , assumtorum. y. Tum cibi , potusque nutrientes , facile digerendi , leves. d. Exercitio magno , continuato , equitationis in aere puro , tum frictionibus , motibusque partium saepe iteratis. e. Somno maturo , longo.

1276. Ad alterum (1274.) Usus conducit. 1. salis cuiuspiam volatilis parva dosi diu assumti , mane ante quam quis surgat , cum largo haustu decocti cuiusdam lenis , sudorisque , vel madoris , expressione leni per horam. 2. frictio calida , cum linteis siccis , partium. 3. Usus purgantis serosi , una cum mercurialibus acuti , & addito circa vesperam potu opiatu sedante.

1277. Quibus equidem remediis , & curandi methodo , multum saepe proficitur , etiam in tophacea.

1278. Ad summam doloris in loco saevitatem temperandam , urgente summa necessitate , Opiatis internis , copioso seri lactis , similisve , potu calido , externis emollientibus , Anodynis , Calidis , quin verberatione

cum urticis , inunctione balsami sulphuris
Therebinthinati , inustione cum Lino , uten-
dum s̄æpe est.

1279. Cæterum non aliter usurpanda , quin
summopere metuatur citor induratio loci af-
fecti , mobilitatisque jactura.

1280. Maximum vero cuique remedium
quod oppositum illi causæ , unde originem du-
xerat morbus (1255. 1258.).

1281. Si autem materiæ podagræcæ intro-
versæ signa adsint (1273.), sine ulla mora ten-
tanda est ejus expulsio in juncturas : ergo sta-
tim applicentur femoribus larga vesicatoria ;
locis , dolere assuetis , fomenta aromatica sa-
linæ tepida ; fiat deambulatio , vel motus mag-
nus in rheda ; sumatur larga copia decocti
alicujus aromatici sudoriferi , vel , hoc non ju-
vante , vini Rhenani generosi ; his dein factis ,
dolore incipiente , in calidum lectum reposi-
tus , & opertus , sudet.

1282. Quæ si quis omnia consideret , videt
difficultatem summam curandi hujus morbi :
rum rationem , cur in renovantibus hujus me-
delam quæsiverint summi & Medici & Che-
mici ? Cur Lac , & quoisque sanet ? An sit
acor specificus cruore conceptus mater poda-
græ ? Quæ sit ratio nodi , tophi , cretæ , poda-
gricorum ? Cur miserrima sit , quæ sine tu-
more , podagra ? Cur mitior tumens ? Cur do-
lor tandem desinat in podagricis ; cur , quam-
diu dirissimus dolor in paroxismis , serena , ea-
que longa , intervalla sint ? Cur cessante do-
loris sævitie , dein vix unquam integre liber sit
æger ? an ullum absorbens alcalinum specificum
sit , quod podagram radicitus extirpet ? Cur
Machina Statica Sanctorii summa directrix &

M O R B I V I R G I N U M . 273
index futurorum , & faciendorum in podagra ? Cæterum podagra , spiritui vitæ inhærens , in humore articulorum tenuissimo , & in semine ipso , tantum se prodit violentis effectibus.

M O R B I V I R G I N U M .

1283. P Ræter omnia hæc Acutorum & Chro-
nicorum genera , sunt nonnulli mor-
bi virginibus , gravidis , puerisque proprii ,
tum & puerili ætati .

1284. Quo tempore fœminium corpus ad
incrementum suum pervenit , in bene facta
temperie plus solet confidere crux , quam
qui vasis contineatur , unde arteriis uterinis
fluoris Menstrui nomine secernitur .

1285. Si , posito corpore in conditione
(1284 .) , hic sanguis retinetur , oritur ple-
thora ; tarditas ; gravitas ; pallor ; dolor lumborum , inguinum ; depravatae functiones om-
nes fere naturales , vitales , animales ; quæ fa-
cile deducuntur à vasis nimis pressis , liquido
copiosiore , stagnante , suffocato .

1286. Ab eodem autem sic accumulata mi-
ra sæpe parantur viæ , taris secretionibus men-
struis notæ ; dum per oculos , aures , nares ,
gingivas , vias salivæ , œsophagum , alvum ,
vesicam , mammas , cūtim , vulnera , ulceræ ,
exire viderint Medici .

1287. Vel & sæpe labefactantur inde om-
nia viscera , oriturque partim à putredine con-
cepta , partim à vasis læsis , infinitum morbo-
rum genus (106 .) .

1288. Cognoscitur hic morbus 1. ab ærate.
2. incremento corporis jam perfecto. 3. plethora. 4. signis deinde morbi subsequentis.

1289. Pro solutione requirit varia remedia
respectu variæ causæ.

1290. Quas inter naturalis, vel superveniens,
pudendorum concretio manum Chirurgi requi-
rit debito instrumento, debito vulnere, viam-
facientis.

1291. Cæterum, ubi à stagnante liquido,
hic conciliabitur fluor. 1. fotu, & frietu pe-
dum. 2. apertura venæ in pede, & sanguine-
missō. 3. purgantibus Uterinis datis. 4. Em-
menagogis. 5. Emplastris, fotibus, linimentis,
vaporibus, calore. 6. ipsa vasa à plethora
debilitata roborando per Chalybeata, & Ad-
stringentia.

1292. Sublata his morbi scaturigine, solent
omnia fere mala (1285. 1286. 1287.) spon-
te evanescere. Vel curantur ex natura &
cura ejus morbi, cuius imaginem referunt
quam proxime: quod facile ex antedictis
fit.

MORBI GRAVIDARUM.

1293. Postquam gravida est foemina plurimes afficitur malis ex sola graviditate oriundis.

1294. Quorum nonnulla oriuntur ex sanguine menstruo secerni impedito ob clausum uterum, & foetu tamen non potente haec tenus in sui incrementum eum absumere.

1295. Alia ex ipsa mole, motuque foetus, atque secundinarum, & aquarum, vim exercentium in partes hasce sensiles admodum.

1296. A priori (1294.) videtur pendere Nausea, Vomitus, prostratus appetitus, vel idem depravatus plane, animi deliquia, vertigines, dolores summi stomachi, pectinis, inguinum, renum, mammarum, torpor, gravitas, dyspnœa, abortus.

1297. Quæ proinde pendentia ab una causa eodem remedio, sanguinis missione, tolli solent.

1298. In qua tamen instituenda, locus, tempus, copiaque, maxime advertenda.

1299. Tum victus tenuis, motus ordinatus, potus levis, admodum prosunt.

1300. Interim Cardiaca aromatica, una cum lenissimis antihystericis, vel & blandis subacidis, summi usus sunt & efficacæ.

1301. Ab incremento foetus oriri videntur eadem fere, quæ enumerata (1296.), tum difficultas urinæ, & alvi, Hæmorrhoides, Varices, Inflatio pedum, Uterinorumque labiorum, lapsus proclivis.

1302. Quibus quidem auxilium ferri potest: aliquando remedio V. S. (1297.) , vel & situ corporis pro tempore mutato, tum etiam fasciis, similibusque, atque tandem linimentis lenibus.

1303. Inter periculosisimos vero gravidarum morbos habetur fluor uterini sanguinis.

1304. Qui fere ex eo, quod placenta ab utero soluta, & arteriis plenis sanguine distendente, uteroque distento, saepe pleno rivo arteriosus crux emanet.

1305. Cognoscitur ex orificio uteri laxato, sanguinis fluxu magno, citato, admodum debilitante, vivo, vel grumoso, dolente.

1306. Causa hujus, affectus animi vehementes, motus corporis nimii, hysterica, & emmenagoga male applicata, percussio inferioris partis abdominis.

1307. Remedia, quies animi, corporisque, aer frigidus modice, Vena sectio, adstringentia, opiate.

1308. Si his nihil proficitur, Infans methodo optima, pro situ ejus mutata, illico educendus, uterusque ab foetu, placenta, grumoso crux liberandus erit.

1309. Neque refert; quoniam gestationis tempore id acciderit, cum melius sit perire, vel aliter peritum, foetum, salva matre, quam perire certo utrosque.

PARTUS DIFFICILIS.

1310. Partus difficilis fit vitio Matris , Infantive.

1311. Vitio Matris , deficientibus viribus ad expellendum , vel partibus ipsis naturalibus male se habentibus.

1312. Si vires deficiunt , hæ excitandæ sunt ope Uterinorum , Cardiacorum , Sternutatoriorum.

1313. Si uteri collum internum nimis angustum , durumve , linimentis succurrendum quantum possibile , ut lubricum emollescat , vel fotu.

1314. Si Tumor hic (1313.) , vel in vagina enatus expulsionem impedit , is discutendus , suppurandus , vel eximendus ope Chirurgica.

1315. Si excoriata harum partium labia coauerint , cito , & ante partum , si fieri possit , dissecanda , & cicatrice obducenda sunt.

1316. Si ossium compages arctior iter impediverit , linimentis emollientibus (1313.) ; fomentis similibus , lenienda sunt , tum manu lege artis succurrendum parturienti est.

1317. Infantis vitio contingit , ubi ille immobilis mortuus , vel ita situs , ut ipse sibi claudat portam.

1318. Mortuus cognoscitur , si immobilis ; si arteriae umbilicales sentiuntur in funiculis umbilicali quiescere , maxime prope corpus infantis ; si foetida exeunt ; si pondus ingens ; si laborat tenesmo ; si syncope ; horripulatione ;

halitu graveolente; colore livido; si diu elapsis aquis nondum peperit; si epidermis prompte à cute secedit, si cutis fœtus flaccida, facile separanda; ossa mollia, & mobilia.

1319. Simul ac fœtus cognoscitur mortuus (1318.), metu gangrænæ, syncopes, mortisque maternæ, eximendus est, vel per pedes maxime, si fieri queat.

1320. Situs infantis redigendus est in eum, quo fœtus possit educari, vel per caput, vel per pedes inprimis.

1321. Id efficitur 1. positu Matris debito. 2. mutatione situs infantis.

M O R B I P U E R P E R I I .

1322. Puerpera corripitur lypothymia, syncope, convulsionibus, statim à parte: quia sanguis arteriosus à cerebro, & cerebello, aversus agitur in laxa abdominis vasa; dein dolore post partum, à labore tolerato, partibus contusis, à sanguine, fœtu alio, secundinise restituantibus.

1323. Fascia lata laxum abdomen fulciens tollit priora mala (1322.). Fœtus alius, secundinæ partes, grumi sanguinis, manu educenda.

1324. Dolor à labore tollitur opiatu, antacido, cardiaco, diluente, fotu anodyno externo.

1325. Nimio lochiorum fluxu vexatur, à nimia fluiditate, agitatione sanguinis, vel ut plurimum à retentis (1322.) in utero, ejus contractionem impedientibus.

1326. Si à retentis, hæc educenda (1323.).
1327. Si ab affectu animi, sanguine nimis fluido, nimis agitato, concurrendum ad hordeata, gelatinas, emulsiones, opiata, adstringentia.

1328. Quorum delectus docent signa morbi, temperiei, velocitatis.

1329. Dum fluit ab uteri vasis restrictis in mammas pabulum serosum lacteum, febricula exoritur, qua orta, sæpe lochia omnino retinentur, unde infinita & pessimæ indolis symptomata; prout in hoc illudve viscus rapiuntur, hinc phrenitides, pleuritides, peripneumoniæ, anginæ, paraphrenitides, mammarium inflammations, pejor hepatis, ventriculi, omenti, mesenterii, lienis, renum, intestinorum, tum Dysenteria, Colica, Iliaca, Apoplexia, Paraly sis, & multiplex sane mali species.

1330. Cuncta hæc eradicantur sponte, radice mali excisa (1329.).

1331. Hinc requiruntur Antacida lenia, ad labem acidam seri sopiendam; diluentia lenia ex hordeatis, avenatis, amygdalatis, jusculis; aperientia specifica lenissima ex moderate cardiacis & uterinis; aperientia localia, Clysmata, Fomenta, Cataplasmata, Emplastra, Linimenta, Cucurbitæ, Pestaria, Suppositoria.

1332. Venæ sectio haud facile, nec nisi urgente summa necessitate, adhiberi potest.

1333. Neque curanda Symptomata proinde, ac si essent morbi acuti sui generis (1329.).

1334. Lacte ad mammas delato, sæpe fit

ejus stagnatio , coagulatio , dolor inflammatorius , suppuratio , Scirrhos , Cancer.

1335. Cognoscitur horrore , frigore & calore reciprocis , febricula , signisque incipientis inflammationis.

1336. Curatur 1. antacidis lenibus . 2. Diluentibus lenissimis . 3. discutientibus externis cito applicatis.

1337. Si jam in apostema tendit , quantocytus maturandum , aperiendum , depurandum , consolidandum , de quibus in Chirurgicis.

1338. Lactantis papillæ dolor , fissura , inflammatione , tollitur balsamicis blandissimis , spirituosis cephalicis applicatis.

1339. Lac abundans nimis , & tenue , temperatur victu blando , siccoque , & motu : lac deficiens curatur victu humido , blando , nutritive ; fotu , frictioneque mammæ ; sublatione Causæ indagatae .

M O R B I I N F A N T U M .

1340. **I**Nfanti recens nato oriuntur morbi proprii 1. A strigmentis glutinosis , caseofosis , lentis , quibus os , œsophagus , stomachus , intestina ei replentur.

1341. Qua sola de causa , nauseæ , vomitus , tormina , singultus , convulsiones sœpe oriuntur ; atque deinceps restant indigestiones aſſunitorum .

1342. Curatur facile jejunio horarum x , vel xii ; aſſumptione pauci vini cum melle mixti ,

iterata dosi hoc tempore abstinentiae dati; vel lenissimo quodam simul adjecto stimulo purgante.

1343. Quin, ad proluendam hanc pituitæ mucosæ faburram, saepe profundit egregie Epithemata moderate aromatica, & spirituosa.

1344. 2. Multum patiuntur vulgo à meconio non satis cito expulso, ob debilitatem fœtus, duritiem materiæ, copiam ejus nimiam, siccitatem viæ.

1345. Hinc ab ejus mora, aëre jam appulso, acrimonia, acor, putredo, in vapores resolutio, adeoque dolores tormentosi, convulsiones, nauseæ, vomitus, singultus, tusses, sternutationes, clamores, fletus, pervigilia, terrores, febres, macies, mors.

1346. Corrigitur vis expellens sopita stimulo leni purgante, leni suppositorio, Cardiacum suavissimo & leni.

1347. Durities materiæ corrigitur haustu seri lactis recentis cum paucō melle diluto, clysmate ex sero lactis saponato, vel mellito.

1348. Intestina lubricantur, assumto, oleo Lini, Olivarum, Amygdal. dulcium, &c. tum injectis. iisdem Clysmatis specie, & linimentis similibus.

1349. Qua methodo, quibus Medicamentis felicissime superantur varia illa & pessima symptomata ab hac una radice orta (1345.).

1350. Si vero usquam, hic antacida usum habent, & inter illa absorbentia in primis.

1351. Opiata raro, neque sine magna circumspectione, adhibenda.

1352. Quin evitanda omnia nimis attenuantia , stimulantia , volatilia.

1353. Cuique vero singulari malo (1345.) facile remedium invenitur , cognita historia causæ , & curationis omnium morborum hucusque descriptorum.

1354. 3. Multum patientur ab ipso lacte , dum id nimis cito , fortiterque in stomacho coagulatum , compingitur in unam massam gravem , acremque.

1355. Hæc enim sensim acrior , acidiorque reddita , fœces alvi virides , acidum spirantes , materiem vomitu rejectam acidam , hinc tortuosa , flatus , dolores , & infinita alia excitat , maxime convulsiones.

1356. Quæ curantur Antacidis fixis , purgantibus permixtis , Clysmatibus similibus , Carminantibus blandis , oleosis internis , externisque.

1357. Insultus porro Epileptici hinc plerumque originem ducunt , irritato genere nervoso ope acrimonie vellicantis.

1358. Unde & his remedii solis curantur , si medelam capiunt.

1359. 4. Simulac hæc superarunt mala infantes , & incipiunt uti cibis crudis , fructibus horariis , carnibus , caseo , similibusque Vermes oriuntur.

1360. Causam dant ova infectorum , in aëre vel terra viventium , assūpta , neque vi tenellimotus destruenda.

1361. Nidum dat pituita intestinalis , vel gastrica , in qua hærent , foventur , pariunt , augmenturque.

1362. Hinc raro in adultis , & irr his modo torpidis , & leucophlegmaticis.

1363. Suntque rotundi , lati , ascarides.
1364. Efficient irritatione nauseas , vomitus , alvi fluores , animi deliquia , pulsus exiles , deficientes , intermittentes , pruritus narium , insultus Epilepticos.
1365. Efficient consumtione chyli esuriem , pallorem , debilitatem , alvum adstrictam , inde tumorem abdominis , ructus , borborygmos.
1366. Efficient s^epē perforationem ipsorum intestinorum.
1367. Unde & toties lethales reperti sunt.
1368. Cognoscuntur ab ætate , victu , temperie , effectibus , (1364. 1365. 1366.).
1369. Curatio fit 1. nidum destruendo (1361.) per alcalia fixa , gummata phlegmoga , mercurialia , antimoniata , aromatica amara.
1370. Tum externe inungendo abdomen balsamicis ex aromaticis fortissimis , permistis purgantibus , oleofisque.
1371. 2. Vermes necando , quod fit ope Medicamentorum mellitorum , salinorum , indigestibilium vermibus , amarorum aromaticorum , Mercurialium , Acidorum , Vitriolatum ex chalibe , vel cupro.
1372. 3. Expellendo Lumbricos vivos enetosve ope purgantium amarorum , phlegmagogorum , Mercurialiumque.
1373. Quin Clysmata , Suppositoria , Unguenta externa ad eadem profundit quam maxime.
1374. Quando Dentes incipiunt prodire , maxime acuti , ab tensione , punctura , laceratione gingivarum nervosarum , sanguinolentatumque , oritur inflammatio , tumor , gangrena ,

convulsio , alvi fluor , viridis , salivatio , febris , mors.

1375. Quæ cuncta facile ex eadem causa oriuntur demonstrantur.

1376. Quin sublata irritatione nervorum (1374.) sponte cessant.

1377. Quod fit 1. gingivas emolliendo , refrigerando , leniendo , mollibus , glutinosis antiphlogisticis. 2. saepe atterendo ad corpora dura , glabra. 3. dissecando ope lanceolæ.

1378. Convulsiones hinc oriundas minuta Sp. C. C. dosis felix tollit.

V A R I O L A E.

1379. **Q**uin infantibus frequens , huc referetur , morbus , qui vocatur Variolarum. Cujus quidem adeo accurata Sydenhami descriptio , ut decies legi merenti pauca modo addenda habeantur , unde pateat & has ad eandem simplicitatem , ut praecedentes morbos , reduci posse , & aliquid in ordine medendi desiderari haec tenus.

1380. Est ut plurimum Epidemicus , verno tempore primo incipiens , æstate crescens , languens autumno , hyeme sequenti fere cedens , vere iterum eodem ordine redditurus. Quo citius in hyeme incipit , eo violentior , quo serius , eo mitior , erit mali natura. Hinc liquet ; quo anni tempore periculosior.

1381. Occupat omnem ætatem , sexumque , maxime autem pueros , eosque , qui haec tenus hunc morbum nondum passi sunt , quo ætas humida plus dissipavit , solida magis coëgit ,

eo violentior morbus: Hinc pueris, mulieribus, mollibus, laxis, facilior: exercitatis, viris, senibus, pejor.

1382. Malum hoc, licet Epidemicum, contagio suscipitur communicato ab homine qui prius laboravit: quod primo videtur aëri inhalens, pulmonibus, ori, naribus, œsophago, stomacho, intestinis, dari. Adeoque hoc tempore admodum parum materiei venenatae habere.

1383. Hæc contagiosa materies (1382.) humoribus mista statim producit effectus quosdam ordine se mutuo excipientes; qui sunt: horripulatio; rigor; febris acuta; calor ingens, perpetuus; oculorum splendor, à liquore tenui & calido illapso; Capitis, dorsi, artuum, dolor magnus, maxime circa partes, cordis scrobiculo subjectas; vomitus, nausea; inquietudo magna; stupor; somnolentia; atque infantibus insultus Epileptici.

1384. Initio hujus status (1383.) crux venis missus pulcher, saluberrimoque simillimus; secundo, tertio, quartove die, jam instar pleuritici & inflammati cernitur (384.), eo plus, quo plus duravit, & vehementius fuit, malum.

1385. Durat hic status, pro varietate epidemica, vehementia morbi, temperie ægri, vario tempore: quo diuturnior ex sua natura, eo mitior futurus totus morbus, & contra.

1386. Unde videtur morbus in hoc statu (1380. ad 1386.) esse velocitas liquidorum aucta à stimulo inflammatorio omni sanguini admixta.

1387. Morbus ergo ille (1386.) , affinis omni acuto inflammatorio , difficulter in hoc statu ab eo distinguitur ; scientia Epidemici regnantis (1380.) , ægri in hunc morbum proni (1381.) , contagii prægressi (1382.) , & inde secutorum symptomatum (1383.) , docet quod adsit , & quod secuturæ sint papulae ipsæ in altero , mox describendo , decursu.

1388. Cognito (1387.) hoc morbi statu (1380. ad 1387.) , indicatio videtur oriri hæc primo , ut , stimulo inflammatorio ablato (1386.) , sanetur status præsens , & impeditur ulterior ejus progressus , proinde caveatur futura suppuratio , gangræna , &c.

1389. Stimulus videtur auferri posse correctione per specifica ita dicta , vel methodo universali antiphlogistica.

1390. Correctio specifica niti debet invento remedio opposito illi veneno contagioso , quod tam parva mole susceptum reliqua parit , ut effecta (1382. 1383.).

1391. Quale (1390.) inveniri posse , comparatio historiae antidotorum , & indoles hujus mali , faciunt sperare ; & ad indagandum impellit summa hinc futura humano generi utilitas.

1392. In stibio , & mercurio , ad magnam penetrabilitatem arte deductis , nec tamen salina acrimonia nimium corrosivis , sed bene unitis , ut quæramus , incitat aliquis horum aliquando successus.

1393. Methodus universalis videtur adhiberi posse , & experimentis perfici debere , illa , quæ deprehensa est in omni inflammatorio valere , ne inflammatio in pus , gangrænamive ,

abeat : quum in aliis omnibus succedat , hic nihil repugnet , morbus variolosus saepe sine variolis sit.

1394. Consistet illa (1393.) in his : 1. mitatur crux , ut (854. N°. 1. 890. N°. 1. &c.). 2. Clysmatibus , frotibusque , laxetur tota cutis , os , œsophagus , intestina , saepe . 3. potetur multum aquæ tenuissime farinosæ , acidulæ , nitrosæ ; hauriatur nitrum stibii , vel polychrestus sal , & hydrogala tenue . 4. sit victus tenuis ; aër in pulmones ducendus frigidiusculus ; corpus bene tectum , & perspirabile.

1395. Quamvis enim in hoc morbo raro cogitetur de hac indicatione (1388.), & de hac methodo in primis (1393. 1394.), casus tamen , ignaro morbi Medico , saepe dedit successus probantes talem artem.

1396. Morbus hic ubi statum primum , quem Contagii voco , absolvit , secundum ingreditur , qui sic se habet : punctis parvis rubris instar morsus pulicaris cutis capitis primo & faciei , mox manuum & brachiorum , dein trunci , & inferiorum , inficitur ; mox imitescunt symptomata (1383.) ; augmentur omni hora quoad magnitudinem , & numerum pustulæ valde rubescentes , assiduo magis , magisque , elevantur ; inflammantur ; cutis tenditur ; dolor ; calor ; impedita circulatio ; impedita perspiratio ; hinc humorum major ad interiora repulsus ; febris ; anxietas ; dyspnoea ; dolor faucium ; angina ; diarrhoea ; dysenteria ; miectus crux ; hæmoptoë ; cutis inter pustulas liberæ inflammatio rubra , dolens , calens ; quæ ubi duraverunt spatio 4 , 5 , vel 6 , dierum , jam absolute suppuratæ

sunt, & in totidem parva apostemata conver-
ſæ. Hunc Inflammationis decursum voco, us-
que in Abscessum; durat pro varietate Epide-
mici, temperiei, magnitudinis, regiminis,
vario tempore, plerumque quatuor, aut quin-
que diebus; ita, ut octavo, ab inchoamento,
die suppuratio adſit; crux tum valde inflam-
matus.

1397. Si morbus contagii ingens (1383,
ad 1386,), pustulæ multæ ſibi mutuo proxi-
mæ, ac quaſi implicitæ, inflammationis om-
nia signa magna, temperies ſalina oleofa, vi-
gor ætatis, vita prægressa lautissima, reme-
dia & regimen velocitate multum augmentia,
æftas fervidiffima, fuerint, tum ad finem in-
flammationis veficula lympha rubella diſtentæ
adſunt, gangrenosæ indolis indices (427. N°.
5.); hinc cutis circulationi, & exhalationi
inepta; inde humorum in intetiora repulsus;
inde ſalivatio ingens; tumor magnus manuum,
pedumque.

1398. Ex his diagnosis & prognosis secundi
status cognoscitur, ratioque morbi, & omnium
symptomatum in eo capitū, his fere regulis
circumscripta:

Quo mitior status contagii, eo lenior status
inflammationis.

Quo lentius erumpunt pustulæ, quoque
proin diuturnior status contagii, eo morbus
levior.

Quo pauciores, magis separatae, majores,
plus à facie remotæ, candidiores, & dein fla-
væ magis pustulæ, quoque tardius procedunt,
eo meliores.

Quo plures, magis intricatae, minores ſin-
gulæ,

gulæ , magis in facie hærentes , fuscæ , nigræ-
ve , citiusque incedunt , eo pejores .

Quo materies pustularum pus magis blandum
& perfectum refert , eo melius .

Quo materies pustularum ichorem gangræ-
nosum plus refert , eo pejus .

Quo spatum inter pustulas magis rubet , ca-
let , tenditur , tumet , circa tempus abscessus ,
eo melior spes , ob circulationem hic rema-
nentem .

Quo idem plus pallet , vel fuscum evadit ,
eo pejus ; angina sequitur lethalis , aut perip-
neumonia ; nisi salivatio liquida , vel ingens
tumor manuum , pedumve acceſſerit ; ratio est ,
liquorum hic impedita , hinc ad interiora au-
cta , circulatio .

Si in locis inter pustulas liberis maculæ pur-
pureæ , lethalis gangræna designatur .

1399. Indicatio hoc in statu (1396.) est va-
ria pro vario gradu durantis morbi : nam in
primo initio apparentis inflammationis exter-
næ , videtur requiri cautela , ne vergat in sup-
purationem : de qua jam actum (1393. 1394.) :
aut , si id spernitur , curandum ut minima fiat ,
procul à capite , & tarda : quod fit 1. victu
tenuissimo , putredini resistente : 2. potu , di-
luente , blando , subacidulo . 3. medicamento
antipylico , aperiente , diluente , assiduo ma-
gna copia ingestu . 4. balneo pedum bis de
die repetito ; horum fotu tepido continuo ,
epispasticis applicatis ad cava pedum & po-
plitum . 5. regimine frigidiusculo , maxime ad-
missu puri & frigidi aëris , interim corpore
inferiore contra frigus munito . Hæc autem
statim & ab initio sic applicanda sunt . 6. si
nimio impetu fuerit morbus , opiate vesperti-

na quinta conducunt , reliquis simul , ut præscriptum est , actis.

1400. Post toleratum decursum hunc (1396.), sequitur status tertius suppurationis , quo incepta illa crescit & perficitur : in eo pustulæ jam purulentæ quotidie augentur , dein maturescunt , albescent , flavent , ac tertio , quartove die hujus decursus , rumpuntur . Tum vero tota pinguitudo & cutis pure scatet mobili , externe aret , locis liberis inflammatur ; hinc impedimento perspirationis , circulationisque , irritatione generis membranosi & nervosi , absorptu puris in venas , fit febris pessimæ indolis , cum pessimis symptomatibus ; si materies hæc purulenta sanguini mista diu movetur , putreficit (82. 100. 406.) ; hinc pro vario delapsu in diversas corporis partes diros effectus , vixque superabiles , producit ; deliria ; phrenitides ; anginas ; peripneumonias ; pleuritides ; vomitus ; dysenterias , hepatitidem ; apostemata ; anthraces ; juncturum tumores , abscessus , immobilitates ; tabem ; phthisin ; & infinita similia.

1401. Si vero tum materies tenuior , acrior , morbusque vehementior , exeditur cutis , pinguitudo , & caro ; fiunt lata , pessima , ad ossa sæpe penetrantia , ulcera cacoethe ; cicatrices fœdæ.

1402. In hoc statu (1400.) curandus puris ad exteriora exitus , ab interioribus ; expulsio ; quod fit laxando cutim fomentis laxantibus tepidis , assiduo & laborioso renovatis ; ablutione & gargarismo oris , fauciumque , assiduo ; potu largo , calido , cardiaco , detergente , aperiente , putredini resistente ; clysmate blando , diluente , emolliente , laxante quoti-

die injecto , diu retento ; victu ex jure carniū cum sale & acidis condito ; vini mercifissimi subinde moderato usū ; dato simul , contra enormes impetus , opio.

1403. Si morbus vehementissimus ; ichor gangrænosus loco putris ; tota fere cutis occupata ; facile patet , cur infelicem adeo , imo ineluctabilem , perniciem adferat hic morbus : omnium vero clarissime id liquebit ei , qui ex anatomicis norit , ut externam cutim , ita oculos , narium omnes membranas , oris omnia velamenta , asperam arteriam , bronchia , œsophagum , stomachum , intestina , jecur , lienem , pulmones , obsideri his pustulis ; hinc quippe dicta intelligit , & videt , quid ad curationem requiratur , & an magnitudo mali , perditio tot egrorum , post vulgata auxilia applicata frustra semper , non excitet boni Medici solertiam , ut initio mali invadentis summa tentet ; vulgata quippe methodo nullus , nisi sponte , emergit. Prophylaxis insitiva videtur satis certa , tutaque.

MORBI EPIDEMICI.

1404. **N**otandum vero est super omnia, morbos hactenus descriptos fluidorum, licet nomine, signis plerisque, & aliqua specie eventus iidem apparent incauto, tamen in indole tecta, phænomenis non nisi perito observatis, vario tempore incrementi, status, coctionis, crisios, effectu, eventu, sanandi methodo requisita, sæpe immensum differre.

1405. Adeoque requirere longe aliam administrationem & Rerum non Naturalium, aliam medelam, alia medicamenta.

1406. Cujus tamen varietatis causa adeo latens, ut à nullo sensili vitio & Rerum non Naturalium deduci hactenus queat.

1407. Et tamen ob communem pluribus afflictionem, possibilem evitationem, & exclusionem vento, vel igne, in aëre residere comprehenditur.

1408. Et in eo magis ob varietatem inexplicabilem exhalationum; quæ vel misturæ, vel stimuli ratione nostræ machinæ nocent, quam ob mutationem notabilem qualitatum sensuum; ut observatio docet.

1409. Tamen vix nisi contagio humano, quod mirum, morbos excitare.

1410. Hos autem proprie Epidemicos vocare solemus.

1411. Horum cognoscitur natura juxta regulas datas (11. 12. 13.).

1412. Lucem vero affundit Medico incogni-

tum talem , & recens invadentem Epidemicum curaturo. 1. Determinatio ejus ad speciem notam , cui maxime similis. 2. Observatio ejus , qui eo tempore , circa æquinoctium vernum , vel autumnale , frequentior. 3. Attentio ad phænomena spontanea , quæ mortem , salutem , meliorem , pejorem statim morbi præcedunt , comittantur , sequuntur. 4. Eorum , quæ inevitabiliter geruntur , ingeruntur , egeruntur , adjutamentum , vel nocumentum. 5. Comparatio plurium eodem tempore decubentium simul. 6. Abstinentia ab omni auxilio , quod dubium , valde movens , mutans , tectum morbi genium obscurans.

1413. Ex quibus omnibus accuratissima attentione observatis indicatio nascitur.

C A L C U L U S.

1414. **U**bi in corpore alicubi corpus quodam plane insoluble hæret , ei crista calculosa brevi se applicat , plus , minusve.

1415. Id si in Renibus fit , à parte terrestri sanguinis exiccata , fit Calculus Renum , maxime ortus adultimas arterias , specie arenæ.

1416. Qui sensim ibidem accrescens renem obstat , carnem ejus suffocat , consumit , specie grumi , puris , carunculæ , pellum expellit , totumque tandem corruptit , mictus sanguineos , purulentos , fætidos excitat ; quin sape ulcerationem vicinorum , post inflammationem creat.

1417. Idem quacunque causa ex loco originis (1415.) in pelvim , & inde in ureterem , hujus flexus , angustias , introgessum in vesicam delatus , s^ep^e intercipit urinas , cum dolore inflammatorio.

1418. Per Ureteres in vesicam delatus expellitur s^ep^e.

1419. Restitans in vesica crescit per orbes appositos.

1420. Manente semper nucleo rubro , reliqui orbes , rubri , albi , cinerei , c^aerulei , perque gradus colorum notatur gradus insolubilitatis , ipsa Chemia detegendus.

1421. In vesica h^aren^s inflammationem , ejusque symptomata , tum pressiones , attritus , ulcera , puris mictus , strangurias , obstructio- nem urethræ , impossibilem mictum nisi supino , febrim hecticam , tabem facit ; s^ep^e impellitur in urethram immobilis.

1422. Calculus tenum cognoscitur à dolore ibidem obtuso , à mi^ctu sanguineo post motum ad strata lapidea , motum corporis vehementiorem , præcipue in curru , à lapidibus s^ep^e emissis , carunculis , pure , filamentis (1416.).

1423. Vesicæ , ex dolore in reddenda urina , & post , & ante , ex urina stillicidio tantum emissa , alba cum sedimento mucoso , crasso , multo , graveolente , pruritu ad caput penis , tenesmo in reddenda urina , manus per anum immisso digito , Cathetere , & (1421.).

1424. Calculus rerum indicat sui imminutionem , expulsionem , redactionem eo , ut non lædat.

1425. I. Id fit vi^ctu humido , blando , tenui ,

modice salito; potu aquæ, vel huic simillimo;
viribus vitæ.

1426. 2. Alterum fit laxando vasa per balneia, clysmata, linimenta laxantia; lubricando vias medicamentis humidis, emollientibus, lenibus, oleosis blandis; aperiendo per opia & anodyna; propellendo ope medicamentorum prudenter diureticorum, motu moderato.

1427. 3. Tertium, occurrente symptomatis, inflammationi per V.S. & reliqua hujus remedia; dolori per emulsiones anodynæ; asperitati per oleosa, saponata, glutinosa.

1428. Nequæ enim de specificis lithontripticis hactenus vera fides.

1429. Delatus in angustias pelvis, requirit eadem (1425. ad 1428.), maxime clysmata, fotus, Venæ sectionetū.

1430. Per Ureteres ex rene in vesicam illapsus noscitur à nephritide antegressa, dolore in via Ureteris subsecuto, horum cessatione cum signis (1423.).

1431. Tum requirit citissimam hinc expunctionem, ne crescens pejor fiat.

1432. Id fit iisdem fere mediis (1425. ap 1428.), sed topice applicatis: balneo oleoso, clysmate simili, injectione olei in vesicæ vias, affrictu hujus.

1433. Tum succurrentum omnibus symptomatis, prout hunc illumve morbum imitantur.

1434. Si in urethram immobilis impactus, injectio, fotus, suctus, auriscalpium speculum, pressio lenis, vel & incisio applicanda requiruntur, aut punctura perinæi.

1435. Si major, quam excerni qui queat, lithotomia educendus.

1436. Et in primis apparatu magno , utpote certissimo , arte Raviana emendato.

1437. Sciendum tamen omnem eventum operationis semper dubium : propter singularia , vix ulla sagacitate prævidenda , neque ulla arte sananda , incidentia.

1438. In mulieribus vero , dilatando urethram , educitur : raro incidendo.

1439. Si in collo vesicæ hærens impedit Urinam , Cathetere repellendus.

L U E S V E N E R E A .

1440. Post annum 1463. in regno Neapolitano , mox Gallico exercitu , dein per totam Europam Lues Venerea orta adhuc durat.

1441. Quæ generatione , lactatione , concrestatione , saliva , sudore , liquido genitali , exhalatione , contagio est.

1442. Et qua parte contrahitur , primo se manifestare solet.

1443. Neque à non infecto , vel non infecta , eodem hoc morbo , unquam orta deprehensa est.

1444. Pars infecta (1442.) diverso quidem tempore pro varietate loci infecti , materiae contagiosæ , gradu caloris excitantis , temperiei diversitate , pruritu , calore leni inflammatione , pustula subalba , squamosa , erodente , mucosa , insanabili vulgatis remediiis , cognoscitur primo.

1445. Hinc crescendo vicina primo , & plerumque externa inficit similibus pustulis ulce-

rosis, dehinc interna, labia, gingivas, palatum, linguam, fauces, nasum, cerebrum, pulmones, hepar, lienem, uterum, &c.

1446. Quæ stillant saniem mucosam, lentam, subviridem, carnem erodentem, in latum magis, quam profundum proserpendo.

1447. Hinc in veretro externo cancri; in interno gonorrhœa; in vagina fluor dictus albus.

1448. Tum glandulæ inguinales tumentes utroque in sexu, bubones venerei, communicato per lymphatica resorbentia contagio.

1449. Et in virismembri inflammatio ingens, brevi in gangrenam soluta.

1450. Tum testes tumidi, dolentes, saepe in ulcerationem abeuntes, inflammatorio tumore ad vesiculas seminales orto.

1451. Ut & carunculæ, stranguriæ, erosio urethræ, prostatarum, colli vesicæ, vasorum seminalium; similia Mulieribus.

1452. Hinc fertur in membra, cum dolore nocturno medios artus occupante, ut & flexuarum rigiditate.

1453. Unde in Cartilaginibus, nasi maxime, & palato, erosio.

1454. Mox media ossa occupans caries præcipue in crano.

1455. Tumque superpositæ partes in apostematia assurgunt pessima.

1456. Quin & in tophos duros elevat, dolentes obscure, sensim acutius, tumque & superposita corruptentes.

1457. Unde facile constat de signis, quibus morbus hicce cognoscitur.

1458. Gonorrhœa curatur, balneo, fotu, injectione, purgatione mercuriali saepe repetiti-

ta , emulsionibus , balsamicis , abstinentia ab omni cibo , potuque lauto & ad venerem stimulante , victu contra potuque tenui.

1459. Persistendum in curatione , dotiec nihil amplius insoliti ex pene extillet , vel in urina se manifestet.

1460. Inflatio membra virilis tollitur cataplasmate anodynō , discutiente , emolliente , fotu simili , & venae sectione larga , & dictis (1458.).

1461. Bubo Venereus tollitur dissipando per Emplastra singularia ; suppurando , si hæc non profundunt ; & aperta depurando.

1462. Testis tumidus fovendus similibus (1460.) : si urget , educendus sanguis ex brachio ; Emplastro quoque scroto applicato levandus ; donec redierit in statum plane naturalem.

1463. Pustulæ , & Cancri dicti Mercurialibus erodendi ad vivum usque , tum sensim lenioribus sanatur iisdem.

1464. Semper autem utendum iisdem fere internis , ac (1458.) præscripsit.

1465. In mulieribus fluor venereus curatur iisdem (1458.).

1466. Sed præcipue fortibus detergentibus validis , & mercurialibus.

1467. Ubi vero pustulæ ubique dispersæ , dolores artuum , nocturni labores , bubones magni , torturæ ossium , sæpe tolerata gonorrhœa , docent adesse Luem , salivatio Mercurialis requiritur.

1468. Quæ ut fiat , aliquot diebus prius impleatur æger ptisana.

1469. Tum utatur quolibet bihorio dosi apta Mercurii dulcis.

1470. Simul ac anima fætere, Gingivæ dolere, dentes erigi videntur, attendendum an pergere, consistere, vel inhibere, deceat.

1471. Si expulitur ad lbijj, vel lbiv, quolibet nocthemero, sufficit.

1472. Si minor, excitandus fluxus erit, stimulo eodem.

1473. Si major, quam vires ferre queant, sistendus erit leni clysmate, vel purgante, vel sudorifero.

1474. Si ruit vis Mercurii ad alvum, opus erit opiatu, & diaphoretico.

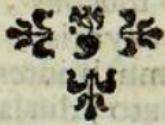
1475. Ubi os, gingivæ, fauces, nimis tument, dolentve, utendum molli, blando, liquido gargarismate, vel collutione, vel (1473.).

1476. Pergendum, donec omnia symptomata evanuerint, vulgo per xxxvj dies.

1477. Tum subinde leni dosi mercuriali utendum per alios xxxvj dies, ut lenissimæ sputationis maneat vestigium.

1478. Neque ullum aliud remedium tum ad sanitatem requiritur.

1479. Tophi minuuntur Emplastris (1461), vel, apertura facta, osse abraſo.

R A C H I T I S.

1480. **M**edio fere labente seculo decimo-sexto, in mediterraneis Britanniae primo, deinde per totum hoc regnum, denique & per omnia Europæ borealis loca, ortus est morbus novus, hodie frequentissimus, qui *Rachitis* appellatur.

1481. Infantibus ille nunquam connatus, raro ante nonum ætatis mensem, vix unquam post biennium vitæ, sed spatio hoc medio frequens, accidit.

1482. Maxime autem infestus habetur proli, cuius parentes laxa & debili conditione corporis; otiosi; molles; opipara mensa, cibis pinguibus, saccharatis, paucopane, vinis dulcissimis, & aqua multa calida, usi; morbis chronicis, venere, ætate, exhausti, Tabi in primis venereæ, & iteratis gonorrhœis, multum obnoxii; effœtam ferme genituram impenderunt generandis liberis.

1483. Ubi vero nutricem iisdem affectam malis nactus est, magis augetur infanti præcoxi incremento morbus.

1484. In primis si frigidius, humidiusque, tractatur, aquosis, mucosis, crudis horæis, piscibus, farinosis azymis, & saccharatis, pascitur; febre autumali intermittente, morbo chronicò, vel acuto, diu laboravit; à scabie, herpete, ulceribus, suppressis male curatus; balneo, fotu, linimentis, unguentis, vaporibus humidis, enervatus; perpetuæ quie-

ti in sella perforata addictus , nudato inferius
corpo.

1485. Cognoscitur morbus hic incipiens in
his , qui nondum incedunt , 1. ab ætate. 2. A
causis prægressis. 3. A fratribus , sororibus , si-
mili malo captis. 4. A tumore flaccido capitis ,
& faciei. 5. A cute laxa. 6. A tumore abdomi-
nis. 7. A macilentia reliquarum partium , in-
primis muscularum. 8. A protuberantia epiphy-
siæ ad juncturas radii , ulnæ , humeri , genu ,
tibiæ , fibulæ. 9. A magnitudine arteriarum
& venarum jugularium , dum reliquæ decre-
cunt.

1486. In illis vero qui jam ambulare incep-
rant noscitur adveniens malum. 1. ex omnibus
antecedentibus. 2. ab incessu tardiore , infir-
mo , prolapsu , instabilitate , transeunte in
assiduam sedendi voluntatem , mox abitu-
ram in decubitum perpetuum , tandemque ir-
impotentiam motus quorumcunque artuum ,
collo flexili , capite nutante. 3. ab ingenii præ-
maturo acumine , sensuum sincero exercitio ,
appetitu & digestione ferme illæsis.

1487. Adultior morbus exhibet magnum
caput , futuris amplis interstinctum ; Thora-
cem ad latera compressum ad sternum in acu-
tum assurgens , cum nodosis costarum extre-
mis ; abdomen protuberans ; cariosos cum ni-
gritudine dentes ; quæ sensim aucta sæpe in
omni vita perniciosos similes morbos creant ,
maxime spinam ventosam & cariem ossium.

1488. Toto interim decursu mali lenta fe-
bricula depascitur corpus usque in mortem ;
tumque cadaver omnes fibras , membranas ,
vasa , viscera , mollia , flaccida , humores so-
lutos , mucososque , exhibit.

Quare causa proxima mali caccochymia iners, mucosa, frigida, vappida, latente forte leni labe venerea permista, cum laxa partium firmarum fabrica.

1489. Curatio optima sit. Cibo levi, eupepto, sicciori, minus pingui, aromatibus mitigioribus condito, saepe dato & copia moderata. Potu paucu, meraco, ex Cerévisia inprimis non veteri quidem, at diu cocta & spissa. Aëre sicco, & calidiusculo. Vestitu accurate siccо, calefaciente, ex lana præprimis confecto. Decubitu super storeis ex aromaticis, roborantibus, exfificantibus, herbis factis, in elatiōri ædium parte, supra tabulata lignea. Gestatione, concussione, oscillatione, vectioне in rheda super strata viarum, frictione multa, calida, siccа, pannis fumo aromatum perfusis instituta maxime ad abdomen & spinam. Cantharidum iterata quandoque applicatioне, vomitorii lenibus aliquoties cum prudentia repetitis. Purgantibus deinde roborantibus per aliquot dies successivos adhibitis. Denique usu diu continuato medicamentorum roborantium, exificantium, antiscorbuticorum, & spiritus excitantium. An & immersio in frigidam prodest? An linimenta? & quæ?

RHEUMATISMUS.

1490. **A**RTHITIDI, podagræ, scorbuto-que, agnatus morbus frequentissimus deprehenditur, qui *Rheumatismus* appellatur.

1491. Quem antecedunt temperies sanguinolenta labi acri infecta, artas mascula, victus lauitor, calefacto corpori subito admissum frigus, autumnalis tempestas, perspiratio prohibita, diathesis inflammatoria lentior cruento pleuritico se manifestans. Cum febre continua incipiens, dolorem creat atrocissimum, dilacerantem, ad minimum motum saevissime auctum, diu in uno loco fixum, juncturnas quorumcunque artuum obsidentem, cæterum genibus magis infestum, lumbis & coxendici, quandoque cerebrum, pulmones, viscera, excruciantem, cum tumore & rubidine loci, periodico itu & reditu.

1492. Si durat, & augetur, saepè post atrocissima tormenta articulum motu privat, anchylosin creat, vix ulli cedentem remedio.

1493. Causa proxima ejus videtur inflammatio in arteriis lymphaticis membranarum, quæ ad ligamenta juncturnarum, non tam saeva ut in suppurationem eat. Curatur missione sanguinis; purgatione antiphlogistica repetita & semper vesperi per narcoticum sedata, balneo leni, tepido, fomentis antiphlogisticis loco affecto applicatis. Vesicatoriis validioribus, & cateteriis. Medicamentis summopere diluentibus atque emollientibus simul. Vielu tenuissi

mo. Quietè. Tepore lecti. Et ad finem curationis frictione sicca , calida , una cum usu antiscorbuticorum.

1494. Si lumborum sedem occupans lumbago rheumatica , si coxam ischiadicus vel coxarius dolor audiens , eadem methodo , licet pauclo difficilius curatur.

1495. Hinc apparet morbi hujus frequentia , varia admodum facies , summum periculum si cerebro vel pulmoni incubuerit , maxima difficultas eum hic detegendi , discrimin in quod præcipitat calidiorum usus , vel præmatura narcoticorum exhibitio.

FINIS.

IN-

INDEX

RERUM ET VFRBORUM.

Numerus Arithmeticus paragraphum, non
vero paginam denotat.

A.

- A**BDOMINIS VULN-
RIS *levis* signa 306.
Cura 308. Ad Perito-
næum usque penetrant-
is effectus. 307. Cu-
ra 308. In Cavitatem
penetrantis signa. 309.
Cura 311. Viscerum
illæforum signa. 310.
Læforum signa. 312.
Effectus. 313. Cura
314. ad 321.
Abscessus quid? Causa.
signa. 387. Effectus.
406. Indicatio. 402.
Cura. 403. ad 413.
Acrimoniae Acidæ Ori-
go. 60. Causæ ante-
cedentes. 61. Sedes
62. Effectus in *primis*
vitis Digestionis. 63. In
sanguine. 64. Cura.
66. Morbus hic qui-
bus familiaris. 68.
Acuti Febriles morbi
qui? 567. Horum E-
numeratio. 770. Qui
Chronici? 567. Utro-
rumque explanatio
unde pendeat? 568.
Azyvulosis quid? Cau-
sa. Signa. Cura. 556.
Alimenta quædam Pu-
tredinis naturam in
corpore adipiscun-
tur. 80. *Quædam extra*
corpus sponte in Pu-
tredinem vergunt. 81
Amputatio. Vid. Extir-
patio.
Aneurisma verum. 160.
176. Spurium. 178.
Angina quid? 783. Du-
plex species. 784. *Sine*
tumore quando oria-
tur? Diagnosis. Pro-
gnosis. Cura 785. 786.
Cum tumore? ejus di-
versa nomina. 787. va-
ria sedes. 788. varia
Prognosis. 789. varia
Cura. 790.
Angina *Aquosa Oedema-*
tosa Catharrosoa tenuis
quæ? 791. Sedes. 792.
Causæ. 793. Effectus.

INDEX

794. Cura. 796.
Angina Convulsiva. Pa-
 ralytica. Suffocativa
 quæ? causa quibus
 contingat? Quibus
 curetur? 818.
Angina Inflammatoria
 quæ? 798. Causæ.
 799. Effectus varius
 pro varietate Partis.
 800. ad 806. Progno-
 sis Generalis. 806.
 807. Exitus. 808. Cu-
 ra. 809. ad 814.
Angina suppuratoria.
 814. Gangrenosa. 816.
 Scirrhosa. 797. 817.
 Cancrofa. 817.
Anginæ Prognosis ex
Hippocrate. 819.
Animalia quæ succosha-
 bent acescentes. 78.
 Quæ alcalescentes. 79.
Animalia quæ sponte in
 Putredinem vergunt.
 83.
Anodynum pro varie-
 tate causæ variat. 227.
Anthracum Cognitio.
 Prædictio. Curatio
 unde hauriantur? 416.
Anxietas Febrilis. 631.
Causa. Diagnosis. ibid.
 Effectus. 632. Pro-
 gnosis. 633. Cura 634.
 635.

RERUM

- Aphthæ. 978. quid sint?
 979. 980. Causa. 980.
 Locus. 981. Quibus
 familiares & quando?
 982. Causæ antece-
 dentes. 983. Diagno-
 sis. 984. Symptomata.
 984. ad 987. Effectus.
 988. 989. Indicatio.
 Cura 990. Quæsita.
 991. Regula Progno-
 sticæ. 992.
Apoplexia. 1007. Ejus
 Definitio. 1008. Fu-
 tura quomodo præ-
 videatur? 1020. Quo-
 modo Præsens cognos-
 catur? 1021. Causa
 proxima. 1009. Re-
 motæ. 1010. Harum
 cognitio unde? 1011.
 Morbi divisio. 1012.
 Locus. 1013. Quæsita.
 1014. Magnitudo unde
 cognoscatur? 1015.
 Indicatio. Cura. 1022.
 ad 1036.
Apoplexiæ levitas & sa-
 nabilitas unde decer-
 natur? 1016. Quo-
 modo solvatur ope
 naturæ? 1017. Paulus
 gravioris Effectus &
 exitus. 1018. Exquisitæ
 Prognosis. 1019.
Arteria non nimis magna

E T V E R B O R U M.

omnino transversim
dissecta quid inde ?
159. Quid ? si eadem
transversim vulnerata
non tota dissecta. 160.
Quid ? si arteria *major*
tota dissecta sit. 161.
Si ejus *tunica exterior*
vulnerata. 176.
Atrabilarius humorqui.
1092. Ejus. Causa.
1093. Effectus. 1094.
Materia 1095. Progno-
sis. ib. Cura. 1097.

B.

BIlis atræ Causa Dia-
gnosis. Effectus.
Prognosis. 102. Indi-
catio. Cura.. 1103.
Bilis atta *turgens* quan-
do dicatur ? Causa.
Signa. Effectus. Pro-
gnosis. 1104. Vis cor-
rosiva. 1105. Cura.
1106.

Borborygmi Vid. Ru-
ctus.

βρογχοτονίη quando in-
stituenda ? 812. Quo-
modo ? 813. Quomo-
do absolvenda ? ibid.
Bronchoceles Causa.
Cura. 1221.

Bubonum Cognitio.
Prædictio. Curatio
unde petendæ ? 416.

Bubonum *Venereorum*
Locus. 1448. Cura.
1461.

C.

CAchexia quid? 1166.
Causa proxima *tri-*
plex. 1167. *rioris Cau-*
sæ. 1168. Harum Effec-
tus 1169. 1170. *Poste-*
rioris causæ. 1171. ut &
Ultimæ. 1172. Progno-
sis. 1173. Indicatio.
1174. Cura. 1175. ad
1183.

Calculus : Ejusque Ma-
teries quid ? 1414. In
Renibus unde ? 1415.
Diagnosis. 1422. Effec-
tus. 1416. Indicatio.
1424. Cura. 1425. ad
1428. In *pelvim* dela-
ti effectus. 1417. Cura.
1429. In *Ureterem* dela-
ti effectus. 1417. Cura
1434. ad 1439. Per U-
reteres in *Vesicam* dela-
ti *expulsio*. 1418. Resti-
tantis *accretio* qualis ?
1419. Hujus natura un-
de cognoscatur ? 1420.
Diagnosis. 1423. 1430.
Effectus, 1421. Cura.
1431. ad 1434. In *Col-*
lo Vesice hærentis effe-
ctus Cura. 1439.
Calor Febrilis. 673. Dia-

I N D E X

- gnosis. ibid. Causa
Proxima. 674. Hujus
proximæ. 675. ad 685.
Gradus caloris unde
sciatur? 686. 687. Ef-
fectus. 689. Cura 690.
ad 698. Quæsita. 698.
Calvaria diversimode
lædi potest. 254. Dia-
gnosis. 255. Effectus.
Prognosis. 256. Indi-
catio curatoria *quintu-*
plex. 258. ad 265.
Cancer quid? 492. Cau-
sa proxima. ibid. Re-
mota. 495. Diversitas.
493. *Occultus* qui?
494. Hujus Diagnosis.
497. Qui *Ulceratus*?
494. Diagnosis. 498.
Sedes. 496. Effectus.
Prognosis. 499. 500.
Cura. 509.
Cancer *parvus* quomo-
do curetur? 501. Quæ
in curatione vitanda?
502.
Cancer *magnus* quid in-
dicet? 503. ad 508.
Sympromatum Palliatio.
508. Prognosis. 505.
Cancrorum *Venereorum*
locus. 1447. Cura.
1463. 1464.
Capitis vulnera quas
partes lædant? 239.

R E R U M

- Capitis *tegumentorum*
externorum læsorum.
Diagnos. 240. Pro-
gnos. 241. ad 245.
Cura. 245. *Sympromata-*
tum ablatio. 246. ad
249.
Capitis *concussus* vali-
dus quid efficiat? 274.
Diagnosis. 275. Indi-
catio. Cura. 282. 283.
Carbunculorum Cog-
nitio. Prædictio. Cu-
ratio unde sciantur?
416.
Caries ossis unde? 526.
541. 544. Prognosis.
Cura. 548. Quæsita.
550. ad 556.
Carus quid? Causa.
Diagnosis. 1045. Cu-
ratio *naturalis*. 1046.
Artificialis unde peten-
da. 1047.
Catalepsis quid? varia
ejus nomina. 1036.
Causa proxima. 1037.
Hujus proxima. 1038.
Effectus. 1039. Causæ
antecedentes 1040. e-
xitus in alios morbos.
1043. Anatomia quid
demonstret. 1041. Sa-
natio ope *natura*. 1042
Ope *Artis* 1044. Cata-
phora quid sit? 1048.

ET V E R B O R U M.

- Causas. Vid. Febris 329. Præsentis & Partis affectæ Diagnosis.
 Ardens. 329. Prognosis. 330.
 Cerebri *intropressi* vel *intropulsi* effectus. 268.
 Chronicī morbi Febriles qui ? 567. Causa generalis *duplex*. 1050.
erioris Causæ & Cura. 1051. *Posterioris* effectus in *Fluidis*. Horum cura. 1052. In *solidis*. Horum Cura unde petenda ? 1053. 1054. Prognosis. 1056.
 Libus quo Tempore Febris & qua copia dandus ? 600. ad 603.
 Colicus dolor unde ? 959. Sedes 963. Effectus, 972. Prognosis. 973.
 Coma Febrile quid ? Causæ. 703. Antecedentes. 704. Indicatio. 705. Cura. 706. 707.
 Combustio unde ? 476. gradus. 477. Cura. 479. ad 484.
 Consolidatio in *Osse* quomodo fiat ? 472.
 Quomodo in *Carne* ? 473.
 Contusio quid ? 321. Ejus dea. 322. Effectus varii, 323. ad 329. Prognosis. 330.
 Indicatio. 331. Cura. Pharmaceutica. 332. ad 337. Chirurgica. 337.
 Convulsio quid ? 230. Causæ. 231. 232. Effectus 233. Cura. 234.
 Convulsio Febrilis unde ? 710. Effectus. 711. Prognosis. 712. Indicatio. Cura. 713. 714.
 Corarius dolor. 1494. Vid. Rheumatismus.
 Cranii in *Junioribus intropressi*. in *Adultioribus* post fracturam *intropulsi* effectus. Prognosis. 267. Diagnosis. 269. Cura. 270. 271. 272.
 Cranium si *fissum Fractum Contusum* sit quid inde ? 273. Diagnosis. 275. Prognosis. 330. 3. *locus laesus* intra cranium quomodo cognoscatur ? 276. Indicatio. 277. 278. Cura. 279. ad 297.
 Crepitus. Vid. Ructus.
 Cruor quid sit ? 93. Quomodo in serum

I N D E X R E K U M

resolvatur ? 94. Ejus
motus aucti causa pro-
xima. 98. Remotæ. 99.
Effectus. 100. Signum
Pathognomicum. 101.
Curatio. 102. ad 106.

D.

Debilitas *Fibræ* quid
fit ? 24. Causæ
antecedentes 25. Ef-
fectus. 26. Cura. 28.
Debilitas *Vasorum* &
Viscerum quid ? 41.
Hujus Differentia. 42.
Causæ. 43. Effectus.
44. Cura & in ea ob-
servatio. 46. 47. 48.
Debilitas *Febrilis* unde ?
660. Diagnosis. 662.
Causæ remotæ. 661.
Unde cognoscantur ?
663. ad 667. Cura.
667. ut & *Causarum*.
668. ad 672.
Delirium *Febrile* quid ?
700. Diagnosis. ibid.
Causæ. 701. Cura.
702.
Dentitio. Vid. Infan-
tum morbi.
Desipientia. Vid. παι-
φεοσύνη.
Diarrhoeæ *Febrilis* Ma-
teria. Causa. 719.

Prognosis. 720. Ef-
fectus. 721. Cura.
722.
Dogmata Medica quid
explicant ? 4.
Doloris Idea. 220.
Differentia. 221. Pro-
prietas. 222. Causa
proxima. 223. Remo-
tæ. 224. Effectus. 226.
Causæ ablato. 228.
Sensus ablato. 229.
Dolores sine *apparente*
tumore in quibus va-
sis fiant ? 122.
Dysenteria *Blanda*, *sub-*
cruenta, *Bilioſa*, cui
bono ? 963.
Dysenteriae *Purulentæ*
Causæ Effectus. 965.
Cura. 966.
Dysenteria *Fœtida*. *Ci-*
nericia. *Ichorosa*. *Li-*
vida &c. quid Indi-
cet ? quid præfagiat ?
969.
Dysenteriae *Siccioris*
Causa. 973.
Dysenteriae *Acerrimæ*
Affiduæ causa. Ef-
fectus. 975. Prognosis.
ibid.
Dyspnœæ causæ. Ef-
fectus. 1202.

ET VERBORUM.

E.

Elasticitas Fibrae
Imminuta. 29. Vid.

Debilis Fibrae.

Elasticitas nimia. 36.

Vid. Rigiditas nimia.

Emprosthotonus. Vid.

Spasmus.

Empyema quid? 1183.

Causa Proxima. 1184.

1185. Prognosis 1192.

ad 1196. Effectus.

1204. Cura. 1191.

Causæ antecedentes.

Harumque Cura. Vid.

Vomica.

Epidemici Morbi qui?

1407. ad 1411. Cau-

sa ptoxima. 1409.

Antecedentes. 1407.

1408. Natura unde

cognoscatur? 1411.

Medico Epidemi-

cum curaturo quæ

observanda? 1412.

Epilepsia quid? 1071.

Pro quo Morbo olim

habebatur? 1072. Cur?

1073. Causa proxima. 1074 1086. Re-

motæ per διστεροκά-

θευν. 1075. 1. Προτο-

παθογν. ibid. 2. Γένο-

παθογν. ibid. 3. Συμπά-

ibid. 4. 5. 6.

Effectus. 1077. Progno-

sis. 1078. Indica-

tio. 1079. Cura. 1080.

ad 1085. Quæsumum de

remedio huic morbo

specifico. 1085.

Erysipelatum Cogni-

tio. Prædictio. Cu-

ratio unde pateant?

380.

Exanthematum Febrilium materies. Cau-

sæ. Nomina. 723.

Cura. 725.

Exostosis quid. 549.

Extirpatio Ossis quando

instituenda? 464. In

quo loco 465. Hujus

Definitio. 467. 468.

Ad Administrationem

quid requiritur? 469.

Aetio quomodo fiat.

470. Symptomatum

hanc sequentium cu-

ra. 471. ad 476.

F.

Febris qualis Mor-
bus? 558. In hujus
indagatione quæ ob-
servanda? 559. 562.
Diagnosis. 563. Si-
gnum Pathognomi-
cum. 570. 571. Na-

INDEX

tura unde cognoscatur? 569. Causæ proximæ. 572. ad 575. Remotæ infinitæ. 583. Quæ dividuntur in *communes* sive *Epidemicas*. 584. Vel in *singulares*. 586. Phænomena, 575. ad 580. Effectus. 587. Prognosis. 588. 589. Exitus in *morte*. 592. In aliud morbum. 593. In *santatem*. & quomodo? 594. 595. Indicatio *quadruplex*. 598. Prima satisfit. 599. ad 603. Secundæ. 603. ad 609. Tertiæ. 609. ad 617. Quartæ. 617. ad 728.
Febris acuta quæ? 564. Causa proxima. 581. Remotæ. 582.
Febris ardens. 738. Causa proxima. 742. Antecedentes. 740. Diagnosis. Effectus. 739. Prognosis. 471. Cura. 743.
Febri Autumnalis intermittentis vehementis cura. 767. 768.
Febris continua quæ? 727. Quæ continua

RERUM

non putris? 729. Harum Causa. Signa. Cura 728, 729. Differentia. ibid. Febris *continuae* *putride* causa. 730. Diagnosis. 731. Differentia. 732. 733. Prognosis. 734. 735. Cura. 736. Febres *continuae* remittentes quæ? 727. Dicuntur & *turnchensis*. 737. Febris *Ephemera* seu *Diaria*. Vid. Febris continua. Febris *Intermittens* quæ? 727. Quæ *Autumnalis*. Quæ *Vernalis*? 747. Phænomena. 749. ad 752. Exitus in aliud morbum causa 752. Causa proxima. 755. Effectus. 753. 754. Indicatio. 756. 757. Cura & qualis in *initio*. 758. *Causæ proximæ* tollendæ quid profit. & quando? 759. 760. Quid noceat? 761. 762. In *æxū*. 763. In *Decremento*. 764. *Symptomatum prophylaxis*. 765. *Ægrique virium restauratio*. 766. Prognosis. 769. Febris

E T V E R B O R U M.

- Febris Lenta sive Chro-
nica. quæ? 565. Epi-
demica sive communis?
566. Singularis? ibid.
Febris σύνοχες sive conti-
nens 737. Vid. Febris
continua.
- Fibrarum minimarum.
Origo 21. 23. Mor-
bi. 24. ad 38
- Fibræ Debilitas. La-
xitas &c. Vid. Debi-
litas, &c.
- Fistulæ. 413. Harum
Causa. 406. Apertæ
& clausæ quomodo
cognoscantur? 414.
Cura. 415. Clusarum
Effectus. 417. Pro-
gnosis. 418
- Flatus. Vid. Ructus.
Flatus dolentes. Unde?
960.
- Flexilitas Fibræ. Vid.
Laxitas.
- Fluida omnia ex ar-
teria magna propul-
sa unde secreta sint?
92.
- Fluida in Corde mi-
sta unius liquidi
speciem referunt.
92. Horum Figura.
Substantia. Color. 93.
- Fluidum rubrum con-
cretum. Vid. Cruor.
- Fluor Uterinus. Vid
Gravidarum Morbi.
Floris Albi a Lue Vene-
rea Locus. 1447. Cu-
ra. 1465.
- Fractura quid? 339.
Quæ simplex, Quæ
complicata? 340. Dif-
ferentia. 341. Effec-
tus. 342. 343. Diag-
nosis. 344. 345. Pro-
gnosis. 346. Indicatio.
347. 348. Cura. 349.
ad 357. Eventus. 357.
- Frigus Febrile. 621.
Causa ibid. Effectus.
622. Prognosis. 623.
Cura mala quæ? 624.
Quæ optima? 625.
626.
- Furunculorum Cogni-
tio. Prædictio. Cura-
tio unde petendæ.
416.
- G.
- Angræna quid? 419.
G Locus 420. Cau-
sa proxima. 388. An-
tecedentes. 422. Effi-
cientes. 423. ad 426.
Augentes. 389. 390.
Signa Futuræ. 426.
Præsentis. 427. Pro-
gnosis. 430. ad 433.
Indicatio. 433. Cura.
434. ad 442.
- O

I N D E X

- Gangrænae *inveteratae*
effectus. 442. Indica-
tio. 443. ad 446. Cu-
ra. 446. ad 454
Gangrænae *ab impacto*
acri Gelu factæ cura.
454. ad 457
Glutinosum pingue un-
de? 60. Causæ ante-
cedentes. 69. Sedes.
70. Effectus in *pri-*
mis viis. 71. In *fan-*
guine. 72. 73. Cura.
75
Gonorrhœæ Locus.
1447. Cura. 1458.
1459.
Gravidarum Morbi,
1293. Causa *duplex*,
1294. 1295. *Prioris*
effectus. 1296. Cura.
1297. ad 1301. *Poste-*
rioris effectus. 1301.
Cura. 1302. FLUOR
UTERINUS Gravidis
qualis morbus. 1303.
Causa. 1304. Diag-
nosis. 1305. Causæ
Remotæ. 1306. Cu-
ra. 1307. ad 1310.

H.

- H**Æmorrhœæ
Causa. Prognosis.
160. 161. Cura. 218.

R E R U M .

- Revulsio* an hic juvet;
& quando? 219.
Hæmorrhoidum *ce-*
carum Causa. 959. Se-
des. 963. Solutio.
ibid.
Hemiplegia quid? 1018.
Prognosis. 1062. re-
liqua Vid. In *Para-*
lysi.
Hepatis Usus. Humor.
Situs. 950. Circa e-
jusdem Morbos. Ho-
rumque Effectus
Quæsita. ibid.
Hepatis Inflammatio si-
ve Hepatitis. 914. Se-
des. 915. Causæ ante-
cedentes. 916. Ef-
fectus. 917. 918. Exi-
tus in SANITATE M.
Ope Naturæ. 919. ad
920. Ope artis. 920.
Signa perfectæ sanati-
onis. 921. In ALIUM MORBUM puta
suppurationem. 923.
Signa hujus futuræ.
924. factæ. 925. Ef-
fectus. Prognosis.
926. ad 943. Cura.
942. ad 945. Scirrhum,
ejusque effectus. 946.
Prognosis. 947. Cal-
culum Hepatis 948.
In MORTEM. 949.

E T V E R B O R U M.

Prognostica.	950.	Hypochondriaci morbi Origo. Causa. sedes. Effectus. Prognosis. Cura.	1101.
Humores in Homine vivo quales reperiantur? 58. Crudi, unde hauriantur?	59.		
Hydrocelarum variæ species.	1227.	Hydrocephali Locus.	I.
Hatum causa. Diagnosis. ibid. Cura.	1252.	1217. Prognosis. Cura.	1218.
Hydrops quid?	1215.	Hydrops quid?	1215.
Locus.	1216. ad 1228.	Locus.	1216. ad 1228.
Causæ proximæ	1228.	Causæ proximæ	1228.
Remotæ.	1229.	Remotæ.	1229.
Effectus.	1230.	Effectus.	1230.
Indicatio triplex.	1231.	Indicatio triplex.	1231.
Primæ satisfit.	1232. ad 1238.	Primæ satisfit.	1232. ad 1238.
Secundæ.	1238. ad 1250.	Secundæ.	1238. ad 1250.
Tertiæ.	1250.	Tertiæ.	1250.
Quæsita.	1253.	Quæsita.	1253.
Hydrops avæ	σάγκα.	Hydrops avæ	σάγκα.
	1225.		1225.
-- αστικῆς.	1226. 939.	-- αστικῆς.	1226. 939.
-- Asperæ Arteriæ.	1221.	-- Asperæ Arteriæ.	1221.
-- Glandularum.	1222.	-- Glandularum.	1222.
-- λευκοφλεγματία.	1225.	-- λευκοφλεγματία.	1225.
-- Ovariorum.	1223.	-- Ovariorum.	1223.
-- Pulmonis.	1220.	-- Pulmonis.	1220.
-- Thoracis.	1219.	-- Thoracis.	1219.
-- ἡπατία σάγκα.	1225.	-- ἡπατία σάγκα.	1225.
-- Uteri.	1224.	-- Uteri.	1224.
Hydrops Tympanites.	1226. 939.	Hydrops Tympanites.	1226. 939.
Cura.	1251.	Cura.	1251.
		Icterus Multiplex.	914.
		Primæ speciei Benignæ dictæ.	918.
		Origo.	919.
		930. Secundæ, paucogravioris Cura.	930.
		ad 933. Tertiæ, perioris causa.	937.
		Effectus.	938.
		Quartæ, nulla arte sanabilis Causa.	939.
		Quintæ, valde periculosa, Diagnosis.	940.
		Sextæ, cito lethalis conditio.	941.
		Cura. Si quæ,	942.
		Septimæ, perpetua productio.	946.
		Palliatio.	947.
		Octavæ, subitæ & ingentis imeta.	949.
		Prognostica circa Icterum.	950.
		Ilei Causa. Diagnosis.	
		Prognosis.	961. 962.
		Infantum morborum Causa prima: sc. strigmenta glutinosa.	
		1340. Effectus.	1341.

1

- Icterus Multiplex. 914.
 Primæ speciei Benignæ dictæ. Origo. 918. Cura. 919. ad 930. Secundæ, paucogravioris Cura. 930. ad 933. Tertiæ, perjoris causa. 937. Prognosis. 938. Quartæ, nulla arte sanabilis Causa. 939. Quintæ, valde periculosa, Diagnosis. 940. Sextæ, cito lethalis conditio. 941, Cura. Si quæ, 942. Septimæ, perpetuæ productio. 946. Palliatio. 947. Octavæ, subitæ & ingentis meta. 949. Prognostica circa Icterum. 950.
 Ilei Causa. Diagnosis.
 Prognosis. 961. 962.
 Infantum morborum
 Causa prima: sc. strigmenta glutinosa.
 Ex.

Oij

INDEX

- Cura. 1342. 1343.
 Secunda : Meconium non satis cito expulsum. 1344. Effectus. 1345. Cura. 1346. ad 1354. Tertia : Lac in stomacho coagulatum. 1354. Effectus. 1355. Cura. 1356. ad 1359. Quarta : VERMES. 1359. Horum generatio. 1360. 1361. Quibus minus familiares. 1362. Figura. 1363. Effectus. 1364. ad 1367. Prognosis. 1366. 1367. Diagnosis. 1368. Cura. 1369. ad 1374. DENTITIO NIS effectus. 1374. 1375. Cura. 1376. 1377. Convulsionum sanatio. 1378. Inflammatio quid ? 371. Ejus nomen. 370. Sedes. 373. 374. Causa proxima. 372. Causæ stagnationem in arteriis minimis efficientes. 375. ad 378. In vasis Lymphaticis arteriosis. 378. In omni vase Conico. 379. Ejus diversitas cum aliis morbis. 380.

RERUM

- Diagnosis & Effectus 381. ad 386. Sanatio beneficio naturæ. 386. Exitus in suppurationem 387. In gangrenam. 388. In sphacelum. 389. ad 392. In Scirrhum & quando ? 392. Prognosis. 393. Indicatio quadruplex. 395. primæ satisit. 396. Secundæ. 397. Tertiæ. 398. 399. Quaræ. 400. Quæsita. 401.

Inflammatio primi generis in quibus vasis ; in quibus secundi accidat ? 122.

Instituta Physiologica Medica quid expllicant. 4.

Intestinorum Inflammationis Causæ. 959. Diagnosis. Effectus. Prognosis. 960. ad 964. Exitus in Abscessum signa. Effectus 965. Cura. 966. In Gangrenam. 967. Hujus futuræ signa. 968. Præsentis. 969. Prognosis. ibid. 970. Cura. ibid. In scirrum. 971. Hujus Diagnosis. 972. Effectus.

E T V E R B O R U M.

etus. 972. Prognosis.	ca. 1494. Vid. Rheumatismus.
975. Cura. 974. 976.	
In <i>Cancrum</i> : quo-	Luxatio quid? 358. 359.
modo ? 976. Hujus	Causæ. 361. ad 364.
Palliatio. ibid. Quæ-	Prognosis. 366. Indi-
sita. 977.	catio. 367. Cura.
Ischiadicus dolor. 1494.	368. 369.
Vid. Rheumatismus.	

L.

L aryngis Inflamma-	
tæ descriptio. 802.	
Cura. 809.	
Laxitas Fibræ quid? 29.	
Vid. Debilitas.	
Laxitas vasorum & Vi-	
scerum. Vid. Debili-	
tas.	
Lethargus quid? 1049.	
Cognitio. Curatio	
unde petenda? ibid.	
Lienis affecti Historia	
unde petenda? 958.	
Liquida nostra unde	
conficiantur? Qua-	
leem indolem in no-	
bis acquirant? 60. Ex	
Animalium partibus	
confecta varia sunt.	
77. 78. 79.	
Lochiorum fluxus. Vid.	
Puerpii Morbi.	
Lues Venerea. Vid. Ve-	
nerea lues.	
Lumbago Rheumati-	

M.

M acularum Rubra-	
rum. Cognitio.	
Prædictio. Curatio	
unde noscantur?	
416.	
Mania quid? 1118. Cau-	
fæ &c. ut in <i>Melanc-</i>	
<i>holia</i> . 1119. Diagno-	
sis. 1120. Quid Ana-	
tomia demonstret?	
1121. Huic morbo	
<i>princeps</i> remedium.	
1123. Sanatio ope	
<i>Naturæ</i> . 1124. Quan-	
do oritur hic Morbus	
1125. Huic proficia.	
Nocua. 1126.	
Maniæ natæ in <i>Robustis</i>	
&c. Hominibus cura.	
1127.	
Medela <i>universalis</i> quæ?	
quæ <i>propria</i> ? 9. U-	
traque unde reperia-	
tur? 10. ad 14.	
Medullæ a <i>contusione</i>	
<i>Ossis</i> læsæ effectus.	
O iij	

I N D E X R E R U M

	325.	Morbi ex Excessu circulationis 92. ad 106.
Melancholia quid? 1089.		Ex Defectu. 106.
Causa Proxima. 1090.		Morbi Acuti Febriles. Chronicci. Epidemici. Virginum &c. Vid. Acuti &c.
Hujus Causæ effectus &c. Vid. Atrabilarius succus. 1092.		Mandatio Vulnerum Artificialis quæ? 260.
Causæ evidentes 1108. Prognosis.		Quæ naturalis? 251.
1109. Sanatio naturalis. 1110. Artificialis. 1113. ad 1118.		Musculorum contusione læsorum effectus.
Melancholicus succus qui? Vid. Atrabilarius succus.		
Membranæ vulneratæ. Vid. Nervi.		
Membri Virilis inflammationis exitus 1449.		
Cura. 1460.		
Morbus quid? 1. Quando-effectus Corporeus dicatur? 7. Hujus ablatione quid fiat? 8. Hæc quomodo fiat? 9. Morbi cognitio & Curatio quæ requirant? 4.		
Morborum describen-dæ Historiæ & Curationi ordo optimus qui? 14. Qui hujus tractationis? 16. ad 21.		
Morbi qui Temperiei vel Congeniti falso habentur. 44.		
	325.	Musculorum Ossi Hyoïdi & Laryngi elevandis servientium inflammationis signa. 803.
		Cura. 810.

N.

N Auseæ Febrilis Causa proxima. Remotæ. Harumque Diagnosis. 642. Effectus. 643. Cura. 644. Quæsita. 645.
Nephretis quid? ejus Diagnosis. 993. Causæ. 994. Effectus. 995. Cura bonitate naturæ. 996. Artis. 997. ad 1001. Exitus in suppurationem. 1001. Hujus Futuræ Præsentis signa. Cura.

ET V E R B O R U M.

- ibid. Effectus. 1002. Opisthotonus. Vid.
 In scirrum. 1003. In Spasmus.
 Calculum Renalem. Offa Morbos similes
 1004. In Gangrenam. quos moliores partes
 1005. Nervi visibilis Origo. patiuntur. 512. Cur?
 Structura. Liquor. 513. Quintuplici mor-
 Vis Contractilis. 181. borum serie distin-
 Nervi partium integre guuntur. 514. ad 526.
 dissectarum effectus Prima adscribitur In-
 qui? 182. Qui si totus terstitiis Ossium. 513.
 Nervus dissectus sit? ad 518. Morborum
 182. Secti vel puncti Causa. 513. 516.
 Diagnosis. Effectus. 531. Effectus. 531.
 Prognosis. 163. 183. Secunda Vesiculis os-
 184. sium. Harumque Li-
 quori. 518. Morbo-
 rum causa. Effectus.
 526. Prognosis. 527.
 528. Tertia ossis
 Tegumento externo.
 520. Morborum cau-
 sa. 531. Prognosis.
 533. Harum omnium
 cura. 534. Quarta
 Ossis Tegumento in-
 terno. 522. Morbo-
 rum Causa. 531. 543.
 Exitus in Gangrenam.
 543. In Cariem ossis.
 544. Hujus Diagno-
 sis. 545. Cura. 546.
 Cura si suppuratio vel
 Gangrena adsit. 547.
 548. Quinta vasis &
 vasculis vesicularum

O.

- O**bservatio Medica
 unde habeatur? 11.
 Obstuctio quid? 107.
 Causa proxima. 108.
 Remotæ. 109. ad
 119. Effectus. 120.
 ad 124. Cura. 125. ad
 144. Oedema in quibus vasis
 fiat? 122. Ejus diffe-
 rentia cum inflam-
 matione unde pateat?
 380. Omenti affecti Histo-
 ria unde haurienda?
 958.

O iiii

I N D E X R E R U M

- Offsum. § 24. Dia-
gnosis & effectus
morborum. § 26. Cu-
ra. § 34. 1015.
Offsum Inflammatio-
nis in suppurationem
vergentis signa. § 35.
Hujus Præsentis. Si-
gna. § 36. Effectus.
§ 37. Cura. § 38. In
Gangranam. § 40. In
Cariem. § 41. Cura.
§ 42. 1322.
P.
- P Ancreatis affecti Hi-
storia unde haurien-
da? 958.
Paralysis quid? 1057.
Causa proxima. 1058.
Remotæ. 1059. 1060.
Effectus. 1061. Pro-
gnosis. 1062. 1063. Sa-
natio ope *naturæ*.
1064. Indicatio. 1065.
ad 1068. Cura. 1068.
ad 1071.
Paraphrenitis quid?
907. Diagnosis. 909.
Prognosis. 910. 913.
Cura. 911. 912.
Paraplegia quid? Un-
de? 1018. Prognosis.
1062.
Parapoplexiæ effectus.
- Παρεφεστύη quid? 771.
§. 2. Causa proxima.
776. Antecedentes.
772. §. 2. Cura. 782.
Reliq. Vid. in Phre-
nitid vera.
Partus Difficilis Causa
duplex. 1310. Prioris
Causæ & Cura. 1311.
ad 1317. Posterioris
Causæ. signa. Effec-
tus. Cura. 1317. ad
1322.
Pericranii læsi Diagno-
sis. 249. Causa. 250.
Effectus. 251. Cura.
252.
Periosteum. Vid. Of-
sum morbi.
Peripneumonia *vera*
quid? 820. Sedes.
ibid. 821. 822. Causa
proxima. 820. Re-
motæ. 824. Effectus.
825. 826. Prognosis.
823. 827. 828. 847.
848. Exitus. 820. In
SANITATEM re-
solutione benigna. 830.
1. Hanc juvantia. 850.
Sputi evacuatione.
830. 2. Hanc pro-
moventia. 851. Im-
pedientia. 864. Hinc

ET V E R B O R U M .

effectus qui? 865.	Cu-	Quibus minus? 871.
ra. 866.	<i>Alvi excre-</i>	874. Cura. <i>salutaris</i>
<i>tione.</i> 830. 3.	Huic	873. Minus <i>salutaris</i>
proficua. 852.	<i>Uri-</i>	869. 870.
<i>næ emissione.</i> 840. 4.	Pervigilium	<i>Febrile</i>
Hanc efficientia. 853.	quid? 708.	Causa
In <i>ALIUM MOR-</i>	proxima. ibid.	Exi-
<i>BUM.</i> 831.	Puta in	tus. ibid. Cura. 709.
<i>suppurationem.</i> 832.	Diagnosis hujus fu-	<i>Pharyngis</i> inflamatæ
833.	turæ. 833.	signa. Effectus. Pro-
Jam jam	instantis. 834.	gnosis. 801. 815. Cu-
Fætæ.	835. Effectus. 836.	ra. 809.
Cura. 855. ad 859.	Cura. 836. Cura.	Phlegmone cum in-
In <i>abscessus</i> ad alia lo-	858. 859. Diagnosis	flammatione diffe-
ca. 837.	vergentium ad <i>crura.</i>	rentia unde sciatur?
Horum fu-	839. ad <i>Aures.</i> 840.	380.
turorum circa <i>pulmo-</i>	Prognosis. 842. Cura.	Phrenetis <i>vera</i> quid?
<i>nes</i> signa. 836. Cura.	860. Ad <i>Hepar.</i> 841.	771. Causa proxima.
858. 859.	Cura. 861. In <i>Tumo-</i>	776. Remotæ. 777.
Diagnosis	<i>rem Scirrhosum, Cal-</i>	Antecedentes 772.
vergentium ad <i>crura.</i>	<i>losum.</i> 843. Cura. 862.	Diagnosis. 773. Pro-
839. ad <i>Aures.</i> 840.	In <i>Gangrænam.</i> 844.	gnosis. 774. Quid A-
Prognosis. 842. Cura.	Prognosis. ibid. 863.	natomia demonstret?
860. Ad <i>Hepar.</i> 841.	In <i>M O R T E M.</i>	775. Curatio ope
Cura. 861. In <i>Tumo-</i>	848.	Naturæ. 779. <i>Artis.</i>
<i>rem Scirrhosum, Cal-</i>	Peripneumoniae <i>Nothæ</i>	781.
<i>losum.</i> 843. Cura. 862.	invasionis tempus.	Phrenitis <i>Sympomatica.</i>
In <i>Gangrænam.</i> 844.	Causa. Prognosis. 867.	Vid. Παραφεσιον.
Prognosis. ibid. 863.	868. Diagnos. 872.	Phthisis <i>Pulmonalis</i>
In <i>M O R T E M.</i>	Quibus familiaris;	quid? 1196. Causa
848.		proxima. 1167. Re-
Peripneumoniae <i>Nothæ</i>		motæ. 1198. 1203.
invasionis tempus.		1204. Diagnosis.
Causa. Prognosis. 867.		1199. Cura. 1200.
868. Diagnos. 872.		Prophylaxis. 1201.
Quibus familiaris;		

I N D E X R E R U M

- Prognosis. 1207.
 Reliq. Vid. in *Vomica*.
 Phymatum Cognitio.
 Prædictio. Curatio.
 undæ petendæ ? 416.
 Plantæ sponte alcalescentes quæ ? 76.
 Plethora quid ? 106.
 a. Causa proxima.
 ibid. b. Remoræ. ibid.
 c. Effectus. Diagnos-
 sis. Prognosis. ibid.
 d. Cura. ibid. e.
 Pleuritis quid ? 875.
 Quæ humida ; Quæ
 secca ? 876. Utriusque
 sedes. 877. Quæ
 vera ; Quæ Spuria ?
 utriusque Locus. 878.
 Quæ *Idiopathica* ?
 quos & quando infe-
 stet ? 879. 906. Quæ
Sympomatica. 880.
 Causa Proxima. 882.
 Antecedentes 881.
 Effectus 883. Pro-
 gnosis. 901. 904. 906.
 Exitus in *SANTATEM*. auxilio natu-
 ræ. 885. ad 890.
 Auxilio arsis. 890.
 891. In *ALIOS*
MORBO. Puta in
suppurationem 892.
 Signa hujus futuræ.
 ibid. Præsentis. 893.
 In *abcessum*. Hujus
 Diagnos. Effectus.
 894. Cura. 895. In
Empyema. 896. Cu-
 ra. ibid. In *Scirrum*.
Callum. Hujus Dia-
 gnosis. Effectus. 897.
 Cura. 898. In *Gan-*
grænam. 899. Hujus
 Causa. 900. Futuræ
 & instantis signa.
 901. Præsentis signa.
 Effectus. 904. In
MORTEM. 905.
 Pleuritidis *secc*. Causa.
 Effectus. 901. Cura.
 902. 903.
 Podagra quid ? 1254.
 Diagnosis 1261. Cau-
 sa proxima. 1262.
 1263. Hujus origo.
 1255. Antecedentes.
 1265. 1258. Remo-
 ræ. 1266. 1267. Lo-
 cus. 1259. 1264. Si-
 gna instantis *paroxys-
 mi*. 1257. Progressus.
 1260. Prognosis.
 1268. 1269. Quæsi-
 tum an *V. S.* profit ?
 1270. An *Purgatio* ?
 1271. An *sudorifera* ?
 1272. Indicatio du-

ET V E R B O R U M.

plex. 1274. <i>Prima</i>	1338. <i>Lactis nimis</i>
satisfit. 1275. <i>Secun-</i>	<i>abundantis tempera-</i>
<i>dæ. 1276. Doloris Se-</i>	<i>tio. 1339.</i>
<i>datio. 1278. 1279. Ma-</i>	<i>Pustulæ Inflammato-</i>
<i>Materiæ impeditæ &</i>	<i>riæ. Erysipelatosæ.</i>
<i>introversæ Causæ.</i>	<i>Scarlatinæ, &c. Vid.</i>
<i>signa Effectus. 1273.</i>	<i>Exanthemata Febri-</i>
<i>Cura. 1281. Quæ-</i>	<i>lia.</i>
<i>sita. 1282.</i>	<i>Putredo quid? 82. Cau-</i>
<i>Podagræ tophacea cura.</i>	<i>sæ. 84. Effectus. 85.</i>
<i>1274. ad 1278.</i>	<i>86. Cura. 88.</i>
<i>Praxis Medica quid? 2.</i>	
<i>Eam tradituro quæ</i>	
<i>scitu necessaria. 3. 5.</i>	
<i>6. Quæ agenda 11.</i>	
<i>12. 13.</i>	
<i>Puerperii Morbi. 1322.</i>	
<i>Doloris post partum</i>	
<i>Causæ. 1322. Ha-</i>	
<i>rurum ablatio. 1323.</i>	
<i>1324. LOCHIO-</i>	
<i>R U M nimii fluxus</i>	
<i>causæ. 1325. Cura.</i>	
<i>1326. ad 1329. Fe-</i>	
<i>bris ut & LOCHIO-</i>	
<i>R U M retentorum</i>	
<i>Causæ. Effectus,</i>	
<i>1329. Cura 1330. ad</i>	
<i>1334. LACTIS sta-</i>	
<i>gnantis effectus 1334.</i>	
<i>Diagnosis 1335. Cu-</i>	
<i>ra. 1336. In Aposte-</i>	
<i>ma vergentis Cura.</i>	
<i>1337. Lactantis pa-</i>	
<i>pille doloris ablatio.</i>	

R.

- R** Abies Canina. 1128.
 Cur ita vocetur?
 1129. Unde Oriatur?
 1130. A quibus Animalibus?
 1132. A Quibus frequentius?
 1133. Causæ antecedentes.
 1134. Efficientes.
 1136. Incipientis Rabiei signa ut
 & gradus in Animalibus.
 1135. In Homine.
 1138. Diversitas temporis respectu invationis.
 1137. Prognosis. ibid. Quid
 Anatomia demonstret?
 1140. Indicatio.
 1141. 1142. Prophy'axis.
 1143. Cura Morbi praesenti.
 1144.

INDEX

- Quæ nocent. 1147.
An *specificum*. detur? 1147.
Rachitis. Ejus prima
nativitas. 1480. Qui-
bus familiaris. 1481.
Causa proxima. 1488.
§. 2. Antecedentes. 1482. ad 1485. Signa
incipientis in nondum
incidentibus. 1485. In
jam ambulare *inci-
pientibus*. 1486. Dia-
gnosis *facte*, hujus-
que effectus. 1487.
Symptomata. 1488.
Cura. 1489.
Ratiocinium Medi-
cum quid efficiat? 13.
Rheumatismus quibus
Morbis agnatus. 1490.
Causa proxima. 1493.
Antecedentes. 1491.
Effectus. 1492. Pro-
gnosis. 1495. Cura. 1493.
Rigiditas *Fibræ* nimia
quid? 31. Causæ. 32.
Effectus. 33. Cura. 35.
Rigiditas nimia *Vaso-
rum & Viscerum* quid? 30.
Causæ. 31. Ef-
fectus. 32. Cura. 34.

RERUM

- Ructus Diagnosis Ca-
sa proxima. 646. Re-
motæ. 647. 648. Ef-
fectus. 649. Cura.
650. Quæsita. 651.

S.

- S**Alivatio *Mercurialis*
in quo morbo insti-
tuenda? 1467. Ante
institutionem quæ
applicanda? 1468.
Quomodo produca-
tur? 1469. Quamdiu?
1470. Qua copia?
1471. Quomodo ex-
citetur? 1472. Quo-
modo sistatur? 1473.
si ad *Alvum* ruit, quo-
modo detineatur?
1474. Quomodo ab-
solvatur? 1476. 1477.
Symptomatum ablatio.
1475.
Sanatio quid? Quid re-
quirat? 4. Quid effi-
ciat? Quomodo? 5.
Per quæ? 6.
Sanguinis concretionis
causa. 96. Ejus Ru-
bedo unde? 97.
Scirthus quid? 392.
Causa proxima. ibid.
Remotæ. 484. An-

E T V E R B O R U M.

- precedentes. 485. Se- Spasmi singularis. O-
des. 484. Effectus. pisthotoni. Empro-
486. Prognosis. 488. lthotoni. Tetani U-
489. Cura. 490. 491. niversalis Origo. Sa-
Differentia cum *in-* natio &c. unde hau-
flammatione unde pa- riendæ. 1088.
teat? 380. Sphacelus quid? 419.
Scorbutus Quibus Fre- Locus. 420. Causa
quentissimus. 1148. proxima. 390. 391.
1150. Causa proxi- Antecedentes 422. ad
ma. 1153. Effectus. 426. Signa futuri. 427.
Prognosis. 1151. In- 428. Præsentis. 429.
dicatio. 1156. ad 1160. Prognosis. 430. ad
Cura. 1160. ad 1166. 433. Indicatio. 457.
Quæsita circa curam. ad 460. Cura. 460. ad
1165. §. 2. Diagno- 476.
sis speciei primæ. 1151. Spina Ventosa. 549. E-
1. Cura. 1160. Secun- jus Causa. 526.
dæ. 1151. 2. Cura. Sudoris Febrilis Causa
1161. ad 1164. Ter- proxima. 715. Effec-
tus. 1151. 3. Cura. 716. Indicatio.
1164. Quarsæ. 1151. 717. Cura. 718.
4. Cura. 1165. Suppuratio. Vid. Abs-
Serum quid? 93. Quo- cessus.
modo in Liquidum
tenuius resolvatur?
- 95.
- Siccitatis Febrilis Cau- T Abes Renalis unde?
sa. Natura. Effectus. 1002. Tabes Lenta
Cura. 699. in crure unde? 1003.
Sinus. Vid. Fistulæ. Tendines vulnerati. Vid.
Sitis Febrilis Causæ. Nervi &c.
Diagnosis. 636. 637. Terebrationis Uſus. 282.
Prognosis 638. Indi- Locus unde cognosca-
catio. 639. Cura. tur? 283. Quæ ob-
640. 641. servanda ante institu-

T.

- T**Abes Renalis unde?
1002. Tabes Lenta
in crure unde? 1003.
Tendines vulnerati. Vid.
Nervi &c.
Terebrationis Uſus. 282.
Locus unde cognosca-
tur? 283. Quæ ob-
servanda ante institu-

I N D E X R E R U M

- tionem? 284. ad 287.
In ipso instituto? 287.
 288. *Post institutio-*
nem? 289. 290. 292.
Cranium perforatum
esse unde sciatur? 291.
Testium tumidorum exi-
tus. 1450. *Cura.* 1462.
Tetanus. *Vid.* *Spas-*
mus.
Thoraci vulnerum in-
flitorum nec in cava
penetrantium signa.
 297. *Oblivorum de-*
scendentium effectus.
 298. *Cura.* 299. *In*
Cava penetrantium
Diagnosis. 300. *Ef-*
fectus. 301. *Effusi-*
cruoris signa 302. *Cu-*
ra. 303. ad 306.
Tonsillarum Inflammata-
rum signa. *Effectus.*
Prognosis. 805. *Cu-*
ra. 811.
Tophorum durorum ef-
fectus. 1456. *Cura.*
 1479.
Tormina cum Borbo-
rygmis unde? 960.
Tremoris Febris cau-
 sa. 627. *Effectus.* 628.
Prognosis. 629. *Cura.*
 630.
Trepanum. *Terebra.*
Vid. *Terebratio.*

V.

VAriolarum Morbi
descriptionis Auctor
optimus qui? 1379.
Qualis Morbus? ejus-
que natura. Prognos-
sis quoad tempus inva-
sionis. 1380. Quibus
familiarissimus, Qui-
bus facilior, Quibus
pejor? 1381. *Status*
primus **C O N T A G I I**
dictus quomodo su-
scipiatur? 1382. Hu-
jus. *Effectus.* 1383.
 1384. *Diagnosis.* ibid.
Duratio. *Prognosis.*
 1385. *Causa proxima.*
 1386. *Morbus hic à*
morbo inflammatorio
unde distinguitur? 1317.
Indicatio hu-
jus status. 1388. *Cu-*
ra. 1389. ad 1393.
Methodus universalis
in morbo inflammato-
rio cur hic adhiberi
possit? 1393. In qui-
bis consistat? 1394.
Quid efficiat? 1395.
Status secundus quo-
modo se habeat? 1396.
Signa futurarum P A-
P U L A R U M. 1387.

E T V E R B O R U M.

- Præsentium.* 1396. sis. 952. Cura. 954.
 Harum *Locus* ibid. *Suppurati* *Diagnosis*.
Effectus ibid. *Exitus*. *Effectus*. Cura. 955
 in *suppurationem*. *Abscessum* ibid. In *Gan-*
facti signa. *Effectus*.
grænam. 1397. *Pro-*
956. Cura. 957.
gnosis. 1398. *Indi-*
catio. *Curatio*. 1399. *Vermes*. *Vid*. *Infantum*
Tertius status ejusque *morbi*.
sequelæ. 1400. 1401. *Causæ antecedentes*.
Cura. 1402. *Prognos-*
sis. 1403. 1284. *Remotæ*. 1285.
Vasorum minimorum O-
rigo. *Structura*. *Mor-*
bi. 38. *Majorum Ori-*
go. *structura*. *duplex*. *Effectus*. 1286. 1287.
Morbi genus. 39. 41. *Diagnosis*. 1288. *Cu-*
 ad 58. *ra*. 1289. ad 1292.
Venereæ Luis primus *symptomatum ablato*.
ortus. 1440. *Fit Con-*
tagiosa. 1443. *Quo-*
modo 1441. *Locus* *1292.*
ubi primo se prodit. *Viscerum contusorum*
 1440. *Diagnosis in*
hoc loco. 1444. *Effectus*. 327.
aliis. 1445. *Horum*
affectorum effectus.
 1446. ad 1457. *Cura*. *Volvuli unde?* 960.
 1458. ad 1480. *Im-*
primis salivatio Mer-
curialis, si morbus in
 summo gradu. *Vid*.
Salivatio. 1467. *Vomicæ pulmonum*.
 Ventriculi *Inflammati*
Causæ. *Signa*. *E-*
fectus. 951. *Prognos-*
 sis. 1185. 1. *Pleuræ ibid*. 2.
Diaphragmatis ibid. 3.
Mediaстini ibid. 4. *Pe-*
ricardii. *Ibid*. 5. *Ca-*
sæ ibid. *Signa futu-*
rarum. 1186. *Præ-*
sentium. 1187. *Effec-*
tus. 1188. 1206. *Pro-*
gnosis. *Ibid*. *Cura*.
 1189. 1190. 1208. ad
 1214. *Vomitus Febrilis quid?*
 652. *Causa proxima*.
Ibid. *Hujus Causæ*.
 653. ad 656. *Effectus*.
 656. *Cura*. 657. 658.

INDEX RERUM ET VERBORUM.

- Quæsita. 659.
Vulnus quid? 145. Causa. 146. Subjectum. 147. Diagnosis. 148. Effectus. 149. Differentiæ. 150. ad 157. Phænomena. 158. *Oculo patentis* præsentia & natura quomodo noscatur? 167. Quomodo absconditi? 168. Prognosis. 169. ad 175. Indicatio Quadruplex. 185. Primæ satisfit. 186. ad 189. Secundæ. 189. ad 210. Tertiæ. 210. ad 217. Quarta. 217. Vulnera Capitis Thoracis. Abdominis. Vid. Capitis &c. Vul- nera. Vulnera Arteriæ. Nervi &c. Vid. Arteria. Nervus &c. Vulnera inevitabiliter lethalia. 150. 151. Unde prædicentur? 170. Vulnera sua natura Lethalia, arte vero curabilia. 152. Unde cognoscantur? 171. Vulnera ex non lethali- bus lethalia facta. 153. Unde renuntientur? 172. Vulneris inter firmas partes descendantis Cura. 237. 238. Uterinus Fluor. Vid. Gravidarum Morbi.

F I N I S.

